

BOFIT

Idäntalouksien viikko

Vuosikirja 2002

Venäjää, Baltian maita ja muita
siirtymätalouksia koskevia keskeisiä
taloustapahtumia vuonna 2002

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

Sisällys 2002

3.1.2002 Idäntalouksien viikko 1/2002

- Rupla säilyi vakaana vuodenvaihteeseen.
- Venäjän osakekurssit nousivat vuoden lopussa.
- Venäjän hallitus hyväksyi joulukuussa asumiskustannusten uudistamista koskevan ohjelman.
- Venäläisten yritysten maksurästit vähentyneet edelleen.
- Venäjän keskustavoimat yhdistyivät uudeksi puolueeksi.
- Venäjän oikeuslaitoksen uudistus etenee.
- Viron BKT kasvoi heinä-syyskuussa 5 %.
- Liettuan BKT kasvoi heinä-syyskuussa 5 %.
- Baltian maiden osakehinnat kehittyivät vuonna 2001 varsin epäyhtenäisesti.

10.1.2002 Idäntalouksien viikko 2/2002

- Arvonlisävero Venäjän vuoden 2002 budjetin suurin tulonlähde - sosiaalimenot suurin menoerä.
- Venäjän BKT kasvoi 5 % vuoden 2001 tammi-syyskuussa.
- Venäjän inflaatio 18,6 % vuonna 2001.
- Venäjän vaihtotaseen ylijäämä supistui vuonna 2001.
- Viron hallitus erosi.
- Vaihtotaseen vaje kasvoi Virossa ja Latviassa, pieneni Liettuassa.
- Viron inflaatio viime vuonna Baltian nopeinta.

17.1.2002 Idäntalouksien viikko 3/2002

- Venäjällä yksityinen kulutus ja investoinnit kasvoivat edelleen ripeästi.
- Venäjän valuuttavaranto ennallaan, rupla heikentyi vuoden alussa.
- Venäjän uusi työsopimuslaki korvaa 1970-luvun vanhentuneet lait.
- Venäjän valmisteveroihin korotuksia.
- Presidentti Putin kannattaa pienyritysten tukemista.
- Latvialle uusi liiketoimintalaki ja kilpailulaki.
- Viron hallitus keskeytti Narvan voimaloiden myynnin NRG Energyille.
- EU-jäsenyysneuvottelut etenevät, jäsenyyden kannatus vaihtelee.

24.1.2002 Idäntalouksien viikko 4/2002

- Venäjän teollisuustuotanto kasvoi 4,9 % vuonna 2001.
- Venäjän keskuspankki nosti liikepankkien keskuspankkitalletusten korkoja.
- öljyn ja öljytuotteiden vientitulli alenee Venäjällä.
- Venäjä poistaa käytöstä eräiden tuotteiden vientitullit.
- Presidentti Putin hyväksyy periaatteessa Venäjän asteittaisen siirtymisen palkka-armeijaan.
- Venäjän duuman ja hallituksen kevätkausi.
- Siim Kallas Viron pääministeriksi.
- Tallinnan pörssi siirtyy Helsingin pörssin kaupankäyntijärjestelmään vasta helmikuussa.
- Suurvarustamo LASCOn uusista yksityistämisehdoista sovittiin.
- Puolan työttömyys edelleen kasvussa.

31.1.2002 Idäntalouksien viikko 5/2002

- Venäjällä rakentamisen ja kaupan kasvu nopeutui edelleen viime vuoden lopulla.
- Venäjän hallitus päätti luonnollisten monopolien tariffikorotuksista vuonna 2002.
- Venäjän hallitus pyrkii neuvostoaikaisen kaupallisen velan uudelleenjärjestämiseen.
- Venäjällä osakekurssit nousivat tammikuussa.
- Viroon uusi hallitus.
- Liti sidoksissa euroon 2.2. lähtien

- Liettuan ja Latvian valuuttavarannot kasvoivat viime vuonna, Viron varanto pieni.

7.2.2002 Idäntalouksien viikko 6/2002

- Uusien tietojen mukaan Venäjän BKT kasvoi 9 % vuonna 2000 ja 5 % vuonna 2001.
- Venäjän inflaatio kiihtyi tammikuussa.
- Venäjän WTO-jäsenyys työn alla.
- Venäjän vientitulleja alennettiin edelleen.
- Presidentti Putin hyväksyi Vneshtorgbankin omistuksen muutossuunnitelmat.
- Venäjä pysyy toistaiseksi FATFin listalla.
- Venäjä suosii kotisatamiaan Baltian satamien kustannuksella.
- Liti sidottiin euroon 2.2.
- Baltian maiden budjettitasapaino parani viime vuonna.
- Puolan inflaatio ennätyskellisen hidasta.

14.2.2002 Idäntalouksien viikko 7/2002

- Venäjän tuonti IVYn ulkopuolisista maista kasvoi nopeasti vuonna 2001.
- Venäjällä palvelujen osuus BKT:sta kasvoi hieman vuonna 2001.
- Venäjän hallitus tarkisti vuoden 2002 talouskasvuarvionsa.
- Venäjällä työttömänä 9 % työvoimasta.
- Venäjän yksityistämistulokset vuodelta 2001.
- Venäjän yksityistämissuunnitelmat vuodelle 2002.
- Baltian maiden inflaatio oli tammikuussa ennakoitua nopeampaa.
- Baltian teollisuustuotannon kasvu oli viime vuoden lopulla odotettua nopeampaa.

21.2.2002 Idäntalouksien viikko 8/2002

- Venäjän konsolidoidun aluebudjetin tulo- ja menorakenne vuonna 2001.
- Venäjän tuottajahinnat nousivat vaihtelevasti viime vuonna.
- Rahan määrä Venäjän taloudessa kasvoi nopeasti vuonna 2001.
- Venäjä aikoo luoda talletussuojarahaston kahdessa vaiheessa.
- Venäjän työmarkkinajärjestöt solmivat hallituksen kanssa työelämän perussopimuksen vuosiksi 2002 -2004.
- Baltian maiden viennin kasvu hidastui viime vuoden lopulla.

28.2.2002 Idäntalouksien viikko 9/2002

- Venäjällä teollisuustuotanto hidasti talouden kasvua tammikuussa 2002.
- Venäjän vuoden 2001 budjetti selvästi ylijäämäinen.
- Venäläisten reaalitytulot kasvoivat vuonna 2001.
- Venäjällä valtion jäädytettyihin velkakirjasaataviin liittyviä valuuttahuutokauppoja jatkettiin ja investointilimiittejä korotettiin.
- Venäjällä ulkomaalaisomisteisten pankkien minimipääomavaatimus pieni.
- Kaspianmeren asemasta ei edelleenkaan yksimielisyyttä.
- Tallinnan pörssi siirtyi Helsingin pörssin kaupankäyntijärjestelmään 25.2.
- Latvian kaasuyhtiön yksityistäminen päätökseen.
- Suurvarustamo LASCOn myynti yksityistämiskuponkeja vastaan alkoi.
- Nord/LB ostaa Liettuan Maatalouspankin.

7.3.2002 Idäntalouksien viikko 10/2002

- Venäjällä inflaatio hidastui 1,2 prosenttiin helmikuussa 2002.
- Venäjän investoinnit kasvoivat vuonna 2001 etenkin öljysektorilla.
- Venäjän alueilla vaikeuksia palkkojen maksussa.
- Keskuksen ja alueiden välisiä vallanjakosopimuksia puretaan Venäjällä.
- Venäjän energia-alan uudistus saamassa ensimmäisiä konkreettisia muotojaan.
- Lainananto kasvoi Baltiassa vuonna 2001.
- Liettuaan uusi arvonlisäverolaki.
- IVY-maiden kasvu jatkui vuonna 2001.

14.3.2002 Idäntalouksien viikko 11/2002

- Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle vähenivät vuonna 2001.
- Venäjän ulkomaankaupassa rakennemuutoksia vuonna 2001.
- Venäjän ulkomainen velka supistui huomattavasti vuonna 2001.
- Venäjän kotimainen velka lähes ennallaan.
- Helpotuksia valuutanvientiin Venäjältä.
- Virossa helmikuussa Baltian nopein inflaatio.
- Baltian maiden palkkataso nousi vuonna 2001.
- Liettuan työttömyys kasvaa edelleen.

21.3.2002 Idäntalouksien viikko 12/2002

- Sergei Ignatjev (54) Venäjän keskuspankin pääjohtajaksi.
- Venäjän teollisuustuotannon kehitys helmikuussa hidasta.
- Venäjällä yritysten vaihtokauppa ja maksurästit lähes ennallaan vuoden 2001 loppupuolella.
- Venäjän hallitus valmisteli lakiluonnoksen maatalousmaan myynnistä.
- Muutoksia Venäjän vientitulleihin.
- Suorat ulkomaiset sijoitukset lähes kattoivat Viron vaihtotaseen vajeen vuonna 2001.
- Latvian BKT kasvoi viime vuonna 7,6 %.

27.3.2002 Idäntalouksien viikko 13/2002

- Venäjän talouden kasvu hidasta helmikuussa.
- Venäjällä yritysten voitot pienenevät vuonna 2001.
- Venäjä ilmoitti rajoittavansa raakaöljyn vientiään tämän vuoden toisella neljänneksellä.
- Venäjän hallitus ehdottaa muutoksia verokoodeksiin.
- Venäjän eläkeuudistus vaikeuksissa.
- Venäjän tulevat vaalipäivät.
- Viron valtion velka Baltian maiden pienin.
- Helsingin pörssi teki ostotarjouksen Riian pörssistä.
- Puolan BKT kasvoi viime vuonna vain 1,1 %.

4.4.2002 Idäntalouksien viikko 14/2002

- Ruplan kurssi heikkeni maaliskuussa maltillisesti.
- Venäjän korkein oikeus kumosi osittain keskuspankin määräyksen.
- Venäjän vuoden 2001 konsolidoitu budjetti runsaasti ylijäämäinen.
- Venäjän hallitus hyväksyi kaasualan investointiohjelman vuodeksi 2002.
- Viron ja Liettuan talouskasvu nopeaa viime vuonna.
- Oppositio voittoon Ukrainan parlamenttivaaleissa.
- Siirtymätalouksien maariskisijoituksissa enimmäkseen nousua.

11.4.2002 Idäntalouksien viikko 15/2002

- Venäjä ja Saksa sopimukseen neuvostoaikaisista veloista.
- Venäjän inflaatio 1,1 % maaliskuussa.
- Venäjän keskuspankin jälleenerahoituskorkoa alennettiin.
- Venäjän vaihtotaseen ylijäämä supistui tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
- Pankkitalletukset ja -luotot Venäjällä vuonna 2001.
- Inflaatiouvauhti hidastui Baltian maissa.
- Vaihtotaseen vaje kasvoi Latviassa, mutta supistui Liettuassa.

18.4.2002 Idäntalouksien viikko 16/2002

- Venäjän teollisuustuotanto piristyi hieman maaliskuussa.
- Venäjän tilastokomitea julkaisi vuoden 2001 viimeisen neljänneksen BKT-tiedot.
- Venäjän osakemarkkinat ovat jatkaneet nousua.
- Venäjän harmaa talous työllistää lähes 13 % työllistetyistä työvoimasta.
- Venäjän pienyrityksille ehdotetaan huomattavia verohelpotuksia.
- Suurvarustamo LASCON yksityistäminen edistyy.
- Williams ja JUKOS neuvottelevat taas Mazeikiu Naftasta.

25.4.2002 Idäntalouksien viikko 17/2002

- Venäjän talouskasvu elpyi maaliskuussa.
- Presidentti Putin haluaa nopeuttaa talousuudistuksia.
- IMF:n mukaan Venäjän talouspolitiikan viritykset ovat oikeanlaisia.
- Minimipalkkaa korotetaan Venäjällä toukokuun alusta.
- Liettuan yksityistämismisvirasto hyväksyi saksalaisyhtiöiden tarjouksen Liettuan kaasuyhtiöstä.
- EU-jäsenyysneuvottelut etenemässä vaikeimpiin asiakohtiin.

2.5.2002 Idäntalouksien viikko 18/2002

- Venäjän työttömyys väheni hiukan tammi-maaliskuussa.
- Venäjällä väestö väheni edelleen vuonna 2001.
- Duuma hylkäsi keskuspankkilain muutosesityksen kolmannessa käsittelyssä.
- Venäjän keskuspankkiin uusia varapääjohtajia.
- Venäjän luonnollisten monopolien uudistaminen etenee.
- Katanandov jatkaa Karjalan johdossa.
- Liettua laski liikkeeseen eurobondin.
- Puolan talouskasvu yhä hyvin hidasta.

8.5.2002 Idäntalouksien viikko 19/2002

- Venäjän inflaatio oli 1,2 % huhtikuussa.
- Arviot Venäjän tämän vuoden talouskasvusta suunnilleen ennallaan; inflaatioarvioita nostettu hieman.
- Venäjän alue- ja paikallistason budjetit vuoden 2002 tammi-maaliskuussa lähes tasapainossa.
- Venäjällä tulojen kasvu oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edelleen nopeaa.
- Venäjän työvoiman vaihtuvuus lisääntynyt vuoden 1998 kriisin jälkeen.
- IMF:ltä positiivinen arvio Viron talouskehityksestä.
- Venäjän transitokuljetukset Viron kautta lisääntyivät.

16.5.2002 Idäntalouksien viikko 20/2002

- Venäjän tuonnin kasvu IVYn ulkopuolisista maista hidastui tämän vuoden alussa, mutta jatkui edelleen ripeänä.
- Venäjän hallitus ei usko kasvun olennaiseen kiihtymiseen lyhyellä tähtäyksellä.
- Venäjän WTO-jäsenyysneuvottelut jatkuvat.
- Talousuudistukset työllistävät Venäjän duumaa.
- Baltian teollisuustuotannon kasvu hiipui tammi-maaliskuussa.
- Viron inflaatiovauhti edelleen Baltian maiden nopeinta.
- Baltian maiden vienti kärsii Länsi-Euroopan kysynnän vähenemisestä.
- Vaatimusta latvian kielen osaamisesta helpotettiin.
- IMF kiittää Ukrainaa viime vuoden positiivisesta talouskehityksestä.

23.5.2002 Idäntalouksien viikko 21/2002

- Venäjän laki maatalousmaasta läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn.
- Venäjän teollisuustuotannon kasvu elpyi huhtikuussa.
- Venäjän vakuutusalan nopea kehitys hidastumassa.
- Venäjä siirtyy pakolliseen liikennevakuutukseen vuonna 2003.
- Venäjä ilmoitti luopuvansa öljyn vientirajoituksista.
- Venäjä korottaa raakaöljyn vientitullia.
- Venäjän ja Kazakstanin presidentit allekirjoittivat pöytäkirjan Pohjois-Kaspian luonnonrikkauksien hyödyntämisestä.
- IMF tyytyväinen Latvian vahvaan talouskasvuun.
- Lainananto kasvoi Baltiassa vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

30.5.2002 Idäntalouksien viikko 22/2002

- Venäjän ja USA:n huipputapaaminen Moskovassa 24. – 26.5.
- NATO-maat ja Venäjä perustivat uuden yhteistyöneuvoston.
- EU tunnustaa Venäjän markkinatalousmaaksi.
- Venäjän valuuttavaranto kasvanut tuntuvasti.
- Venäjällä pankkiluotot kasvoivat talletuksia nopeammin.
- Venäjän luottoluokitusta korotettiin.
- Liettua ei ota Maailmanpankin lainaa.
- Baltian maat tyytymättömiä EU:n ehdottamiin maatalouden tuotantokiintiöihin.

6.6.2002 Idäntalouksien viikko 23/2002

- Presidentti Putinin budjettilinjaukset vuodeksi 2003.
- Venäjän federaatiobudjetti edelleen ylijäämäinen.
- Venäjän inflaatio oli toukokuussa 1,7 %.
- Venäjällä tuottajahintojen nousu nopeutui huhtikuussa.
- Ulkomaisten suorien sijoitusten määrä Venäjälle vähentynyt.
- Viron parlamentti hyväksyi lisäbudjetin.
- Mazeikiu Naftan uusista omistusjärjestelyistä alustava sopimus.
- Latvian valtion ja Tiltsin välinen oikeuskäsittely Lattelekomista jatkuu.

13.6.2002 Idäntalouksien viikko 24/2002

- Venäjän kuluvan vuoden budjettiin muutoksia.
- Vneshtorgbankia ja Vneshekonombankia ei yhdistetä.
- Venäjän öljyn vienti ja kone- ja laitetuonti kasvaneet.
- Venäjällä öljyntuotannon osuus investoinneista nousi.
- USA myönsi Venäjälle markkinatalousstatuksen.
- Venäjä julkisti maaseudun pitkän tähtäimen kehittämisohjelman.

- Viron inflaatio edelleen Baltian nopeinta.
- Baltian maat edistyivät EU-jäsenyysneuvotteluissa.

19.6.2002 Idäntalouksien viikko 25/2002

- Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2003 budjettiraamit.
- Liittoneuvosto hylkäsi Venäjän keskuspankkilain muutokset äänin 125 – 8.
- Venäjän osakekurssit laskivat pitkän nousun jälkeen.
- Suomen kauppa Venäjän kanssa alijäämäistä.
- Kaliningrad kiristää Venäjän ja EU:n suhteita.
- Viro laski 17.6. onnistuneesti liikkeelle eurobondin.
- Latvian talouskasvu hidastui vuoden alussa.
- Suurvarustamo LASCON osakkeista 51 % huutokaupataan 25.6.
- Liettuan kaasuyhtiön yksityistäminen jatkuu.

27.6.2002 Idäntalouksien viikko 26/2002

- Laki maatalousmaasta hyväksyttiin duuman 3. käsittelyssä.
- Venäjän BKT:n kasvu hidastui tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.
- Venäjän teollisuustuotannon kasvu jatkui toukokuussa.
- Luonnollisten monopolien tariffikorotukset voimaan heinäkuun alusta.
- Venäjällä valtion jäädytetyn velan kotiuttamista helpotetaan.
- Presidentti Putin piti lehdistötilaisuuden laajalle yleisölle.
- JUKOS hankki omistusosuuden Mazeikiu Naftasta.
- Suurvarustamo LASCON osakkeista myytiin 51 %.
- Suomen vienti Baltiaan laskenut.

5.7.2002 Idäntalouksien viikko 27/2002

- Venäjän talouskasvu melko hidasta toukokuussa.
- Venäjä G8:n täysivaltaiseksi jäseneksi.
- Venäjän WTO-jäsenyysneuvotteluissa vähän edistystä.
- Venäjän hallitus päätti tuontitulleista.
- Venäjän hallitus nimitti veroministeriön yritysrekisterin pitäjäksi.
- Venäläisiin osakkeisiin ja velkakirjoihin jonkin verran vaikutusta maailman rahoitusmarkki-noiden laskusta.
- Duuma kumosi ylähuoneen muutokset Venäjän keskuspankkilakiin.
- Viron talouskasvu hidastumassa.
- Liettuan BKT kasvoi tammi-maaliskuussa 4,5 %.
- Helsingin pörssi ostaa lähes 93 % Riian pörssin osakkeista.

11.7.2002 Idäntalouksien viikko 28/2002

- Venäjän BKT:ta kasvattanut lähinnä kulutus.
- Venäjän kuluttajahintojen nousu vuotta aiemmasta oli kesäkuussa lähes 15 %.
- Euro vahvistunut myös ruplaan nähden.
- Venäjän duuma hyväksyi lait pienyritysten verottamisesta.
- Venäjän hallitus hyväksyi pääpiirteissään ohjelman metsätalouden kehittämisestä.
- Venäjä ja Ukraina allekirjoittivat kaasun varastointia koskevan sopimuksen.
- Inflaatiouauhti hidastui kaikissa Baltian maissa.
- Viron vaihtotaseen vaje Baltian maiden korkein.
- IMF:ltä positiivinen arvio Liettuan talouskehityksestä.
- Puolan valtiovarainministeri Marek Belka erosi tehtävistään.

18.7.2002 Idäntalouksien viikko 29/2002

- Venäjän teollisuustuotanto jatkaa varovaista kasvua.
- Venäjän vaihtotaseen ylijäämä ja pääoman ulosvirtaus pienenevät.
- Presidentti Putin allekirjoitti keskuspankkilain.
- Federaationeuvosto hyväksyi lukuisia uusia lakeja.
- Venäjällä pankkitalletusten ja –luottojen rakenteissa muutoksia.
- Latvia myöntää kolme UMTS lupaa.
- EU-jäsenyysneuvottelut edenneet loppusuoralle.

25.7.2002 Idäntalouksien viikko 30/2002

- Federaatiobudjetti pysyi ylijäämäisenä.
- Venäjän ulkomainen velka supistui hieman.
- Venäläisten suuryritysten tulokset vaihtelevia.
- Reaalitulot kasvavat edelleen voimakkaasti.
- Venäjän työttömyys väheni hieman.
- Moskova kallein Hong Kongin jälkeen.
- IMF ja Latvia jatkavat valmiusluottojärjestelyä.

1.8.2002 Idäntalouksien viikko 31/2002

- Presidentti Putin allekirjoitti uusia lakeja.
- Venäjän luottoluokitukset ovat nousseet.
- Venäjä korottaa öljyn vientitulleja.
- Venäjän talouden pääsektoreiden kasvu hidastunut.
- LUKoilin osakkeiden myyntiä lykättiin.
- Baltian budjetit toteutuneet lähes suunnitelmien mukaisesti.
- Liettuassa yhä Baltian suurin työttömyys.
- Viro sai EU:lta siirtymäaika energiasektorinsa uudistamiseen.

8.8.2002 Idäntalouksien viikko 32/2002

- Venäjän monopolien uudistaminen etenee.
- Venäjän kuluttajahintojen nousu maltillista.
- Venäjän keskuspankki alensi jälleenrahoituskorkoa.
- Vaihtokaupan osuus supistui Venäjällä.
- Rautateiden rahtikuljetukset kasvoivat Baltiassa.
- Lainakannan kasvu hidastui Baltiassa.
- Viro siirtymätalousmaiden johdossa taloudellisen vapauden indeksillä mitattuna.

15.8.2002 Idäntalouksien viikko 33/2002

- Venäjän vuoden 2002 budjettilyijäämän ennustetaan supistuvan.
- Venäjän tuonnin kasvu hidastui edelleen hieman tämän vuoden toisella neljänneksellä.
- Venäjällä tuottajahinnat nousivat nopeasti.
- Venäjän keskuspankki laski liikepankkien talletuksille tarjoamiaan korkoja.
- Pankkivertailussa Vneshtorgbank ja Sberbank Itä-Euroopan suurimmat.
- Venäjän pankkisektorin varat kasvoivat edellisestä vuodesta.
- Liettuassa edelleen Baltian maiden hitain inflaatio.
- Latvian ja Liettuan vienti piristyi, Viron vienti supistui edelleen.
- Baltian maiden teollisuustuotannon kasvu piristyi huhti-kesäkuussa.

22.8.2002 Idäntalouksien viikko 34/2002

- Presidentti Putin kiirehti Venäjän ja Valko-Venäjän liittoa.
- Venäjän hallitus hyväksyi luonnoksen vuoden 2003 federaatiobudjetiksi.
- Venäjällä tuotannon kasvu nopeutui heinäkuussa.
- Euroopan komissio aikoo myöntää Venäjälle markkinatalousstatuksen.
- Venäjän keskuspankkilain muutokset 10.7. lisäsivät kansallisen pankkineuvoston toimivaltaa.
- Baltian maiden vaihtotaseiden vajeet kasvoivat.
- Kiinteistökaupat lisääntyivät Virossa.
- Williams luopumassa osuudestaan Mazeikiu Naftassa.

29.8.2002 Idäntalouksien viikko 35/2002

- Venäjän keskuspankki julkisti luonnoksen vuoden 2003 rahapolitiikan suuntaviivoista.
- Venäjän keskuspankki muuttaa vientitulojen pakkomyyntisäännöksiä.
- Rahan määrän kasvu Venäjän taloudessa hidastui hieman vuoden ensipuoliskolla.
- Presidentti Putin antoi virkamiehille tiukat eettiset ohjeet.
- Latvian luottoluokitus koheni.
- Vain kaksi teleyhtiötä kiinnostunut Latvian UMTS-luvista.
- Slovenia siirtymätalousmaista vähiten korruptoitunut.
- Latvia paransi hieman sijoitustaan YK:n elintasotutkimuksessa.

5.9.2002 Idäntalouksien viikko 36/2002

- Venäjän kuluttajahintojen nousu elokuussa hidasta.
- Venäjän polttoaineiden vienti sekä koneiden ja elintarvikkeiden tuonti lisääntyivät.
- Venäjän valtio aloittaa viljan tukiotot.
- Venäjän budjettilyijäämä supistui vuoden 2002 ensimmäisellä puoliskolla.
- Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle edelleen alamaissa.
- Venäjän hallitus kaksinkertaisti käytettyjen autojen tuontitullit.
- Matkailijoiden yöpymiset Baltian maissa lisääntyivät.
- Liettuan hallitus hyväksyi Mazeikiu Naftan omistusjärjestelyt.

12.9.2002 Idäntalouksien viikko 37/2002

- Venäjän aluebudjetti edelleen ylijäämäinen – ylijäämä kuitenkin supistumassa.
- Venäjän työttömyys väheni selvästi viime vuodesta.
- Ruplan kurssi muuttui edelleen eri tavalla dollariin ja muihin valuuttoihin nähden.
- Reaalitulojen kasvu Venäjällä jatkui.
- Venäjän hallitus kolminkertaisti johtavien virkamiesten palkat.
- Venäjän investointien rakenteessa jonkin verran muutoksia.
- Baltian maiden kuluttajahinnat laskivat heinäkuusta elokuuhun.
- Baltian maissa rakennustoiminta jatkui vireänä.

19.9.2002 Idäntalouksien viikko 38/2002

- Venäjän talouskasvu piristyi hieman vuoden toisella neljänneksellä.
- Venäjän teollisuustuotanto kasvussa, joskin aiempaa hitaammin.
- Venäjän keskuspankki jatkaa valuuttamarkkinoiden vapauttamista.
- Venäjän valtion ulkomaisten velkakirjojen markkinoilla parannusta.
- Venäjä korotti raakaöljyn vientitullia.
- Venäjän energiasektorin uudistus duuman käsittelyyn.
- Viron parlamentti sai käsiteltäväkseen alijäämäisen budjetin.
- Viron keskuspankki pyrkii hillitsemään lainanantoa.
- Latvian talouskasvu säilyi ripeänä huhti-kesäkuussa.
- Liettua hakee OECD:n jäsenyyttä.

26.9.2002 Idäntalouksien viikko 39/2002

- Venäjän vuoden 2003 federaatiobudjetti läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn.
- Venäjä suunnittelee kotimaisen velanoton lisäämistä.
- Venäjän reaalieläkkeet kasvoivat selvästi, mutta eivät vielä 1998 kriisiä edeltäneelle tasolle.
- Venäjä ja Azerbaidzhan sopivat Kaspianmeren raja-alueesta.
- Venäjän duuma hyväksyi kilpailulain muutokset.
- Viron parlamentti hyväksyi kuluvan vuoden toisen lisäbudjetin.
- Lähestyvät EU- ja NATO-jäsenyydet kasvattavat Liettuan ensi vuoden budjetin menoja.
- JUKOS osti Williamsin osuuden Mazeikiu Naftasta.
- Useiden siirtymätalousmaiden maariskisijoitukset nousivat edelleen.

3.10.2002 Idäntalouksien viikko 40/2002

- Venäjän talouden kasvuarviota nostettu.
- Venäjä tiukensi rahanpesusäännöksiä.
- Venäjän duuma hyväksyi vuoden 2002 budjettiin lisävaroja viljainterventioihin.
- Duuma nimitti Venäjän keskuspankin johtokunnan jäseniä uudeksi 4-vuotiskaudeksi.
- Vneshtorgbank Venäjän keskuspankilta hallitukselle lokakuussa.
- Latviassa parlamenttivaalit 5.10.
- Viron BKT kasvoi huhti-kesäkuussa 7 %.
- Liettuan BKT kasvoi huhti-kesäkuussa 6,9 %.

10.10.2002 Idäntalouksien viikko 41/2002

- Venäjän inflaatiiovauhti ennallaan.
- Duuma hyväksyi 9.10. sähkösektorin uudistuslakipaketin 1. käsittelyssä.
- Venäjän ja USA:n ensimmäinen energiahuippukokous pidettiin Houstonissa.
- Duuma hyväksyi muutosehdotukset konkurssilakiin.
- Inflaatio hidasta Virossa ja Latviassa, Liettuassa jatkuu deflaatio.
- Oikeistopuolueet vahvasti edustettuna Latvian uudessa parlamentissa.
- Ulkomaisia suoria sijoituksia edelleen runsaasti Latviaan ja Liettuaan.
- Muugaan rakennetaan kivihiiliterminaali.
- Euroopan komissio suosittaa 10 maan liittymistä Euroopan unioniin vuonna 2004.

17.10.2002 Idäntalouksien viikko 42/2002

- Venäjän teollisuustuotannon kasvu kiihtyi vuoden kolmannella neljänneksellä.
- Venäjä pois rahanpesun mustalta listalta.
- Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2003 yksityistämishjelman.
- Öljy-yhtiö Slavneft yksityistetään vuoden 2002 loppuun mennessä.
- Venäjän liittoneuvosto ei hyväksynyt lakia sähkötariffien valtiosäätelystä.
- Venäjän keskuspankki poisti Latviaan kohdistamia rajoituksia.
- Venäjän palkka-armeijakoikeilu alkoi, puolustusbudjetti yhä pääosin salassa kansanedustajilta.
- Venäjä ja Ukraina sopivat alustavasti kansainvälisen kaasukonsortion perustamisesta.
- Virossa paikallisvaalit 20. lokakuuta.
- Latvian parlamentti hyväksyi johtajan korruptiota ehkäisevään virastoon.

24.10.2002 Idäntalouksien viikko 43/2002

- Yksityinen kulutus pitää kasvua yllä Venäjällä.
- Venäjän vaihtotaseen tulot ja menot kasvoivat vuoden kolmannella neljänneksellä.
- Venäjän vuoden 2003 budjetti etenee duumassa.
- Venäjän hallitus käsitteli viennin kehittämissuunnitelmaa.
- Venäjän viljankorjuu loppusuoralla.

- Hallituspuolueet pärjäsivät hyvin Viron kunnallisvaaleissa.
- Liettuan parlamentti hyväksyi energiaohjelman 10.10.
- Liettua määritteli strategisesti tärkeät yritykset.

31.10.2002 Idäntalouksien viikko 44/2002

- EU ja Venäjä keskustelivat Venäjän WTO-jäsenyydestä.
- Venäjän suurimmat yritykset öljy- ja kaasuteollisuudessa.
- Venäjän teollisuudenaloista kasvavat nopeimmin öljyntuotanto ja elintarviketeollisuus.
- Venäjän yrityshallinnossa edistystä, vaikka rikkomukset yleisiä.
- Venäjän väestönlaskennan alustavia tuloksia.
- Suomalaisyritysten suorat sijoitukset Venäjälle ja Baltian maihin lisääntyivät vuonna 2001.
- Baltian maiden ja Venäjän rajasopimukset edelleen auki.
- Liettua löysäsi valuuttalakejaan.
- Puolan teollisuustuotanto kääntyi syyskuussa kasvuun.

7.11.2002 Idäntalouksien viikko 45/2002

- Venäjän vuosi-inflaatio oli lokakuussa 15 %.
- Vahva kotimainen kysyntä Venäjän talouskasvun tukipilarina.
- Gazprom ilmoitti vähentävänsä kaasutoimituksia Valko-Venäjälle.
- Venäjän valtion palkkausjärjestelmään muutoksia.
- Laki ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta Venäjällä tuli voimaan 1.11.
- Eläkerahastojen suosio lisää Viron valtion menoja ensi vuonna.
- Latviaan oikeistohallitus.
- Latvian parlamentti hyväksyi lisäbudjetin.

14.11.2002 Idäntalouksien viikko 46/2002

- Venäjä ja EU sopimukseen Kaliningradin matkustusjärjestelyistä.
- Venäjän vienti kasvoi ja länsituonin kasvu hidastui vuoden kolmannella neljänneksellä.
- Venäjällä pankkiluottojen kasvu hidastui hieman.
- Venäjä korottaa öljyn vientitullia.
- Venäjän korruptiotilanne huonontunut.
- Venäjä ja Valko-Venäjä sopivat kaasutoimituksista.
- Venäjän keskuspankki poisti lisää rajoituksia Latvialta.
- Baltian inflaatiovauhti kiihtyi hieman lokakuussa.
- Baltian teollisuustuotannon kasvu jatkuu.
- Baltian maiden vienti kasvoi heinä-syyskuussa ripeästi.

21.11.2002 Idäntalouksien viikko 47/2002

- Venäjän teollisuustuotannon kasvu hidastui.
- EU vahvisti Venäjälle markkinatalousmaan aseman.
- Rupan reaalikurssi varsin vakaa.
- Venäjä järjestää uudelleen viimeisen neuvostoaikaisen velkansa.
- Virolla Baltian maiden suurin vaihtotaseen vaje.
- Liettuan kaasuyhtiön yksityistäminen viivästyy.
- Viro menestyy hyvin talouskasvua, kilpailukykyä ja taloudellista vapautta mittavissa vertailuissa.

28.11.2002 Idäntalouksien viikko 48/2002

- Hyvä sato tukee Venäjän talouskasvua.
- Venäjän 2003 federaatiobudjetti hyväksyttiin duuman 3. käsittelyssä.
- Venäjän keskuspankki poisti pankkisektorin ulkomaisen pääoman ylärajan.
- Venäjän keskuspankki vaatii Sberbankin ja Vneshtorgbankin Gazpromille myöntämien luottojen

määrän säännösten mukaiseksi.

- Gazprom valitsi pohjoisen putkivaihtoehdon.
- Baltian maat kutsuttiin NATOn jäseniksi.
- Luottoluokituslaitos Moody's paransi EU-hakijamaiden luokituksia.
- Ukrainaan uusi hallitus.

4.12.2002 Idäntalouksien viikko 49/2002

- Venäjän keskuspankille uusia rahapolitiikan välineitä.
- Viennistä ansaitun valuutan myyntisääntöjä liberalisoitiin Venäjällä, lisää muutoksia odotettavissa.
- Venäjän polttoaineiden vienti sekä kone- ja laitetuonti lisääntyivät edelleen.
- Suomalaiset optimistisia Venäjän-kaupan ja Venäjän talouskehityksen suhteen.
- Euroopan komissio alensi edelleen arviotaan jäseniksi liittyvien maiden talouskasvusta.
- EU-jäsenyyden kannatus vaihtelee hakijamaissa.

12.12.2002 Idäntalouksien viikko 50/2002

- Inflaatiovauhti ennallaan Venäjällä.
- Venäjän vuoden 2003 federaatiobudjetti hyväksyttiin duumassa.
- Venäjän 2002 federaatiobudjetti edelleen ylijäämäinen.
- EU-komission puheenjohtaja esitti unionille lähialuepolitiikkaa.
- Venäjä ja Euroopan investointipankki allekirjoittivat puitesopimuksen luototuksesta.
- Venäjän hallitus myi 6 prosentin osuutensa öljy-yhtiö LUKoilista.
- Venäjän TIR-kuljetukset loppumassa.
- Tullikomitea helpotti tullauspaikkakäytäntöä Venäjällä.
- Venäjän kansallinen pankkineuvosto koolle.
- Baltian inflaatiovauhti lähes muuttumaton.
- Viron parlamentti hyväksyi vuoden 2003 budjetin.
- Liettuan parlamentti hyväksyi ensi vuoden budjetin.

19.12.2002 Idäntalouksien viikko 51-52/2002

- Venäjän bruttokansantuotteen kasvu jatkui tasaisena kolmannella neljänneksellä.
- Venäjän teollisuustuotannon kasvuvauhti hidastui edelleen.
- Öljy-yhtiö Slavneft myytiin.
- Venäjällä pankkitalletusten ja -luottojen maturiteetit pidentyivät.
- Venäjän luottokelpoisuusluokitusta nostettiin.
- Venäjän tullikomitea ja IRU sopimukseen TIR-kuljetuksista.
- Vahva talouskasvu jatkui Latviassa.
- Liettuaassa presidentin ja kunnallisvaltuustojen vaalit 22.12.
- EU laajentuu keväällä 2004.

Rupla säilyi vakaana vuodenvaihteeseen. Heikennyttyään melko tuntuvasti joulukuun puolivälissä rupla vahvistui hieman vuoden viimeisellä viikolla. Venäjän keskuspankin kurssiksi muodostui 1. tammikuuta 30,14 ruplaa dollarilta. Seuraava Venäjän valuuttapörssit yhdistävä ns. yhtenäissessio, jonka pohjalta virallinen kurssi useimmiten määräytyy, pidetään ensi viikolla.

Pankkien välisillä luottomarkkinoilla ruplakorot nousivat vuoden viimeisellä viikolla jopa edellistä vuodenvaihdetta enemmän. Esimerkiksi yhden päivän ja viikon pituisten luottojen osalta korot kipusivat yli 40 prosenttiin heijastaen ruplan kurssia kohtaan esiintynyttä epävarmuutta. Korot laskivat joulua edeltäneelle noin 20 prosentin tasolle markkinoiden jälleen avauduttua 3.1.

Venäjän osakekurssit nousivat vuoden lopussa. Venäjän osakemarkkinoiden keskeisin osakeindeksi RTS nousi joulukuun jälkipuoliskolla runsaat 10 %. Indeksi päättyi vuoden lopussa lukemaan 257, joka on päättyneen vuoden korkein lukema ja korkein sitten vuoden 1998 toukokuun. Koko vuoden 2001 aikana RTS-osakeindeksi nousi 80 % vuoden alun matalista lukemista, jotka olivat alempia kuin vuonna 2000.

Joulukuun jälkipuoliskolla RTS-indeksiä nosti etenkin öljy-yhtiöiden osakekurssien nousu, jonka arvioidaan johtuneen OPEC-maiden, Venäjän ja muiden öljyntuottajamaiden tuotannonsupistuspäätöksistä öljyn maailmanmarkkinahinnan tukemiseksi. Kolme suurta öljy-yhtiötä (Surgutneftegaz, LUKoil ja JUKOS) muodostavat puolet RTS-indeksin osakkeiden noin 77 miljardin euron markkina-arvosta. Myös seuraavaksi suurimpien yhtiöiden (sähköyhtiö EES ja Norilsk Nickel) osakekurssit nousivat joulukuussa. Merkittävistä RTS-osakkeista eniten nousivat joulukuussa Sberbankin osakkeet (noin 60 %). Tähän on arvioitu vaikuttaneen keskuspankin ja hallituksen suunnitelmat antaa ulkomaalaisille oikeus hankkia pieniä osakkuuksia venäläisissä pankeissa ilman ennakkolupamenettelyä. Myös Moskovan pörssissä listatun Gazpromin osakkeet nousivat joulukuussa yli 10 %.

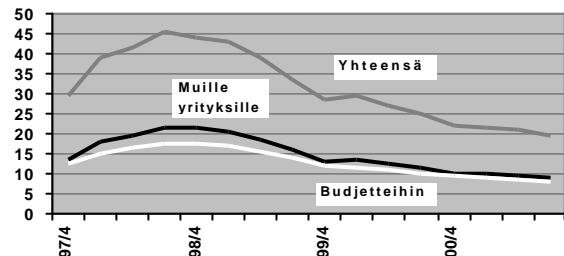
Venäjän hallitus hyväksyi joulukuussa asumiskustannusten uudistamista koskevan ohjelman. Ohjelman tavoitteena on asumiskustannusten siirtäminen täysin asukkaiden maksettaviksi vuoden 2010 alkuun mennessä. Aiemman ohjelmaluonnoksen mukaan siirtymäaika oli vain 2–3 vuotta. Tosin muutamissa kaupungeissa (mm. Moskova, Nizhni Novgorod ja Tjumen) asukkaat joutuvat ilmeisesti maksamaan kaikki asumiskustannuksensa jo vuoden 2002 alusta. Hallitus on hyväksynyt ensi vuodelle standardin maksimiasumiskustannuksista neliötä kohti kaikilla Venäjän 89 hallintoalueella. Keskimäärin kustannukset ovat standardin mukaan noin 19 ruplaa neliöltä, mutta ne vaihtelevat maan eri osissa huomattavasti.

Mikäli asumiskustannukset ylittävät 22 % perheen tuloista, perhe on oikeutettu sosiaalitukeen. Aiemmat yrityksille maksetut valtiontuet poistetaan, ja asumistuki

kanavoidaan suoraan sitä tarvitseville asukkaille. Arvioiden mukaan 17 % maan väestöstä tarvitsee asumistukia. Viime vuonna keskimäärin 40 % kaikista asumiskustannuksista jäi asumistukien jälkeen asukkaiden maksettaviksi. Asumiseen liittyvien kustannusten subventoimiseen kuuluu paikallisbudjettien tuloista 40–90 %.

Venäläisten yritysten maksurästit vähentyneet edelleen. Yritysten maksurästien väheneminen jatkui tilastokomitean tietojen mukaan tämän vuoden kolmannella neljänneksellä. Rästit olivat syyskuun lopussa noin 1700 miljardia ruplaa (63 mrd. euroa). Rästien osuus viimeisten 12 kuukauden BKT:sta pieneni alle 20 prosenttiin. Siipistumista tapahtui tasaarvoisesti sekä yritysten rästeissä muille yrityksille (9 prosenttiin BKT:sta) että rästeissä julkisen sektorin budjetteihin (8 prosenttiin). Eniten maksurästejä muille yrityksille on kaupan alalla, asuntosektorilla, sähköntuotantoyrityksillä, kone- ja laitteollisuudessa sekä kuljetusalalla. Suurimmat budjettirästit ovat kertyneet kone- ja laitteollisuudelle, maataloudelle, kuljetusalalle, sähköntuottajille ja rakennusalalle.

Venäläisten yritysten maksurästit, % BKT:sta

Venäjän keskustavoimat yhdistyivät uudeksi puolueeksi. Kolme Venäjän keskustalaista puoluetta Yhtenäisyys (pj. Venäjän hätätilaministeri Sergei **Shoigu**), Isänmaa (pj. Moskovan pormestari Juri **Luzhkov**) ja Koko Venäjä (pj. Tatarstanin presidentti Mintimer **Shaimijev**) muodostivat joulukuussa uuden keskusta-oikeistolaisen puolueen Yhtenäisyys ja Isänmaa, josta käytetään myös nimeä Yhtenäinen Venäjä. Sergei Shoigun johdettavaksi saamaa puoluetta luonnehditaan presidentti Vladimir **Putin**in kannattavaksi valtapuolueeksi, jolla on vuoden 2005 duuman vaaleissa mahdollisuus vallata jopa kolmannes edustajanpaikoista.

Venäjän oikeuslaitoksen uudistus etenee. Venäjän hallitus hyväksyi marraskuun lopulla Venäjän oikeuslaitoksen kehittämisohjelman vuosiksi 2002–2006. Osana ohjelmaa presidentti **Putin** hyväksyi ns. presidentin muutospaketin joulukuussa. Vuoden vaihteessa voimaan tulevat lakimuutokset koskevat oikeusjärjestelmää, tuomareiden asemaa ja korkeinta oikeutta. Uudistuksen pää-tarkoitus on tuomareiden nimitysmenettelyn demokratisointi, tuomarin vastuun selkeyttäminen ja samalla koko oikeuslaitoksen riippumattomuuden vahvistaminen. Tuo-

mioistuinten puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien virkakauden pituudeksi määrättiin 6 vuotta, ja sama henkilö voi toimia virassa enintään kaksi perättäistä kautta. Tuomareiden yläikärajaksi tulee perustuslakituomioistuimissa 70 vuotta ja muissa tuomioistuimissa 65 vuotta.

Viron BKT kasvoi heinä-syyskuussa 5%. Talouskasvua nopeutti eniten kiinteiden investointien reipas lisääntyminen (29%). Palvelujen, lähinnä transitoliikenteen ja matkailupalvelujen, vienti kasvoi 11%. Tavaroiden vienti supistui peräti 21%. Nimellispalkkojen selvästä noususta huolimatta yksityinen kulutus lisääntyi vain 4%, sillä tiukka finanssipolitiikka ja alkuvuoden korkea inflaatio ovat hillinneet kulutusta.

Tammi-syyskuussa Viron BKT kasvoi 5,3%. Viron keskuspankki laski marraskuussa vuoden 2001 kasvunesteensa noin 5,5 prosentista 4,7 prosenttiin ja ennakoiki kasvuvauhdin edelleen hidastuvan maailmantalouden vaikutuksesta. Teollisuustuotannon pirstyminen lokamarraskuussa ja tavaraviennin aiempaa hitaampi supistuminen ovat kuitenkin hieman kirkastaneet näkymiä.

Liettuan BKT kasvoi heinä-syyskuussa 5%. Kasvu hidastui hieman huhti-kesäkuusta, jolloin BKT kasvoi 5,7%. Tammi-syyskuussa BKT kasvoi 5,1%. Valtiovarainministeriö korjasi marraskuussa vuoden 2001 kasvunustettaan 3,7 prosentista 4,8 prosenttiin. Kasvun taustalla on viennin ripeä kasvuvauhti (19% heinä-syyskuussa), jota Länsi-Euroopan heikko talouskehitys vuoden lopulla uhkaa kuitenkin hidastaa. Kiinteiden in-

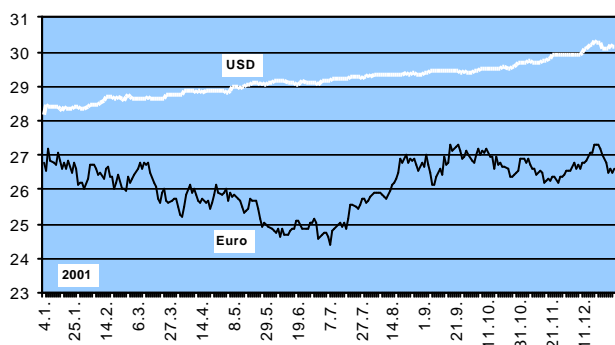
vestointien lisääntyminen (8%) heijastaa lähinnä rakentamisen kasvua (9%). Yksityinen kulutus lisääntyi heinä-syyskuussa vain 2% johtuen reaali-palkkojen laskusta ja korkeana pysyttelevästä työttömyydestä. Liettuan teollisuustuotanto lisääntyi heinä-syyskuussa 12% ja jatkoi reipasta kasvuaan loka-marraskuussa. Kauppa kasvoi 7% sekä liikenne- ja viestintäsektori 4%. Maataloussektorin tuotanto supistui 6%.

Baltian maiden osakehinnat kehittyivät vuonna 2001 varsin epäyhtenäisesti. Tallinnan pörssissä osakkeiden hinnat olivat vuoden lopussa lähes samalla tasolla kuin vuoden alussa, TALSE-indeksi nousi vuoden aikana vajaa 5%. Syyskuun lopussa TALSE oli vielä noin 20% vuoden alun tasoa alempana, mutta toipui syksyn aikana. Vuoden lopussa Tallinnan pörssin osakkeiden markkina-arvo oli 26,1 miljardia kruunua (1,7 mrd. euroa).

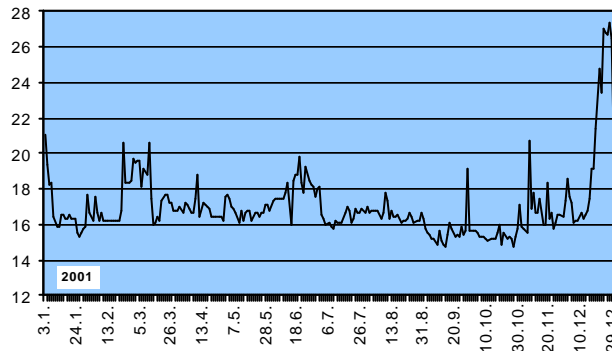
Riian pörssin DJRSE-indeksi nousi vuoden 2001 aikana peräti 44%. Elokuussa kurssit olivat selvästi korkeammalla, kun Latvian Gazen osakkeiden myynti korkeaan hintaan nosti indeksiä. Latvian Gazen markkina-arvo on Riian pörssin suurin, eli sen hintakehitys heijastuu selvästi pörssin yleisindeksiin. Vuoden 2001 lopussa Riian pörssin markkina-arvo oli 434 miljoonaa latvia (780 milj. euroa).

Vilnan LITIN-indeksi laski vuoden 2001 aikana lähes yhtäjaksoisesti ja oli vuoden lopussa 30% vuoden alun tasoa alempana. Joulukuun lopussa Vilnan pörssin osakkeiden markkina-arvo oli 4,8 miljardia litiä (1,3 mrd. euroa).

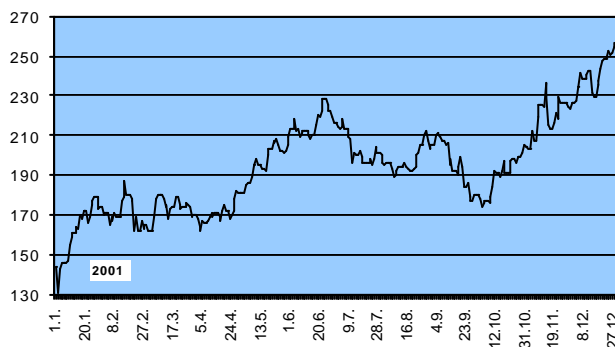
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

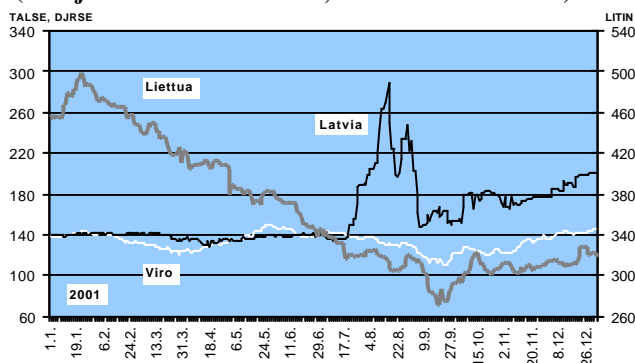
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Arvonlisävero Venäjän vuoden 2002 budjetin suurin tulonlähde – sosiaalimenot suurin menoerä. Yli 80 % Venäjän vuoden 2002 federaatiobudjetin tuloista saadaan veroista, joista valtaosa on arvonlisäverotuloja. Niitä arvioidaan kuluvana vuonna kertyvän 774 miljardin ruplan arvosta (7,1 % BKT:sta). Muita suuria tulonlähteitä ovat tullimaksut (3 % BKT:sta) ja valmisteverot (2,1 % BKT:sta). Vuoden 2002 alusta kevennetyn voittoveron BKT-osuus budjetissa on 1,9 %, kun se vuoden 2001 tammi-lokakuussa oli 2,3 % ja 2,6 % vuonna 2000. Nyt ensimmäistä kertaa budjetin kautta kanavoitavasta yhteisestä sosiaaliverosta saatavien tulojen arvioidaan olevan 281 miljardia ruplaa eli 2,6 % BKT:sta. Nämä tulot siirretään suoraan Eläkerahastolle ja budjetin tulopuolella niitä käsitellään muista verotuloista erillisenä eränä. Yhteensä vuoden 2002 federaatiobudjetin tulot ovat 2126 miljardia ruplaa (19,4 % BKT:sta, 67 mrd. USD).

Menoista ylivoimaisesti suurin osa suunnataan sosiaalisektorille (430 mrd. ruplaa, 3,9 % BKT:sta ja viidennes kaikista menoista), mutta niihin on laskettu mukaan yhteinen sosiaalivero. Jos se vähennetään sosiaalimenoista, niiden osuudeksi jää 149 miljardia ruplaa (1,4 % BKT:sta). Puolustukseen käytetään yli 300 miljardia ruplaa (2,7 % BKT:sta). Summaan sisältyvät myös puolustussektorin uudistamiseen tarkoitettut varat, jotka budjetissa ovat erillisenä eränä. Muita huomattavia menoeriä ovat velkojen korkomenot (285 mrd. ruplaa, 2,6 % BKT:sta) ja tuki aluebudjeteille (265 mrd. ruplaa, 2,4 % BKT:sta). Koulutusmenoja lisätään tuntuvasti – ne kasvavat vuodeksi 2001 budjetoiduista alle 50 miljardista ruplasta yli 80 miljardiin ruplaan vuonna 2002. Menot ovat yhteensä 1 947 mrd. ruplaa (17,8 % BKT:sta). Budjetin ylijäämä 179 miljardia ruplaa (1,6 % BKT:sta) jaetaan valtion velan kuoletusten (69 mrd. ruplaa) ja ns. reservirahaston kesken (110 mrd. ruplaa).

Venäjän BKT kasvoi 5 % vuoden 2001 tammi-syyskuussa. Tilastokomitean tietojen mukaan BKT:n kasvu hidastui hieman vuoden kolmannella neljänneksellä ja oli 4,9 % vuotta aiemmasta (toisella neljänneksellä 5,3 %). BKT:n tuotantokomponenteista rakentamisen ja maatalouden kasvu kiihtyi kolmannella neljänneksellä yli 10 prosenttiin. Teollisuuden kasvu hidastui 4,5 prosenttiin. Yksityisten palvelujen kasvu väheni alle 3 prosenttiin oltuaan vuoden ensipuoliskolla 6 % ja palvelulohkoon tilastoidun kauppasektorin kasvu hidastui 4 prosenttiin. Teollisuuden osuus BKT:sta oli tammi-syyskuussa vajaat 30 % ja yksityisten palvelujen osuus noin 40 %.

Venäjän inflaatio 18,6 % vuonna 2001. Inflaatio hidastui hieman edellisvuodesta, jolloin kuluttajahinnat nousivat 20,2 %. Elintarvikkeet kallistuivat vuonna 2001 runsaat 17 % (18 % vuonna 2000), kun taas muiden tavaroiden hintojen nousu väheni vajaaseen 13 prosenttiin (yli 18 % vuonna 2000). Taustalla vaikuttivat maatalouden tuottajahintojen melko nopeana jatkunut nousu sekä teol-

lisuuden tuottajahintojen nousun selvä hidastuminen. Kuluttajille tarjottujen palvelujen hintojen nousu nopeutui hieman, 37 prosenttiin (34 % vuonna 2000). Tämä johtui lähinnä viranomaisten säätelemien palveluhintojen korotuksista, jotka nostivat asumiseen liittyvien palvelujen hintoja 57 %. Tosin säädeltyjen hintojen korotukset jätettiin syksyn alussa loppuvuodeksi federaatiotasolla ja osin myös paikallistasolla.

Venäjän vaihtotaseen ylijäämä supistui vuonna 2001. Keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vaihtotaseen ylijäämä oli vuonna 2001 runsaat 34 miljardia dollaria eli runsaat 38 miljardia euroa (vuonna 2000 yli 46 mrd. USD). Ylijäämä vastasi 10–11 prosenttia BKT:sta (18 % vuonna 2000). Viime vuoden viimeisellä neljänneksellä ylijäämä pieneni 6–7 prosenttiin BKT:sta.

Tavarakaupan ylijäämä supistui vuonna 2001 noin 50 miljardiin dollariin (60 mrd. USD vuonna 2000). Venäjän tavara- ja palveluvientitulot vähenivät noin 2 % (113 mrd:iin dollariin) ja viimeisellä neljänneksellä tulot vähenivät noin 15 % vuotta aiemmasta. Viime vuonna maakaasusta saadut vientitulot kasvoivat, mutta muut vientitulot vähenivät (ks. taulukko). Tavara- ja palvelutuonnin menot lisääntyivät 22 % euroina mitattuna ja 18 % dollareina mitattuna (74 mrd:iin dollariin). Tuonnin kasvu hidastui vuoden viimeisellä neljänneksellä noin 15 prosenttiin. Palvelujen kaupan alijäämä syveni viime vuonna yli 10 miljardiin dollariin, mikä johtui paljolti lisääntyneistä matkustusmenoista.

Maksutasetilaston mukaan ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle olivat viime vuonna 2,9 miljardia dollaria (2,7 mrd. USD vuonna 2000). Koko pääomataseen alijäämä supistui hieman edellisvuodesta, sillä yritys- ja pankkisektorilla pääoman nettoulosvirtaus väheni alustavien maksutasetietojen mukaan noin 6 miljardiin dollariin (noin 15 mrd. USD vuonna 2000). Tilastoimattomia pääomavirtoja heijasteleva maksutaseen tilastovirhe-erä pieneni -8,5 miljardiin dollariin ja vähentyi myös suhteessa vaihtotaseen tuloihin ja menoihin.

	2001 USD-arvon %- muutos vuodesta 2000	Osuus tuloista %
Kaikki tavara- ja palveluvientitulot	-2	100
- Raakaöljy	-4	22
- Öljytuotteet	-7	9
- Maakaasu	5	16
- Muut vientitulot	-4	54

Viron hallitus erosi. Pääministeri Mart Laar ilmoitti erostaan 8.1. Viron lainsäädännön mukaan pääministerin ero merkitsee koko hallituksen eroamista. Laar teki ero päätöksensä joulukuussa, kun hänen johtamansa Isänmaa-liitto joutui erimielisyyksiin hallituskumppanina olleen Reformipuolueen kanssa. Presidentti Arnold Rüütelin on

määrä nimittää uusi pääministeriehdokas kahden viikon kuluessa.

Vaihtotaseen vaje kasvoi Virossa ja Latviassa, pieni Liettuassa. Vaihtotaseen vaje kasvoi viime vuoden kolmannella neljänneksellä *Virossa* 5,8 prosenttiin BKT:sta (vuotta aiemmin 3,7 % BKT:sta) ja *Latviassa* peräti 10,5 prosenttiin BKT:sta (6,2 %). Vajeiden kasvu aiheutui lähinnä kauppataaseen vajeiden kasvusta, kun vienti kärsi Länsi-Euroopan laskusuhdanteesta ja kotimainen kysyntä lisäsi tuontia. *Liettuan* vaihtotaseen vaje oli heinä-syyskuussa poikkeuksellisen pieni, 0,4 % BKT:sta (vuotta aiemmin 3,4 % BKT:sta). Supistuminen johtui lähinnä tavaraviennin nopeasta (16 %) kasvusta, jota edesauttoi varsinkin jalostetun öljyn viennin lisääntyminen. Palvelusektorin ylijäämä lisääntyi kaikissa Baltian maissa, kun kuljetus- ja matkailupalveluista saadut tulot lisääntyivät. Tammi-syyskuussa vaihtotaseen vaje oli *Virossa* 5,7 % BKT:sta (vuotta aiemmin 4,3 % BKT:sta), *Latviassa* 7,1 % BKT:sta (5,9 %) ja *Liettuassa* 3,3 % BKT:sta (5,1 %).

Suoria ulkomaisia sijoituksia Baltian maihin virtasi heinä-syyskuussa selvästi enemmän kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. *Viroon* sijoituksia tehtiin 170 miljoonan euron (12,1 % BKT:sta), *Latviaan* 125 miljoonan euron (5,9 %) ja *Liettuaan* 120 miljoonan euron (3,4 %) arvosta.

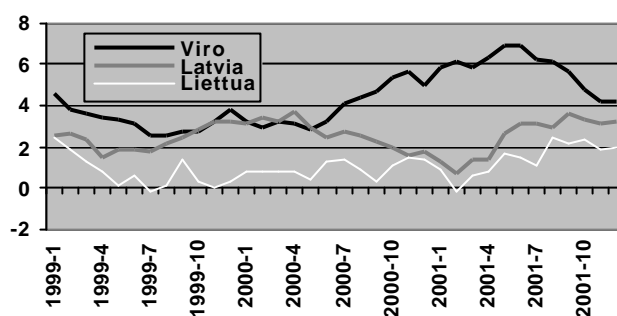
Viron inflaatio viime vuonna Baltian nopeinta. *Viron* inflaatiovauhti hidastui viime vuoden loppua kohti koti-

maisen kysynnän heikentymisen ja öljyn hinnan laskun myötä. Kuluttajahinnat olivat joulukuussa 4,2 % korkeammalla kuin vuotta aiemmin. Eniten kallistuivat terveydenhoitopalvelut (10 %), asumiskustannukset (9 %) ja elintarvikkeet (8 %).

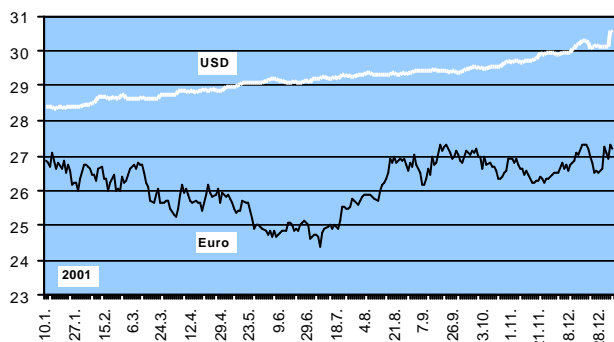
Latvian kuluttajahintojen vuosimuutos oli joulukuussa 3,2 %. Eniten nousivat elintarvikkeiden hinnat (8 %) sekä koulutuspalvelujen (7 %) ja terveydenhoitopalvelujen (6 %) kustannukset. Raakaöljyn halpeneminen johti liikennesektorin kustannusten hienoiseen laskuun.

Liettuan inflaatiovauhti pysyi viime vuonna hitaana. Kuluttajahintojen 2 prosentin nousu johtui pääosin elintarvikkeiden (6 %) sekä puhelumaksujen (21 %) kallistumisesta. Raakaöljyn hinnan lasku vähensi liikennesektorin kustannuksia 11 %.

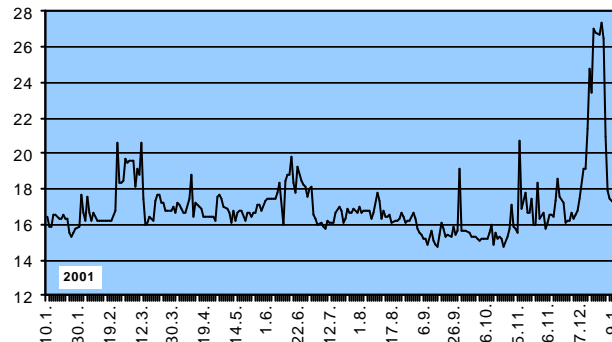
Baltian vuosi-inflaatio, %-muutos

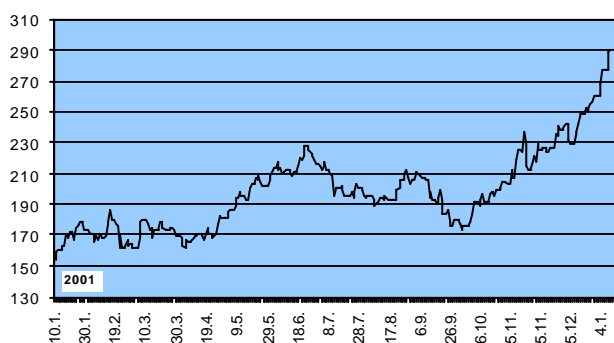
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

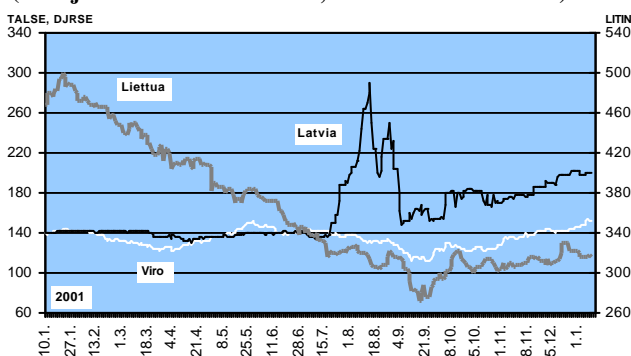
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

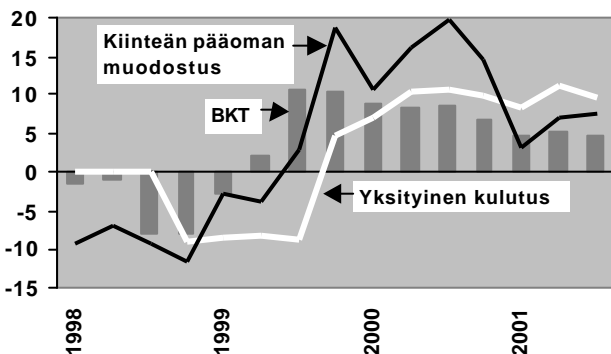

Venäjällä yksityinen kulutus ja investoinnit kasvoivat edelleen ripeästi. Tilastokomitean tietojen mukaan yksityinen kulutus kasvoi 2001 kolmannella neljänneksellä edelleen lähes 10 %, joskin kasvu hidastui toisesta neljänneksestä. Kiinteät investoinnit kasvoivat vajaat 8 % eli vuoden ensipuoliskoa nopeammin.

Yksityisen kulutuksen osuus BKT:sta nousi tammi-syyskuussa 48 prosenttiin (vuotta aiemmin 46 %), ja kiinteiden investointien osuus lisääntyi myös hieman, runsaaseen 17 prosenttiin (16 %). Varastojen kasvu oli tammi-syyskuussa edellisten vuosien tapaan melko tuntuvaa (vajaat 5 % BKT:sta). Nettoviennin osuus pieni tammi-syyskuussa alle 15 prosenttiin BKT:sta (vuotta aiemmin yli 20 %), sillä viennin osuus supistui 38 prosenttiin (46 %) ja tuonnin osuus pienentyi lievemmin, 23 prosenttiin (vajaat 25 %). Kolmannella neljänneksellä nettoviennin osuus oli runsaat 11 % BKT:sta.

Venäjän BKT, kulutus ja investoinnit, %-muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

Venäjän valuuttavaranto ennallaan, rupla heikentyi vuoden alussa. Venäjän valuuttavaranto oli tämän vuoden alussa 36,6 miljardia dollaria eli 41,6 miljardia euroa. Varanto kasvoi viime vuoden aikana Venäjän vaihtotaseen ylijäämästä johtuen ja pääomataseen vajeesta huolimatta 8,6 miljardilla dollarilla. Suurimmillaan valuuttavaranto oli lokakuun lopulla lähes 39 miljardia dollaria.

Kuluvan kuun aikana valuuttavaranto on pysytellyt ennallaan, vaikka keskuspankki on tietävästi tehnyt valuuttamarkkinainterventioita tukeakseen ruplan kurssia. Rupla heikentyi valuuttamarkkinoiden auettua viime viikolla noin 30,6 ruplaan dollarilta ja pysytteli 30,45 – 30,50 ruplassa dollarilta kunnes se heikkeni tänään jälleen lukemaan 30,6.

Venäjän uusi työsopimuslaki korvaa 1970-luvun vanhentuneet lait. Joulukuussa 2001 nopeasti duuman käsitellyissä edennyttä ja vielä ennen vuodenvaihdetta hyväksytty työsopimuslaki tulee voimaan helmikuun alusta 2002. Laissa määritellään työntekijöiden, työnantajien ja ammattiliittojen oikeudet ja velvollisuudet. Laissa säädetään mm. työsopimuksista, palkoista, työajasta, lomista ja riitojen selvittämisestä. Lain mukaan työviikko on 40

tuntia. Minimipalkan pitää olla vähintään ns. elintasominimin suuruinen. Minimipalkka oli vuoden 2001 lopulla 300 ruplaa, kun elintasominimi samaan aikaan oli yli 1500 ruplaa kuukaudessa. Uusi laki ei kuitenkaan määrittele elintasominimin laskentaperiaatteita, joista käydään nyt keskustelua. Laissa puututaan epäsuorasti myös palkkarästeihin. Jos työntekijä ei saa palkkaansa 15 päivän kuluessa palkkapäivästä, hän on oikeutettu keskeyttämään työnsä, kunnes palkkaa aletaan taas maksaa.

Venäjän valmisteveroihin korotuksia. Lähes kaikkien tuotteiden ruplamääräistä valmisteveroa korotettiin vuoden 2002 alusta 12 %. Korotuksen piiriin kuuluvat myös Venäjälle tuotavat tuotteet. Edellinen 12 prosentin korotus tehtiin kesällä 2001.

Presidentti Putin kannattaa pienyritysten tukemista. Talousuudistusten alkuvuosina ripeästi edennyt pienyritysten perustaminen on myöhemmin selvästi hidastunut. Tällä hetkellä pienyritysten osuus Venäjän BKT:sta on 10–11 %, kun se EU-maissa on yli 60 % ja USA:ssa yli 50 %. Presidentti Putin on viime aikoina puhunut pienyritysten tukemisen puolesta ja toivonut niistä muodostuvan talouskasvun moottori. Pienyritysten edustajat ovat esittäneet toiveitaan byrokratian poistamiseksi ja verotuksen helpottamiseksi. Finanssiministeri Aleksei **Kudrinin** mukaan pienyritysten verohelpotuksia onkin luvassa kuluvana vuonna. Verokoodeksiin valmistellaan kahta lukua erityisesti pienyritysten verotuksesta. Federaatiotason ohjelma pienyritysten tuesta on toiminut vuodesta 1999 alkaen.

Latvialle uusi liiketoimintalaki ja kilpailulaki. Latviasa tuli vuoden alusta voimaan uusi, EU-säännösten mukainen liiketoimintalaki. Laki korvaa aiemmin voimassa olleet useat erilliset yritystoimintaa koskevat lait ja yhdenmukaistaa niiden periaatteet. Lain toivotaan parantavan Latvian liiketoimintaympäristöä mm. lujittamalla velkojien ja vähemmistöosakkaiden asemaa. Uusi laki vähentää yritysmuotojen määrää ja edellyttää useissa tapauksissa yritysten yhtiöjärjestyksen ja yritysrekisteritietojen muuttamista. Latvian parlamentti hyväksyi lain huhtikuussa 2000, mutta lykkäsi sen voimaantuloa useaan otteeseen.

Vuoden alussa voimaan tuli myös uusi kilpailulaki. Se velvoittaa yrityksiä ilmoittamaan kilpailuvirastolle sellaisten yritysten fuusioista, joissa ainakin yhdellä osapuolella on hallitseva asema alallaan tai yhden vuosittainen liikevaihto ylittää 25 miljoonaa latvia (n. 40 milj. EUR). Kilpailuvirastolla on oikeus päättää fuusion laillisuudesta ja sakottaa yrityksiä kilpailumääräysten rikkomisesta.

Viron hallitus keskeytti Narvan voimaloiden myynnin NRG Energylle. Hallitus ilmoitti elokuussa 2000 sovitun kaupan peruuntumisesta 8.1., kun yhdysvaltalainen NRG

Energy ei päässyt sopuun voimaloiden uudistustyön rahoituksesta viime vuoden lopussa päättäneeseen määräaikaan mennessä. 285 miljoonan euron lainalla oli tarkoitus rahoittaa uudistustyöt, joilla öljyliusketta käyttävät voimat saatettaisiin EU:n ympäristövaatimusten tasolle. Laina oli osa sopimusta, jolla Viron valtion piti myydä NRG Energylle 49 % voimaloista. Narvan voimalat tuottavat Viron energiantarpeesta yli 90 %.

EU-jäsenyysneuvottelut etenevät, jäsenyyden kannatus vaihtelee. Belgian puheenjohtajuuskaudella heinä-joulukuussa 2001 unionin yhteisölaainsäädännön asiakoh- tien neuvotteluissa EU-hakijamaista etenivät ripeimmin Slovenia, Latvia ja Liettua. Jäsen ehdokkaat (Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekin tasavalta, Unkari ja Viro), joilla Euroopan komissio uskoo olevan edellytykset liittyä EU:n jäseniksi jo vuonna 2004, ovat alustavasti sopineet 20 - 26 EU-säännösten 29:stä jäsenyyteen tarvittavasta luvusta. Bulgaria ja Romania ovat neuvotteluissa selvästi muita jäljessä.

Syksyn aikana neuvottelut etenivät myös muutamissa vaikeina pidetyissä asiakohdissa. Esim. työvoiman vapaasta liikkuvuudesta on nyt päästy sopimukseen kaikkien paitsi Viron, Bulgarian ja Romanian kanssa. Unkari, Slovenia, Latvia ja Liettua ovat sopineet liikennettä koskevan asiakohdasta, ja Slovenia ja Tšekin tasavalta saattoivat päätökseen verotusta koskevan asiakokonaisuuden. Espanjalla on alkaneella puheenjohtajuuskautellaan tavoitteena saada muodostettua Euroopan komission yhtenäinen kanta maataloutta koskevaan asiakokonaisuuteen. Myös

aluepolitiikkaa ja budjettia koskevien asiakoh- tien kohdalla EU:n yhteinen kanta on vielä avoin.

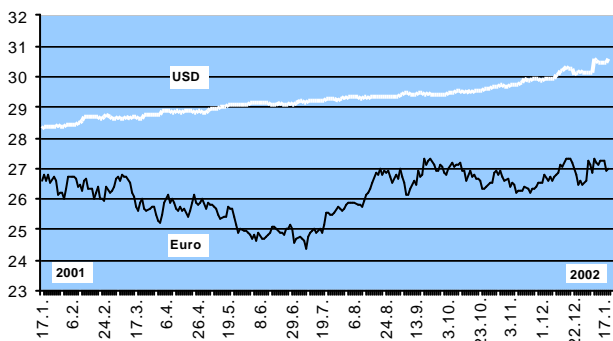
Euroopan komission lokakuussa tekemän mielipide- tiedustelun mukaan hakijamaiden kansalaisista EU- jäsenyyttä kannattaa 65 % ja vastustaa 18 %. Baltian maat (etenkin Viro) ja Malta suhtautuvat jäsenyyteen kriitti- simmin ja Bulgaria ja Romania myönteisimmin.

Kyselyssä kävi myös ilmi, että alle kolmasosa haasta- telluista kokee saavansa hyvin tietoa EU:n laajentumisesta tai oman maansa liittymispyrkimyksistä. Huonoimmin EU-tietoa kokevat saavansa Baltian maiden kansalaiset.

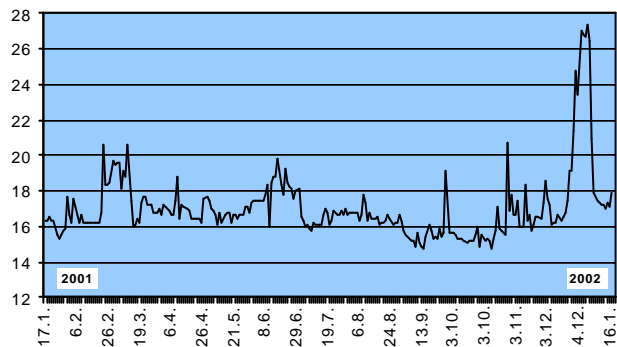
	Alustavasti sovitut asiakohdat		EU-jäsenyyden kannatus*	
	joulukuu 2001	kesäkuu 2001	puolesta %	vastaan %
	Slovenia	26	20	56
Kypros	24	22	62	25
Unkari	24	22	70	10
Tšekki	24	19	54	18
Liettua	23	17	50	20
Latvia	23	15	46	32
Slovakia	22	17	66	11
Viro	20	19	38	27
Malta	20	16	40	36
Puola	20	16	54	26
Bulgaria	14	10	80	4
Romania	9	6	85	3

*Eurobarometer 2001

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

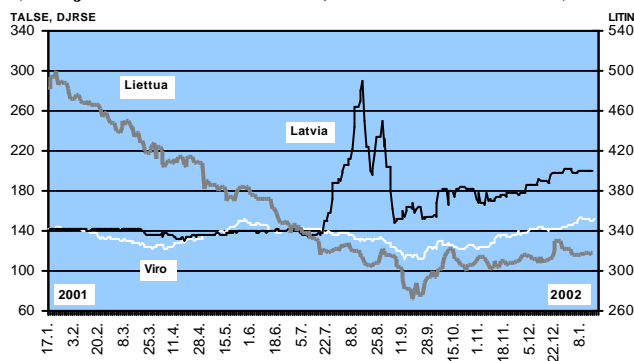
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

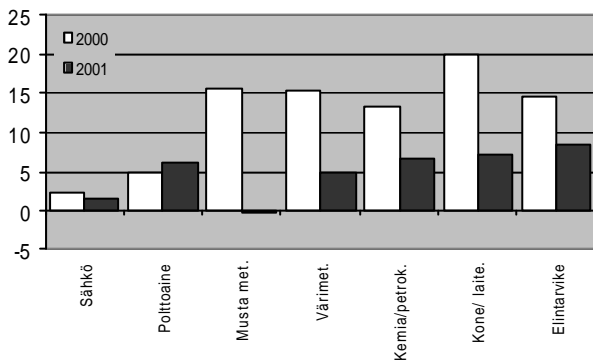
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän teollisuustuotanto kasvoi 4,9 % vuonna 2001. Teollisuustuotannon kasvu hidastui viime vuoden toisella puoliskolla ja oli viimeisellä neljänneksellä runsaat 4%. Suurimmista teollisuudenaloista kasvoivat viime vuonna nopeimmin elintarviketeollisuus (yli 8%), kone- ja laitteollisuus (runsaat 7 %), kemian ja petrokemian teollisuus (6,5 %) sekä polttoaineteollisuus (yli 6%). Rakennusaineeteollisuus kasvoi 5,5% ja metsäteollisuus alle 3%. Raakaöljyn tuotanto lisääntyi lähes 8% (349 miljoonaa tonniin) ja maakaasun tuotanto väheni 0,5% (581 miljardiin kuutiometriin). Sähkön tuotanto kasvoi runsaan prosentin.

Venäjän suurimpien teollisuudenalojen tuotanto 2000 – 01, %-muutos edellisestä vuodesta

Venäjän keskuspankki nosti liikepankkien keskuspankkitalletusten korkoja. Pankkien likviditeetin vähentämiseen tähtäävät korotukset tehtiin tammikuun puolivälissä arvioiden mukaan ruplaan kohdistuvien heikentymispaineiden lievittämiseksi. Keskuspankki nosti kaikkien alle yhden kuukauden talletusmaturiteettien korkoja, esimerkiksi yli yön talletusten osalta vajaaseen 5 prosenttiin ja yhden viikon talletusten osalta 12 prosenttiin. Edelliset korotukset tehtiin joulukuun puolivälissä. Ruplan kurssi on pysytellyt edelleen tasolla 30,55 ruplaa dollarilta, mitä keskuspankki on tukenut myös valuuttamarkkinainterventioilla.

Öljyn ja öljytuotteiden vientitulli alenee Venäjällä. Hallituksen päätöksen mukaisesti vientitulli alenee helmikuun alusta nykyisestä 23,4 eurosta (\$20,6) tonnilta 8 dollariin tonnilta. Päätös on uuden tullitariffilain mukainen. Laissa vientitullin suuruus riippuu Urals-öljyn maailmanmarkkinahinnasta tietyn taulukon mukaisesti. Vientitullin alentaminen ketpen osaltaan sekä öljyn hinnan laskusta että OPECin kanssa tehdystä vientirajoituspäätöksestä venäläisille öljy-yrityksille aiheutuneita tappioita. Vientirajoituksen vuoksi öljyn tarjonta Venäjällä on lisääntynyt ja öljyn kotimaan hinnat ovat laskeneet kolmasosaan rajoitusta edeltäneestä tasostaan. Halvimmillaan öljyä on myyty jopa viidellä dollarilla tynnyriltä.

Venäjä poistaa käytöstä eräiden tuotteiden vientitullit. Helmikuun loppupuolella astuu voimaan Venäjän halli-

tuksen päätös, jonka mukaisesti koivutukkien, eräiden jalostamattomien puutavaralajien, joidenkin paperilaatujen ja kartonkien sekä kullan vientitululle ei sovelleta.

Presidentti Putin hyväksyy periaatteessa Venäjän asteittaisen siirtymisen palkka-armeijaan. Presidentti ilmoitti kannastaan jo viime vuoden lopulla keskustelusaan pääministeri Mihail Kasjanovin kanssa. Siirtyminen palkka-armeijaan vie hallituksen mukaan vähintään 10 vuotta, ja uudistusvauhtia määriteltäessä on jatkuvasti otettava huomioon maan taloudelliset mahdollisuudet. Puolustusministeri Sergei Ivanovin mukaan ammattiarmeijaa voidaan harkita vasta, kun armeijan aseistus ja muu varustus ovat asianmukaisella tasolla. Pääesikunnan päällikkö kenraali Kvashnin pitää hyvänä ammattisotilaiden käyttöä esim. pysyvissä valmiusjoukoissa, jolloin asevelvollisia ei tarvitsisi rauhan oloissa lähettää taistelutoimiin.

Ammattisotilaiden palkkaus aiotaan uudistaa 1.7.02 alkaen, jolloin palkkataso nousee valtion virkamiespalkkoja vastaavaksi. Samalla sotilailta kuitenkin poistetaan nykyisiä etuja: he mm. joutuvat normaalin tuloverotuksen piiriin. Seuraavien kolmen vuoden kuluessa armeijan miesvahvuutta on tarkoitus supistaa tämänhetkisestä noin 1,3 miljoonasta lähes 400 000 hengellä. Tarkoituksena on vähentää myös puolustusvoimien siviilivirkoja. Lisäksi Venäjä on ilmoittanut kuluja säästääkseen sulkevansa tukikohtansa Kuubassa ja Vietnamin. Presidentti Vladimir Putin on myös vaatinut päällekkäisten rakenteiden poistamista kaikista ns. voimaministeriöistä.

Venäjän duuman ja hallituksen kevätkausi. Eniten työtä duumassa teettäneen hallituksessa jo pitkään työstyetty laki maatalousmaasta, josta duumalla on viisi eri aloitetta. Maatalousmaa jätettiin maalain hyväksymisen yhteydessä lokakuussa 2001 sovittavaksi erillisellä lailla. Lisäksi edustajien pöydälle ovat tulossa ainakin talletussuojalaki, laki työeläkkeiden rahastoinnista, kuntien maankäyttölaki, laki ulkomaisen työvoiman käytöstä, laki vapaaehtoisesta sairausvakuutuksesta ja 4 eri versiota kansallistamislaista.

Muutoksia on tulossa mm. arvopaperimarkkinalakiin, eläkelakeihin, pienyritysten verotukseen ja tullilakeihin. Duuman käsittelyssä ovat jo mm. esitykset keskuspankin aseman muuttamisesta ja asuntosektorin uudistamisesta.

Venäjän hallituksen ensisijaiset tehtävät talouden puolella liittyvät pääministeri Mihail Kasjanovin mukaan tariffipolitiikkaan (mm. luonnollisten monopolien tariffit), pankkisektorin, energiantuotannon ja rautateiden uudistamiseen sekä puolustus-, auto-, metsä- ja metalliteollisuuden uusien strategioiden kehittämiseen. Edelleen on tarkoitus parantaa investointi- ja yritysilmastoa vähentämällä yritystoimintaan liittyvää byrokratiaa ja kehittämällä yrityshallintoa.

Siim Kallas Viron pääministeriksi. Reformipuolueen johtaja Siim Kallas hyväksyttiin Viron uudeksi päämi-

nisteriksi parlamentissa 22.1. äänin 62 - 31. Kallas oli 8.1. eronneen Mart **Laarin** johtaman koalitionhallituksen valtiovarainministeri. Hän on toiminut aiemmin myös ulkoministerinä ja Viron keskuspankin pääjohtajana.

Parlamentille pitämässään puheessa Kallas korosti uuden hallituksen tehtävää maan kasvavien sosiaalisten ja taloudellisten erojen lievittäjänä. Kallas aikoo korottaa eläkkeitä, hidastaa sähköhinnan nousua, tuoda kouluihin ilmaiset ateriat ja myöntää lisää rahaa paikallishallinnolle. Uusi hallitus ei aio toteuttaa periaatteellisia muutoksia verotuksen alalla. Myös ulkopolitiikan päätavoitteet, EU- ja NATO-jäsenyydet, säilyvät ennallaan.

Seuraavaksi Kallaksen on esiteltävä parlamentille uuden hallituksen kokoonpano. Ennako-odotusten mukaan Reformipuolueen hallituskumppaniksi tulee Edgar **Savi- saaren** johtama Keskustapuolue.

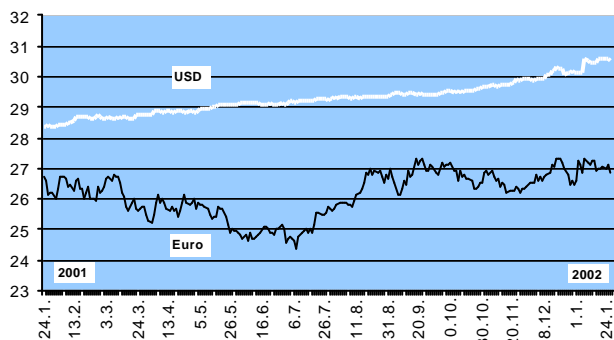
Tallinnan pörssi siirtyy Helsingin pörssin kaupankäyntijärjestelmään vasta helmikuussa. Tallinnan pörssi päätti siirtää Helsingin pörssin kaupankäyntijärjestelmän käyttöönottoa vajaalla kuukaudella, helmikuun 25. päivään. Siirtopäätöksellä annetaan Tallinnan pörssin jäsenille lisäaikaa kehittää teknisiä valmiuksiaan ennen uuden järjestelmän käyttöönottoa.

Suurvarustamo LASCON uusista yksityistämisehdoista sovittiin. Latvian valtio on yrittänyt yksityistää varustamon vuodesta 1996 lähtien, mutta sijoittajien vähäinen mielenkiinto sekä yksityistämisen prosessiin liittyneet epäselvyydet ovat aiheuttaneet myynnin epäonnistumisen

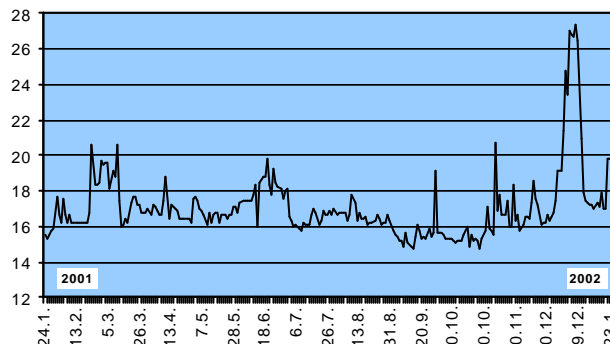
edellisillä kerroilla. Tällä kertaa ei yritetä kaupata varustamon enemmistöosakkuutta yksittäiselle strategiselle sijoittajalle, vaan Latvian yksityistämisen viraston asettamien ehtojen mukaan 51 % LASCON osakkeista huutokaupataan Riian pörssissä. Yksityistämiskuponkeja vastaan osakkeista myydään 32 %, valtion eläkerahastoon siirretään 10 % ja varustamon nykyisille ja entisille työntekijöille myydään varustamosta 6%. Yksityistämisen virastolle jää 1 prosentin osuus. Uusien omistajien on säilytettävä liiketoimissa varustamon nykyinen linja sekä käytettävä aluksillaan pääosin latvialaisia työntekijöitä. Varustamon myynti pyritään saamaan päätökseen ensi heinäkuuhun mennessä. Latvian hallitus odottaa saavansa kaupasta noin 110 miljoonaa latia (190 milj. euroa). LASCO on yksi Euroopan suurimmista laivanvarustamoista lähes 40 aluksellaan. Viime vuoden tammi-marraskuussa se tuotti voittoa noin 17 miljoonaa latia (30 milj. euroa).

Puolan työttömyys edelleen kasvussa. Puolan tilastokeskuksen alustavien tietojen mukaan työttömyys nousi ennätystasolle joulukuussa. Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 17,4 % kun se vuotta aiemmin oli 15,1 %. Virallisesti työttömiksi rekisteröityneitä oli vuoden lopussa 3,12 miljoonaa, joista tilastokeskuksen mukaan vain noin 20 prosentilla on oikeus työttömyysturvaan. Työttömyyden lisääntymisen taustalla on Puolan talouskasvun huomattava hidastuminen (noin 1 prosenttiin edellisvuoden 4 prosentista). Eniten työttömyys kasvoi viime vuoden aikana Puolan länsi- ja pohjoisosissa.

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

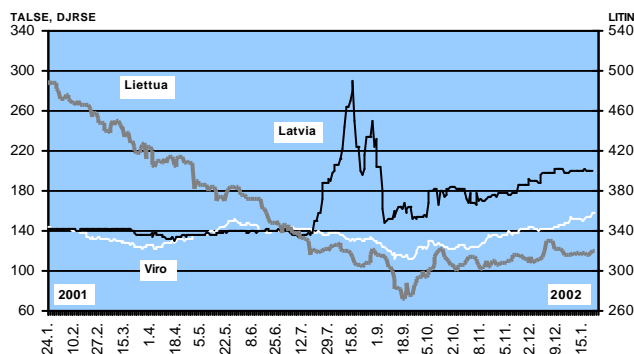
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

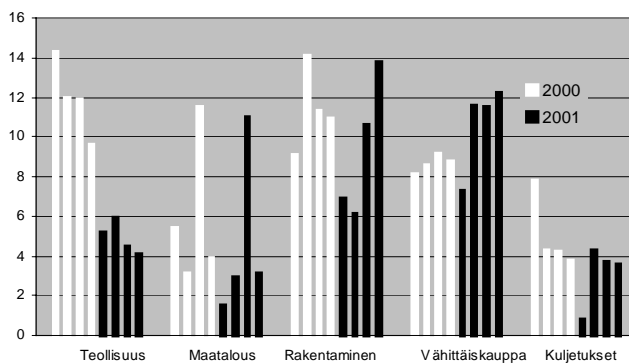

Venäjällä rakentamisen ja kaupan kasvu nopeutui edelleen viime vuoden lopulla. Talouden viisi pääsektoria kattava Venäjän tilastokomitean tuotantoindeksi osoitti koko vuoden 2001 osalta 5,7 prosentin kasvua (10,2 % vuonna 2000). Näiden viiden alan kasvu hidastui vuodesta 2000 lukuun ottamatta vähittäiskauppaa, jonka määrä lisääntyi viime vuonna noin 11 %. Myös rakentaminen kasvoi ripeästi, noin 10 %, sillä investoinnit lisääntyivät lähes 9 %. Maataloustuotanto kasvoi vajaat 7 %, teollisuustuotanto noin 5 % ja kuljetukset 3 %.

Vuoden viimeisellä neljänneksellä rakentamisen kasvu kiihtyi lähes 14 prosenttiin vuotta aiemmasta investointien lisääntyessä noin 10 prosentin tahtiin. Vähittäiskaupan kasvu ylsi yli 12 prosenttiin. Muiden kolmen alan kasvu vaimeni 3 - 4 prosenttiin.

Talouden pääsektoreiden kasvu Venäjällä 2000-01, %-muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

Venäjän hallitus päätti luonnollisten monopolien tariffikorotuksista vuonna 2002. Päätöksen mukaan sähkömonopoli UES:n tukkuhinnat nousevat maaliskuun alusta 20 %. Sähkön kuluttajahinnat nousevat keskimäärin 18 %, mutta korotukset saattavat vaihdella eri alueilla. Myös kaasun hinta nousee maaliskuun puolivälissä 20 %. Rautateiden rahtikuljetusten tariffeja korotetaan 15. helmikuuta alkaen 16 % ja toisella vuosipuoliskolla toteutetaan tariffien yhtenäistäminen. Pääministeri Mihail Kasjanovin mukaan uusia korotuksia voidaan harkita toisella vuosipuoliskolla, mutta vain erityistapauksissa. Poikkeuksen tekee kaasun hinta, johon saattaa tulla muutoksia Gazpromin saatua kuluvan vuoden budjettisuunnitelmansa valmiiksi.

Uudet tariffit eivät ole läheskään monopoliyriyten toivomusten mukaisia. Viime joulukuussa niiden vaatimukset kuluvan vuoden korotuksiksi vaihtelivat 40 ja 70 prosentin välillä. Hallitus teki tällöin päätöksen keskimäärin 35 prosentin katosta korotuksille. Talous- ja kauppa-ministeri German Grefin mukaan korotuspäätös on tehty kuluttajat huomioon ottaen. Hänen mielestään luonnollisten monopolien on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota kustannusten karsimiseen eikä pyrittävä siirtämään kaikkea kuluttajaintoihin. Myös presidentti Vladimir

Putin varoitti yrityksiä samasta asiasta. Hallituksen kuluvalle vuodelle asettama inflaatiotavoite on 10 - 13 %.

Venäjän hallitus pyrkii neuvostoaikaisen kaupallisen velan uudelleenjärjestämiseen. Tammikuun alussa hyväksytyin asetuksen mukaan Neuvostoliiton aikana syntyneet kaupalliset velat muutetaan Venäjän valtion eurobondeiksi, mikäli ulkomaiset velkojat hyväksyvät järjestelyn. Hallitus on asetuksessaan täsmentänyt vaihtoa koskevat ehdot. Ilmeisesti jo maaliskuun alkuun liikkeelle laskeaan enintään kahden miljardin dollarin arvosta obligatioita, jotka erääntyvät vuosina 2010 (erääntyneet korot) ja 2030 (pääoma ja juoksevat korot). Erääntyneet korot vaihdetaan eurobondeiksi noin 10 prosentin alennuksella nimellisarvosta. Pääoman ja juoksevien korkojen osalta alennus on reilu kolmannes nimellisarvosta. Varafinanssiministeri Sergei Kolotuhinin mukaan heinäkuussa saatetaan laskea liikkeelle vielä toinen 2,5 miljardin dollarin eurobondierä. Koko neuvostoaikaisen kaupallisen velan suuruudesta on erilaisia arvioita, mutta Kolotuhin totesi viime vuoden lopulla velan olevan 6,5 miljardia dollaria, josta noin puolet on velkapääomaa ja puolet korkoja. Venäjä ja sen kaupalliset velkojat pääsivät periaatesopimukseen velanmaksun lykkäyksestä ja osittaisesta anteeksiannosta vuoden 2001 huhtikuussa.

Venäjällä osakekurssit nousivat tammikuussa. Keskeinen osakeindeksi RTS nousi vuoden kolmen ensimmäisen viikon aikana 15 % lukemaan 300 ja laski sen jälkeen tammikuun loppuun mennessä 6 % tasolle 285. RTS:n osakevaihto oli tammikuussa keskimäärin 24 miljoonaa dollaria päivässä eli suurempi kuin lähes kaikkina viime vuoden kuukausina (vuonna 2001 volyymi oli keskimäärin 18 miljoonaa dollaria päivässä). Useiden markkinasijoittajien mukaan vilkas tammikuu johtui ulkomaisten sijoittajien osakeostoista, joita kuukauden lopulla kuitenkin vähensi epävarmuus mm. USA:n pörseissä.

RTS:n suurimpien öljy-yhtiöiden ja Moskovan pörssissä listatun Gazpromin osakkeet sekä öljy- ja kaasualan Skate- ja AKM-osakeindeksit nousivat tammikuussa noin 15 %. Arvioiden mukaan nousuun ovat melko matalana pysytelleestä öljyn maailmanmarkkinahinnasta ja laskeudesta kotimaisesta öljynhinnasta huolimatta vaikuttaneet eräät yrityshallinnon parannukset alan yhtiöissä. Lisäksi osakehintojen ja voittojen suhdetta kuvaavat P-luvut ovat läntisiä alan yhtiöitä selvästi pienempiä. Sähköjätti UES:n osakkeiden nousu alkukuussa kääntyi puolestaan laskuksi, kun Venäjän hallitus päätti kaavailtua pienemmästä sähköhinnan korotuksesta täksi kevääksi. Skaten ja AKM:n sektori-indeksistä telekommunikaatioala nousi tammikuussa lähes 25 %, mikä arvioiden mukaan juontuu valmistelluista teleyhtiöiden fuusioista. Myös koneenrakennusalan sektori-indeksit nousivat noin 20 %.

Veroon uusi hallitus. Reformipuolueen ja Keskustapuolueen muodostama vähemmistöhallitus vannoi virkavalan-

sa 28.1. Reformipuolueella on pääministeri Siim **Kallaksen** lisäksi hallituksessa 5 muuta ministeriä, mm. ulkoministeri Kristiina **Ojuland**. Keskustapuolueesta on 8 ministeriä, mm. valtiovarainministeri Harri **Õunapuu**. Keskustapuolueen puheenjohtaja Edgar **Savisaar** jatkaa Tallinnan kaupungin johdossa. Hallituspuolueilla on 101-jäsenisessä parlamentissa yhteensä 46 paikkaa. Uusi hallitus aikoo jatkaa edeltäjiensä linjoilla säilyttäen ennallaan talouspolitiikan tärkeimmät linjaukset sekä ulkopoliittikan tavoitteet, EU- ja NATO-jäsenyydet. Hallituksen tavoitteena on myös yhteiskunnan yhä kasvavien taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentäminen. Viron seuraavat parlamenttivaalit käydään vuonna 2003.

Liti sidoksissa euroon 2.2. lähtien Liettuan liti sidotaan euroon Euroopan keskuspankin perjantaina 1.2. ilmoittamalla virallisella kurssilla. Liettuan keskuspankki ilmoittaa litiin uuden kurssin perjantaina klo 17 alkavassa tiedotustilaisuudessa, ja uusi sidos on voimassa 2.2. alkaen. Liettuan liti on ollut sidottuna dollariin huhtikuusta 1994 lähtien. Litiin uudelleensitomisen taustalla on Liettuan yhä tiivistyvät taloudelliset ja poliittiset suhteet Euroopan unioniin.

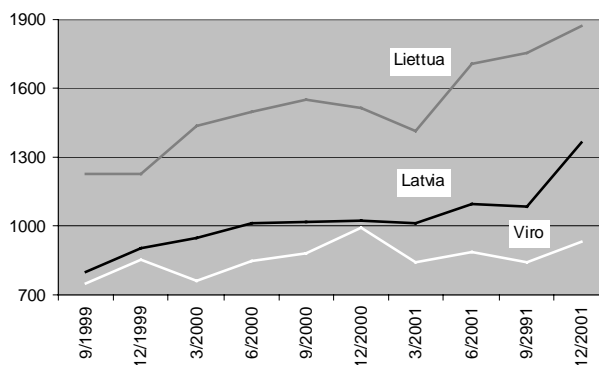
Liettuan ja Latvian valuuttavarannot kasvoivat viime vuonna, Viron varanto pieneni. Viron keskuspankin kulta- ja valuuttavaranto oli viime vuoden lopussa 930 miljoonaa euroa eli 6 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Varannon pieneneminen johtui keskuspankin uusista ohjeista, joiden mukaan luottolaitokset ovat vuoden 2001

alusta voineet sijoittaa neljäsosan varannoistaan euromääräisiin, korkean luottoluokituksen arvopapereihin. Viron varanto kattaa noin kahden kuukauden tavaroiden ja palvelujen tuonnin.

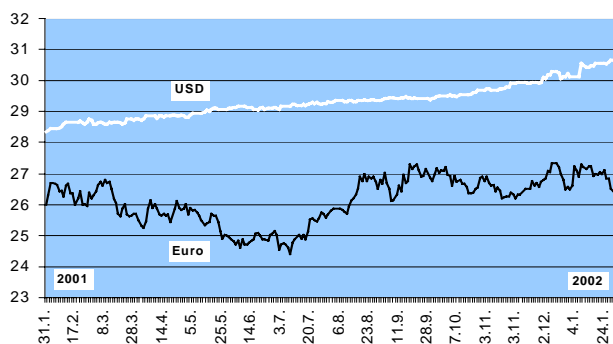
Latvian kulta- ja valuuttavaranto oli vuoden 2001 lopussa arvoltaan 1,4 miljardia euroa eli kolmasosan suurempi kuin vuotta aiemmin. Varanto kattaa yli kolmen kuukauden tavaroiden ja palvelujen tuonnin Latviaan.

Liettuan varannon arvo oli viime vuoden lopussa 1,9 miljardia euroa eli 23 % enemmän kuin vuosi sitten. Se kattaa noin kolmen kuukauden tavaroiden ja palvelujen tuonnin Liettuaan.

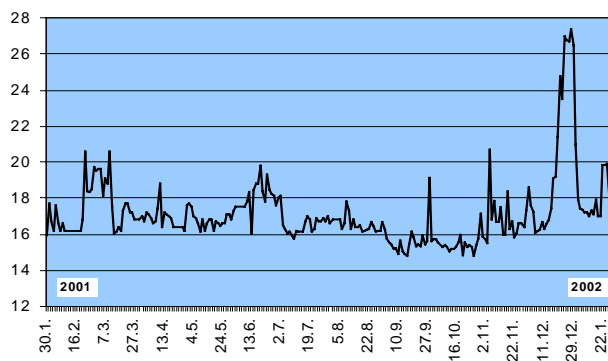
Baltian maiden kulta- ja valuuttavarannot jakson lopussa, milj. euroa

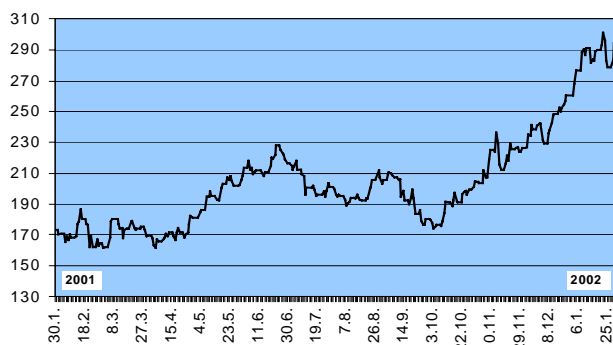
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

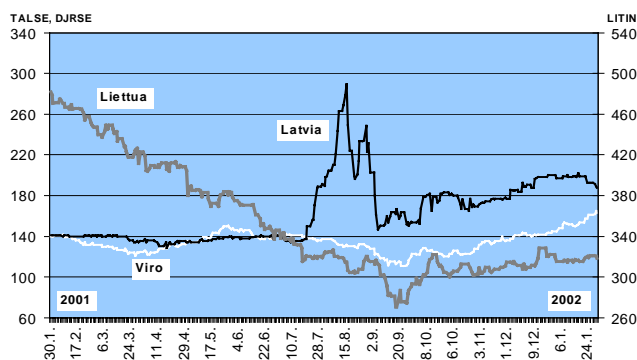
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Uusien tietojen mukaan Venäjän BKT kasvoi 9 % vuonna 2000 ja 5 % vuonna 2001. Tilastokomitean alustavien tietojen mukaan yksityinen kulutus kasvoi viime vuonna lähes samaan noin 9 prosentin tahtiin kuin vuonna 2000. Kiinteä pääomanmuodostus (investoinnit) lisääntyi viime vuonna 11,5 % (vuoden 2000 tietoja tarkistettiin alaspäin yli 15 prosentista runsaaseen 13 prosenttiin). Julkinen kulutus väheni viime vuonna 1 %.

Vuoden 2001 BKT:n arvo oli 9041 miljardia ruplaa (n. 345 mrd. EUR tai 310 mrd. USD). Yksityisen kulutuksen osuus BKT:sta nousi 50 prosenttiin. Julkisen kulutuksen osuus pysyi alle 15 prosentissa. Kiinteän pääomanmuodostuksen osuus kasvoi alle 16 prosentista vajaan 18 prosenttiin. Nettoviennin osuus BKT:sta supistui 20 prosentista 13 prosenttiin, sillä viennin osuus väheni 44 prosentista 37 prosenttiin ja tuonnin osuus säilyi 24 prosentissa.

Venäjän inflaatio kiihtyi tammikuussa. Kuukausi-inflaatio oli tammikuussa 3,1 % ja vuosi-inflaatio noin 19 %. Viime vuoden tammikuussa inflaatio oli 2,8 % ja vuoden 2000 tammikuussa 2,3 %. Tammikuussa eniten kallistuivat palvelut (7,5 %) ja näistä etenkin tietoliikenne ja asumiseen liittyvät palvelut (18 % ja 8,8 %). Elintarvikkeiden hinnat nousivat 2,8 % ja muiden tavaroiden hinnat 1,2 %. Elintarvikkeiden hinnoista nopeimmin nousivat vihannesten ja hedelmien hinnat (16,6 %). Sekä Moskovassa että Pietarissa hintojen nousu oli tammikuussa koko Venäjän keskiarvoa nopeampaa (5,8 % ja 3,8 %).

Venäjän WTO-jäsenyys työn alla. Tammikuun lopulla Genevessä pidetyissä jäsenyysohjelman neuvotteluissa ja aiemmissa lukuisissa WTO-jäsenmaiden ja Venäjän kahdenvälisissä neuvotteluissa käsiteltiin laajaa kysymysten kirjoa. Eräinä perusasioina esillä olivat Venäjän tullilainsäädännön meneillään oleva uudistus ja ongelmat tullin toiminnassa, Venäjän erinäiset vientirajoitukset ja kaupan tekniset esteet. Tullitariffikeskusteluissa on tapahtuneen edistyksen ohella auki mm. auto-, ilmailu- ja metsäteollisuuden tullitasoja. Erityyppisiin teollisuustukiin – kuten matalina pidettyihin kotimaisiin energiahintoihin – kiinnitetyn huomion ohella Venäjän viranomaisten huolenaiheeksi ovat nousseet maataloustuen, erityisesti vientituen, käyttömahdollisuudet. Palvelujen markkinoille pääsyn osalta Venäjä pohtii mm. telealan ulkomaisten investointien rajoittamista nykyisestä (joskaan ei takautuvasti) ja Rostelekomien ulkomaanpuhelumopolin säilyttämistä ehkä 10 vuoden ajan.

WTO:n on määrä laatia liittymistöryhmän raportin ensimmäinen versio työryhmän seuraavaan kokoukseen huhtikuussa. WTO:n pääjohtaja Michael Moore totesi hiljattain Venäjän WTO-jäsenyyden olevan mahdollisen jopa ensi vuoden puolivälissä, mitä mm. Venäjän taholla jäsenyysneuvotteluista vastaava varatalousministeri Maksim Medvedkov pitää optimistisena arviona.

Venäjän vientitulleja alennettiin edelleen. Aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti öljyn ja tiettyjen jalostamattomien öljytuotteiden vientitullia alennettiin helmikuun alusta 23,4 eurosta 8 dollariin tonnilta. Nyt hallitus päätti laskea myös polttoöljyn vientitullia, joka maaliskuun alusta on 10 euroa tonnilta entisen 20 euron sijaan. Lisäksi dieselöljyn sekä kevyt- ja keskitisleidien vientitullia alennettiin helmikuun alusta 39 eurosta 25 euroon tonnilta. Talousministeriön mukaan tariffeja saatetaan alentaa edelleen, mikäli kotimaan ylitarjontatilanne ei helpota.

Presidentti Putin hyväksyi Vneshtorgbankin omistuksen muutossuunnitelmat. Hallituksen suunnitelman mukaan keskuspankin omistus Vneshtorgbankissa pienee ja uudeksi omistajaksi tulee myös Venäjän hallitus. Niillä säilyi valtaosa pankin pääomasta. Kolmanneksi osakkaaksi kaavaillaan Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankkia (EBRD), jonka osuudeksi on arvioitu 10–20 %. EBRD on valmis aloittamaan viralliset neuvottelut asiasta. Keskuspankin on määrä luopua omistussuudesta Vneshtorgbankissa vuoden 2004 loppuun mennessä.

Venäjä pysyy toistaiseksi FATFin listalla. Kansainvälinen rahanpesua vastustava työryhmä FATF päätti kokouksessaan Hongkongissa pitää Venäjän toistaiseksi niiden maiden listalla, joiden rahanpesun vastainen toiminta on työryhmän mielestä puutteellista. Venäjän rahanpesulaki tuli voimaan helmikuun alusta ja samaan aikaan aloitti työnsä rahanpesun valvontakomitea. FATF käsittelee listaa seuraavan kerran kesäkuun kokouksessaan.

Venäjä suosii kotisatamia Baltian satamien kustannuksella. Baltian kuljetussektori kärsii Venäjän viime elokuussa asettamista rautateiden kuljetusmaksuista, joilla Venäjä suosii kotisatamiensa käyttöä. Ukomaisten satamien kautta kuljetettavalle rahdille kuljetusmaksut ovat 11 % korkeammat kuin kotisatamiensa kautta kulkeville tavaroinne. Venäjä lupasi alunperin poistaa maksujen eroavaisuudet maaliskuussa, mutta on nyt lykännyt niiden harmonisointia myöhemmäksi. Venäjä on samaan aikaan pyrkimässä Maailman kauppajärjestön WTO:n jäseneksi, ja kotisatamien suosiminen on vahvasti ristiriidassa järjestön periaatteita vastaan.

Venäjän suotuisasta talouskehityksestä ja sen mukanaan tuomasta lisäyksestä Baltian transitokuljetuksissa hyötyi viime vuonna eniten Latvian kuljetussektori. Vaikka kuljetusten siirto Venäjän kotisatamiin hidastikin lehitystä loppuvuonna, lisääntyi Latvian satamissa viime vuonna käsitellyn rahdin määrä 10 % ja rautateillä kuljetettu rahti 4 %. Suurin osa rahdista oli öljyn transitokuljetuksia Venäjältä Länsi-Eurooppaan. Suurimpien satamien, Ventspilsin ja Riian, rahdin määrä kasvoi tasaisesti. Viron tärkeimmän sataman, Tallinnan, rahtikuljetukset kasvoivat viime vuonna noin 10 %, vaikka rautatiekuljetukset vähenivät hieman. Myös Liettuan rautatiekuljetukset vähenivät viime vuonna, kun taas maan satamien rahti-

määrä pysyi lähes ennallaan. Kuluvana vuonna Baltian transitoliikenteen ennakoidaan hieman vähenevän, mikä johtuu Venäjän asettamien kuljetusmaksujen lisäksi myös Venäjän öljyntuotannon vähennyksistä sekä uuden öljysataman, Primorskin, avaamisesta.

Liti sidottiin euroon 2.2. Litin uusi kiinteä kurssi (3,4528 litia = 1 euro) määriteltiin Euroopan keskuspankin 1.2. virallisen kurssin perusteella. Litin kiinteän sidoksen vaihtaminen dollarista euroon heijastaa Liettuan yhä tiiviimpiä taloudellisia suhteita EU:n jäsen- ja hakijamaihin. Keskuspankin mukaan kiinteä sidos euroon vähentää litin kurssiheilahteluja suhteessa Liettuan tärkeimpien kauppakumppaneiden, EU-maiden, valuuttoihin ja turvaa Liettuan talouskasvulle vakaan ympäristön. Liettuan keskuspankki ilmoitti myös, että riittävän suuri osa maan valuuttavarannosta on jo vaihdettu dollarista euroon.

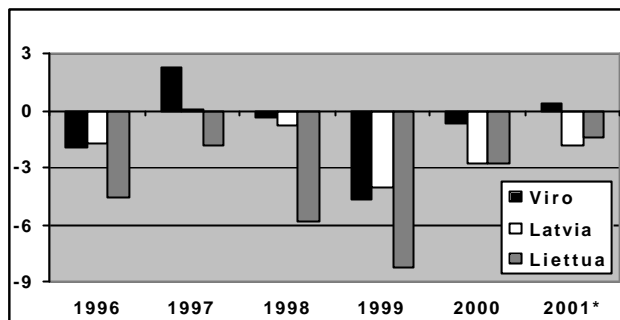
Baltian maiden budjettitasapaino parani viime vuonna. Viron julkisen sektorin ylijäämä oli viime vuonna 400 miljoonaa kruunua (25 milj. EUR) eli 0,4 % ennakoitusta BKT:sta. Viron valtionbudjetin ylijäämä kasvoi odotettua suurempien verotulojen ansiosta yli miljardiin kruunuun, mutta kuntien budjetit pysyivät alijäämäisinä.

Latvian julkisen sektorin vaje kutistui viime vuonna 87 miljoonaan latiin (160 milj. EUR) ja oli noin 1,8 % ennakoitusta BKT:sta. Vaje ylitti siten hienokseltaan IMF:n kanssa sovitun maksimirajan, 1,75 % BKT:sta.

Liettuan valtion budjettivaje pieneni viime vuonna, vaikka verotulot jäivätkin odotettua pienemmiksi. Vaje oli

ennakkotietojen mukaan 730 miljoonaa litia (210 milj. EUR) eli noin 1,5 % BKT:sta. Liettua ja IMF sopivat syksyllä koko julkisen sektorin vajeen pitämisestä alle 1,3 prosentissa BKT:sta.

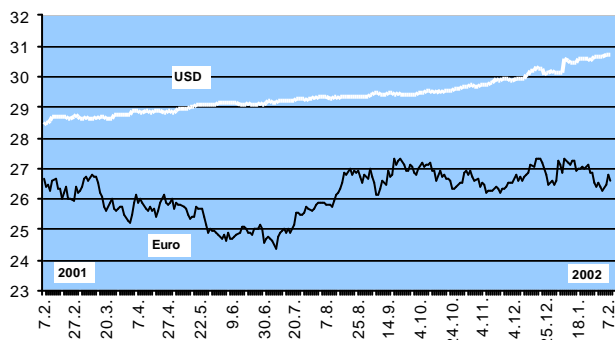
Baltian budjettitasapaino 1996 – 2001, % BKT:sta

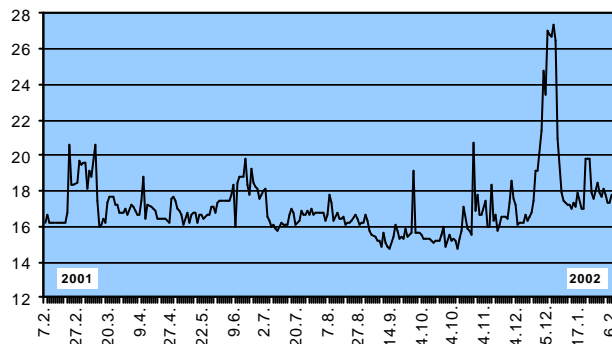
*) ennakkotieto

Puolan inflaatio ennätyskellisen hidasta. Puolan kulutajahinnat nousivat joulukuussa vuositasolla 3,6 % (vuoden 2000 joulukuussa 8,5 %). Vuoden 2001 lopulle asetettu inflaatiotavoite oli 6 – 8 %, joten tavoite alittui selkeästi. Eniten joulukuussa vuositasolla kallistui asuminen (7,4 %) lähinnä energian hintojen nousun takia. Raakaöljyn halpeneminen sen sijaan johti liikennesektorin hintojen vajaan 3 prosentin alenemiseen. Hyvä sato hillitsi elintarvikkeiden hintojen nousua (2,2 %). Odotettua hitaampaan inflaatioon vaikuttivat myös vähäinen kotimainen kysyntä ja zlotyn vahvistuminen.

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

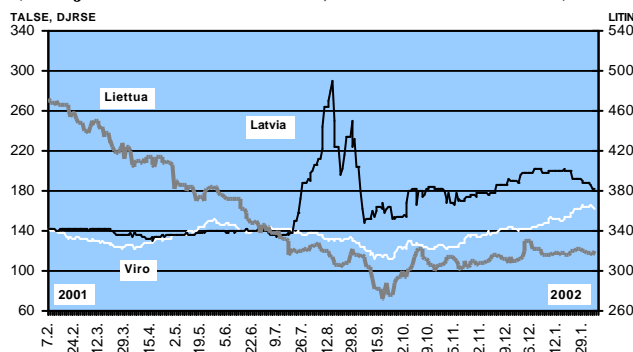
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

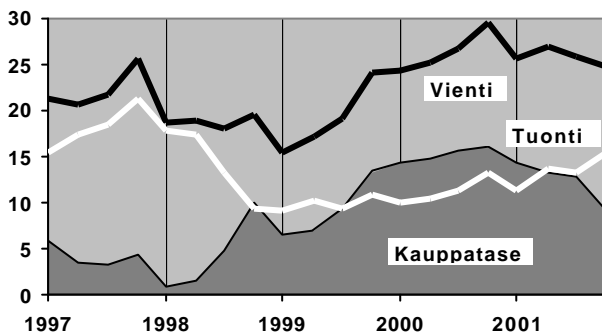
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän tuonti IVYn ulkopuolisista maista kasvoi nopeasti vuonna 2001. Venäjän tulot koko *tavaraviennistä* vähenivät keskuspankin mukaan vuonna 2001 noin 2,5 % (103 mrd. dollariin). Vuoden viimeisellä neljänneksellä vienti supistui 16% vuotta aiemmasta. Vienti IVYn ulkopuolisiin maihin väheni viime vuonna 4 % ja vienti IVY-maihin kasvoi yli 7%. *Tuonti* kasvoi viime vuonna 19 % (runsaaseen 53 mrd. dollariin) ja viimeisellä neljänneksellä 16 %. Tuonti IVYn ulkopuolelta lisääntyi viime vuonna 28 % (40 mrd. dollariin) - euroina kasvu oli 32 %. Tuonti IVY-maista väheni 2 %. Vertailu Venäjän tullin tietoihin vuodelta 2001 osoittaa, että tullitilastoihin jäi kirjautumatta lähes neljännes koko tuonnista.

Venäjän vienti ja tuonti, mrd. dollaria / vuosineljännes

Venäjällä palvelujen osuus BKT:sta kasvoi hieman vuonna 2001. Tilastokomitean tietojen mukaan kaikkien palvelujen osuus BKT:sta oli 55 % (54 % vuonna 2000). Yksityisten palvelujen osuus nousi 47 prosenttiin. Julkisten palvelujen osuus pieneni hieman ja oli runsaat 8%. Tavaroiden tuotanto vastasi 45 % BKT:sta, kun teollisuuden osuus BKT:sta oli 29 %. Toisaalta tavaroiden tuotannon aikaansaatu lisäarvo kasvoi viime vuonna reaalisesti 6–7 %, mutta palvelusektorilla vain 3–4 %.

Venäjän hallitus tarkisti vuoden 2002 talouskasvuarviotaan. Hallituksen viime viikolla käsittelemän arvion perusvaihtoehdossa BKT:n kasvuksi arvioidaan tänä vuonna 3,5 %. Urals-raakaöljyn maailmanmarkkinahinnaksi on oletettu tänä vuonna keskimäärin 18,5 dollaria tynnyriltä. Jos öljyn hinta olisi 23,5 dollaria tynnyriltä, BKT kasvaisi 4,3 %, ja 16,5 dollarin hinnalla kasvu olisi 3,1%. Ruplan kurssin arvioidaan perusvaihtoehdossa laskevan 33,8 ruplaan dollarilta tämän vuoden loppuun mennessä ja kahdessa muussa vaihtoehdossa yhden ruplan enemmän tai vähemmän. Kuluttajahintojen ennakoidaan kaikissa kolmessa vaihtoehdossa nousevan tämän vuoden mittaan 12–14 %. Ruplan reaalkurssin arvioidaan säilyvän varsin vakaana (perusvaihtoehdossa heikkenevän runsaan prosentin dollariin nähden ja korkeamman öljynhinnan vaihtoehdossa vahvistuvan 1–2 %). Tuonnin arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna vain 2–6 %.

Venäjällä työttömänä 9 % työvoimasta. Tilastokomitean tiedoissa, jotka on laadittu Kansainvälisen työjärjestön ILO:n menetelmän mukaan, työttömyysaste nousi viime vuoden toisella puoliskolla ja oli joulukuussa 9 % (8,5 % vuoden puolivälissä). Työttömien määrä oli joulukuussa 6,4 miljoonaa henkilöä. Työttömyyden kasvu on ainakin osaksi kausiluontoista. Vuotta aiemmin työttömiä oli 7 miljoonaa henkilöä ja työttömyysaste 9,6 %. Työttömyysrekisterissä oli joulukuussa 1,3 miljoonaa henkilöä (vuotta aiemmin 1,2 miljoonaa). Venäjällä työvoiman määrä väheni viime vuoden aikana 72 miljoonasta 71,4 miljoonaan henkilöön, joten työllistettyjen määrä pysytteli noin 65 miljoonassa henkilössä.

Venäjän yksityistämistulokset vuodelta 2001. Vuonna 2001 myytiin valtionosuuksia yhteensä 125 yrityksestä. Näistä noin 95 % myytiin huutokaupoissa. Kaikista kaupoista lähes 80 prosentissa myytiin alle 25 prosentin osuus. Federaatiobudjettiin tuloutettiin vuonna 2001 yksityistämistuloja lähes 10 miljardia ruplaa, minkä lisäksi maan ja muun ei-materiaalisen omaisuuden myynnistä saatiin 120 miljoonaa ruplaa. Suurin yksittäinen myyntikohte oli hiiliteollisuusyritys *Kuzbassugol*, josta myytiin kahdessa erässä yhteensä lähes 80 prosentin osuus yli 5 miljardin ruplan hintaan. Vakuutusyhtiö *Rosgosstrahista* saatiin valtionbudjettiin yli miljardi ruplaa. Kymmenen suurimman yksityistämiskohteen joukossa vuonna 2001 oli useita hiili- ja öljyalan yrityksiä.

Vuonna 2000 yksityistämistulot olivat yli 31 miljardia ruplaa. Vaikka yksityistämistulot vähenivätkin viime vuonna selvästi, saatiin samanaikaisesti valtion omaisuuden käytöstä (osingot, vuokratulot, voitot) enemmän tuloja kuin vuonna 2000 (29 mrd. ruplaa vs. 19 mrd. ruplaa). Vuoden 2002 alussa yksityistettyjä valtionyrityksiä oli lähes 130 000, mikä on yli 66 % yksityistämisen prosessin alussa olemassa olleista valtionyrityksistä.

Venäjän yksityistämisuunnitelmat vuodelle 2002. Vuonna 2002 suunnitellaan valtionosuuksien myymistä 426 osakeyhtiöstä ja 150 vielä yhtiöittämättömästä yrityksestä (FGUP, federalnoje gosudarstvennoje unitarnoje predprijatije). Yhteensä yrityksistä arvioidaan saatavan 35 miljardia ruplaa. Yksityistämisuunnitelmien toteutuminen on kuitenkin kytketty talouden suhdanteisiin – hallitus on ilmoittanut toteuttavansa ohjelman kokonaisuudessaan vain riittävän hyvien suhdanteiden vallitessa. Suurimmat myyntikohteet ovat öljy- ja kaasualaa edustava *Slavneft* ja öljy-yhtiö *LUKoil*, joista myydään lähes 20 % ja 6 % osuudet. Osuuksien myynnistä arvioidaan saatavan yli 85 % kaikista suunnitelluista yksityistämistuloista.

Hallitus on antanut yksityistämisen ministeriölle ja -rahastolle tehtäväksi laatia ylimääräisen yksityistämisuunnitelman, jonka mukaan kuluvana vuonna toteutettaisiin vielä 500 osakeyhtiön ja 1 500 yhtiöittämättömän yrityksen yksityistäminen. Kyseessä ovat pienet, lähes arvottomat yritykset, joista hallitus ei usko kertyvän yli-

määräisiä tuloja budjettiin. Huhtikuussa voimaan astuvan uuden yksityistämislain mukaan presidentin on vahvistettava strategiseksi katsottavien yritysten yksityistäminen erikseen. Tästä syystä tällaiset yritykset eivät myöskään ole mukana vuoden 2002 yksityistämisuunnitelmassa.

Baltian maiden inflaatio oli tammikuussa ennakoitua nopeampaa. Inflaatiota kiihdytti eniten elintarvikkeiden, varsinkin hedelmien ja vihannesten, kallistuminen. Myös asumiskustannukset nousivat. Tammikuun kuluttajahinnat olivat Virossa 4,2 % (joulukuussa 4,2 %), Latviassa 3,5 % (3,2%) ja Liettuassa 3,2 % (2,0%) korkeammat kuin vuotta aiemmin. Joulukuusta tammikuuhun hinnat nousivat Virossa 1,3 %, Latviassa 0,9 % ja Liettuassa 1,0 %.

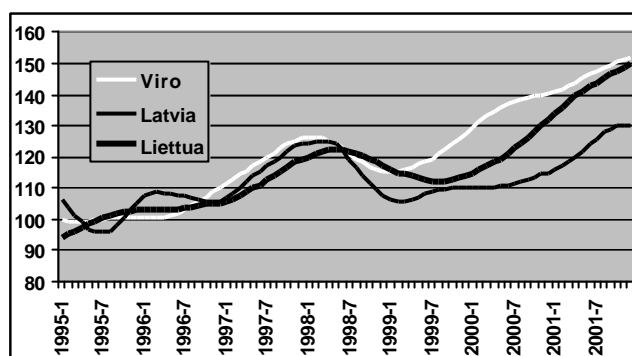
Baltian teollisuustuotannon kasvu oli viime vuoden lopulla odotettua nopeampaa. Viron teollisuustuotanto kasvoi myynnillä mitattuna viime vuonna 7%. Kasvuvahti säilyi koko vuoden melko tasaisena, vaikka joulukuussa kasvu hieman hidastuikin monilla aloilla. Tärkeimmistä tuotannonaloista elintarviketeollisuus kasvoi viime vuonna 6 %, mekaaninen puunjalostus 8 %, tekstiiliteollisuus 19 % ja huonekaluteollisuus 8%. Ripeästi kasvoivat myös muovi- ja metalliteollisuus sekä koneiden ja laitteiden, lähinnä matkapuhelimien, valmistus, joka kuitenkin kärsi jälkimmäisellä vuosipuoliskolla viennin tyrehtymisestä.

Latvian teollisuustuotanto kasvoi viime vuonna reilut 8 %. Kasvuvahti kuitenkin hidastui Baltian maista selvimmän viime vuoden lopulla ja joulukuun tuotanto oli

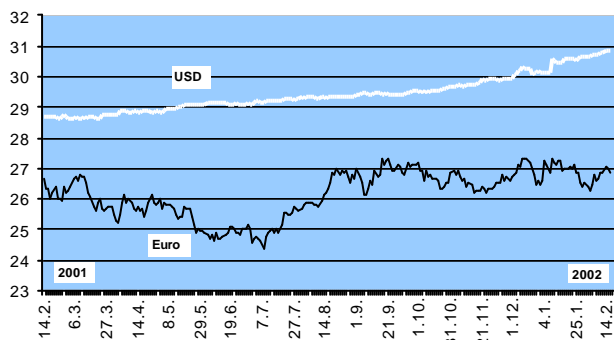
vain 1,6 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Maan tärkeimmistä tuotannonaloista elintarvike- ja tekstiiliteollisuus piristyivät vuoden loppua kohti, kun taas mekaanisen puunjalostuksen kasvu hidastui. Nopeimmin kasvoi huonekaluteollisuus – tammi-marraskuussa 22 %.

Liettuan teollisuustuotannon kasvu jatkui vahvana viime vuoden lopullakin ja koko vuoden tuotanto kasvoi myynnillä mitattuna 17 %. Eniten tuotantoa kasvatti tärkeimmän teollisuudenalan, öljynjalostuksen, lisääntynyt 47 prosentilla. Tekstiiliteollisuuden tuotanto kasvoi 16 %, sähköntuotanto ja -jakelu 29 % sekä liikennevälineiden ja niiden osien valmistus peräti 125 %. Tärkeän elintarviketeollisuuden tuotanto sen sijaan supistui hieman. Liettuan tilastoviranomaisten ennakoarvion mukaan Liettuan BKT:n kasvu kiihtyi loka-joulukuussa 7,9 prosenttiin ja koko viime vuonna BKT kasvoi 5,7 %.

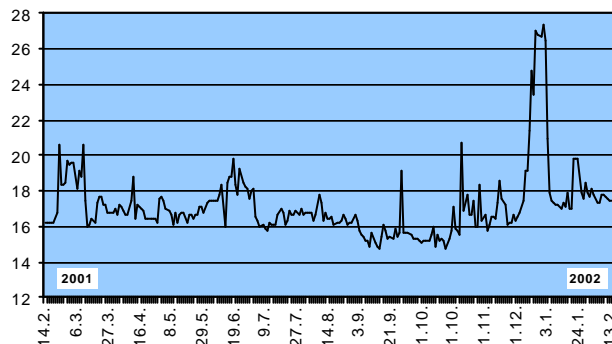
Baltian teollisuustuotanto, 1995 = 100

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

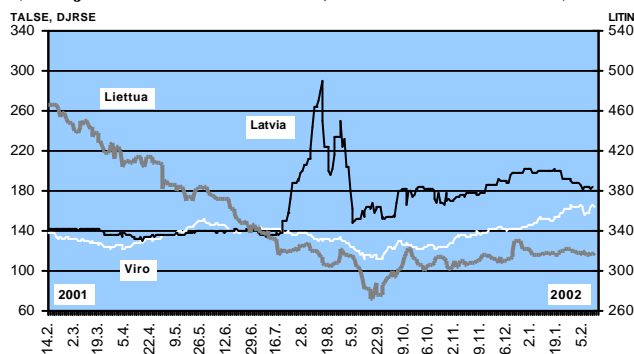
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän konsolidoidun aluebudjetin tulo- ja menorakenne vuonna 2001. Vuonna 2001 konsolidoidun aluebudjetin (yhdistetty alue- ja paikallistason budjetti) tulot koostuivat pääosin verotuloista, jotka muodostivat 67 % kaikista tuloista. Korvauksettomien tulonsiirtojen osuus oli 17 % ja budjettirahastojen tulojen 11 %. Tärkeimmät verotulonlähteet olivat yritysten voittovero (23 % tuloista) ja yksityishenkilöiden tulovero (19 %). Kumpikin veroista on ns. federaation vero, josta keskus tulouttaa osuuden alueille. Puhtaasti alueellisista veroista tärkein oli vuonna 2001 omaisuusvero, jonka osuus konsolidoidun aluebudjetin tuloista oli 7 %.

Konsolidoidun aluebudjetin menoista vuonna 2001 suurimmat olivat asumiseen liittyvät menot (18 %), koulutus (18 %) ja terveydenhoito (13 %). Näiden menoerien merkitys on kuitenkin erilainen Venäjän 89 alueella ja paikallisbudjeteissa. Alueilla niihin käytetään yhteensä 25 %, kun paikallisbudjeteissa niihin kuluu lähes 70 % kaikista budjettimenoista. Velanhoitomenot eivät konsolidoidussa aluebudjetissa ole suuri menoerä – vain prosentti menoista kuluu tähän tarkoitukseen.

Venäjän tuottajahinnat nousivat vaihtelevasti viime vuonna. Tilastokomitean tietojen mukaan tuottajahintojen nousuvauhti hidastui talouden eri aloilla vuodesta 2000. Valtaosin hallinnollisesti säädeltyjen sähkön, kaasun ja rautatiekuljetusten hintojen nousu oli edelleen nopeaa. Vuoden 1998 taluskriisin jälkeen nämä hinnat jäivät muiden hintojen nousuvauhdista. Raakaöljyn kotimaiset hinnat laskivat viime syksynä.

Venäjän tuottajahintojen nousu, %

	joulukuu 2001/ joulukuu 2000	joulukuu 2000/ joulukuu 1999
Teollisuus	10,7	31,6
- öljyn tuotanto	-2,9	58,0
- sähkön tuotanto	30,2	39,9
- kaasun tuotanto	41,5	63,1
Maatalous	17,5	22,2
Rakentaminen	14,4	35,9
Kuljetukset	38,6	51,5
- rautatiekuljetukset	34,4	69,3

Rahan määrä Venäjän taloudessa kasvoi nopeasti vuonna 2001. Ruplina pidetty rahan määrä (ns. rupla-M2), johon sisältyvät sekä käteisraha että venäläisissä pankeissa olevat talletus- ym. tilit, kasvoi viime vuonna 40 % (60 % vuonna 2000). Laajempi rahan määrän kuvaaja, johon sisältyvät myös venäläisissä pankeissa olevat valuuttamääräiset talletukset ja tilit, kasvoi 36 %. Rahan määrän kasvu ei ole heijastunut täysimääräisesti inflaatioon, joka vuosina 2000 ja 2001 oli 19– 20 %.

Ruplarahan molemmat pääerät kasvoivat viime vuoden aikana samaan tahtiin. Käteisrahan osuus rupla-M2:sta oli 36 % (22 miljardia euroa). Ruplamääräisten talletusten ja tilien määrä Venäjällä oli tämän vuoden alussa vajaat 40

miljardia euroa ja valuuttatalletusten määrä 20 miljardia euroa. Arviot Venäjällä olevan käteisvaluutan määrästä ovat huomattavasti ruplakäteisen määrää suurempia.

Venäjä aikoo luoda talletussuojarahaston kahdessa vaiheessa. Hallituksen ja keskuspankin 30. joulukuuta 2001 yhteisesti hyväksymän Venäjän pankkisektorin lehtisystrategian mukaan ensimmäisessä vaiheessa pankkien osallistuminen talletussuojarahastoon olisi vapaaehtoista. Pakolliseksi järjestelmään liittyminen tulisi talletuspankeille aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun Venäjä on siirtynyt kansainväliseen kirjanpitojärjestelmään IAS:ään. Siirtyminen IAS:ään on tarkoitus aloittaa vuonna 2004. Valtaosaa Venäjän talletuksista hallussaan pitävälle valtiotienomistiselle Sberbankille on suunniteltu erillistä mekanismia uuteen talletussuojajärjestelmään siirtymiseksi. Tällä hetkellä Sberbank on ainoa valtion talletussuojan piirissä oleva pankki. Talletussuojalakiesitys on tarkoitus saada hallituksen käsittelyyn maaliskuussa ja laki hyväksytyksi tämän vuoden aikana.

Venäjän työmarkkinajärjestöt solmivat hallituksen kanssa työelämän perussopimuksen vuosiksi 2002 – 2004. Viime vuoden lopulla tehty sopimus koskee talous- ja tulopoliittisia toimia, työmarkkinoiden, sosiaaliturvan ja työsuojelun kehittämistä sekä pohjoisia alueita koskevia erityiskohtia.

Sopimuksen yleisinä pyrkimyksinä ovat verotus- ja eläkejärjestelmien kehittäminen, korkotason alentaminen, palkka- ja maksurästien uudelleenjärjestelyt, yritystoiminnan hallinnollisten esteiden vähentäminen, viennin rakenteen muuttaminen pidemmälle jalostettujen tuotteiden suuntaan, monopoliyritysten hinnanmuodostuksen analysointi ja WTO-jäsenyyden mahdollisesti tuomien kielteisten vaikutusten ehkäiseminen.

Osapuolet pyrkivät miljoonan uuden työpaikan syntymiseen sopimuskaudella. Erityistä huomiota kiinnitetään pienyrityttäjäyden edistämiseen. Keskimääräinen työttömyysjako saisi sopimuksen mukaan olla enintään 6,5 kuukautta ja työttömyysaste vuonna 2002 enintään 8,8 %, 2003 enintään 9,1 % ja 2004 enintään 9,4 %, kun se vuoden 2001 lopussa oli 9 %. Työpaikkoja lisääville yrityksille on luvassa verohelpotuksia, ja hallitus lupaa valmistella lakiesityksen valtion työttömyysturvasta. Ensi kertaa hallitus sitoutuu korottamaan valtion palkkoja inflaatiota nopeammin.

Työ- ja sosiaaliministeri Aleksander Potshinok korostaa, että sopimus perustuu realismiin: Venäjällä ei ole toistaiseksi varaa pohjoisten alueiden lain edellyttämään täysimääräiseen tukemiseen eikä minimipalkan nostamiseen laskennallisen elintasominimin suuruiseksi.

Baltian maiden viennin kasvu hidastui viime vuoden lopulla. Viron vienti kärsi viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla tärkeimpien kauppakumppaneidensa, Suomen ja Ruotsin, kysynnän vähenemisestä. Heinäkuussa alkanut

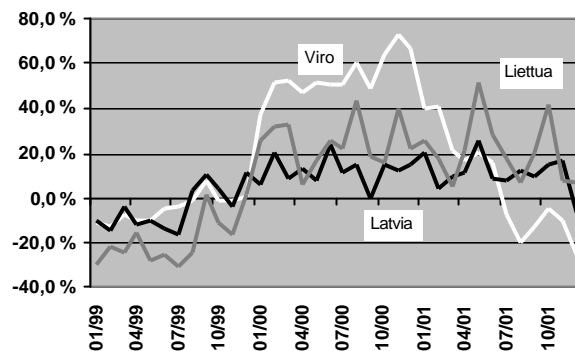
viennin supistuminen jatkui koko loppuvuoden ja loka-joulukuussa vienti supistui 12 %. Eniten vähentyi Virossa jatkojalostettavien tuotteiden, kuten matkapuhelimien, vienti. Menestyksekkään alkuvuoden ansiosta koko vuoden 2001 vienti kuitenkin kasvoi 7 %. Viron tärkeimpiä vientituotteita olivat koneet ja laitteet, puu ja puutuotteet sekä tekstiilit. EU-maiden osuus viennistä supistui vajaan 70 prosenttiin (77 % vuonna 2000), kun taas Venäjän ja muiden IVY-maiden osuus hieman nousi reiluun 4 prosenttiin. Myös tuonti supistui viime vuoden lopulla, kun osien ja komponenttien kysyntä Virossa laski. Koko viime vuonna tuonti kasvoi vain 4 % ja kauppataseen vaje supistui ennakoarvioiden mukaan noin 18 prosenttiin BKT:sta (21 % BKT:sta vuonna 2000).

Latvian vienti kasvoi maan tilastoviranomaisten mukaan viime vuonna 11 %, vaikka tärkeimmän tuoteryhmän – puun ja puutuotteiden – vienti ei juurikaan lisääntynyt. Muista tärkeistä vienninaloista tekstiilituotteiden vienti kasvoi 14 %, koneiden ja laitteiden vienti 29 %, kemiantuotteiden vienti 11 % ja metallituotteiden vienti 6 %. Latvian viennistä 61 % suuntautui EU-maihin (65 % vuonna 2000) ja IVY-maiden osuus viennistä kasvoi yli 10 prosenttiin (9 % vuonna 2000). Eniten Venäjän-viennin 55 prosentin kasvusta hyötyi elintarviketeollisuus. Tuonti Latviaan kasvoi viime vuonna 14 %. Eniten lisääntyi koneiden ja laitteiden sekä liikennevälineiden tuonti. Kauppataseen vaje kasvoi noin viidennekseen BKT:sta (18 % BKT:sta vuonna 2000).

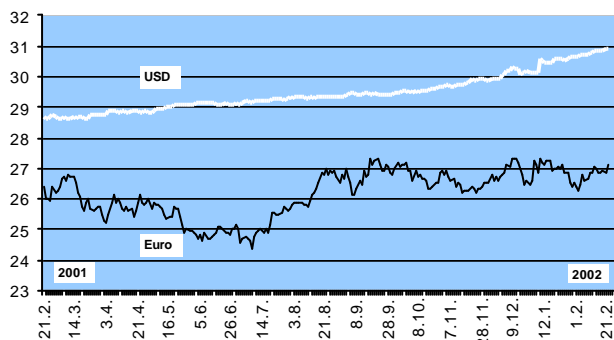
Liettuan vienti kasvoi viime vuonna 20 %, vaikka kasvuvauhti hidastuikin vuoden viimeisinä kuukausina. Liet-

tua onnistui kasvattamaan vientiään Itä-Euroopan maihin, kun kysyntä Länsi-Euroopassa väheni. Venäjälle, jonne Liettuan viennistä suuntautui viime vuonna 11 %, lisääntyi varsinkin koneiden ja laitteiden, liikennevälineiden ja niiden osien sekä elintarvikkeiden vienti. Sähköä vietiin ennätysmäärä Puolaan, Valko-Venäjälle ja Viroon. Maan tärkeimmän vientituotteen, jalostetun öljyn, vienti lisääntyi 34 %. Öljystä suurin osa viedään EU-maihin, jonne kaikista Liettuan viennistä on viime vuosina suuntautunut hieman alle puolet. Maan tärkein kauppakumppani oli viime vuonna Iso-Britannia, jonne Liettua vie öljyn lisäksi mm. tekstiilejä. Tuonti Liettuaan kasvoi 15 % viime vuonna ja kauppataseen vaje supistui 14 prosenttiin ennakkoidusta BKT:sta (15 % BKT:sta vuonna 2000)

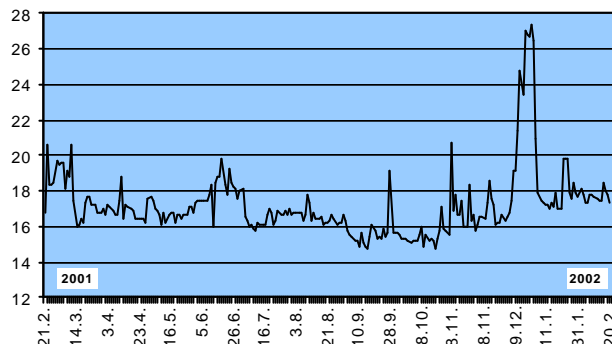
Baltian viennin kasvu, %-muutos edellisestä vuodesta

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

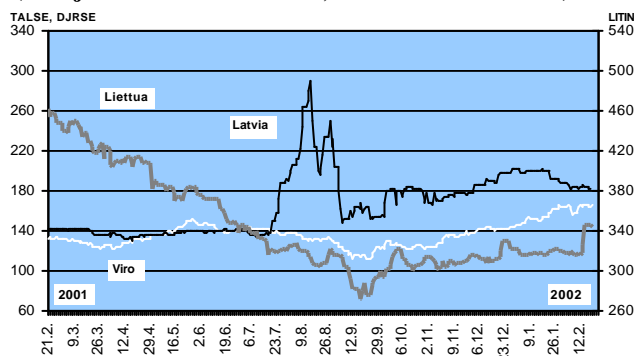
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjällä teollisuustuotanto hidasti talouden kasvua tammikuussa 2002. Teollisuustuotannon kasvu vuotta aiemmasta oli tammikuussa 2,2 % ja Venäjän tilastokomitean mukaan kausitasoitettu teollisuustuotanto supistui joului- ja tammikuussa. Venäjän viiden pääsektorin kehitystä kuvaava tuotantoindeksi osoitti tammikuussa 3 prosentin kasvua vuotta aiemmasta. Siihen sisältyvä vähittäiskauppa kasvoi edelleen 10 % ja rakentaminen 4%. Investointien kasvu oli tammikuussa vain 0,5 % vuotta aiemmasta.

Venäjän vuoden 2001 budjetti selvästi ylijäämäinen. Ylijäämää kertyi yli 280 miljardia ruplaa eli 3,1 % BKT:sta. Budjettitulot olivat 1591 miljardia ruplaa (61 mrd. euroa) eli 17,6 % BKT:sta ja menot 1310 miljardia ruplaa (50 mrd. euroa) eli 14,5 % BKT:sta. Ilman velanhoidomenoja ylijäämä oli 5,7 % BKT:sta. Verotulot katsoivat yli 90 % kaikista tuloista ja ylivoimaisesti tärkein tulonlähde oli arvonlisävero, joka muodosti yli 40 % kaikista tuloista (7,1 % BKT:sta). Vuonna 2000 arvonlisäveron osuus oli 33 % (5,1 % BKT:sta). Tullimaksuista kertyi yli viidennes ja voittoverosta vajaat 14 % kaikista tuloista.

Menoista suurimmat olivat puolustusmenot (19 % kaikista menoista ja 2,7 % BKT:sta), jotka finanssiministeriön mukaan vuonna 2001 olivat 10 % budjetoitua suuremmat. Tämä johtui puolustussektorin saamista budjetin ylimääräisistä tuloista, joista käytettiin etenkin aseiden ostamiseen. Koti- ja ulkomaisten velkojen korkomenoihin ja aluetukiin käytettiin suurin piirtein yhtä paljon – noin 18 % menoista eli 2,5 % BKT:sta. Muut kuin korkomenot olivat lähes koko vuoden noin 10–13 %, mutta lisääntyivät joulukuussa yli 20 prosenttiin BKT:sta. Koko vuoden osalta ne olivat 11,9 % BKT:sta.

Venäläisten reaalitytulot kasvoivat vuonna 2001. Vuonna 2001 venäläisten *reaaliset käytettävissä olevat tulot* (tulot vähennettynä pakollisilla maksuilla ja korjattuna inflaatiolla) lisääntyivät 5,9 %. Tulot olivat henkeä kohden 2001 keskimäärin 2 878 ruplaa kuukaudessa. *Palkat* nousivat reaalisesti 19,8 % vuoteen 2000 verrattuna. Keskipalkka vuonna 2001 oli 3 262 ruplaa kuukaudessa (125 euroa). Reaalisesti eniten nousivat *eläkkeet* – 21,4 %. Keskieläke oli kuitenkin vielä alle 30 % keskipalkasta eli 1 137 ruplaa kuukaudessa joulukuussa 2001. Vuoden 1998 kriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna reaalitytulot olivat lähes 30 % ja reaalitypalkat 12 % korkeammalla tasolla, mutta eläkkeet noin 18 % alemmalla tasolla kuin ennen kriisiä. Alle elintasominimin edellyttämän tulotason ansaitsi 24 % väestöstä (noin 35 miljoonaa henkeä), kun vielä vuoden 2001 alussa tähän ryhmään kuului 37 % väestöstä (53 miljoonaa).

Venäjällä valtion jäädytettyihin velkakirjasaataviin liittyviä valuuttahuutokauppoja jatkettiin ja investilimiittejä korotettiin. Keskuspankin joulukuussa ja

helmikuussa järjestämässä kahdessa huutokaupassa oli aiempaan tapaan tarjolla 50 miljoonaa dollaria. Ostohalukkuutta oli kummallakin kerralla 95–96 miljoonalle dollarille. Minimimyyntikurssiksi muodostui joulukuussa 32,50 ja helmikuussa 32,20 ruplaa dollarilta.

Vuoden 1998 valtion velkakirjakiirissä jäädytettyjen ns. S-tileillä olevien saatavien ulkomaisille haltijoille on järjestetty vuodesta 1999 alkaen 18 valuuttahuutokaupaa, joissa on myyty miljardi dollaria. Tuoreimpien arvioiden mukaan ko. varoja on S-tileillä edelleen noin 3 miljardia dollaria. S-tilejä pitävät 30 siihen luvan saanutta pankkia. Varoja voi myös käyttää viranomaisten hyväksymiin osakkeisiin ja luototuskohteisiin määrätyn enimmäisrajan puitteissa. Keskuspankin täksi vuodeksi asetama enimmäisraja on 10 miljardia ruplaa eli runsaat 300 miljoonaa dollaria (viime vuonna 2 miljardia ruplaa).

Venäjällä ulkomaalaisomisteisten pankkien minimipääomavaatimus pieneni. Ulkomaalaisomisteisten pankkien perustamisvaatimusta koskevaa vaatimusta pienennettiin viime viikolla 10 miljoonasta eurosta 5 miljoonaan euroon. Vaatimus on nyt sama kuin venäläisomisteisillä pankeilla.

Kaspianmeren asemasta ei edelleenkään yksimielisyyttä. Venäjän aloitteesta koolle kutsutussa viiden ranta- ja USA:n edustajien kokouksessa Moskovassa 26.–27.2. vallitsi edelleen erilaisia näkemyksiä Kaspianmeren jaosta. Suunnilleen samoilla linjoilla Venäjän kanssa ovat Azerbaidzhan ja Kazakstan, kun taas Turkmenistan ja Iran ovat eri linjoilla. Varsinkin Iran on vastustanut ranta- ja valtioiden kahdenvälisiä sopimuksia samoin kuin valtioiden yksipuolisia toimia ennen kuin koko meren asemasta on sovittu. Iran kannattaa Kaspianmeren säilyttämistä ranta- ja valtioiden yhteiskäytössä tai, jos se ei ole mahdollista, meren jakamista ns. 20 prosentin periaatteen mukaan, jolloin kukin ranta- ja valtio saisi yhtä suuren osan.

Venäjä ja Kazakstan ovat jo tehneet kahdenvälisen sopimuksen meren pohjan luonnonvarojen hyödyntämisestä pohjoisilla ranta-alueilla. Meren pinnan ja vesimassan Venäjä ja Kazakstan halusivat jättää maiden yhteiskäyttöön. Azerbaidzhan on ranta- ja valtioista ainoa, joka on perustuslaissaan varannut itselleen kansallisen oikeuden määrätä omasta sektoristaan. Venäjä puolestaan vastustaa sektorijakoa eli valtioiden rajojen ulottamista meren keskipisteeseen. Statuskysymyksen pitkittyä Venäjä ja Kazakstan ovat ehdottaneet erillistä bioressurssisopimusta Kaspianmeren samppikantojen suojelemiseksi.

Tallinnan pörssi siirtyi Helsingin pörssin kaupankäyntijärjestelmään 25.2. Samalla Tallinnan pörssin ja Viron arvopaperikeskuksen muodostama konserni sai nimekseen HEX Tallinna. Virolaisilla osakkeilla käydään nyt kauppaa euroissa ja virolaisten välittäjien lisäksi kauppaa voivat käydä Tallinnan pörssin jäseneksi liitty-

neet HEX-välittäjät. Uudistuksen uskotaan lisäävän kiinnostusta virolaisyritysten osakkeisiin ja parantavan niiden likviditeettiä.

Latvian kaasuyhtiön yksityistäminen päätökseen.

Latvian valtio myi jäljellä olleen 3 prosentin omistusosuutensa eli lähes 1,2 miljoonaa osaketta kaasuyhtiö Latvijas Gazesta yksityistämiskuponkeja vastaan. Lähes 10 000 henkilöä jätti tarjouksen osakkeiden ostamisesta ja osakkeen hinta nousikin 10,85 lattiin (19,5 euroa) eli selvästi yksityistämismääräysten asettamaa minimihintaa, 7 latia, korkeammalle. Yksityistämismääräyksen mukaisesti yksittäinen ostaja sai ostaa enintään 200 osaketta. Monopoliasemassa olevan kaasuyhtiön suurimmat omistajat ovat venäläinen Gazprom, Floridaan rekisteröity Itera sekä saksalaiset Ruhrgas ja Eon. Latvian hallitus hyväksyi viime marraskuussa suunnitelman, jonka mukaan maan maakaasumarkkinat vapautetaan kilpailulle lähivuosien aikana.

Suurvarustamo LASCO:n myynti yksityistämiskuponkeja vastaan alkoi.

Latvian yksityistämismääräysten tammikuussa asettamien ehtojen mukaan LASCOsta kaupataan 32 prosentin omistusosuus eli 64 miljoonaa

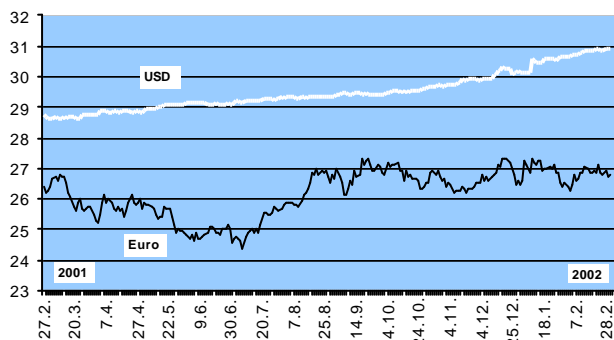
osaketta yksityistämiskuponkeja vastaan. Ostajaehdokkaiden on ilmoitettava kiinnostuksensa osakkeiden ostoon 22.3. mennessä. Osakkeen minimihinnaksi on määrätty 1 latia (1,8 euroa), mutta lopullinen hinta määräytyy 8.4., jolloin osakkeet huutokaupataan Riian pörsissä.

Myöhemmin tänä vuonna 51 % LASCO:n osakkeista on tarkoitus huutokaupata sijoittajille Riian pörsissä. Osakkeista 10 % siirretään eläkerahastoon ja viime viikosta lähtien on varustamon nykyisille ja entisille työntekijöille ollut myynnissä 6 prosentin omistusosuus varustamosta. LASCO on yksi maailman suurimmista öljynkuljettajista ja yhtiön pääjohtajan ennakoarvion mukaan se tuotti viime vuonna voittoa lähes 30 miljoonaa euroa.

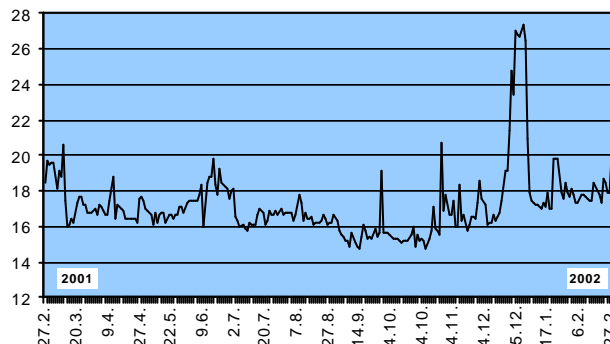
Nord/LB ostaa Liettuan Maatalouspankin.

Liettuan hallituksen hyväksymässä kaupassa syksyisen tarjouskilpailun voittaja, saksalainen Nord/LB, ostaa Maatalouspankin (Zemes Ukio Bankas) 76 prosentin omistusosuuden. Kauppahinta on 71 miljoonaa litia (21 milj. euroa), jonka lisäksi Nord/LB on sitoutunut investoimaan pankkiin 65 miljoonaa litia. Liettuan kolmanneksi suurin pankki on maan viimeinen valtion omistama pankki, ja sen osuus maan talletuksista on noin 11 %. Nord/LB on Saksan kymmenenneksi suurin pankki.

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

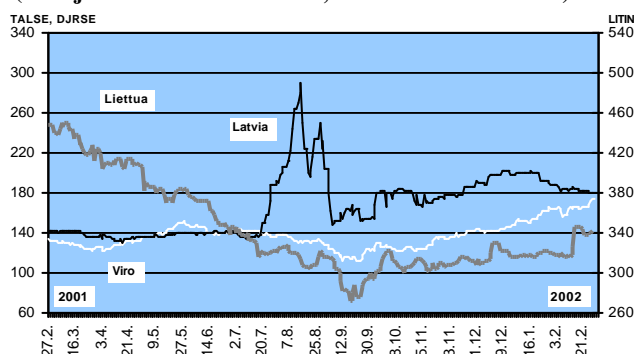
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

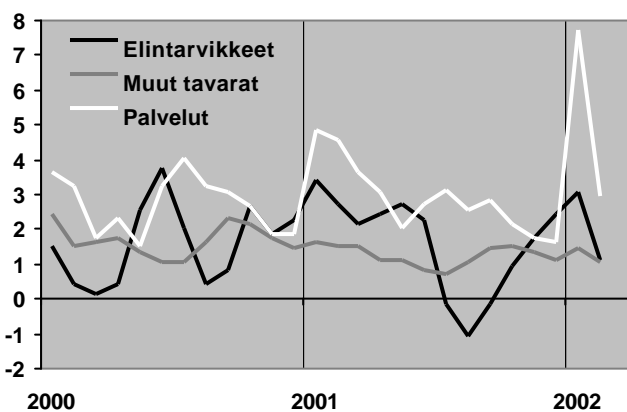
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjällä inflaatio hidastui 1,2 prosenttiin helmikuussa 2002. Vuoden 2001 helmikuussa kuluttajahinnat nousivat 2,3 %. Hintojen nousu vuotta aiemmasta oli tämän vuoden helmikuussa alle 18 %. Sekä elintarvikkeiden että muiden tavaroiden hinnat nousivat tammikuusta 0,8 – 0,9 %. Palvelujen hinnat nousivat 2,7 %.

Kuluttajahintojen nousu Venäjällä, %-muutos edellisestä kuukaudesta

Venäjän investoinnit kasvoivat vuonna 2001 etenkin öljysektorilla. Kokonaisinvestointien kasvaessa vuonna 2001 määrältään vajaan 9 % teollisuuden osuus investoinneista nousi runsaalla prosenttiyksiköllä vajaan 43 prosenttiin. Tämä johtui öljyntuotannon ja -jalostuksen investoinneista, joiden osuus nousi 16–17 prosenttiin. Metallurgian osuus pysyi 5–6 prosentin paikkeilla ja kaasuteollisuuden osuus 5 prosentissa. Elintarviketeollisuus samoin kuin koneenrakennus vastasivat kumpikin vain 3 prosenttia kaikista investoinneista.

Kuljetussektorin osuus (paljolti energian kuljetusinvestointeja) laski hieman, 23 prosenttiin, ja asuntosektorin osuus supistui tuntuvammin, noin 13 prosenttiin. Sekä rakennusalan että tietoliikenteen investointien osuus nousi 3 prosenttiin, kun taas maatalouden osuus pysytteli alle 3 prosentissa.

Venäjän alueilla vaikeuksia palkkojen maksussa. Julkisen sektorin palkkoja korotettiin joulukuun alusta 2001 keskimäärin 60–70 %. Alle puolet Venäjän 89 alueesta on kuitenkin pystynyt maksamaan palkat päätöksen mukaisesti. Korotuksen maksaneillakin alueilla budjetti on saattanut kääntyä alijäämäiseksi tämän vuoksi – esimerkiksi Karjalassa palkat muodostavat jo yli 70 % alueen kaikista menoista. Maksuvaikeuksien takia palkkarästit ovat kasvaneet tammikuussa lähes 10 %. Tilastokomitean mukaan kaikki palkkarästit olivat helmikuun alussa lähes 33 miljardia ruplaa (1,2 mrd. euroa), josta julkisen sektorin rästien osuus oli noin 4 miljardia ruplaa. Uuden työsopimuslain mukaan työntekijä on oikeutettu keskeyttämään työnsä, mikäli hän ei ole saanut täysimääräistä palkkaa 15 päivän kuluessa palkkapäivästä. Presi-

dentti Vladimir **Putin** on kehottanut hallitusta toimimaan pikaisesti tilanteen korjaamiseksi ja antamaan alueille sekä lisätukea että lainoja.

Keskukseen ja alueiden välisiä vallanjakosopimuksia puretaan Venäjällä. 1990-luvulla Venäjällä solmittiin 42 keskuksen ja alueiden välistä vallanjakosopimusta. Presidentti Vladimir **Putin** on pyrkinyt sopimusten mitätöimiseen, sillä ne ovat maan perustuslain vastaisia eivätkä edistä alueiden välisen tasa-arvoisuuden periaatetta. Kesällä 2001 presidentti Putin perusti ns. **Kozakin** komission valmistelemaan ehdotuksia uudesta vallanjaosta keskuksen ja alueiden välillä ja mitätöimään perustuslain vastaisia sopimuksia. Helmikuun puoliväliin 2002 mennessä 9 sopimusta oli mitätöity ja kymmenen sopimuksen mitätöinti prosessi oli käynnissä. Jotkut alueet ovat kuitenkin ilmoittaneet, etteivät ne halua mitätöidä sopimuksia ja jotkut ovat valmiita siihen vain tietyillä ehdoilla. Sopimusten mitätöintiä vastustavat mm. Moskova, Pietari, Sverdlovskin lääni, Tatarstan ja Bashkortostan.

Venäjän energia-alan uudistus saamassa ensimmäisiä konkreettisia muotojaan. Venäjän hallitus hyväksyi 28.2. esityksensä energialaiksi, muutosesitykset energiansäästölaikiin, tariffilakiin ja siviililain toiseen osaan sekä esitykset uudeksi kilpailulaiksi ja laiksi luonnollisista monopoleista. Hallitus hyväksyi pääosin myös energia-alan vuoden 2002 investointiohjelman, jonka kokonaissumma on 102 miljardia ruplaa (3,7 mrd. euroa).

Sähkömonopoli UES:n yhteensä 682 000 hengen työntekijämäärä vähenee tänä vuonna 17 prosentilla eli 116 000 hengellä. Suurin osa vähennyksestä (101 000 henkeä) selittyy huolto- ja korjausyritysten myynnillä. Yhtiö myy myös muita oheistoimintojaan: pankki- ja vakuutusyhtiöomistuksia, kauppoja ja terveydenhuollon laitoksia. Yhteensä UES pyrkii pienentämään menojaan kuluvana vuonna noin 10 miljardilla ruplalla (350 milj. eurolla).

Venäjän energia-alan laaja uudistaminen aloitettiin hallituksen päätöksellä heinäkuussa 2001, ja marraskuussa 2001 perustettiin sähkön tukkumarkkinat.

Lainananto kasvoi Baltiassa vuonna 2001. Pankkien lainananto kasvoi erittäin voimakkaasti Latviassa ja Virossa. Liettuassa lainanannon kasvu kiihtyi vasta vuoden lopussa. Virossa pankkien lainakanta vuoden lopussa oli 40,7 miljardia kruunua (2,6 mrd. euroa). Latviassa lainojen kokonaismäärä oli 1,6 miljardia latia (2,9 mrd. euroa) ja Liettuassa 9,5 miljardia litia (2,8 mrd. euroa). Latviassa lainojen kasvu oli viime vuonna kaikkein nopeinta Baltian maista, 51 %. Virossa kasvua oli 19 % ja Liettuassa 12 %.

Vuoden 2001 lopussa pankkijärjestelmän konsolidoitu tase oli Virossa 68,4 miljardia kruunua (4,4 mrd. euroa), Latviassa 3,5 miljardia latia (6,2 mrd. euroa) ja Liettuassa 15,2 miljardia litia (4,3 mrd. euroa).

Liettuaan uusi arvonlisäverolaki. Liettuan parlamentti hyväksyi tiistaina 5.3. uuden arvonlisäverolain. Uusi laki, joka yhtenäistää Liettuan järjestelmän EU:n vaatimusten kanssa, astuu voimaan heinäkuun alussa. Lain tavoitteena on arvonlisäveroon liittyvien ilmoitus- ja maksukäytäntöjen yksinkertaistaminen. Veron pääluokka on 18 %, mutta siitä on joitakin poikkeuksia. Esimerkiksi nykyisin arvonlisäverottomiin lääkeaineisiin ja lääkintätarvikkeisiin sovelletaan vuodesta 2004 lähtien 5 prosentin veroluokkaa. Myös sanoma- ja aikakauslehtiä aletaan verottaa 5 prosentin mukaan.

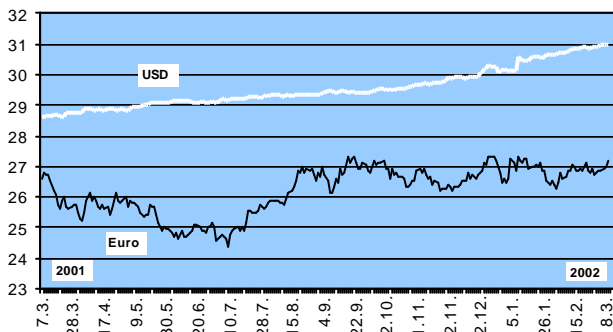
IVY-maiden kasvu jatkui vuonna 2001. Vaikka BKT:n ja teollisuustuotannon keskimääräinen kasvu hidastuikin vuodesta 2000, jatkui kasvu vuonna 2001 edelleen nopeana. Viime vuonna BKT:n keskimääräinen kasvu oli 6 % (8 % vuonna 2000) ja teollisuustuotannon kasvu 7 % (11 %). Nopeimmin BKT kasvoi Kazakstanissa ja Tadžikistanissa. Teollisuustuotannon osalta kasvu oli nopeinta Tadžikistanissa, Ukrainassa ja Moldovassa. IVY-maiden tilastokomitean mukaan teollisuustuotannon kasvu saavutettiin IVY-maissa lähinnä vanhentuneen kiinteän omaisuuden paremmalla käyttöasteella kuin uusien investointien kautta. Inflaatiovauhdissa erot maiden välillä olivat suuria. Vuonna 2001 IVY-maissa inflaatio oli hitainta Azerbaidzhanissa ja nopeinta Valko-Venäjällä.

BKT:n, teollisuustuotannon ja kuluttajahintojen muutokset IVY-maissa vuonna 2001

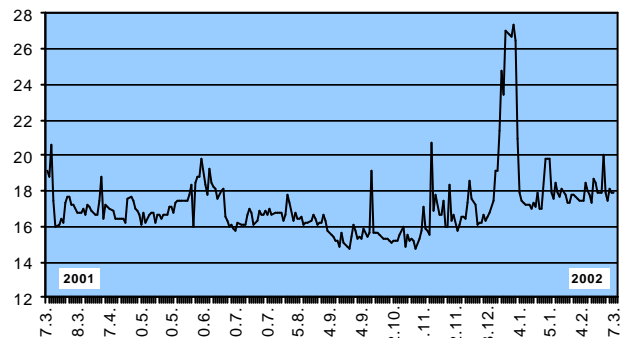
Maa	BKT %	Teollisuustuotanto %	Kuluttajahintaindeksi %
Armenia	9,6	3,8	3,1
Azerbaidzhan	9,9	5,1	1,1
Georgia	4,5	-1,1	4,7
Kazakstan	13,2	13,5	8,4
Kirgisia	5,3	5,4	6,9
Moldova	6,1	14,2	9,6
Tadžikistan	10,2	14,8	36,5
Turkmenistan	- ¹⁾	- ¹⁾	- ¹⁾
Valko-Venäjä	4,1	5,4	61,1
Venäjä	5,7 ²⁾	4,9	18,6 ⁴⁾
Ukraina	9,0	14,2	12,0
Uzbekistan	4,5 ³⁾	- ¹⁾	- ¹⁾

1) tiedot puuttuvat 2) peruselinkeinojen (teollisuus, maatalous, rakennustoiminta, liikenne ja kauppa) tuotanto 3) tammi-syyskuu 2001 4) joulukuusta joulukuuhun

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

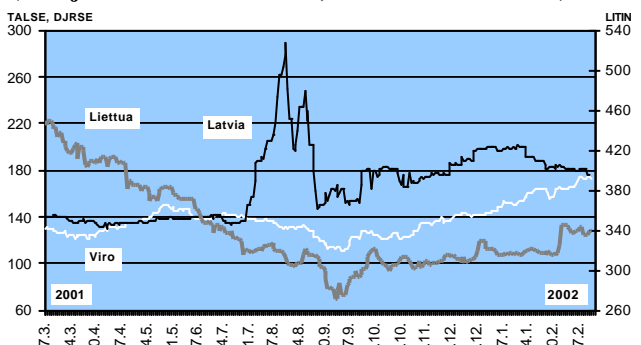
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle vähenivät vuonna 2001. Tilastokomitean mukaan suoria sijoituksia tehtiin 4 miljardia dollaria eli 1,3 % BKT:sta, kun vuonna 2000 niitä tehtiin 4,4 miljardia dollaria (keskuspankin maksutasetietojen mukaan suoria sijoituksia tehtiin Venäjälle em. vuosina vajaat 3 miljardia dollaria vuodessa). Teollisuuden osuus suorista sijoituksista kasvoi hieman edellisvuodesta ja oli noin 45 %. Elintarviketeollisuuden osuus pieneni 13 prosenttiin, raakaöljyn tuotannon osuus pysyi runsaassa 10 prosentissa ja kone- ja laitteellisuuden osuus kasvoi 8 prosenttiin. Kauppasektorin osuus kasvoi 27 prosenttiin ja kuljetussektorin osuus pieneni 17 prosenttiin.

Tilastokomitean mukaan Venäjälle kertyneistä ulkomaisista suorista sijoituksista (yhteensä runsaat 18 mrd. dollaria) 22 % on tullut Yhdysvalloista ja runsaat 20 % Kyprokselta. Hollannista suorista sijoituksista on tullut 12 %, Iso-Britanniasta 10 % ja Saksasta 8 %.

Venäjän ulkomaankaupassa rakennemuutoksia vuonna 2001. Venäjän vientitulojen lievä supistuminen viime vuonna (runsaat 2 % dollareissa mitattuna) ja vientitulojen selvä pieneneminen viime vuoden viimeisellä neljänneksellä (16 % vuotta aiemmasta) johtui etupäässä vientihintojen laskusta. Urals-raakaöljyn vientihinta oli joulukuussa 25 % alempi kuin vuotta aiemmin ja polttoöljyjen hinnat 35 – 40 % alempia. Maakaasun vientihinta kääntyi laskuun viime vuoden syksyllä ja oli joulukuussa 8 % alempana kuin vuotta aiemmin. Tärkeimpien vientimetallien hinnat olivat 10– 30 % alempana. Keskeisten vientituotteiden vientimäärät kehittyivät epäyhtenäisemmin. Raakaöljyn vientimäärä lisääntyi noin 10 % ja öljytuotteiden vientimäärä keskimäärin 14 % (vuonna 2000 molemmat kasvoivat 7– 9 %). Maakaasun vienti supistui 7 % (vuonna 2000 se väheni 6 %) ja tärkeimpien metallien vienti väheni 5– 10 %. Raakaöljyn osuus Venäjän tavaravientituloista oli viime vuonna 24 %, polttoöljyjen osuus 8 % ja maakaasun osuus noin 17 % (eli nämä kolme muodostivat yhteensä puolet). Metallien osuus oli 12 %. Koneiden ja laitteiden vienti kasvoi arvoltaan 10 % ja niiden osuus vientituloista oli 10 %.

Koko tuonnin kasvaessa 19 % koneiden ja laitteiden tuonti kasvoi 32 %. Tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi 28 % koneiden, ja laitteiden tuonti niistä lisääntyi lähes 40 %. Koneiden ja laitteiden osuus Venäjän tullen rekisteröimästä kokonaistuonnista (josta keskuspankin tietoihin verrattaessa puuttuu lähes neljännes tuonnista) nousi kolmannekseen ja tuonnissa IVY-maiden ulkopuolelta 37 prosenttiin (tähän sisältyvä tuotujen autojen määrä noin kaksinkertaistui). Jälkimmäisellä tuonnin loholla elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden osuus säilyi 24 prosentissa ja kemian tuotteiden osuus 20 prosentissa.

Venäjän tullen tietojen mukaan suurehkojen tuontimaiden osalta tuonti Kiinasta kasvoi 70 %, Saksasta, Turkista, Japanista ja Italiasta 40 – 45 % sekä Puolasta ja Suomesta yli 30 %.

Venäjän suurimmat tuonti- ja vientimaat vuonna 2001 Venäjän tullen mukaan

Maa	Tuonti, mrd. USD	Tuonnin kasvu, %	Vienti, mrd. USD
Saksa	5.7	46	9.2
Valko-Venäjä	3.9	6	5.2
Ukraina	3.8	5	5.3
Yhdysvallat	3.2	17	4.2
Kazakstan	2.0	-10	2.7
Italia	1.7	39	7.4
Kiina	1.6	69	5.7
Ranska	1.5	28	2.2
Suomi	1.3	32	3.1
Iso-Britannia	1.0	14	4.3
Puola	0.9	32	4.2
Hollanti	0.8	13	5.1
Japani	0.8	42	2.8

Venäjän ulkomainen velka supistui huomattavasti vuonna 2001. Finanssiministeriön tietojen mukaan Venäjän ulkomainen velka oli tammikuun 2002 alussa 130,1 miljardia dollaria (n. 148 mrd. euroa, 43 % BKT:sta), kun se viime vuonna vastaavaan aikaan oli 143,3 miljardia dollaria. Summassa ovat mukana myös Neuvostoliitolta Venäjälle siirtyneet velat. Suurin velkaerä koostuu eurobondeista ja muusta vastaavasta ulkomaanvaluuttamääräisestä velasta, jota on yhteensä 45 miljardia dollaria. Julkisia luottottajia edustavalle Pariisin klubille velkaa on noin 41 miljardia dollaria. Muut erät ovat huomattavasti pienempiä. Kansainvälisille luottolaitoksille Venäjä on velkaa lähes 15 miljardia dollaria ja entisille SEV-maille 12 miljardia dollaria. Reilusti alle 10 miljardin dollarin suuruisia velkaerä ovat neuvostoaikaiset kaupalliset velat (6,5 mrd. dollaria), velka keskuspankille (6,4 mrd. dollaria) ja velat muille kuin Pariisin klubin jäsenmaille (3,8 mrd. dollaria).

Venäjän finanssiministeriön mukaan vuoden 2003 noin 20 miljardin dollarin velkapiikki on saatu tietyillä velanhoitojärjestelyillä supistettua 15– 17 miljardiin dollariin. Ministeriö on kieltänyt huhut, joiden mukaan se olisi ostanut vuonna 2003 erääntyviä velkakirjoja markkinoilta. Ministeriön mukaan tietyt Venäjän valtionpankit ovat voineet ostaa velkakirjoja ja tulevaisuudessa myös finanssiministeriö saattaa näin toimia. Ministeriö arvioi ulkomaisen velan supistuvan kuluvan vuoden loppuun mennessä noin 122 miljardiin dollariin.

Venäjän kotimainen velka lähes ennallaan. Venäjän kotimainen velka oli vuoden 2001 lopussa 531 miljardia ruplaa (noin 20 mrd. euroa), kun se vuoden alussa oli lähes 560 miljardia ruplaa. Velka on lähes kokonaan GKO- ja OFZ-velkakirjoja.

Helpotuksia valuutanvientiin Venäjältä. Helmikuun lopulla voimaan tulleen tullikomitean määräyksen m-

kaan yksityiset Venäjän kansalaiset saavat viedä maasta laillisesti hankittua ulkomaanvaluuttaa kerrallaan enintään 10 000 dollarin arvosta. Alle 1 500 dollarin summien alkuperää ei tarvitse todistaa.

Virossa helmikuussa Baltian nopein inflaatio. Helmikuun kuluttajahinnat olivat Virossa 4,4 % (tammikuussa 4,2 %), Latviassa 3,3 % (3,5 %) ja Liettuassa 2,8 % (3,2 %) korkeammat kuin vuotta aiemmin. Tammikuusta helmikuuhun hinnat nousivat Virossa 0,5 %, mutta laskivat Latviassa 0,3 % ja Liettuassa 0,2 %. Virossa kallistui eniten elintarvikkeet, kun taas Latviassa ja Liettuassa eniten laskivat elintarvikkeiden sekä vaatteiden ja kenkien hinnat.

Baltian maiden palkkataso nousi vuonna 2001. Keskimääräinen bruttokuukausipalkka oli viime vuoden viimeisellä neljänneksellä Virossa 5 900 kruunua (380 euroa), Latviassa 170 latia (305 euroa) ja Liettuassa 1 100 litia (310 euroa). Nimellispalkat nousivat Virossa 11 %, Latviassa 9 % ja Liettuassa vain 1,3 % vuoden takaiseen verrattuna. Korkeimpia palkat olivat rahoitussektorilla ja alhaisimpia maataloudessa.

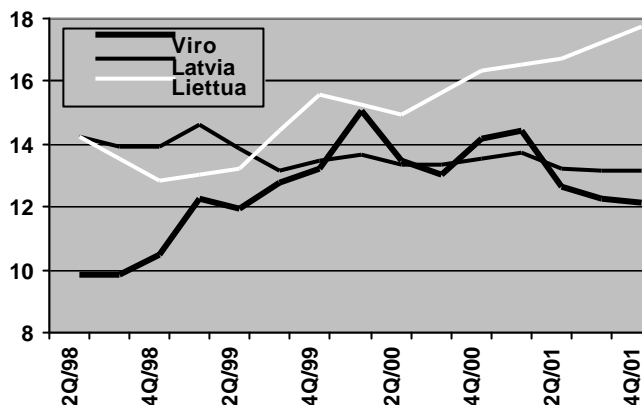
Keskimääräinen vanhuuseläke oli loka-joulukuussa 2001 Virossa 100 euroa, Latviassa 105 euroa ja Liettuassa 90 euroa. Eläkkeet nousivat viime vuonna eniten Virossa (4 %) ja vähiten Liettuassa (1 %).

Liettuan työttömyys kasvaa edelleen. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n menetelmin tilastoitu työttömyysaste

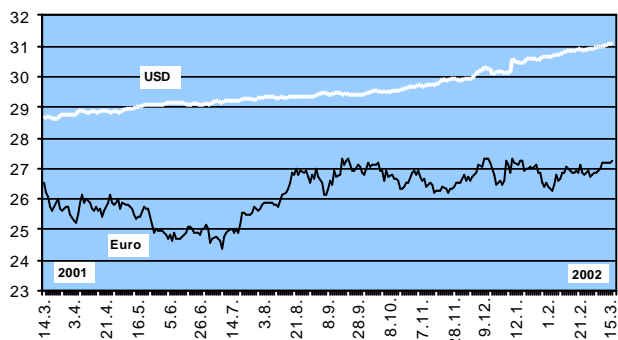
oli viime vuoden viimeisellä neljänneksellä Virossa 11,9 %, Latviassa 12,9 % ja Liettuassa 17,5 %. Virossa työttömyyden väheneminen johtuu työllisyyden parantumisesta viimeisen vuoden aikana. Latviassa työttömyysaste laski hieman, kun työvoiman määrä väheni työpaikkojen säilyessä ennallaan. Liettuan työttömyysasteen nousuun on suurimpana syynä työpaikkojen nopea väheneminen maataloudessa.

Työttömyysaste on selvästi alhaisempi Baltian maiden suurimmissa kaupungeissa kuin maaseudulla. Myös korkea nuorisotyöttömyys ja suuri pitkäaikaistyöttömien joukko ovat Baltian maiden ongelmia.

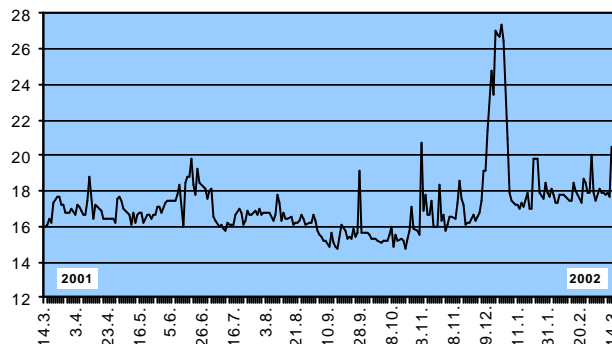
Työttömyysaste (ILO) Baltian maissa, %

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

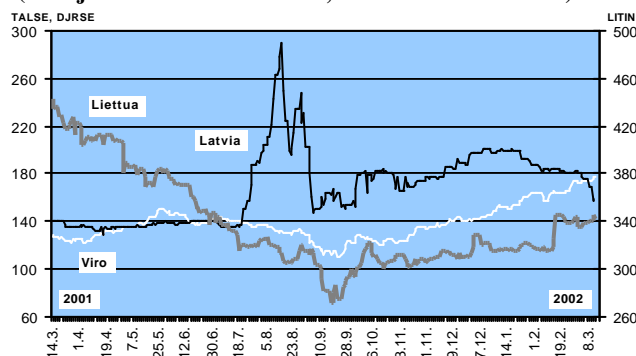
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettuva oikea asteikko)

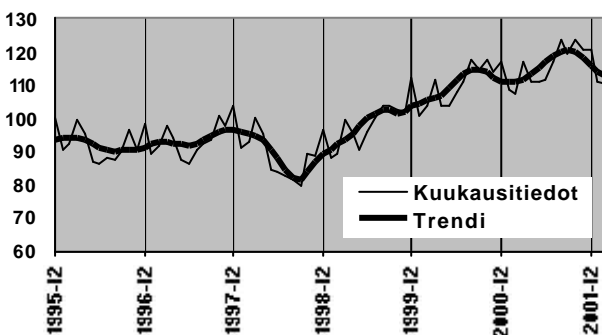

Sergei Ignatjev (54) Venäjän keskuspankin pääjohtajaksi. Duuma hyväksyi presidentti Putinin ehdokkaan nimityksen 20.3. äänin 290 – 40. Pietarilainen Ignatjev on toiminut aiemmin varatalous- ja varafinanssiministerinä, keskuspankin varapääjohtajana, presidentti Boris Jeltsinin avustajana ja viimeksi 1. varafinanssiministerinä. Ignatjev totesi tuoreeltaan mm. jatkavansa suhteellisen vakaan ruplan politiikkaa.

Entinen, pitkäaikainen pääjohtaja Viktor Gerashtshenko (64) toimi valtionpankin pääjohtajana jo neuvostoaikana. Venäjän keskuspankin johdossa Gerashtshenko oli kesästä 1992 syksyyn 1994 ja uudelleen syksystä 1998 viime perjantaihin. Hänen toimikautensa olisi päättynyt syyskuussa. Gerashtshenkolla oli viime aikoina hallituksen ja presidentin kanssa erimielisyyttä mm. keskuspankin itsenäisyydestä, valuutansääntelyn lieventämisestä, keskuspankin liikepankkiomistusten purkamisesta ja Venäjän pankkisektorin uudistamisesta.

Venäjän teollisuustuotannon kehitys helmikuussa liidasta. Teollisuustuotannon kasvu vuotta aiemmasta oli helmikuussa 2 %, joskin työpäivien lukumäärällä korjatun tuotannon kasvu oli 3,8 %. Kausitasoitettun teollisuustuotannon trendi oli kuitenkin laskussa jo viidettä kuukautta peräkkäin. Tammi-helmikuussa suurimmista teollisuudenaloista nopeinta kasvua osoittivat värimetallurgia ja elintarviketeollisuus (8 – 9 % vuotta aiemmasta). Polttoaineteollisuus kasvoi 6 %, sillä raakaöljyn tuotanto lisääntyi 8,5 % ja maakaasun tuotantokin kääntyi kasvuun (2 %). Mustan metallurgian ja kemian teollisuuden tuotanto väheni hiukan. Kone- ja laitteellisuus supistui 3 %.

Venäjän teollisuustuotanto, joulukuu 1995 (100) – helmikuu 2002

Venäjällä yritysten vaihtokauppa ja maksurästit lähes ennallaan vuoden 2001 loppupuolella. Vaihtokaupan osuus myynnistä laski muutama sata yritystä kattavan Russian Economic Barometer -seurannan mukaan vuoden 2001 alkupuolella, mutta tasaantui viime syksyn aikana noin 14 prosenttiin. Tilastokomitean seurannassa, joka kattaa Venäjän suurimmat veronmaksajayritykset ja monopolit, muuna kuin rahana saatujen maksujen osuus kaikista saaduista maksusuorituksista oli 22 – 23 % viime

vuoden alkukuukausista vuoden loppuun. Tähän sisältyvien kuittausten käyttö pysytteli noin 10 prosentissa ja velkakirjojen käyttö 7 – 8 prosentissa. Laajemmassa tilastokomitean seurannassa suurten ja keskisuurten yritysten erääntyneet velat muille yrityksille kasvoivat BKT:hen suhteutettuna viime syksynä samaan melko maltilliseen tahtiin kuin edellisenä syksynä ja olivat vuoden 2001 lopussa noin 750 miljardia ruplaa (noin 12 % koko yrityssektorin käyttöpääomasta, kun osuus edellisenä vuonna oli vajaat 15 %).

Tilastokomitean ko. laajemmassa seurannassa yritysten erääntyneet velat julkisen sektorin budjetteihin pienentyivät syksyn mittaan nimellisarvoltaan noin 10 % alle 630 miljardiin ruplaan. Veroministeriön mukaan velkoja budjetteihin on kuitenkin kaikkiaan 1600 – 1700 miljardia ruplaa, josta ainakin kolmannes on rästisakkoja. Hallituksen viime vuonna aktivoimissa järjestelyissä sovittiin tämän vuoden alkuun mennessä uusista maksuaikatauluista 500 – 600 miljardin ruplan rästeille. Joulukuulle asetettua määräaika maksujärjestelyn anomiseksi pidettiin lähinnä maatalouden ja puolustusteollisuuden yrityksille 1.4.2002 saakka. Hallitus on suunnitellut konkurssimenettelyjen käynnistämistä niiden yritysten osalta, jotka eivät ano rästiensä uudelleenjärjestelyä.

Venäjän hallitus valmisteli lakiluonnoksen maatalousmaan myynnistä. Luonnos siirtyy nyt duumalle, jonka käsiteltäväksi kansanedustajat ovat luonnostelleet myös viisi muuta versiota laista. Hyväksytyksi tultuaan uusi laki täydentää vuoden 2001 syksyllä hyväksyttyä maalakia, joka ei säätele maatalousmaan myyntiä.

Maatalousmaa kattaa lähes neljänneksen Venäjän maatalusta. Siihen ei lasketa kuuluvaksi metsämaata. Valtaosa (61 %) maatalousmaasta on federaation tai paikallishallintojen omistuksessa, noin 30 % kuuluu yksityishenkilöille ja muutama prosenti yksityisille yrityksille. Hallituksen esitys sallii myös ulkomaalaisten omistaa maatalousmaata presidentin myöhemmin erikseen määrittelemiä raja-alueita lukuun ottamatta. Maatalousmaan käyttötarkoitusta ei saa muuttaa ja rikkomuksesta seuraa maan haltuunotto. Luonnos antaa Venäjän alueille tai paikallishallinnoille etuosto-oikeuden maatalousmaahan. Alueille annetaan myös oikeus määrätä yksittäisen omistajan enimmäisomistuksesta paikkakuntatasolla. Lakiluonnoksen mukaan enimmäisomistuksen ylärajaa ei kuitenkaan voi määrätä pienemmäksi kuin 35 % paikkakunnan maatalousmaan alasta. Luonnoksessa on maan yksityistämiseen liittyvä pykälä, jonka voi tulkita antavan alueille mahdollisuuden myös lykätä kyseisen lain voimaantuloa.

Muutoksia Venäjän vientitulleihin. Öljyn ja tiettyjen jalostamattomien öljytuotteiden vientitullia korotetaan huhtikuun alusta nykyisestä 8 dollarista 9,2 dollariin tonnilta. Öljyn vientitullin muutokset on sidottu öljyn hinnan muutoksiin tietyn asteikon mukaan. Uusi vientitulli on

määrätty Urals-öljyn tammi-helmikuun 18,6 dollaria tynnyriltä keskihinnan mukaan.

Huhtikuun alkupuolella eräiden rauta- ja terästuotteiden vientitulli laskee 5 prosentista 3 prosenttiin. Maaliskuun puolivälistä alennettiin nikkelin vientitullia 10 prosentista 5 prosenttiin.

Suorat ulkomaiset sijoitukset lähes kattoivat Viron vaihtotaseen vajeen vuonna 2001. Suorien investointien nettomäärä oli 6,1 miljardia kruunua ja vaihtotaseen vaje 6,5 % BKT:sta eli edellisvuoden tasolla. Viron kauppataase oli edelleen selvästi alijäämäinen. Vaikka alkuvuoden nopea viennin kasvu kääntyi kesällä supistumiseksi, kauppataaseen vajeen kasvua hidasti tuonnin samanaikainen pieneneminen. Palvelutaseen ylijäämä kasvoi kuljetus- ja matkailusektorien ansiosta. Vaihtotaseen alijäämää lisäsivät myös riipeästi kasvaneet tuotannontekijäkorvaukset, joita maksettiin Virosta ulkomaille lähinnä suorien ulkomaisten sijoitusten tuottoina. Vastikkeettomat tulonsiirrot Viroon, mm. tuet EU:n rahastoista, kasvoivat 3,5 miljardiin kruunuun (220 milj. euroa).

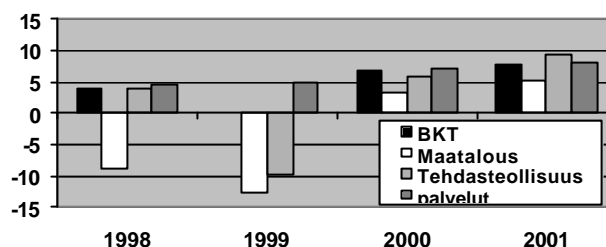
Viroon tehtiin viime vuonna suoria ulkomaisia investointeja enemmän kuin koskaan eli 9,4 miljardin kruunun arvosta. Merkittävä osa sijoituksista oli uudelleensijoitettuja voittoja. Eniten investointeja virtasi Suomesta ja Ruotsista. Pääosa investoinneista meni rahoitussektorille, kunnallistekniikkaan, tehdasteollisuuteen ja kaupan alalle. Virosta ulkomaille, lähinnä Liettuaan ja Latviaan, tehtävien sijoitusten määrä peräti kolminkertaistui edellisvuodesta.

Latvian BKT kasvoi viime vuonna 7,6 %. BKT kasvoi vuoden viimeiselläkin neljänneksellä riipeästi (6,3%), vaikka kasvuvauhti hieman hiipuikin vuoden loppua kohti. Kuluvan vuoden alussa talouskasvun ennakoidaan edelleen hidastuvan ja koko vuonna 2002 Latvian BKT:n odotetaan kasvavan noin 5 %. Henkeä kohden laskettu BKT oli viime vuonna 2016 latia (3 600 euroa).

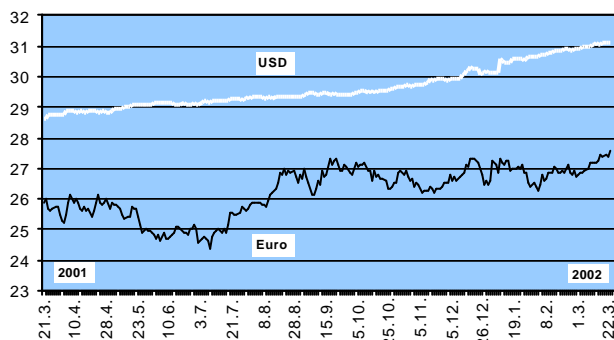
Palvelusektori, jonka tärkeimpiä aloja olivat kauppa, liikenne- ja viestintäsektori sekä kiinteistö- ja yrityspalvelut, muodosti BKT:sta 70 %. Tehdasteollisuuden osuus BKT:sta oli edelleen 15 % ja maatalouden osuus 2,5 %.

Tärkeimmistä aloista nopeimmin viime vuonna kasvoivat kiinteistö- ja yrityspalvelut (14%) ja kauppa (11%). Liikenne- ja viestintäsektorin kasvu (10%) hidastui loppuvuonna, kun satamien ja rautateiden rahdin määrän kasvu hidastui. Myös tehdasteollisuuden kasvu (10%) hiipui vuoden loppua kohti. Loppuvuonna piristynyt maataloustuotanto kasvoi viime vuonna 5 %.

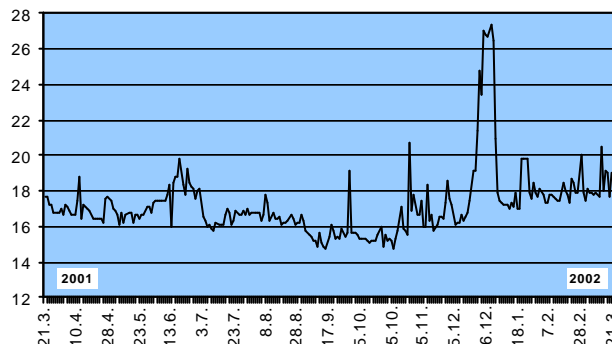
Latvian BKT:n kasvu aloittain, %-muutos

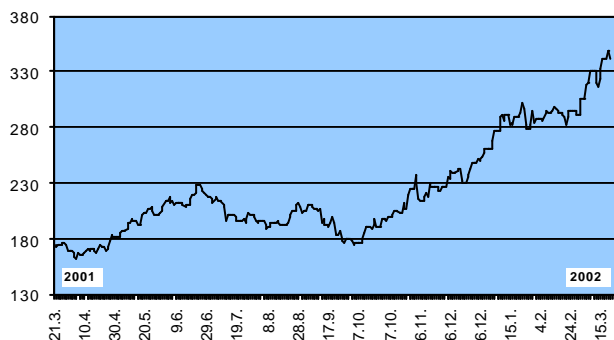
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

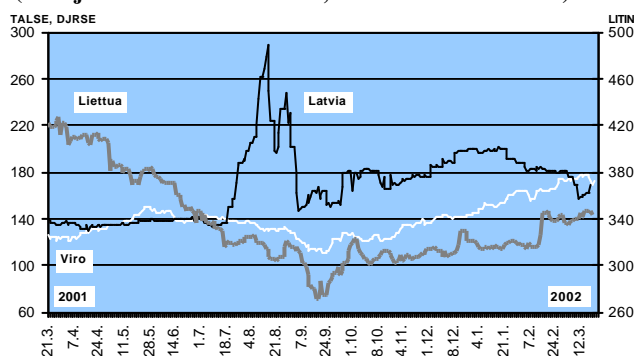
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän talouden kasvu hidasta helmikuussa. Talouden viisi pääsektoria kattava tuotantoindeksi osoitti helmikuussa 2,8 prosentin kasvua vuotta aiemmasta (tammikuussa 3 %). Teollisuustuotannon hitaan kehityksen ohella (2 prosentin kasvu vuotta aiemmasta) maataloustuotannon kasvu oli tammikuun tapaan yli 4%. Kuljetusten kasvu vilkastui yli 5 prosenttiin (tammikuussa 2 %). Vähittäiskaupan kasvu oli edelleen 9 %, joskin kasvu hidastui tammikuun 10 prosentista. Rakennustoimintaa oli helmikuussa vain yhden prosentin enemmän kuin vuotta aiemmin (tammikuussa 4 %). Investoinnit olivat helmikuussa koko lailla vuotta aiemmalla tasolla (+0,1 %) kuten tammikuussakin (+0,5 %). Talousministeriön työpäiväkorjattujen ja kausitasoitettujen laskelmien mukaan helmikuussa teollisuustuotanto, vähittäiskauppa, investoinnit ja kuljetukset kasvoivat tammikuusta hie man.

Venäjällä yritysten voitot pienivät vuonna 2001.

Tilastokomitean tietojen mukaan yrityssektorin (pl. pienyritykset, pankit ja vakuutusyhtiöt) nettovoitto oli viime vuonna 1145 miljardia ruplaa (vajaat 44 mrd. euroa), joka vastasi alle 13 prosenttia BKT:sta. Nettovoitto kasvoi nimellisarvoltaan vain runsaan prosentin vuodesta 2000, jolloin se vastasi yli 15 prosenttia BKT:sta. Tilastokomitean tiedoissa ko. nettovoitto muodostui viime vuonna noin 69 000 yrityksen voitoista (1 314 mrd. ruplaa) ja noin 43 000 yrityksen tappioista (169 mrd. ruplaa).

Viime vuonna teollisuuden osuus nettovoitosta pieneni 53 prosenttiin (lähes 70 % vuonna 2000), sillä värimetallurgian ja mustan metallurgian osuus supistui paljon (20 prosentista 11 prosenttiin) samoin kuin raakaöljyntuotannon osuus (lähes neljänneksestä alle 20 prosenttiin). Nettovoitto kasvoi reaalisesti (inflaatiosta puhdistettuna) kone- ja laitteollisuudessa (osuus 7 %) sekä elintarviketeollisuudessa (osuus 4 %). Nopeinta voittojen kasvu oli kaupan alalla, jonka osuus nousi 20 prosenttiin. Tähän sisältyvä ulkomaankauppatoiminnan osuus kasvoi 13 prosenttiin. Kuljetussektorin osuus nettovoitoista pysytteli vajaassa 10 prosentissa.

Venäjä ilmoitti rajoittavansa raakaöljyn vientiään tämän vuoden toisella neljänneksellä.

Tavattuaan OPECin johtoa tämän kuun alussa ja suurimpien venäläisten öljy-yhtiöiden johtoa viime viikolla, pääministeri Mihail Kasjanov ilmoitti, että venäläisen raakaöljyn viennin rajoittamista 150 000 tynnyrillä päivässä jatketaan tämän vuoden toisella neljänneksellä. Useita arvioita on esitetty siitä, että Venäjän on käytännössä vaikea valvoa vientirajoituksia ja että rajoitukset lisäävät öljytuotteiden vientiä. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta on noussut maaliskuussa ja ollut tällä ja viime viikolla 24–25 dollaria tynnyriltä Brent-öljyn osalta ja 23–24 dollaria tynnyriltä venäläisen Urals-öljyn osalta. Energiaministeri Igor Jusufovin mukaan Venäjällä odotetaan raakaöljyn tuotannon kasvavan tänä vuonna 352–360 miljoonaan tonniin eli 7,1–7,2 miljoonaan tynnyriin päivässä. Tämä

merkitsisi tuotannon kasvua 1–3 prosentilla viime vuodesta.

Venäjän hallitus ehdottaa muutoksia verokoodeksiin.

Venäjän hallitus on valmistellut verokoodeksin toiseen osaan muutoksia, joiden tarkoituksena on lisätä Venäjän aluebudjettien tuloja. Vuoden 2003 alusta käytöstä poistuva tievero leikkaa yhdistetyn alue- ja paikallisbudjetin tuloja arviolta noin 10 prosentilla. Hallituksen ehdotuksen mukaan vuoden 2003 alusta otetaan käyttöön uusi liikennevero, jossa yhdistyvät tievero ja yksityishenkilöiden omaisuusvero liikennevälineiden omistuksen osalta. Suunnitelmien mukaan federaatiotasolla asetetaan vain liikenneveron yläraja ja alueilla voidaan ottaa käyttöön alhaisempi liikennevero tai porrastaa veroa. Aluebudjettien tuloja pyritään lisäämään myös korottamalla ruplamääräisiä valmisteveroja aiempaa enemmän. Hallitus ehdottaa valmisteverojen korottamista vuoden 2003 alusta 15 prosentilla. Joidenkin tuotteiden osalta korotukset ovat kuitenkin suurempia – oluen valmisteveroa ehdotetaan korotettavaksi 25 % sekä savukkeiden ja moottoripolttoainesten 70 %. Maaveroa hallitus haluaisi korottaa vuoden 2003 alusta 80 % ja siirtää veron tuoton federaatiobudjetista aluebudjetteihin. Lisäksi ehdotetaan federaation budjettiin tuloutettavan voittovero-osuuden supistamista nykyisestä 7,5 %-yksiköstä 6 %-yksikköön ja erotuksen siirtämistä alueille. Kaikkien em. toimenpiteiden ei arvioida täysin kattavan tieveron poistamisesta aluebudjeteille aiheutuvia menetyksiä.

Venäjän eläkeuudistus vaikeuksissa.

Venäjän vuoden 2002 alusta uudistettu eläkejärjestelmä ei toimi läheskään suunnitelmien mukaisesti. Yleisen kiistelun kohteena on etenkin eläkkeen ns. säästöosan sijoittaminen, jota koskeva laki hyväksyttiin duuman ensimmäisessä käsittelyssä viime joulukuussa. Koska lakia ei vielä ole, varoja ei myöskään ole voitu sijoittaa. Vasta 18.3. hallitus teki väliaikaisen päätöksen, jossa todetaan, että säästöosasta kertyneitä varoja voidaan sijoittaa Venäjän valtion arvopapereihin. Päätöksen asiasta tekee Eläkerahasto finanssiministeriön suostumuksella.

Lakiluonnoksen mukaan yksityiset eläkerahastot pääsevät kilpailemaan säästöosasta kertyneiden varojen sijoittamisesta aikaisintaan vuonna 2004. Useiden kansanedustajien mielestä tämän tulisi kuitenkin tapahtua jo aiemmin. Venäjän teollisuus- ja yrittäjäjliitto sekä kauppa- ja teollisuuskamari ovat lisäksi vedonneet asiassa presidentti Putinin. Eläkerahaston johtaja Mihail Zurabov ja varatalousministeri Mihail Dmitrijev kannattavat säästöosaa koskevan lain nopeaa hyväksymistä ja kiisteltujen yksityisiä eläkerahastoja koskevien pykälien siirtämistä erilliseksi laiksi.

Venäjän tulevat vaalipäivät. Venäjän keskusvaalilautakunta ilmoitti, että lainmukainen päivä seuraaville duuman vaaleille on 21.12.2003 ja presidentin vaaleille

7.3.2004. Perustuslain mukaan duuman vaalit määrää järjestettäväksi presidentti ja presidentin vaalit parlamentin ylähuone eli liittoneuvosto.

Viron valtion velka Baltian maiden pienin. Viron valtion velka oli tammikuun lopussa 2,5 miljardia kruunua (160 milj. euroa), josta noin puolet oli ulkomaista velkaa. Valtion velka väheni hieman viime vuoden aikana ja sen osuus oli alle 3 % viime vuoden ennakkoon arvioidusta BKT:sta.

Latvian valtion velka oli tammikuun lopussa 710 miljoonaa latia (1,3 mrd. euroa) eli vajaat 15 % maan BKT:sta. Ulkomaisen velan osuus oli 450 milj. latia. Latvian velka lisääntyi viime marraskuussa selvästi, kun valtio laski liikkeeseen 200 miljoonan euron suuruisen joukkovelkakirjalainan kansainvälisille markkinoille.

Liettuan valtion velka oli tammikuun lopussa 12,9 miljardia litiä (3,7 mrd. euroa) eli noin neljännes maan viime vuoden BKT:sta. Velka oli 2 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Velasta suurin osa, eli lähes 10 miljardia litiä, oli ulkomaista velkaa.

Helsingin pörssi teki ostotarjouksen Riian pörssistä. Helsingin pörssiä ylläpitävä HEX-konserni tarjoutui 18,3 ostamaan vähintään 75 % Riian pörssin osakkeista. Kaupan toteutumisen ehtona on, että Riian pörssi hankkii

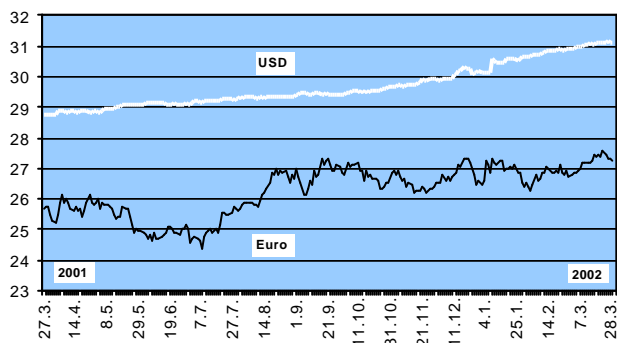
omistukseensa Latvian Arvopaperikeskuksen osakkeet. Toteutuessaan kauppa luo Latviaan arvopaperipörssistä ja -keskuksesta muodostuvan konsernin Suomen ja Viron mallia seuraten. Kaupalla pyritään lisäämään kiinnostusta latvialaisiin osakkeisiin. HEX-konserni osti enemmistöosuuden Tallinnan pörssistä vuosi sitten.

Puolan BKT kasvoi viime vuonna vain 1,1 %. Puolan tilastokeskuksen mukaan talouskasvu hidastui vuoden loppua kohti siten, että BKT kasvoi vuoden viimeisellä neljänneksellä enää 0,3 %. Henkeä kohden laskettu BKT oli viime vuonna 18 700 zlotya (5 100 euroa).

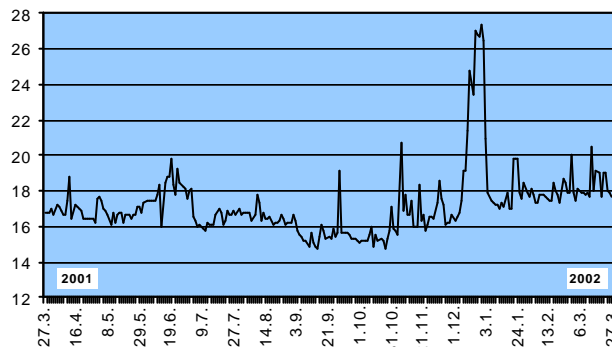
BKT:n osatekijöistä teollisuustuotanto (osuus BKT:sta reilut 20 %) laski viime vuonna 0,6 % ja rakentaminen (osuus 7 %) väheni jopa 7,6 % edellisvuodesta. Yksityisten palvelujen (osuus BKT:sta noin 45 %) kasvu kuitenkin pysyi lähes edellisvuoden tasolla noin 4 prosentissa.

Kasvu hidastui lähinnä siksi, että Puolan talouskasvun moottorina aiempina vuosina olleet investoinnit (kiinteän pääoman bruttomuodostus) vähenivät viime vuonna noin 10 %. Taustalla vaikuttivat mm. yritysten pienentyneet voitot ja korkeat korot (reaalinen keskuspankin viitekorko noin 7 % ja antolainauskorko yrityksille noin 13 %). BKT:n kasvua ylläpitivät kotitalouksien kulutuksen vajaa 2 prosentin kasvu ja viennin tuontia nopeampi kasvu.

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

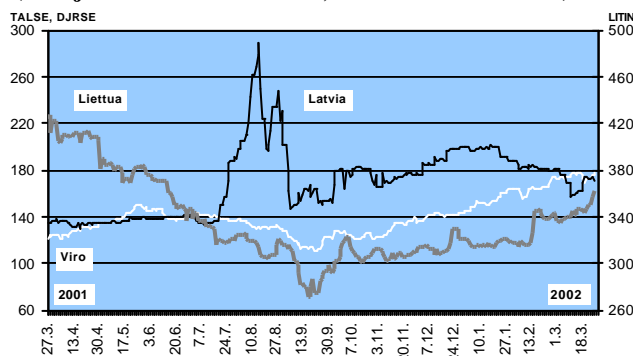
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Ruplan kurssi heikkeni maaliskuussa maltillisesti. Ruplan kurssi heikkeni dollarin suhteen maaliskuun aikana lievemmin kuin tammi-helmikuussa. Euron suhteen kurssin lasku nopeutui. Keskimäärin kurssi heikkeni dollariin nähden runsaan prosentin kuukaudessa tammi-maaliskuun aikana. Hallituksen helmikuussa käsittelemän talouskehitysarvion perusvaihtoehdossa ruplan dollarikurssin heikkenemistahdiksi on tänä vuonna kaavailtu keskimäärin 1% kuukaudessa eli vajaat 11% vuoden mittaan.

Ruplan kurssimuutos tammi-maaliskuussa 2002
(periodin alusta loppuun)

	US-dollarin suhteen	Euron suhteen
Tammikuu	-1,8	-0,2
Helmikuu	-0,8	-0,6
Maaliskuu	-0,6	-1,6
Tammi-maaliskuu	-3,1	-2,4

Venäjän korkein oikeus osittain keskuspankin määräyksen. Venäjän keskuspankin määräyksen mukaan vientiyriyten on myytävä 50% valuuttatuloistaan joko kahdeksan valuuttapörssin kautta tai suoraan keskuspankille. Korkeimman oikeuden huhtikuun alussa tekemän päätöksen mukaan keskuspankki ei kuitenkaan voi rajoittaa yritysten oikeutta valita kanavaa, jonka kautta ne valuuttatuloja myyvät. Päätöksessä todetaan kyseisen määräyksen rikkovan useita lakeja ja olevan tältä osin pätemätön heti korkeimman oikeuden päätöksen saatua lain voiman. Tämä tarkoittaisi, että valuutanmyyntivaltius säilyy entisellään, mutta vientiyriitys saa itse päättää, kenelle valuutan myy. Keskuspankin arvioidaan kuitenkin valittavan päätöksestä, mikä saattaa pitkittää päätöksen voimaantumista. Keskuspankki on perustellut määräyksensä oikeellisuutta toteamalla, että se on osa pankin valuuttakurssipolitiikkaa ja tähtää ruplan vakauden säilyttämiseen. Asian vei oikeuteen Moskovan arvopaperipörssi (MFB).

Venäjän vuoden 2001 konsolidoitu budjetti unsaasti ylijäämäinen. Vuonna 2001 Venäjän konsolidoitu eli federaation ja alueiden yhdistetty budjetti oli 267 miljardia ruplaa (3% BKT:sta) ylijäämäinen tulojen oltua 2674 miljardia ruplaa (29,6% BKT:sta) ja menojen 2408 miljardia ruplaa (26,6% BKT:sta). Vuoteen 2000 verrattuna tulot ovat suhteessa BKT:een pysyneet ennallaan, mutta menot on saatu karsittua reilun prosenttiyksikön verran. Tuloista lähes 90% oli verotuloja, joista arvonlisäveron osuus (neljännes kaikista tuloista) oli suurin. Myös voittovero (19% kaikista tuloista) ja tullimaksut (12%) olivat huomattavia tulonlähteitä. Vuoden 2001 alusta käyttöön otettu 13 prosentin tulovero ei vähentänyt budjettituloja, vaan ne kasvoivat sekä suhteessa BKT:een (2,8% BKT:sta v.2001) että osuutena kaikista konsolidoidun budjetin tuloista (lähes 10%).

Menoeristä ehdottomasti suurin oli sosiaali- ja kulttuurimenot, joihin käytettiin vuonna 2001 yli 30% kaikista menoista. Velan korkomenot ja puolustusmenot vastasivat kumpikin noin 10 prosenttia konsolidoidun budjetin menoista. Menoista suhteellisesti eniten kasvoivat teollisuuden sekä rakennus- ja energiasektorille suunnatut menot, joiden osuus kaikista menoista oli vajaat 7% vuonna 2001 ja 3% vuonna 2000. Budjettirahastojen tulot ja menot supistui huomattavasti kymmenen federaatitason budjettirahaston lakkauttamisen seurauksena.

Venäjän hallitus hyväksyi kaasualan investointiohjelman vuodeksi 2002. Ohjelman arvo on 157 miljardia ruplaa (5,7 mrd. euroa), josta kaasumonopoli Gazpromin osuus on 140 miljardia ruplaa. Gazpromin mukaan investointiohjelman rahoitus jää nykyisillä kotimaantaruiffilla 15 miljardia ruplaa vajaaksi, ja yhtiö vaatii kotimaantaruiffien nostoa heinäkuun alusta. Gazpromin tärkeimmät investointikohteet tänä vuonna ovat kaasuputki Zapoljarnoe – Urengoi, Ukrainan ohittava pääputki Torzhokiin, Jamal – Eurooppa -putken kapasiteetin lisäys ja Venäjältä Turkkiin rakennettava Blue Stream -putki. Lisärahoitusta investointeihin Gazpromin on tarkoitus hankkia myymällä kuluvan vuoden aikana oheistoimintojaan vähintään 9 miljardin ruplan arvosta. Gazpromin tavoitteena on tuottaa kuluvana vuonna maakaasua yhteensä 520 miljardia kuutiometriä (523 mrd. m³ vuonna 2000).

Hallitus on hyväksynyt jo aikaisemmin investointiohjelman kahdelle muulle ns. luonnolliselle monopolille: sähköyhtiö UES:lle 83 miljardia ja rautateille 94 miljardia ruplaa.

Viron ja Liettuan talouskasvu nopeaa viime vuonna. Viron bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 5,4%. Talouskasvu kiihtyi hieman yllättäen viime vuoden lopulla uudelleen, ja vuoden viimeisellä neljänneksellä BKT kasvoi 5,7%. Viron henkeä kohden laskettu BKT oli viime vuonna 70 000 kruunua (4 450 euroa). Viime vuonna Viron talouskasvua kiihdytti eniten kotimainen kysyntä: kiinteät investoinnit lisääntyivät 17% ja yksityinen kulutus kasvoi runsaat 3%. Julkinen kulutus pysyi edellisvuoden tasolla. Palveluiden vienti kasvoi viime vuonna 9%, kun taas tavaroiden vienti väheni 6%. Kuluvanakin vuonna talouskasvun odotetaan nojaavan pitkälti kotimaiseen kysyntään. BKT:n arvellaan kasvavan vuonna 2002 noin 4%.

Palvelusektorin osuus BKT:sta oli edelleen noin 65%. Kaikki palvelusektorin tärkeimmät alat – liikenne, kauppa sekä yritys- ja kiinteistöpalvelut – kasvoivat viime vuonna noin 6%. Hotelli- ja ravintola- sekä rahoituspalvelut kasvoivat 9%. Tehdasteollisuus, jonka osuus BKT:sta oli 18%, kasvoi viime vuonna 8%. Maataloustuotanto kasvoi 5% ja sen osuus BKT:sta oli vajaat 4%. Rakennustuotanto lisääntyi viime vuonna vajaat 6%.

Liettuaassa BKT:n kasvu oli hieman odotettua nopeampaa, 5,9%. Myös Liettuaassa kasvu nopeutui viimeisellä

neljänneksellä, jolloin BKT:n kasvu oli 7,9 %. Koko vuoden kasvun takana olivat erityisesti kiinteät investoinnit, jotka kasvoivat 10,6 %. Julkinen kulutus ei juurikaan muuttunut edellisvuodesta, kun taas yksityisen kulutuksen määrä kasvoi 3 %. Liettuan henkeä kohden laskettu BKT oli viime vuonna 13 750 litia (3 540 euroa).

Oppositio voittoon Ukrainan parlamenttivaaleissa.

Maan 36 miljoonasta äänioikeutetusta uurnilla kävi vähän vajaat 70 %. Alustavien tietojen mukaan parhaiten vaaleissa menestyi entisen pääministerin Viktor **Jushtshenkon** vaaliliitto Meidän Ukrainamme, joka saa 450-paikkaiseen parlamenttiin 112 edustajaansa (70 puoluelistoilta + 42 yhden edustajan piireistä). Presidentti Leonid **Kutshmaa** tukeva vaaliliitto Yhtenäisen Ukrainan puolesta saa 102 paikkaa (36 + 66), kommunistit saavat 66 paikkaa, sosialistit 24, sosiaalidemokraatit 23 ja vaalien suurin yllättäjä, entisen varapääministerin Julia **Timoshenkon** liitto, 21 paikkaa. Lisäksi Ukrainan parlamenttiin tulee 93 sitoutumatonta edustajaa ja neljän pienemmän ryhmittymän edustajia.

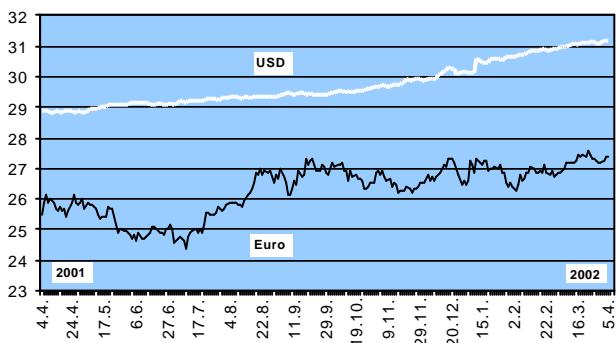
Siirtymätalouksien maariskisijoituksissa enimmäkseen nousua. *Euromoney*-lehden maaliskuussa julkaisemissa maariskiarvioissa oli viime syyskuun kierroksen tapaan mukana 185 maata, ja *Institutional Investor* -lehden arvioissa maiden määrä nousi 151:een (viime syyskuussa 145). Viron, Liettuan, Puolan ja Slovakian sijoitukset paranivat kummassakin arvioissa selvästi. *Euromoney*-lehden kokoamissa arvioissa myös Latvian ja

Tshekin sijoitus nousi, ja Institutional Investorin arvioissa puolestaan Unkarin sijoitus parani. Venäjän sijaluku kohentui huomattavasti Institutional Investorin kokoamissa arvioissa mutta heikkeni Euromoneyn yhteenvedossa. Ukraina sijoittui aiempaa paremmin Institutional Investorin arvioissa.

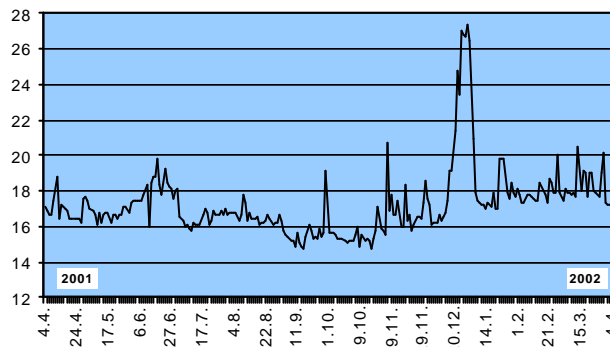
Siirtymätalouksien sijoittuminen maariskiarvioissa maaliskuussa 2002, syyskuussa 2001 ja maaliskuussa 2001

Maa	Euromoney			Institutional Investor		
	3/02	9/01	3/01	3/02	9/01	3/01
Slovenia	33	31	33	28	28	30
Unkari	36	35	32	30	32	36
Tshekki	37	41	41	35	34	35
Puola	41	48	45	36	38	38
Viro	45	49	44	43	46	47
Slovakia	46	58	53	54	56	58
Latvia	52	64	61	56	55	57
Liettua	62	66	67	58	60	62
Bulgaria	74	74	76	69	70	74
Romania	79	82	83	84	85	89
Venäjä	98	94	97	80	92	93
Ukraina	120	121	122	104	113	117

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

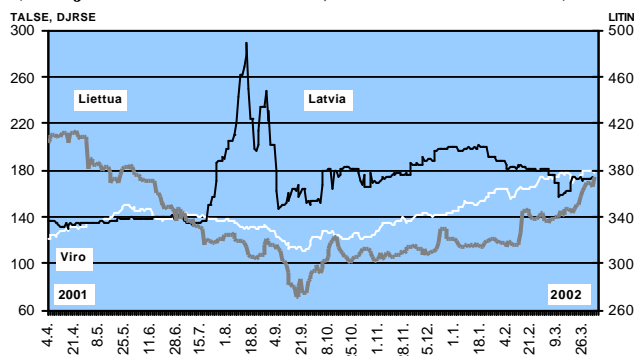
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjä ja Saksa sopimukseen neuvostoaikaisista veloista. Saksan Weimarissa 9.-10.4. pidetyn huippukokouksen yhteydessä presidentti Vladimir **Putin** ja liittokansleri Gerhard **Schröder** pääsivät sopimukseen Venäjän Pariisin klubin ulkopuolisten neuvostoaikaisien velkojen maksamisesta. Kyseistä velkaa oli alunperin Itä-Saksalle 6,4 miljardin siirtoruplan arvosta. Sopimuksen mukaan Venäjä hoitaa velan maksamalla 500 milj. euroa, josta 350 milj. euroa maksetaan kuluvan vuoden loppuun mennessä. Loppuosa maksetaan kahdessa erässä vuoden 2004 helmikuun alkuun mennessä. Saksa puolestaan sitoutuu kaksinkertaistamaan yhteen miljardiin euroon Hermes-vientitakuulaitoksensa kautta myönnettäviä vientituloja Venäjälle. Vuosi sitten Putinin ja Schröderin neuvotteluissa Saksa vaati siirtoruplan kurssiksi yhtä Yhdysvaltain dollaria Venäjän oltua valmis hyväksymään vain kolmasosan tästä vaatimuksesta. Nyt tehdyssä sopimuksessa yhden siirtoruplan arvoksi tulee noin 0,07 dollaria. Sopimus ei siis koske Venäjän noin 40 miljardin dollarin suuruisia Pariisin klubin velkoja, joista Saksan osuus on 40 %.

Venäjän inflaatio 1,1 % maaliskuussa. Tammikuussa inflaatio oli 3,1 % ja helmikuussa 1,2 %. Maaliskuussa hintojen nousu vuotta aiemmasta oli noin 17 %. Vuoden 2002 ensimmäisellä neljänneksellä hinnat nousivat 5,4 % (7,1 % vuotta aiemmin). Maaliskuussa eniten nousivat palveluiden hinnat (3,7 % helmikuuhun verrattuna), joista nopeimmin nousivat asumiskustannukset (6,3 %). Elintarvikkeiden hinnat nousivat 0,5 % ja muiden tavaroiden 0,7 %. Vuoden 2001 joulukuuhun verrattuna hintoja on nostettu eniten palvelusektorilla: asumiskustannukset ovat nousseet lähes 20 %, tietoliikennetariffit 19 % ja matkustajaliikennetariffit lähes 11 %. Elintarvikkeista eniten ovat joulukuuhun 2001 verrattuna nousseet vihannesten hinnat (lähes 23 %) ja muiden tavaroiden osalta lääkkeiden hinnat (10 %).

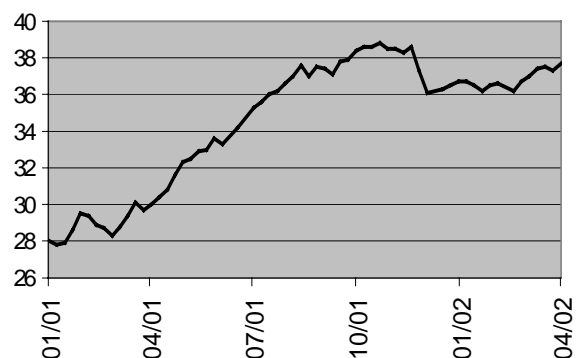
Venäjän keskuspankin jällelrahoituskorkoa alennettiin. Korko on nyt 23 % entisen 25 prosentin sijaan. Markkina-analyttikkojen mukaan jällelrahoituskoron alentamisella ei ole juurikaan vaikutusta finanssimarkkinoihin. Viime vuosina jällelrahoituskorko ei ole heijastanut edes GKO-velkakirjojen korkoja, jotka ovat olleet keskimäärin 13 prosentin tasolla jo vuodesta 2000. Tammikuussa 2002 alle vuoden pituisten talletusten korko oli 4,9 % ja vastaavan pituisten luottojen korko 18,2 %. Jällelrahoituskorkoa muutettiin viimeksi vuoden 2000 marraskuussa.

Venäjän vaihtotaseen ylijäämä supistui tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vaihtotaseen ylijäämä oli ensimmäisellä neljänneksellä alle 8 miljardia dollaria (vuotta aiemmin yli 11 miljardia dollaria). Tavarakaupan ylijäämä pieneni vajaan 11 miljardiin dollariin (vuotta

aiemmin 14 miljardia dollaria). Venäjän tavara- ja palveluvientitulot vähenivät vuotta aiemmasta noin 10 %. Tulojen väheneminen koski raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun vientiä samoin kuin muutakin vientiä. Tavaraja palvelutuonnin menot lisääntyivät 9 % vuotta aiemmasta, kun kasvu koko viime vuoden osalta oli 20 % ja vuoden viimeisellä neljännekselläkin vielä yli 15 %. Palvelujen kaupan alijäämä syveni hieman noin 2,5 miljardiin dollariin.

Pääomataseen alijäämä supistui vuotta aiemmasta ensi neljänneksellä ja oli 5 miljardia dollaria, sillä yritys- ja pankkisektorilla pääoman nettoulosvirtaus pieneni alle 2 miljardiin dollariin (yli 4 miljardia dollaria vuotta aiemmin). Pääomaliikkeisiin sisältyen ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjän yrityssectorille (pl. pankit) kasvoivat ensi neljänneksellä 0,7 miljardiin dollariin (0,5 miljardia dollaria vuotta aiemmin). Keskuspankin valuuttavaranto kasvoi 0,5 miljardia dollaria. 5.4. valuuttavaranto oli 37,7 miljardia dollaria.

Venäjän keskuspankin valuuttavaranto, mrd. USD

Pankkitalletukset ja -luotot Venäjällä vuonna 2001. Pankkitalletusten kasvu oli varsin verikkaista eli alle 4,5 % BKT:sta oltuaan vuonna 2000 lähes 6 % BKT:sta. Kotitalouksien talletusten kasvu kuitenkin vilkastui ja oli yli 2,5 % BKT:sta, kun taas yritysten talletukset lisääntyivät aiempaa hitaammin (runsaat 1,5 % BKT:sta). Samaan aikaan pankkien ulkopuolella kierrossa olevan ruplakäteisen määrä kasvoi vajaat 2 % BKT:sta. Pankkitalletusten kanta venäläisissä pankeissa vastasi vuoden 2001 lopussa 17 prosenttia BKT:sta, josta noin 7,5 % oli kotitalouksien talletuksia. Ruplamääräisiä talletuksia oli 11 % BKT:sta ja valuuttatalletuksia 6 % BKT:sta. Kierrossa olevan ruplakäteisen määrä oli 6,5 % BKT:sta.

Pankkirahoituksen kasvu elpyi edelleen hieman viime vuonna. Pankkien kaikki saatavat yrityksiltä ja kotitalouksilta kasvoivat vajaat 6 % BKT:sta (5 % vuonna 2000). Ruplaluotot yrityksille kasvoivat aiempaan tahtiin eli 3,5 % BKT:sta, ja yritysten valuuttaluottojen kasvu vilkastui vajaan 1,5 prosenttiin BKT:sta. Kotitalouksien luotto kasvoi niinkään ja oli 0,6 % BKT:sta. Pankkien

yritys- ja kotitaloussaatavien kanta oli vuoden 2001 lopussa 16 % BKT:sta, josta yritysten ruplaluottoja 9 %, yritysten valuuttaluottoja 4 % ja kotitalouksien luottoja 1 %.

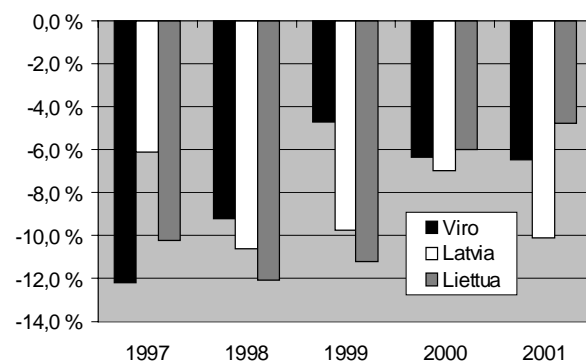
Inflaatiouvauhti hidastui Baltian maissa. Maaliskuussa hinnat olivat Virossa 4,3 % (helmikuussa 4,4 %) ja Latviassa 3,2 % (3,3 %) korkeammat kuin vuosi sitten. Liettuassa vuosi-inflaatio hidastui 1,6 prosenttiin (helmikuussa 2,8 %), kun hinnat laskivat helmikuusta maaliskuuhun 0,7 %. Hintojen lasku johtui pääosin elintarvikkeiden ja puheluiden halpenemisesta. Virossa kuluttajahinnat nousivat helmikuusta maaliskuuhun 0,3 % ja Latviassa 0,4 %.

Vaihtotaseen vaje kasvoi Latviassa, mutta supistui Liettuassa. (TK) Latvian vaihtotaseen vaje kasvoi viime vuonna 10,1 prosenttiin BKT:sta. Kasvu johtui pääosin kauppataseen vajeesta, joka kasvoi tuonnin lisääntyttyä (18 %) vientiä (12 %) nopeammin. Tuontia kasvatti vahva kotimainen kulutus ja suuret investointihankkeet, kuten suurvarustamo LASCON alushankinnat. Latvian palvelusektorin ylijäämä kasvoi viime vuonna, kun Latvialle tärkeä kuljetussektori hyötyi Venäjän suotuisasta talouskehityksestä, ja varsinkin öljyn transitokuljetukset lisääntyivät selvästi. Suoria ulkomaisia investointeja virtasi viime vuonna Latviaan alle 130 miljoonan latin (220 milj.

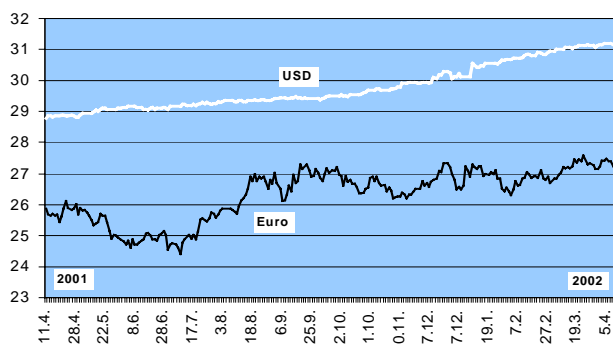
euron) arvosta eli vain puolet vuoden 2000 määrästä. Ne kattoivat vaihtotaseen vajeesta vain noin 25 %. Investointien jääminen odotettua pienemmäksi johtui osittain monien suurten yksityistämishankkeiden viivästyisestä.

Liettuan vaihtotaseen vaje oli viime vuonna 4,8 % BKT:sta. Perinteisesti suuri kauppataseen alijäämä ei kasvanut, sillä vienti kasvoi tuontia nopeammin varsinkin kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Palvelusektorin ylijäämä kasvoi lähinnä kuljetussektorin ansiosta. Suorien ulkomaisten sijoitusten virta Liettuahan kasvoi viime vuonna ja niiden määrä, 1,8 miljardia litia (510 milj. euroa), kattoi vaihtotaseen vajeesta lähes 80 %.

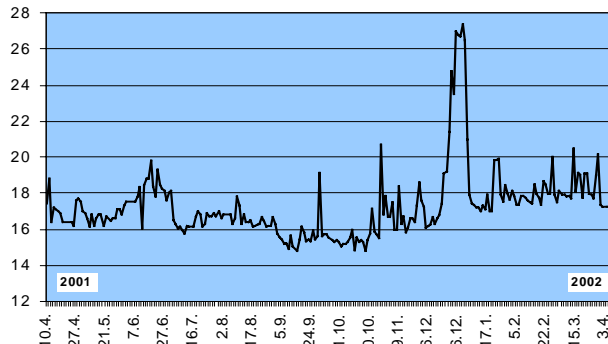
Baltian maiden vaihtotaseen vajeet, % BKT:sta

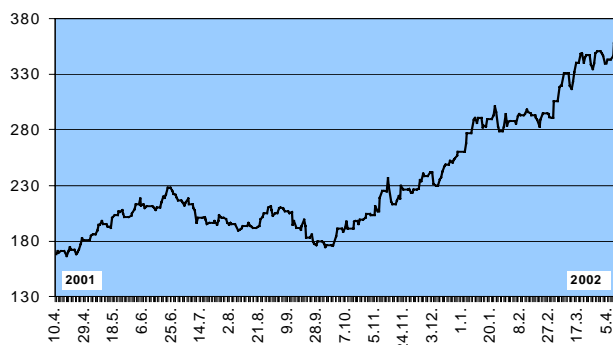
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

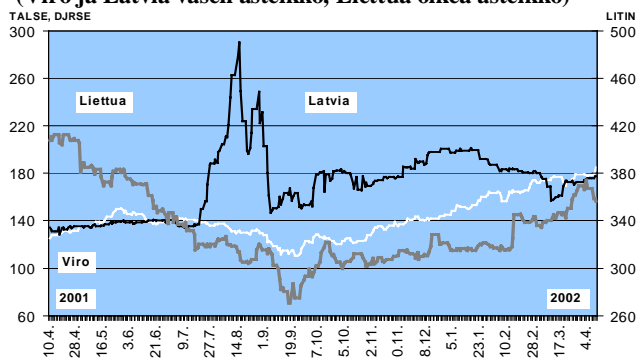
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

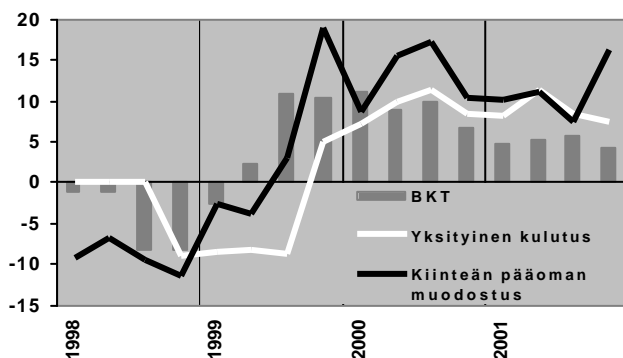

Venäjän teollisuustuotanto piristyi hieman maaliskuussa. Teollisuustuotannon kasvu oli maaliskuussa 3,7 % vuotta aiemmasta. Työpäivien määrällä korjattuna tuotannon kasvu oli yli 5 % vuotta aiemmasta, kun se helmikuussa oli alle 4 % ja tammikuussa runsaat 2 %. Koko ensimmäisellä vuosineljänneksellä teollisuustuotannon lisäys oli 2,6 % vuotta aiemmasta ja työpäiväkorjattuna 3,7 %. Teollisuustuotannon kausitasoitettu trendi osoitti maaliskuussa myös nousua ensi kertaa useaan kuukauteen.

Teollisuustuotannon kasvua ylläpitivät ensimmäisellä vuosineljänneksellä värimetallurgia (tuotannon kasvu lähes 9 % vuotta aiemmasta), elintarviketeollisuus (7 %) ja polttoaineteollisuus (6 %). Polttoaineteollisuudessa raakaöljyn tuotanto kasvoi lähes 9 % ja maakaasun tuotanto vajeat 2 %. Muista suurista teollisuudenaloista kone- ja laitteollisuus kasvoi alle prosentin, kemian ja petrokemian tuotanto ei lisääntynyt lainkaan, mustan metallurgian tuotanto väheni vajaan prosentin ja sähkön- ja lämmöntuotanto väheni lähemmäs 5 %.

Venäjän tilastokomitea julkaisi vuoden 2001 viimeisen neljänneksen BKT-tiedot. BKT:n kasvu hidastui viimeisellä neljänneksellä 4,3 prosenttiin. Yksityisen kulutuksen kasvu aleni runsaaseen 7 prosenttiin oltuaan kolmannella neljänneksellä vielä yli 8 %. Kiinteän pääoman muodostus sitä vastoin kasvoi neljännellä neljänneksellä yli 16 % eli tuntuvasti nopeammin kuin viime vuoden muilla aikajaksoilla. Koko vuotta 2001 koskevat kasvatiedot säilyivät ainakin tällä erää ennallaan eli BKT kasvoi 5 %, yksityinen kulutus alle 9 % ja kiinteän pääoman muodostus alle 12 %.

Venäjän BKT, yksityinen kulutus ja kiinteän pääoman muodostus, %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

Venäjän osakemarkkinat ovat jatkaneet nousua. Venäjän keskeinen osakemarkkinaindeksi RTS pysytteli tämän vuoden alussa saavuttamallaan tasolla 280-300 maaliskuun alkuun. Sen jälkeen indeksi nousi ensin maaliskuun ensimmäisellä puoliskolla vajeat 20 % ja huhtikuun ensimmäisellä puoliskolla edelleen vajeat 10 % nykyiselle tasolle 375-380. RTS:n ja mm. RTS:n

osakkeilla kauppaa käyvän Moskovan valuuttapörssin (MICEX) osakekaupan volyyymi on ollut viimeisen puoleltoista kuukauden aikana tavanomaista vilkkaampaa (RTS keskimäärin 23 miljoonaa dollaria ja MICEX noin 160 miljoonaa dollaria päivässä – vuonna 2001 ko. luvut olivat 18 miljoonaa dollaria ja noin 100 miljoonaa dollaria).

Venäjän aliarvostettujen osakkeiden nousua on maaliskuun alun jälkeen osaltaan tukenut raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan tuntuva nousu. RTS-indeksiä ovat vetäneet suurimmista öljy-yhtiöistä JUKOS ja LUKoil, joiden osuus RTS-osakkeiden markkina-arvosta on noin 30 % ja joiden osakkeet ovat nousseet maaliskuun alusta 30-35 %. Venäjän suurimman pankin, keskuspankin enemmistöomistukseen kuuluvan Sberbankin osakkeet ovat nousseet maaliskuun alusta 70 %, mihin on arvioiden mukaan vaikuttanut pankin parantunut kannattavuus, keskuspankin pääjohtajanvaihdos ja ulkomaalaisten tekemien pienten pankkiosakkuuksien hankinnan kaavailtu vapauttaminen ennakkolupamenettelystä. Moskovan osakepörssissä (MFB) listatun Gazpromin osakekurssi on vaihdellut ja noussut maaliskuun alusta noin 10 %.

Venäjän harmaa talous työllistää lähes 13 % työllistetyistä työvoimasta. Osuus vastaa hieman yli 8 miljoonaa venäläistä. Näistä noin 80 % sai harmaasta taloudesta pääasiallisen elantonsa ja viidennes sivutuloloja. Maaseudulla harmaa talous on yleisempää kuin kaupungeissa, sillä maaseudun työllistetyistä työvoimasta lähes neljäsosa toimii tavalla tai toisella harmaan talouden piirissä. Kaupunkiväestön keskuudessa vastaava luku on noin 9%. Talouden aloista tukku- ja vähittäiskauppa ja ravitsemuspalvelut ovat harmaan talouden piirissä yleisimpiä (yhteensä noin 40 % kaikista harmaassa taloudessa työskentelevistä). Maa- ja metsätaloudessa työskentelee kolmannes harmaassa taloudessa työskentelevistä. Tilastokomitean uusimmat harmaata taloutta koskevat tilastotiedot ovat marraskuulta 2001 ja perustuvat sen omaan tutkimukseen.

Venäjän pienyrityksille ehdotetaan huomattavia verohelpotuksia. Venäjän hallitus on hyväksynyt pienyritysten verotusta koskevat lakiluonnokset, jotka myöhemmin etenevät duuman käsittelyyn. Varafinanssiministeri Sergei Shatalovin mukaan pienyritysten verotus kevenee 50-75 % ja niiden toimintaan liittyvää byrokratiaa karsitaan. Lait koskevat pienyrityksiä, jotka työllistävät enintään 20 henkilöä ja joiden liikevaihto ei ylitä 10 miljoonaa ruplaa (364 000 euroa). Ne eivät koske pankkeja eivätkä arvopaperi- tai rahapelitoimintaa. Tiettyjen alojen pienyrityksiin (pienimuotoinen vähittäiskauppa, remontointi jne.) sovelletaan arvioverotusta. Muiden alojen pienyritykset voivat vuosina 2003-2004 valita kahden eri verotustavan välillä – valittavana on joko 8 prosentin vero myyntitulosta tai 20 prosentin vero tuloista, joista on vähennetty tietyt menot. Em. veroilla korvataan pienyritysten ALV, voittovero, myyntivero, omaisuusvero ja sosiaalivero.

Pienyrityksiltä kerätyistä veroista 30 % menee federaatiobudjettiin, 15 % aluebudjetteihin ja 45 % paikallisbudjetteihin. Loput 10 % tuloista käytetään sairaus- ja sosiaalivakuutusmenoihin. Pienyritysten veroja alentamalla ja byrokratiaa vähentämällä pyritään saamaan yhä useampia harmaan sektorin yrityksiä toimimaan laillisesti. Veromnistöneriön arviön mukaan pienyrityksiltä nyt kerättävät 25 miljardin ruplan verotulot kasvavat lakimuutosten seurauksena 100 miljardiin ruplaan. Muutosten uskotaan tulevan voimaan vuoden 2003 alusta.

Suurvarustamo LASCON yksityistäminen edistyy.

LASCOsta myytiin 32 prosentin omistusosuus yksityistämiskuponkeja vastaan huutokaupassa 8.4. Yli 64 miljoonaa osaketta kaupattiin 1,11 latin (2 euroa) hintaan eli hinta nousi hieman minimihintaa (1 lati) korkeammaksi. Yksityistämisviraston odotetaan vahvistavan huutokaupan tulokset huhtikuun loppuun mennessä ja yksityistämissuunnitelman mukaisesti seuraavaksi kaupataan 51 % LASCON osakkeista Riian pörssissä. Kauppaan on jo valittu konsultiksi kansainvälisen investointipankki Williams de Broen.

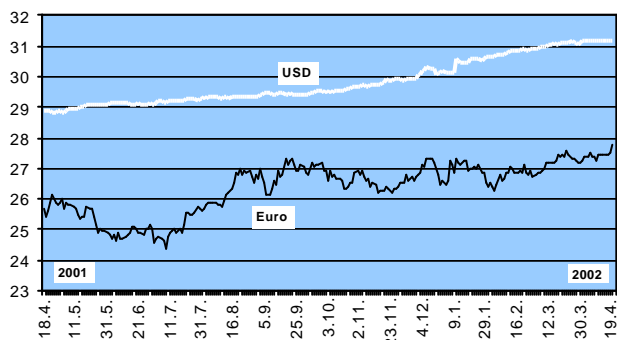
Williams ja JUKOS neuvottelevat taas Mazeikiu Naftasta. Amerikkalainen Williams ja venäläinen öljy-yhtiö JUKOS tiedottivat liettualaisen öljy-yhtiö Mazeikiu Naftan omistajajärjestelyjä koskevien neuvottelujen edistyneisistä viime viikolla. Parhaillaan neuvottelijaosapuolet odottavat Mazeikiu Naftan suurimman omistajan, Liettuan valtion, hyväksyntää neuvottelujen jatkamiselle. Wil-

liams ja JUKOS pääsivät alustavaan sopuun uusista omistajajärjestelyistä ja öljyntoimituksista jo lähes vuosittain, mutta neuvottelut lopetettiin tuloksettomina ennen vuoden vaihdetta. Tammikuussa yhtiöt ilmoittivat aloittaneensa neuvottelut uudelleen.

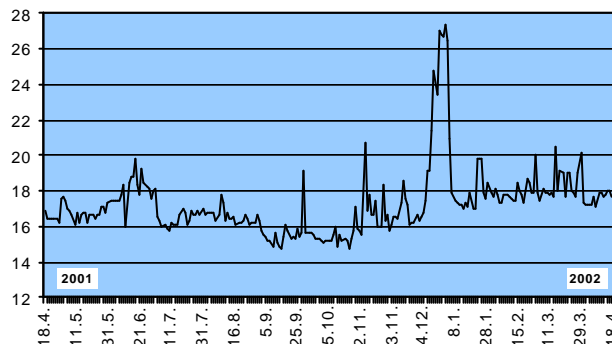
Sopimuksen myötä JUKOS ostaa 26,85 % Mazeikiu Naftan osakkeista, joista se maksaa 300 miljoonaa litia (90 milj. euroa) sekä myöntää saman suuruisen lainan yhtiön öljynjalostamon uudistustöitä varten. Toteutessaan sopimus velvoittaa JUKOSin toimittamaan raakaöljyä Mazeikiu Naftalle vuosittain lähes 5 miljoonaa tonnia seuraavien 10 vuoden ajan. Williams vastaa edelleen Mazeikiu Naftan toiminnasta, mutta JUKOS osallistuu yhtiön päätöksentekoon. Sopimuksen myötä Williamsin omistusosuus pienenee 26,85 prosenttiin ja valtion omistusuudeksi jää 40,66 %.

Mazeikiu Nafta, Liettuan suurin yhtiö, on viime vuodelt tuottanut tappiota kärsiessään jalostamon vanhanikäisyydestä sekä raakaöljyn toimituskatkoksisista. Viime vuonna yhtiö tuotti tappiota 270 miljoonaa litia (80 milj. euroa). Kuluvan vuoden aikana jalostamo on käsitellyt raakaöljyä selvästi viime vuotta vähemmän ja myös jalostusmarginaali on ollut odotettua pienempi. Myös Mazeikiu Naftan omistamissa öljyputkissa kuljetetun öljyn määrä on vähentynyt. Yhtiöön kuuluva Butingen öljyterminali puolestaan oli maaliskuun lopulle asti suljettuna viime marraskuussa tapahtuneesta öljyvudosta lähtien.

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

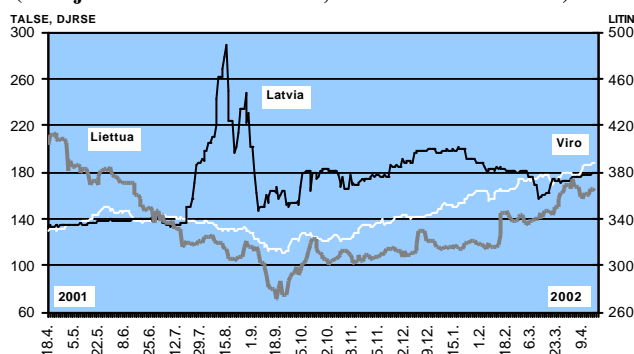
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

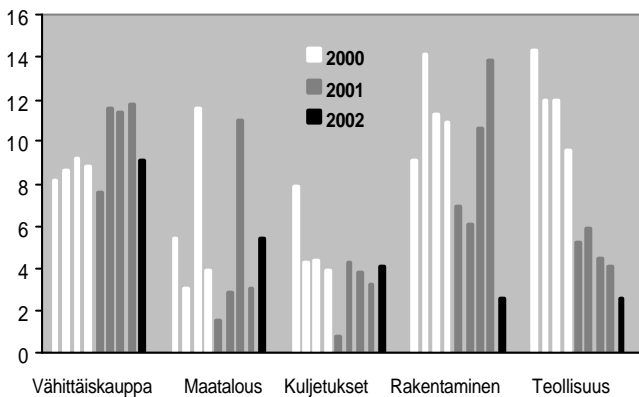
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän talouskasvu elpyi maaliskuussa. Talouden viiden pääsektorin toimintaa kuvaava Venäjän tilastokomitean indikaattori osoitti maaliskuussa 4 prosentin kasvua vuotta aiemmasta. Tammi- ja helmikuussa kasvua oli 3 %. Vuoden ensimmäisen neljänneksen kasvuksi muodostui 3,3 %. Vähittäiskauppa lisääntyi ensimmäisellä neljänneksellä 9 %, maataloustuotanto yli 5 % ja kuljetukset 4%. Teollisuustuotannon ja rakentamisen kasvu hidastui vajaan 3 prosenttiin. Investoinnit lisääntyivät vain yhden prosentin.

Talouden pääsektoreiden kasvu Venäjällä 2000 – 2002, %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

Presidentti Putin haluaa nopeuttaa talousuudistuksia. Torstaina 18.4. presidentti Vladimir **Putin** piti vuosittaisen linjapuheensa parlamentille. Puheessaan Putin totesi Venäjän yleisten tavoitteiden – demokraattisen kehityksen, markkinoiden toimivuuden, oikeusvaltion luomisen ja väestön elintason nostamisen – säilyneen ennallaan. Tärkeimmiksi saavutuksiksi vuonna 2001 presidentti listasi mm. talouskasvun jatkumisen, työpaikkojen lisääntymisen, väestön reaalityulojen ja etenkin eläkkeiden kasvun, ylijäämäisen budjetin ja uusien lakien hyväksymisen. Samalla hän kuitenkin muistutti, ettei monia vakavia ongelmia ole saatu ratkaistua. Köyhyydestä kärsii edelleen 40 miljoonaa venäläistä. Venäjän olisi päästävä nopeammalle kasvurallalle kuin hallitus on suunnitelmissaan (3,5 – 4,6 %) arvioinut. On luotava puitteet sekä valtion että yksityisen sektorin tehokkaalle toiminnalle. Tärkeitä uudistusaloja ovat hallinto, byrokraatian ja korruption karsiminen ja oikeuslaitoksen uudistus. Yrityssektorin osalta on jatkettava hyvien toimintaolosuhteiden luomista pienille yrityksille ja toisaalta edistettävä luonnollisten monopolien reformia.

Edellisen vuoden tapaan Putin nosti esille myös keskuksen ja alueiden väliset suhteet, joissa suurimpana ongelmana on vallan ja vastuiden jakaminen eri tasojen kesken. Lisäksi paikallishallinnon kehittämiseen on kiinnitettävä huomiota. Putin piti Venäjän liittymistä WTO:hon tärkeänä välineenä maan integroitumisessa maailmantalouteen. Ulkopoliittian osalta Putin piti tärkeimpänä yhteistyötä IVY-maiden kanssa, mutta ei unohtanut myös-

kään EU-yhteistyötä ja USA:n kanssa käytävää dialogia. Putinin mukaan “Venäjä pyrkii muuttamaan NATO-suhteidensa laatua”.

IMF:n mukaan Venäjän talouspolitiikan viritykset ovat oikeanlaisia. Venäjä ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF kävivät talven mittaan säännönmukaisia talouden seurantakeskusteluita. Niistä julkaistu IMF:n seurantaraportti toteaa, että erityisesti budjettilyijäämää tuottanut vahva finanssipolitiikka on ottanut olennaisesti rahapolitiikalta taakkaa pyrittäessä hillitsemään suuren vaihtotaseyliijäämän inflaatiota ylläpitävää vaikutusta. IMF:n mukaan Venäjän tälle vuodelle kaavailema finanssipolitiikan lievä kevennys on perusteltavissa talouskasvun tukemiseksi heikkenevässä ulkoisessa ympäristössä, kunhan budjetin menoissa ollaan joustavia odottamattomien tulospistusten sattuessa ja budjettitilannetta seurataan huolellisesti. Venäjän tavoite rajoittaa ruplan reaalkurssin nousuvauhtia saa myös tukea IMF:ltä, koska talouden muiden sektoreiden kuin energiantuotannon kasvu on oleellista koko talouskehitykselle. IMF muistuttaa, että nimenomaan rahapolitiikan tulisi pyrkiä inflaation pysyvään alentamiseen. Lisäksi Venäjän tulisi välttää houkutukset lykätä hallinnollisesti säädelyjen hintojen perusteltuja korotuksia inflaation pienentämiseksi.

Talousuudistusten osalta IMF arvioi niiden toimeenpanon erityisen haasteelliseksi Venäjällä ja kehottaa varovaisuuteen veronkevennyksissä kunnes uudistustoimien vaatimia kustannuksia on katettu riittävästi. Pankkisektorilla IMF varoittaa talletussuojatakuun käyttöönotosta ennen kuin pankkitoiminnan säätelyä ja valvontaa on vahvistettu merkittävästi ja korostaa keskuspankin rahapolitiikan itsenäisyyden säilyttämistä meneillään olevassa keskuspankkilakiuudistuksessa. Lisäksi IMF kehottaa Venäjää etenemään ja laatimaan aikataulun vuoden 1998 rahoituskriisin jälkeen käyttöönotettujen valuutansiirtorajoitusten poistamiseksi.

Minimipalkkaa korotetaan Venäjällä toukokuun alusta. Uusi minimipalkka on 450 ruplaa (16 euroa) kuukaudessa. Minimipalkan perusteella määräytyvät mm. valtion sektorin palkat, sosiaalimaksut ja opiskelustipendit. Viimeksi minimipalkkaa korotettiin 200 ruplasta nykyiseen 300 ruplaan heinäkuussa 2001.

Liettuan yksityistämismvirasto hyväksyi saksalaisyhtiöiden tarjouksen Liettuan kaasuyhtiöstä. Saksalaisten Ruhrgasin ja Eonin muodostama konsortio jätti ainoana tarjouksen 34 prosentin omistusosuudesta Lietuvos Dujosista. Liettuan yksityistämismviranomaiset julistivat saksalaisyhtiöt tarjouskilpailun voittajiksi huhtikuun alussa, mutta kauppa vaatii vielä Liettuan hallituksen hyväksynnän. Tarjouksen suuruutta ei ole julkistettu. Kun strategisesta sijoittajasta on päätetty, kaupataan kaasuyhtiöstä toinen 34 prosentin omistusosuus kaasuntoimittajalle.

EU-jäsenyysneuvottelut etenemässä vaikeimpiin asiakohtiin. Bulgariaa ja Romaniaa lukuun ottamatta kaikki EU-hakijamaat ovat nyt saaneet päätökseen sisämarkkinoiden vapaata liikkuvuutta koskevat asiakohdat. Muutamilla mailla on vielä yksittäisiä ongelmia lähinnä kilpailupolitiikan, verotuksen sekä oikeus- ja sisäasioiden kohdalla, mutta muuten neuvottelut vaikeimpina pidetyistä asiakohdista – maatalous, aluepolitiikka ja EU:n budjetti – alkavat olla ajankohtaisia. Budjettia koskevassa asiakohdassa EU:n yhteinen kanta on vielä avoin, mutta aluepolitiikkaa koskien EU:lla on alustava yhtenäinen kanta joidenkin hakijamaiden suhteen. Myös maatalouden osalta Euroopan komissio on huhtikuussa toimittanut jäsenmaille luonnoksen EU:n yhtenäisestä kannasta. Ehdotuksen mukaan EU:n suora maataloustuki uusille jäsenmaille kasvaisi asteittain siten, että vuonna 2004 se olisi 25 % nykyisten jäsenmaiden saamasta tuesta ja vuonna 2013 tuki olisi täysimääräinen.

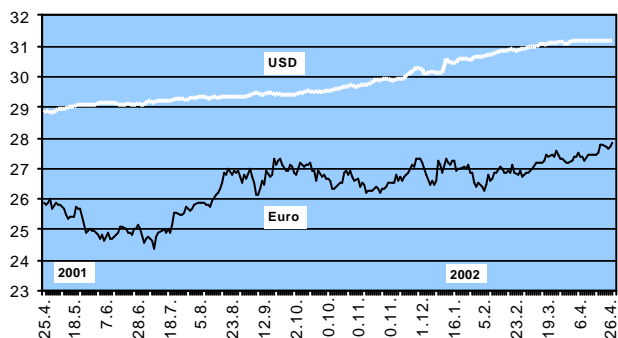
Huhtikuussa Euroopan komissio avasi alustaville neuvotteluilta myös instituutioita koskevan asiakokonaisuuden, joten neuvoteltavana on nyt yhteensä 30 yhteisölaissäädännön asiakokonaisuutta. Kypros on saanut sovittua 27 asiakohtaa ja on tällä hetkellä neuvottelujen kärjessä. Ne Keski- ja Itä-Euroopan maat, jotka pyrkivät saattamaan neuvottelut päätökseen tämän vuoden aikana ja liittymään EU:n jäseniksi vuonna 2004, ovat alustavasti sopineet 23 – 26 asiakohtaa. Bulgaria ja Romania eivät kuulu tähän ryhmään. Bulgaria on kuitenkin kevään aikana edistynyt neuvotteluissa hyvin.

Euroopan komissio on juuri julkaissut ennusteen hakijamaiden talouskehityksestä tälle ja ensi vuodelle. Kun viime vuonna BKT kasvoi Keski- ja Itä-Euroopan EU-hakijamaissa keskimäärin 3,1 %, kuluvana vuonna komissio ennustaa kasvun hidastuvan 2,9 prosenttiin. Taustalla on lähinnä maailmantalouden taantuma, joka hidasti hakijamaiden talouskasvua viime vuoden toisella puoliskolla ja vaikuttaa vielä tämän vuoden kasvulukuihin. Komissio uskoo hakijamaiden viennin elpävän tänä ja ensi vuonna ja ennustaa talouskasvuksi vuonna 2003 noin 4 %.

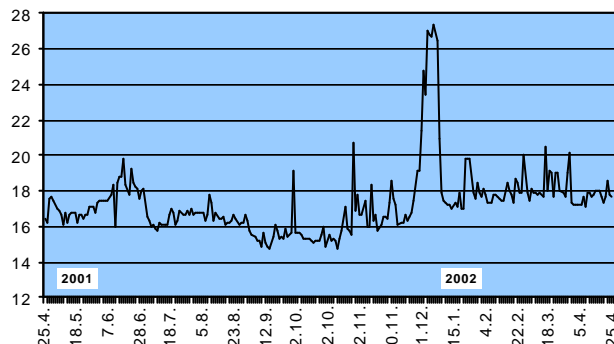
Maa	Alustavasti sovitut asiakohdat		BKT:n kasvu*, %		
	huhtikuu	joulukuu	2001	2002e	2003e
	2002	2001	2001	2002e	2003e
Kypros	27	24	3,7	2,5	4,0
Slovenia	26	26	3,0	3,1	4,0
Liettua	26	23	5,9	4,0	5,0
Tšekki	25	24	3,6	3,4	3,9
Unkari	24	24	3,8	3,5	4,5
Latvia	24	23	7,6	5,0	6,0
Slovakia	24	22	3,3	3,6	4,2
Viro	24	20	5,4	4,0	5,3
Puola	23	20	1,1	4,1	3,2
Malta	21	20	-1,0	3,9	4,0
Bulgaria	17	14	4,3	4,0	5,0
Romania	11	9	5,3	4,2	4,9

*Euroopan komission 24.4.2002 julkaisema ennuste

Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

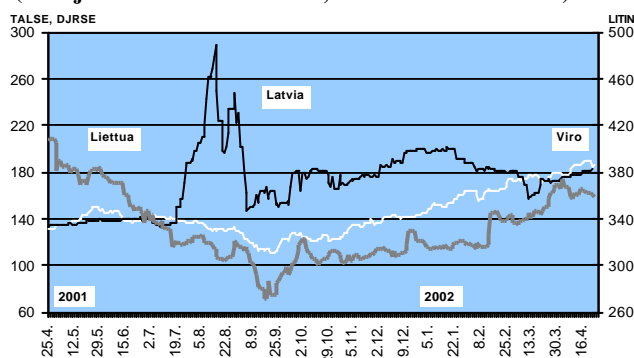
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

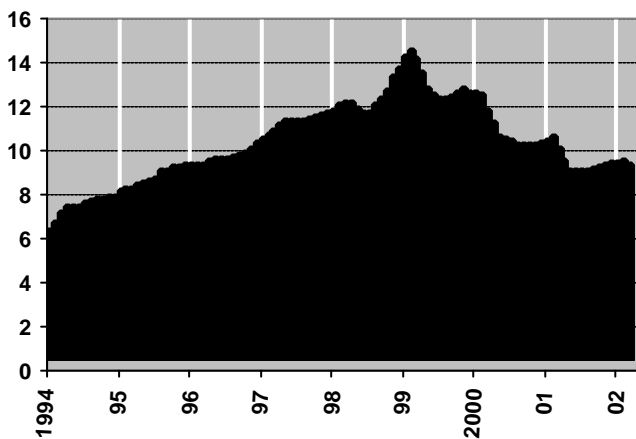
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän työttömyys väheni hiukan tammi-maaliskuussa. Venäjän tilastokomitean tiedoissa, jotka on laadittu Kansainvälisen työjärjestön ILO:n menetelmien mukaan, työttöminä oli maaliskuun lopussa 6,3 miljoonaa henkilöä eli 8,9 % työvoimasta. Työttömiä oli 50 000 vähemmän kuin viime vuoden lopussa, jolloin työttömyysaste oli 9 %. Myös työllisyys väheni tammi-maaliskuussa 150 000 henkilöllä ja työvoiman määrä 200 000 henkilöllä. Tilastokomitean mukaan työvoimaa oli maaliskuun lopussa 70,6 miljoonaa henkilöä.

Työttömät, % työvoimasta

Venäjällä väestö väheni edelleen vuonna 2001. Viime vuonna Venäjällä syntyi 1,3 miljoonaa ja kuoli 2,2 miljoonaa henkeä, joten luonnollinen väestönkehitys vähensi väestöä 0,9 miljoonalla, mikä on saman verran kuin vuosina 1999 ja 2000. Ulkomainen muuttoliike väheni. Maasta muutti viime vuonna runsaat 120 000 henkilöä ja maahanmuuttajia tuli vajaa 200 000, joten nettomaahanmuutoksi muodostui 70 000 henkilöä. Vuodesta 1992 alkaen luonnollinen väestönkehitys on vähentänyt väestöä lähes 8 miljoonalla. Tilastoitu nettomaahanmuutto on lisännyt väestöä lähes 3,5 miljoonalla: maasta on muuttanut pois vajaat 4 miljoonaa henkilöä ja maahan yli 7 miljoonaa henkilöä. Venäjän väkiluku oli tämän vuoden alussa 144 miljoonaa henkeä.

Duuma hylkäsi keskuspankkilain muutosesityksen kolmannessa käsittelyssä. Jos nyt duuman toiseen käsittelyyn palautettu muutosesitys olisi hyväksytty, Venäjän keskuspankkijärjestelmään olisi perustettu kansallinen pankkineuvosto. Muutos olisi heikentänyt keskuspankin riippumattomuutta jonkin verran, sillä vaikka pankkineuvosto ei olisi osallistunut itse keskuspankkipolitiikan tekoon, se olisi kuitenkin vahvistanut keskuspankin tilinpäätöksen sekä vuosittaiset henkilömenot ja investoinnit. Pankkineuvostolla olisi myös ollut oikeus päättää keskuspankin omistuksista muissa luottolaitoksissa, valita keskuspankin tilintarkastajat ja tarkastaa pankin johto-

kunnan raha- ja valuuttapolitiikkaa sekä pankkivalvontaa koskevat vuosittaiset katsaukset. Sekä Venäjän hallitus että keskuspankin johto vastustivat muutosesitystä.

Venäjän keskuspankkiin uusia varapääjohtajia. Äskettäin pääjohtajaksi valittu Sergei **Ignatjev** nimitti ensimmäisiksi varamiehikseen Oleg **Vjuginin** ja Andrei **Kozlovin**. Aiemmin mm. varafinanssiministerinä ja viimeksi Troika-Dialog -yhtiön pääekonomistina työskennellyt Vjugin vastaa keskuspankissa raha- ja valuuttakurssipolitiikasta. Aiemminkin keskuspankin varapääjohtajana työskennellyt Kozlov sai hoitaakseen pankkivalvonnan ja valuutansääntelyn. Duuma vahvisti 24.4. Vjuginin ja Kozlovin nimittämisen myös keskuspankin johtokunnan jäseniksi.

Venäjän luonnollisten monopolien uudistaminen etenee. Venäjän hallitus on saanut valmiiksi neljän lakiesityksen paketin rautateiden uudistamiseksi: lain rautateiden omaisuuden hoidon ja käytön erityispiirteistä ja rautatieliikennelain sekä muutokset rautateiden kuljetussääntöihin ja monopolilakiin. Hallitus antoi esitykset duumalle viime viikolla. Suurin väentö hallituksessa käytiin rautateiden 2500 miljardin ruplan (yli 90 mrd. euron) omaisuudesta, josta esityksen mukaan 1 500 miljardia ruplaa siirtyy perustettavan rautatieosakeyhtiön nimiin.

Hallitus on myös täsmentänyt esitystään Venäjän energia-alan uudistamiseksi. Duuma sai viime viikolla hallitukselta täydennetyt esitykset energialaiksi ja energiansäästölaiksi sekä monopolilain ja siviilikoodeksin muuttamiseksi.

Katanandov jatkaa Karjalan johdossa. Sunnuntaina 28.4. pidettyjen vaalien alustavien tulosten mukaan Karjalan tasavallan nykyinen presidentti Sergei **Katanandov** jatkaa virassaan. Vaalien ensimmäisellä kierroksella hän sai noin 60 % äänistä, mikä tarkoittaa, ettei vaalien toista äänestyskierrosta järjestetä. Seuraavaksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat duuman kansanedustaja Artur **Mäki** ja liikemies Vasili **Popov** saivat kumpikin noin kymmenen prosenttia äänistä. Äänestysprosentti oli noin 50. Seuraavat vaalit pidetään neljän vuoden kuluttua.

Liettua laski liikkeeseen eurobondin. Liettua laski viime viikolla liikkeeseen kansainvälisille markkinoille euromääräisen joukkovelkakirjalainan. Liettua lainaa näin 400 miljoonaa euroa kymmeneksi vuodeksi rahoittaakseen mm. budjettivajettaan sekä investointihankkeita. Lainan korko määräytyi 5,875 %. Korko oli siten selvästi alhaisempi kuin noin vuosi sitten liikkeeseen lasketun joukkovelkakirjalainan korko (6,625 %).

Luottoluokituslaitos Standard & Poor's nosti 22.4. Liettuan valtion pitkäaikaisten valuuttalainojen luottoluokituksen luokkaan BBB. Nosto luokasta BBB- kuvasti S&P:n mukaan erityisesti Liettuan kurinalaista finanssi-

politiikkaa sekä vauhdittunutta rakenneuudistusten edistymistä. Liettuan nopeasti edenneiden EU- jäsenyysneuvottelujen antina ovat luokituslaitoksen mukaan olleet myös tärkeät uudistukset maan hallinnossa ja lainsäädännössä. Fitch IBCA:n viime helmikuussa vahvistama luottoluokitus Liettuan pitkäaikaisille valuuttalainoille on BBB- ja Moody'sin antama luottoluokitus on Ba1.

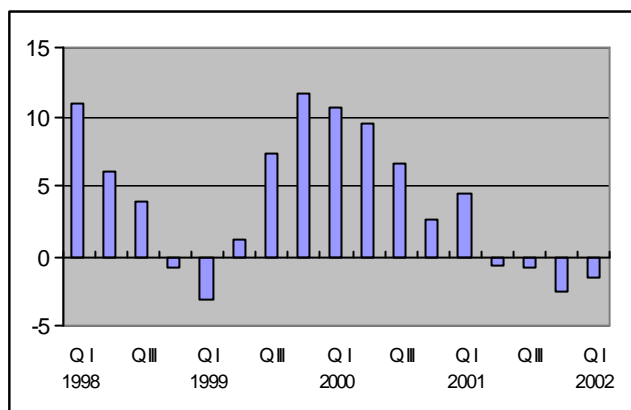
Puolan talouskasvu yhä hyvin hidasta. Puolan tilastokeskuksen mukaan vuoden ensimmäinen neljännes ei antanut merkkejä talouden elpymisestä. Tilastokeskuksen alustavan arvion mukaan BKT kasvoi tammi-maaliskuussa vain 0,3 % eli saman verran kuin viime vuoden viimeisellä neljänneksellä. Teollisuustuotanto laski vuositasolla 1,6 % (viimeisellä neljänneksellä 2,6 %). Tehdasteollisuudessa laskua oli 2,3 %, ja rakennustuotanto laski jopa 15,6 %. Taustalla on edelleen investointien alhaisuus. Esim. tehdasteollisuudessa investointitavaroiden tuotanto laski noin 6 % kun taas kulutustavaroiden tuotanto kasvoi noin 3 %. Vähittäiskauppa kasvoi tammi-maaliskuussa 5,8 % (viimeisellä neljänneksellä 3,7 %).

Vaikka yksityinen kulutus on ylläpitänyt kasvua, tuonnin kasvu on yhä hidastunut. Keskuspankin maksutasetietojen mukaan tuonti laski tammi-maaliskuussa yli 10 % viime vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vastaavasti vienti laski 6,8 %, kun se vielä koko viime vuoden aikana kasvoi yli 10%. Tuonnin vähentymisen taustalla on heikko investointikysyntä. Vientiä sen sijaan on vaikeutanut vahva zloty sekä EU:n ja erityisesti Saksan talous-

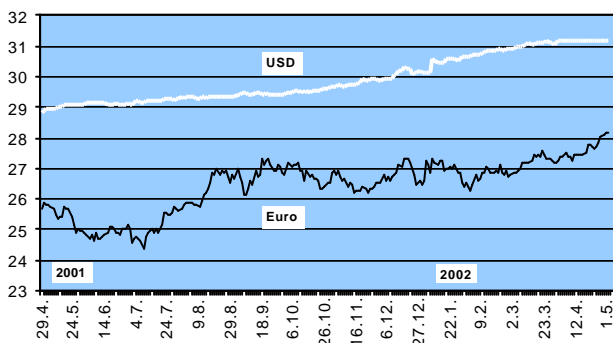
taantuma. Puolan viennistä kaksi kolmasosaa menee EU-maihin. Vaihrotaseen vaje oli keskuspankin tietojen mukaan maaliskuussa 4,1 % BKT:sta eli suurin piirtein sama kuin viime vuonna.

Puolan talousongelmien pääsyyt ovat kotitekoisia. Investointeja jarruttavat yhä mm. korkeat reaalikorot; keskuspankin keskeisin ohjaukorko on nyt 9,5 %, kun vuosi-inflaatio oli maaliskuussa 3,3 %. Analytikit kuitenkin ennustavat Puolan talouden elpyvän viimeistään toisella vuosipuoliskolla, ja ennusteet Puolan kuluvan vuoden talouskasvusta vaihtelevat reilun yhden prosentin ja vajaan kahden prosentin välillä.

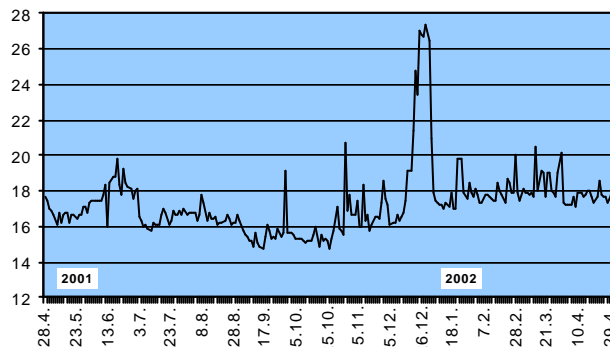
Puolan teollisuustuotannon myynti 1998-2002, %-muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

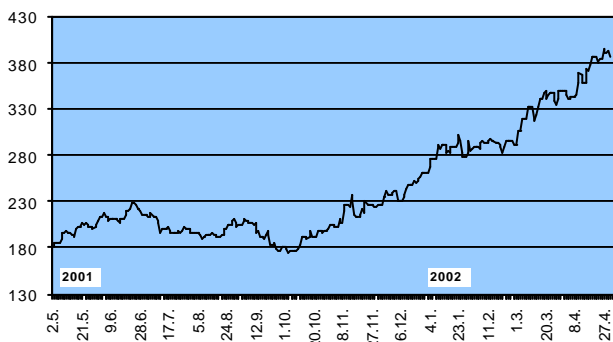
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

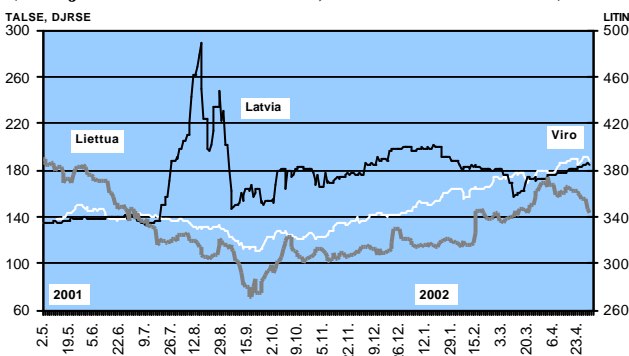
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän inflaatio oli 1,2 % huhtikuussa. Inflaatio säilyi samalla tasolla kuin helmikuussa ja maaliskuussa. Huhtikuussa eniten nousivat edelleen palveluiden hinnat (2,4 % maaliskuusta), ja niistä etenkin asumiskustannukset (3,6 %). Elintarvikkeiden hinnat nousivat prosenttiin. Huhtikuussa kuluttajahinnat olivat 16 % korkeammat kuin vuotta aiemmin. Vastaava vuosimuutos oli elintarvikkeissa vajaat 13 %, muiden tavaroiden osalta 11 % ja palveluissa yli 38 %. Asuminen on kallistunut lähes 60 % vuotta aiemmasta.

Arviot Venäjän tämän vuoden talouskasvusta suunnilleen ennallaan; inflaatioarviota nostettu hieman. Venäjän BKT:n odotetaan useimmissa ennusteissa kasvavan 3,5–4 %. Maailmantalouden kevätkaatsauksessaan IMF korotti kasvuarviotaan 4,4 prosenttiin ja OECD laski vastaavassa katsauksessaan arviotaan 3,5 prosenttiin. Arvioissa raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan oletetaan olevan tänä vuonna 23–24 dollaria tynnyriltä. Tuoreimmat venäläiset ja läntiset konsensusennusteet, jotka koostaan pankkien, yritysten ja tutkimuslaitosten arvioista, odottavat Venäjän BKT:n kasvavan tänä vuonna 3,5 %.

Venäjän kuluttajahintainflaation IMF arvioi tänä vuonna hidastuvan 14 prosenttiin ja OECD 15 prosenttiin. Konsensusennusteet odottavat hintojen nousevan 16 %. Venäjän vaihtotaseen ylijäämän IMF ja OECD arvioivat tänä vuonna olevan 7–8 % BKT:sta. Konsensusennusteissa Venäjän tuonin kasvun odotetaan hidastuvan 6–9 prosenttiin.

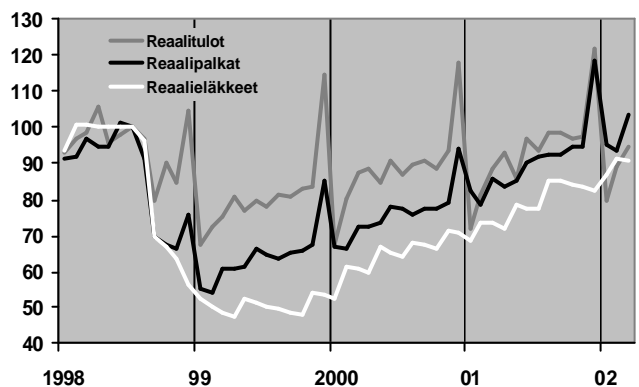
Venäjän alue- ja paikallistason budjetit vuoden 2002 tammi-maaliskuussa lähes tasapainossa. Ensimmäisellä neljänneksellä alueiden budjetit olivat niukasti ylijäämäisiä ja paikallistason budjetit niukasti alijäämäisiä. Kummankin tason yhdistetty eli ns. konsolidoitu aluebudjetti puolestaan säilyi niukasti ylijäämäisenä. Kehitys oli samansuuntainen kuin koko vuonna 2001. Alue- ja paikallisbudjettien tärkein yksittäinen tuloerä ovat siirrot muilta budjettitasoilta, jotka alueilla kattoivat kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä lähes 30 % ja paikallistasolla jopa yli 40 % kaikista tuloista. Verotuloista tärkeimmät olivat tulovero (15 % aluebudjettien ja 24 % paikallisbudjettien tuloista) sekä yritysten voittovero (18 ja 11 %), jonka osuus oli vuoden 2001 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna supistunut etenkin paikallisbudjettien osalta. Myös paikallisten verojen osuus kaikista paikallisbudjettien tuloista on supistunut selvästi tosin niiden osuus ei aiemminkaan ole ollut suuri. Luonnonvarojen käytöstä saadut tulot ovat kasvaneet ja budjettirahastojen tulot vähentyneet.

Alue- ja paikallistason menokohteet poikkeavat hieman toisistaan. Alueilla budjettivaroja käytetään eniten siirtoihin muille budjettitasoille eli lähinnä paikallisbudjetteihin (27 % kaikista menoista I neljänneksellä). Terveydenhoidon ja budjettirahastojen menojen osuus on kymmenisen prosenttia. Muissa menoissa kunkin yksit-

täisen erän osuus on reilusti alle 10 %. Paikallisbudjeteissa on puolestaan kolme suurta menoerää: koulutus (37 %), asuminen ja kunnallispalvelut (20 %) sekä terveydenhoito (17 %).

Venäjällä tulojen kasvu oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edelleen nopeaa. Väestön käytettävissä olevat reaalitytulot kasvoivat lähes 9 % vuotta aiemmasta eli jopa vuoden 2001 tahtia nopeammin. Palkkojen nousuvauhti hidastui vain hieman viime vuodesta, sillä nimellisesti palkat nousivat ensimmäisellä neljänneksellä 40 % vuotta aiemmasta ja reaalisesti lähes 19 %. Eläkkeiden nousu oli nimellisesti lähes 50 % ja reaalisesti 25 %. Reaalipalkka oli maaliskuussa Venäjän 1998 n-
hoituskriisiä edeltäneellä tasolla. Keskimääräinen kuukausipalkka oli maaliskuussa vajaat 4 200 ruplaa eli 134 euroa ja keskimääräinen kuukausieläke runsaat 1 300 ruplaa eli 43 euroa.

Käytettävissä olevien reaalitytulojen sekä reaalipalkkojen ja -eläkkeiden kehitys Venäjällä, heinäkuu 1998 = 100

Venäjän työvoiman vaihtuvuus lisääntynyt vuoden 1998 kriisin jälkeen. Venäjän tilastokomitean Goskomstatin tietojen mukaan työntekijöiden eri syistä joutuneet erot työpaikastaan lähtivät kasvuun vuonna 2000. Tilastokomitean tiedot kattavat vain suurten ja keskisuuren yritysten työntekijät (43 milj. henkeä). Pienyrityksissä, omistajan itsensä työllistävissä yrityksissä ja harmaalla sektorilla arvioidaan lisäksi työskentelevän 20 miljoonaa ihmistä. Työntekijöiden rekrytoinnit alkoivat kasvaa jo vuodesta 1999. Vuodesta 1999 lähtien erot ja rekrytoinnit ovat lisäksi olleet lähes tasapainossa, kun tätä ennen rekrytoinnit olivat lukumäärältään selkeästi vähäisempiä. Vuonna 2001 rekrytointeja tehtiin 12 miljoonaa, joista noin 5 % oli rekrytointeja täysin uuteen työpaikkaan. Työpaikoista erosi 12,4 miljoonaa henkeä, joista 75 % tilastojen mukaan omasta aloitteestaan. Käytännössä omasta aloitteesta eroamisella vältetään yritykselle aiheutuvia lisäkustannuksia, ja sitä käytetään siinäkin tapauksessa, että kyseessä on erottaminen. Vuonna 2001 nettomääräisesti eniten työntekijöitä menettivät maatalo-

us (-300 000, lähes 7% alan työvoimasta) ja teollisuus (-280 000, 2,3%). Finanssisektorille palkattiin 57 000 henkeä (8,2% sen työvoimasta) enemmän kuin siitä erosi.

IMF:ltä positiivinen arvio Viron talouskehityksestä. Virossa vierailnut Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n valtuuskunta onnitteli Viroa viime kuukausien ripeästä talouskehityksestä. IMF pitää suotuisan kehityksen tärkeänä taustatekijänä Viron talouspoliittista linjaa, joka sallii markkinoiden vapaan toiminnan ja kannattaa ulkomaankaupan vapauttamista. IMF kehottaa maata jatkamaan samoilla linjoilla ja kannustaa yritysystävällisen ympäristön rakentamiseen.

IMF:n mukaan Viro on viime kuukausina onnistunut melko hyvin säilyttämään ripeän kasvuvauhdin, vaikka maan tärkeimmälle vientimarkkina-alueelle, Länsi-Eurooppaan, iskenyt taantuma onkin aiheuttanut hankaluuksia Viron vientisektorille. Talouskasvu on siten jannanut pitkälti kotimaiseen kysyntään, joka on parantunut työllisyyden kohenemisen ja palkkatason nousun seurauksena. IMF muistuttaa työttömyysasteen olevan kuitenkin edelleen korkea ja kehottaa Viroa toimenpiteisiin työmarkkinoiden joustavuuden parantamiseksi. Joustavuuden huomautetaan olevan erittäin tärkeää Virolle, jonka rahapolitiikka nojaa valuuttakatejärjestelmään. IMF katsoo valuuttakatejärjestelmän palvelleen hyvin Viron taloutta ja kannattaa järjestelmän jatkamista.

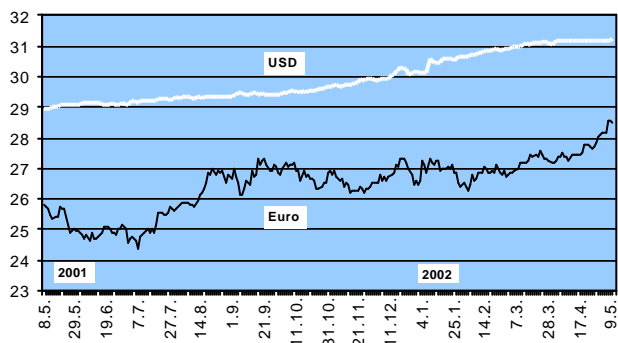
Valuuttarahasto kiittää Viron tiukkaa ja linjakasta finanssipolitiikkaa, jonka ansiosta julkisen talouden vajeet ovat viime vuosina pysyneet kurissa. IMF:n mukaan Virolla ei tulevaisuudessa ole varaa julkistalouden löysäämiseen, sillä EU- ja NATO-jäsenyyksien odotetaan aiheuttavan merkittäviä lisämenoja. IMF ennustaa Viron BKT:n kasvavan kuluvana vuonna noin 4,5%. Inflaatiovauhdin uskotaan pysyttelevän noin 5 prosentissa vahvan kotimaisen kysynnän, korkeamman öljyn hinnan ja säädeltyjen hintojen korotuksen vuoksi.

Venäjän transitokuljetukset Viron kautta lisääntyivät. Tallinnan sataman kautta kulkeneiden transitokuljetusten määrä oli tammi-huhtikuussa neljänneksen suurempi kuin vuotta aiemmin. Varsinkin öljy- ja viljakuljetusten määrä lisääntyi selvästi. Transitokuljetusten määrän arvellaan olevan jo tasolla, jota Venäjän rautateiden rajallisen kuljetuskapasiteetin vuoksi on vaikea ylittää.

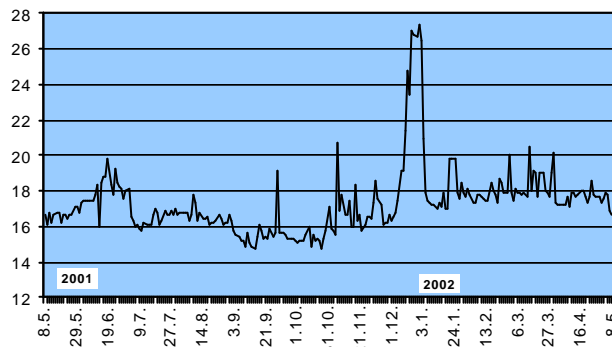
Latvian kautta kulkevan rahdin määrä väheni hieman vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ja Ventspilsin terminaalien kautta öljyä kulki 8% vähemmän kuin vuosittain.

Myös Liettuan satamissa käsitellyn rahdin määrä on alkuvuonna vähentynyt. Kehitys voidaan nähdä merkinä Venäjän halusta keskittää kuljetuksiaan Suomenlahden satamiin.

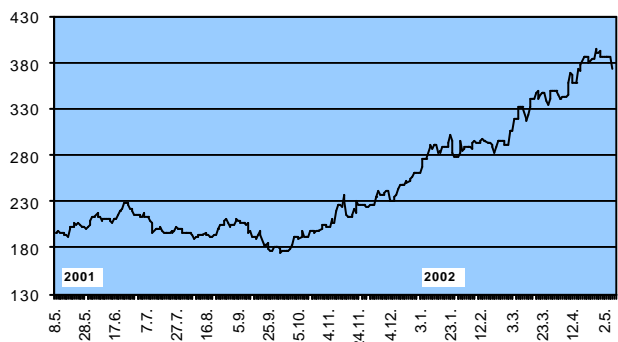
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

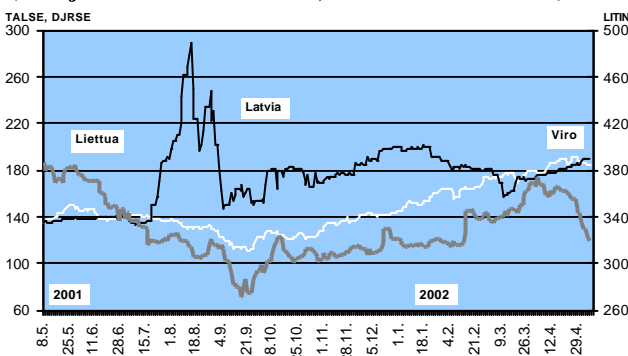
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

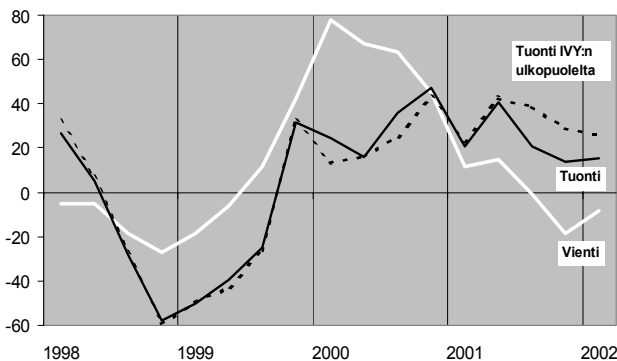
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän tuonnin kasvu IVY:n ulkopuolisista maista hidastui tämän vuoden alussa, mutta jatkui edelleen ripeänä. Keskuspankin tietojen mukaan Venäjän tulot koko *tavaraviennistä* vähenivät ensimmäisellä neljänneksellä 13 % vuotta aiemmasta. *Tuonti* lisääntyi samaan aikaan 10 % eli hitaammin kuin viime vuonna. Myös tuonnin kasvu IVY-maiden ulkopuolelta hidastui mutta oli edelleen 20 %, ja euroina kasvu oli 25 %. Tuonti IVY-maista väheni 15 %.

Venäjän viennin ja tuonnin kehitys, euroarvon %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

Venäjän hallitus ei usko kasvun olennaiseen kiihtymiseen lyhyellä tähtäyksellä. Presidentti Vladimir Putinin huhtikuun puolivälissä pitämässä linjapuheessa vaatima talouskasvun nopeuttaminen ei hallituksen edustajien mukaan ole realistista kovin nopeasti. Avain kasvun nopeutumiseen on rakenneuudistusten nopeuttaminen, mutta se ei tuota tuloksia heti. Talusministeri German Gref on todennut, että hallitus pyrkii tekemään parhaansa, mutta on epärealistista asettaa liian korkeita tavoitteita. Grefin johtama talousministeriö on todennut, että hyvissä olosuhteissa talouskasvu voisi olla 4,4 – 5,6 % vuosina 2003 – 2005, kun se aiempien ennusteiden mukaan oli kaavailtu 3,5 – 4,5 prosentiksi vuosittain. Pääministeri Mihail Kasjanovin mukaan hallitus saattaa tarkistaa kasvulukuja elokuussa alkavan vuoden 2003 budjettikäsittelyn yhteydessä.

Venäjän WTO-jäsenyysneuvottelut jatkuvat. Huhtikuun lopulla pidetyssä Venäjän liittymistä käsittelevän työryhmän kokouksessa käsiteltiin työryhmän raportin ensimmäistä versiota. Venäjällä jäsenyysneuvotteluista vastaava varatalousministeri Maksim Medvedkov totesi kokouksen aikaan raporttiin ja liittymisprosessiin sisältyvän tiettyjä mutkikkauksia. WTO:n pääjohtaja Michael Moore tähdensi ennen työryhmän kokousta, että Venäjän WTO-jäsenyyden olisi tärkeää toteutua vuoden 2003 aikana. Seuraava liittymistyöryhmän kokous on määrä pitää kesäkuussa.

Talou uudistukset työllistävät Venäjän duumaa. Kuluvalla kevätkaudella duuma pyrkii vielä käsittelemään ainakin lakeja maatalousmaasta ja pk-yrityksistä, uutta valuuttalakia, keskuspankkilain ja konkurssilain muutoksia sekä energia-alan ja rautateiden uudistamiseen liittyviä lakipaketteja.

Baltian teollisuustuotannon kasvu hiipui tammi-maaliskuussa. Viron teollisuustuotanto oli maaliskuussa 6 % pienempi kuin vuotta aiemmin ja ensimmäisen neljänneksen tuotanto myynnillä mitattuna pysyi edellisvuotisella tasolla. Tärkeimmistä tuotannonaloista mekaaninen puuteollisuus ja tekstiiliteollisuus jatkavat yhä kasvuaan, mutta elintarvike- ja metalliteollisuus sekä koneiden ja laitteiden valmistaminen on vähentynyt.

Latvian teollisuustuotanto oli maaliskuussa 5,5 % pienempi kuin vuotta aiemmin ja tammi-maaliskuussa tuotanto väheni 1,2 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Maan tärkeimpien tuotannonalojen - elintarviketeollisuuden ja mekaanisen puunjalostuksen - kasvu on pysähtynyt, mutta huonekalu- ja tekstiilisektorin tuotannon kasvu on yhä jatkunut.

Liettuan teollisuustuotanto oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 1,7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tärkeimmän tuotannonalan, öljynjalostuksen, tuotanto väheni selvästi tammi-helmikuussa mm. Mazeikiu Naftan jalostamon huollosta johtuneen tuotantoseisokin vuoksi, mutta piristyi uudelleen maaliskuussa. Huonekalu- ja tekstiiliteollisuuden tuotanto on kuluvana vuonna yhä kasvanut.

Viron inflaatiovauhti edelleen Baltian maiden nopeinta. Huhtikuun kuluttajahinnat olivat Virossa 4,6 % (maaliskuussa 4,3 %), Latviassa 2,9 % (3,2 %) ja Liettuassa 1,3 % (1,6 %) korkeammat kuin vuotta aiemmin. Maaliskuusta huhtikuuhun hinnat nousivat Virossa 0,9 % ja Latviassa 0,1 %. Liettuassa hinnat pysyivät maaliskuun tasolla. Baltian maiden hintoja nosti huhtikuussa bensiinin kallistuminen, mutta samanaikainen elintarvikemerkkien lasku rajoitti inflaatiovauhtia. Viron muita Baltian maita nopeampaan hintojen nousuun oli syynä sähkön kallistuminen. Energiamonopoli Eesti Energia nosti huhtikuun alussa sähkön hintaa noin viidenneksellä.

Baltian maiden vienti kärsii Länsi-Euroopan kysynnän vähenemisestä. Varsinkin Viron ja Latvian vienti useisiin EU-maihin supistui tammi-maaliskuun aikana. Sitä vastoin vienti Venäjälle ja muihin IVY-maihin kasvaa yhä. Viron vienti supistui keskuspankin maksutasetilastojen mukaan tammi-maaliskuussa 25 %. Viennin supistuminen on jatkunut viime kesästä lähtien ja eniten on vähentynyt koneiden ja laitteiden, varsinkin matkapuhelimien, vienti. Muiden tärkeimpien vientituotteiden - puun ja puutuotteiden, tekstiilien ja elintarvikkeiden - viennin määrä on alkuvuonna pysynyt viime vuoden vastaavan ajankohdan suuruisena.

Latvian vienti pysytteli maksutasetilastojen mukaan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vuoden 2001 vastaavan ajankohdan tasolla, kun alkuvuoden hidaskasvu kääntyi maaliskuussa viennin supistumiseksi. Latvian tärkeimpien vientituotteiden - puutavaran ja tekstiilien - vienti väheni hieman tammi-maaliskuussa, kun taas Venäjän viennin selvästä kasvusta hyötynneen elintarviketuotannon vienti kasvoi hieman.

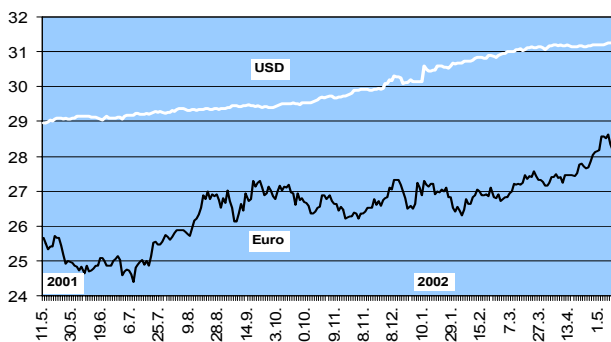
Liettuan viennin väheneminen tammi-helmikuussa johtui lähinnä jalostetun öljyn ja lannoitteiden viennin vähenemisestä. Öljyn vientiä vähensi mm. Mazeikiu Naftan jalostamon kahden viikon huoltoseisokki helmikuussa. Maaliskuussa jalostetun öljyn vienti kasvoi jälleen ja koko vienti kääntyi uudelleen kasvuun. Viennin määrä säilyi siten tammi-maaliskuussa lähes muuttumattomana viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vienti Venäjälle lisääntyi peräti 66 % lähinnä elintarvikkeiden sekä liikennevälineiden ja niiden osien viennin lisääntyneen reilusti.

Vaatimusta latvian kielen osaamisesta helpotettiin. Latvian parlamentti hyväksyi 9.5. äänin 67-13 lakimuutoksen, joka poistaa parlamentti- ja paikallisvaalien ehdokkailta vaatimuksen riittävästä latvian kielen taidosta. Lakimuutoksen hyväksymistä olivat vaatineet useat kansainväliset tahot, sillä kielitaitovaatimuksen katsottiin olleen ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa. Lakimuutoksen hyväksymisen uskotaankin olevan tärkeä askel Latvian NATO- ja EU-jäsenyyksien saavut-

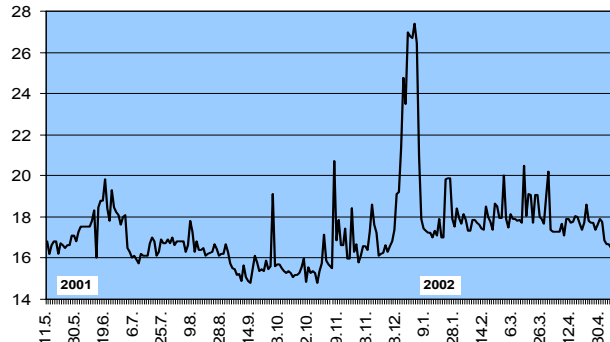
tamisessa. Viron parlamentti hyväksyi vastaavan lakimuutoksen viime marraskuussa.

IMF kiittää Ukrainaa viime vuoden positiivisesta talouskehityksestä. IMF:n johtokunta kehottaa Ukrainaa pysymään valitsemallaan varovaisen talouspolitiikan linjalla sekä jatkamaan systemaattisia rakenneuudistuksiaan kestäväen talouskasvun saavuttamiseksi. Johtokunnan mukaan Ukrainan tulisi kiinnittää huomiota etenkin julkisen talouden vajeen pienentämiseen, ALV-palautusten rästien maksuun sekä veroetuisuuksien poistoon. Ukrainan esittelemä uusi budjettikoodeksi sekä parannukset verohallinnossa saivat IMF:ltä lämpimän vastaanoton. IMF kehottaa Ukrainaa varautumaan rahapolitiikan kiristämiseen mikäli inflatorisia paineita ilmenee ja kannustaa Ukrainaa hoitamaan valuuttakurssipolitiikkaansa joustavasti. Houkutellakseen lisää kotimaisia ja ulkomaisia investointeja Ukrainan tulisi IMF:n mukaan kehittää liiketoimintaympäristöään. Pankkivalvontaa tulisi tehostaa. Energiasektorilla Ukrainan tulisi kiinnittää huomiota velkajärjestelyihin ja sähkö- ja kaasusektorilla maksukurin tiukentamiseen. Ukrainan BKT:n kasvu oli viime vuonna 9 % ja inflaatio hidastui 6 prosenttiin.

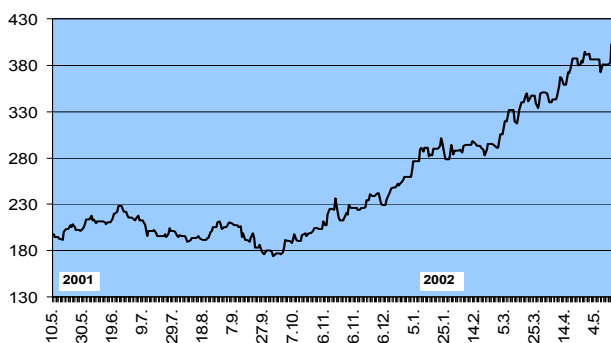
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

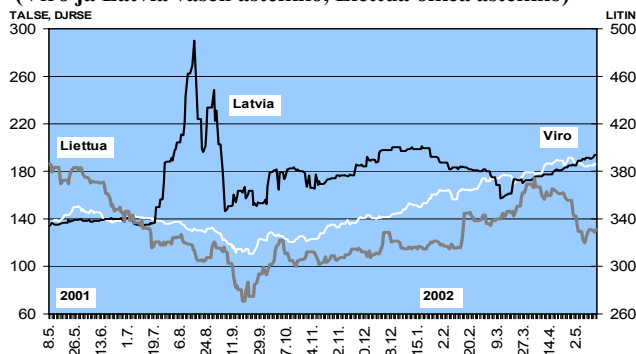
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

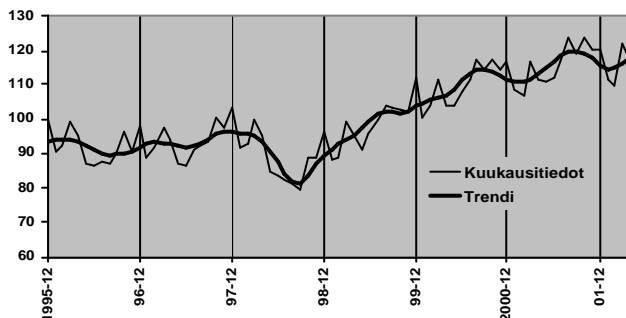

Venäjän laki maatalousmaasta läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn. Päätös tehtiin selvällä enemmistöllä. Käsittelyn pohjaksi hyväksyttiin hallituksen ehdotus, joka oli yksi seitsemästä luonnoksesta. Hyväksymistä vastustaneet kommunistit jättivät duumalle lakiluonnoksen maatalousmaata koskevan kansanäänestyksen järjestämisestä. Maatalousmaalain toinen käsittely on suunniteltu pidettäväksi 19.6. ja kolmas 5.7. Uuden lain tarkoituksena on laillistaa maatalousmaan kauppa, jota nyt toteutetaan alueiden hyvin erilaisten säädösten perusteella.

Venäjän teollisuustuotannon kasvu elpyi huhtikuussa. Teollisuustuotannon kasvu vuotta aiemmasta oli huhtikuussa yli 4 %, joskin työpäivien lukumäärällä korjatun tuotannon kasvu oli vain runsaan prosentin. Kausitasoitettuun teollisuustuotannon trendi puolestaan osoitti huhtikuussa nousua. Koko tammi-huhtikuun osalta teollisuustuotannon kasvu vuotta aiemmasta oli 3 %.

Venäjän teollisuustuotanto, joulukuun 1995 (100) – huhtikuun 2002

Venäjän vakuutusalan nopea kehitys hidastumassa. Venäjän finanssiministeriön tietojen mukaan Venäjällä oli huhtikuun alussa 1 366 vakuutusalan yritystä. Vuonna 2001 vakuutusmaksuja kerättiin 277 miljardia ruplaa (noin 10 mrd. euroa), mikä on yli 60 % enemmän kuin vuonna 2000. Viimeisten kolmen vuoden aikana kasvu on kuitenkin hidastunut. Vuonna 2001 suoritettujen vakuutuskorvausmaksut olivat 172 miljardia ruplaa – noin 40 % enemmän kuin vuonna 2000.

Yli 85 % kaikista vakuutusmaksuista saadaan vapaaehtoisista vakuutuksista, joiden osuus on koko ajan kasvanut. Vuonna 1996 niiden BKT-osuus oli alle prosentin, kun se vuonna 2001 oli 2,6 %. Loppuosa maksuista (noin 15 %) on pakollisia vakuutusmaksuja, joista puolestaan valtaosa on eläkevakuutusmaksuja.

Kaikista vakuutusmaksuista yli puolet on vakuutuksia kuoleman varalta ja viidennes on omaisuusvakuutuksia. Vuonna 2001 eniten kasvoivat maksut vapaaehtoisesta sairausvakuutuksesta ja vakuutuksesta onnettomuuksien varalta. Niiden osuus kaikista vakuutusmaksuista on kuitenkin yhteensä vain kymmenisen prosenttia.

Venäjä siirtyy pakolliseen liikennevakuutukseen vuonna 2003. Huhtikuun alussa hyväksytyin uuden lain mukaan hallitus määrittelee liikennevakuutusmaksujen ylä- ja alarajat. Maksujen perustana on ns. perusmaksu, jota joko korotetaan tai alennetaan useiden seikkojen perusteella. Näitä ovat mm. auton tekniset ominaisuudet, käyttötarkoitus ja auton pääasiallinen maantieteellinen käyttöalue. Laki pakollisesta liikennevakuutuksesta tulee voimaan asteittain vuoden 2003 heinäkuun alusta. Liikennevakuutuksia voivat myydä kaikki vakuustustoimintaluvan saaneet yhtiöt, joilla tulee olla edustaja kullakin Venäjän 89:llä hallintoalueella.

Venäjä ilmoitti luopuvansa öljyn vientirajoituksista. Tavattuaan suurimpien venäläisten öljy-yhtiöiden johtajat 17.5. pääministeri Mihail Kasjanov totesi Venäjän palauttavan seuraavien kahden kuukauden aikana öljyn tuotantonsa ja vientinsä normaalille tasolle. Venäjä antoi OPEC-maille viime vuoden lopussa indikaation raakaöljyn vientinsä rajoittamisesta 0,15 miljoonalla tynnyrillä päivässä ja jatkoi sitä myöhemmin tämän vuoden toiselle neljännekselle. Vähennyksen viitetasoksi on mainittu viime vuoden kolmannen tai neljännen neljänneksen vientimäärä. Venäjän tilastokomitean tietojen mukaan Venäjä vei tammi-helmikuussa raakaöljyä vähemmän kuin viime vuoden jälkipuoliskolla. Vuotta aiempaan verrattuna raakaöljyn vienti Venäjältä kasvoi tammi-helmikuussa vajaat 0,3 miljoonaa tynnyriä päivässä eli 9 %. Raakaöljyn vienti IVY-maiden ulkopuolelle kasvoi prosentin ja IVY-maihin noin 70 %. Raakaöljyn tuotanto Venäjällä kasvoi tammi-huhtikuussa yli 8 % vuotta aiemmasta.

Venäjä korottaa raakaöljyn vientitullia. Venäjän hallitus on päättänyt nostaa raakaöljyn ja tiettyjen jalostamattomien öljytuotteiden vientitullia 9,2 dollarista 20,7 dollariin tonnilta. Uusi vientitulli tulee voimaan 1.6. ja koskee vientiä IVY-tulliliiton ulkopuolisiin maihin.

Venäjän ja Kazakstanin presidentit allekirjoittivat pöytäkirjan Pohjois-Kaspian luonnonrikkauksien hyödyntämisestä. Pöytäkirjan mukaan Kaspianmeren pohjoisen merenpohjan öljy- ja kaasuesiintymät ovat Venäjän ja Kazakstanin yhteistä omaisuutta ja maat hyödyntävät niitä yhdessä. Iranin mielestä rantavaltioiden kahdenväliset sopimukset vaikeuttavat sopimukseen pääsyä koko alueen kohtalosta. Venäjän ja Kazakstanin mielestä nyt tehty pöytäkirja on kuitenkin sopusoinnussa Iranin ja Neuvostoliiton aikanaan sopimien Kaspianmeren vesialueita koskevien määräysten kanssa.

Kaspianmeren viisi rantavaltiota eivät ole Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen lukuisista yrityksistä huolimatta päässeet yksimielisyyteen runsaita öljy- ja kaasuesiintymiä sisältävän alueen jaosta.

IMF tyytyväinen Latvian vahvaan talouskasvuun. Latviassa toukokuun alussa vierailut Kansainvälisen

valuuttarahaston IMF:n valtuuskunta onnitteli Latviaa vahvasta talouskasvusta ja julkisen talouden vakaasta kehityksestä vuonna 2001 sekä kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. IMF nostikin ennustettaan Latvian vuoden 2002 BKT:n kasvusta 4,5 prosentista 5 prosenttiin ja odottaa vuosi-inflaation pysyvän tänä vuonna noin 3 prosentissa. IMF kuitenkin korosti tiukan budjettikurin merkitystä, jotta vaihtotaseen vaje ei ylittäisi 8,5 % BKT:sta, jos ulkoinen kysyntä jatkuu epävakaana.

IMF ja Latvia eivät päässeet viime syksynä sopuun vuoden 2002 budjettivajeesta ja erimielisyyden seurauksena IMF keskeytti Latvian sopeutusluottojärjestelyn kuluvan vuoden alussa. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Latvian budjettivaje oli runsaat 3 miljoonaa latia (5,6 milj. euroa) eli selvästi vähemmän kuin IMF:n kanssa sovittu 20 miljoonan latin enimmäismäärä. Niinpä IMF:n valtuuskunta ja Latvian viranomaiset uskovat, että kuluvan vuoden tavoite pitää julkisen talouden alijäämä alle 1,8 prosentissa BKT:sta on mahdollinen. Suotuisan kehityksen jatkuessa voidaan luottojärjestelyn jatkamisesta sopia IMF:n mukaan kesäkuun puolivälissä.

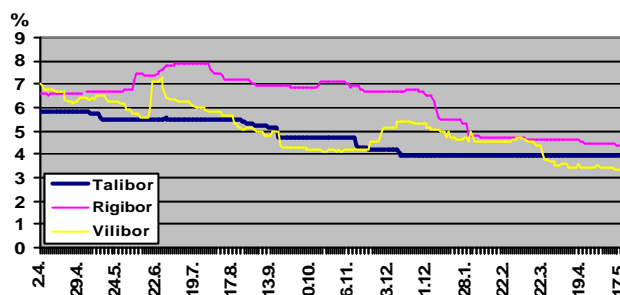
Lainananto kasvoi Baltiassa vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Virossa pankkien lainakanta maaliskuun lopussa oli 42,7 miljardia kruunua (2,7 mrd. euroa). Latviassa lainojen kokonaismäärä oli 1,7 miljardia latia (3,0 mrd. euroa) ja Liettuaissa 9,9 miljardia litia (2,9 mrd. euroa). Lainakannan kasvu oli Latviassa Baltian maiden nopeinta eli 47 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Lainakannan kasvu oli maaliskuun lopussa

Virossa 24 % ja Liettuaissa 17 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

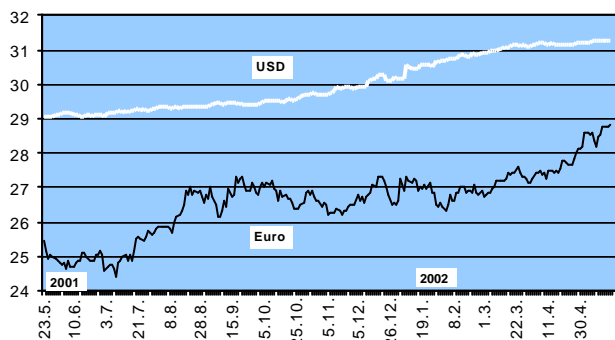
Yksityissektorin osuus lainakannasta oli Liettuaissa 5,7 miljardia litia maaliskuun lopulla, eli sektorin osuus oli kasvanut 7 % vuoden aikana. Yksityisyrittösten lainakanta oli Virossa 18,2 miljardia kruunua ja Latviassa 0,8 miljardia latia, eli kasvua oli Virossa 13 % ja Latviassa 43 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Yksityishenkilöiden lainakanta oli Virossa 9,7 miljardia kruunua ja Latviassa 0,2 miljardia latia. Yksityishenkilöiden lainakanta oli maaliskuun lopulla Virossa 37 % ja Latviassa 56 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Pankkijärjestelmän konsolidoitu tase vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli Virossa 71 miljardia kruunua (4,6 mrd. euroa), Latviassa 3,6 miljardia latia (6,4 mrd. euroa) ja Liettuaissa 15 miljardia litia (4,4 mrd. euroa). Kaikissa Baltian maissa korkotaso on viimeisen vuoden aikana yleistä kehitystä seuraten laskenut selvästi.

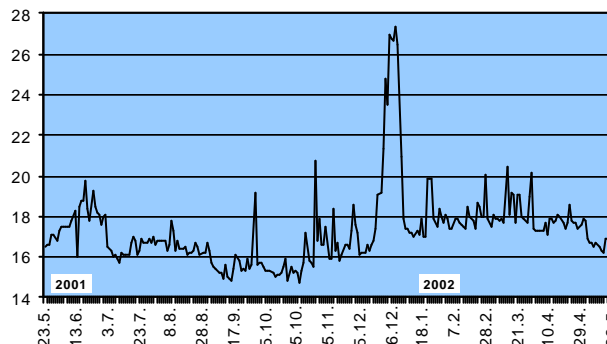
Baltian maiden 3 kuukauden interbank-korot

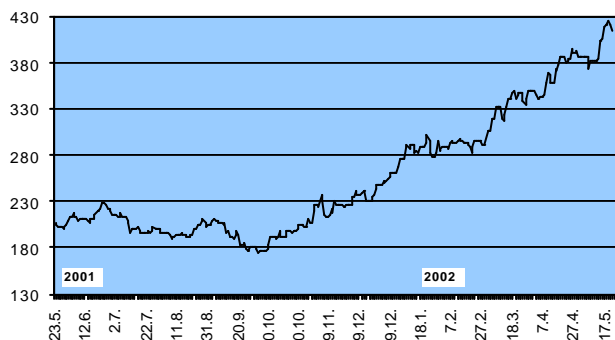
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

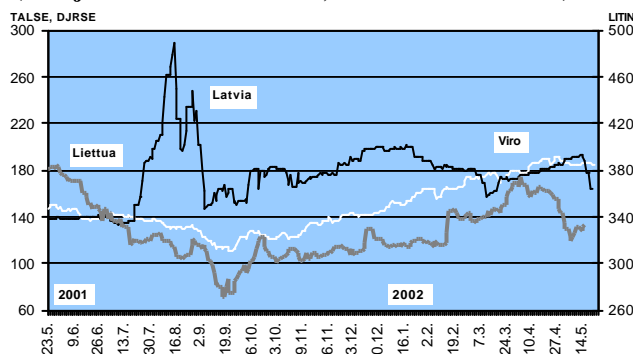
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän ja USA:n huipputapaaminen Moskovassa 24. – 26.5. Presidentti **Putin** ja presidentti **Bush** allekirjoittivat tapaamisen yhteydessä sopimuksen maiden ydinkärkien kokonaisuuden vähentämisestä noin kahdella kolmasosalla eli 1 700 – 2 200 kärkeen vuoden 2012 loppuun mennessä. Lisäksi presidentit antoivat julkilausuman maiden taloudellisten suhteiden kehittämistä, uudesta energiadialogista, uusista strategisista suhteista, kansalaisten välisestä kanssakäymisestä ja Lähi-idän tilanteesta.

NATO-maat ja Venäjä perustivat uuden yhteistyöneuvoston. Roomassa 28. toukokuuta allekirjoitettu sopimus merkitsee presidentti Vladimir **Putin**in mukaan Venäjän ja NATO-maiden uudenlaisen yhteistyön alkua. Putin korosti myös pitävyyttä tiukasti kansainvälisen oikeuden määräyksissä sekä YK:n ja ETYJ:n päätöksissä.

Uudessa neuvostossa Venäjä osallistuu yhdessä 19 NATO-maan kanssa asioiden käsittelyyn, mutta päätösvaltaa tai veto-oikeutta itse NATOn asioihin Venäjällä ei ole. Neuvostossa käsiteltäviä aihepiirejä ovat mm. terrorismin torjunta, joukkothuhoaseiden leviämisen estäminen, kriisien hallinta, asevalvonta ja luottamusta lisäävät toimet sekä uusien uhkien ja kriisien ennaltaehkäisy.

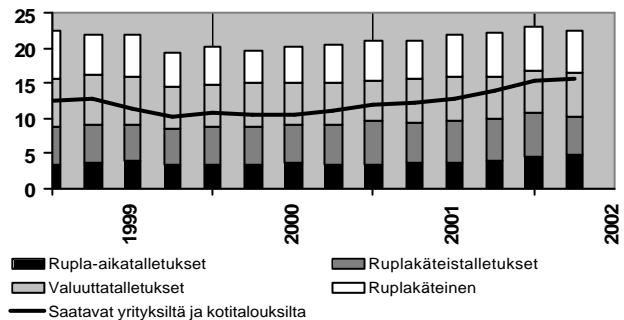
EU tunnustaa Venäjän markkinatalousmaaksi. EU-komission puheenjohtaja Romano **Prodi** ilmoitti EU:n myöntävän Venäjälle markkinatalousstatuksen. Markkinataloudeksi tunnustaminen nähdään poliittisena eleenä alueiden lähentymisessä ja sen uskotaan vahvistavan Venäjän halua talousuudistusten toteuttamiseen. Markkinatalousstatuksen katsotaan tuovan Venäjälle etua myös polkumyyntiä ja sen vastatoimia koskevassa menettelyssä. Venäjän saavuttaessa markkinatalousmaan aseman polkumyynnin suuruus lasketaan ensisijaisesti Venäjän omien tuottajien ja markkinoiden hintojen ja kustannusten mukaan. Tähän asti polkumyynnistä annetut sanktiot ovat EU:ssa määräytyneet jonkin kolmannen maan tietojen perusteella. Markkinatalousmaan aseman katsotaan myös edistävän Venäjän WTO-jäsenysneuvotteluita. USA:n odotetaan päättävän markkinatalousstatuksen myöntämisestä Venäjälle kesäkuun alkupuoliskolla.

Venäjän valuuttavaranto kasvanut tuntuvasti. Keskuspankin valuuttavaranto on lisääntynyt huhtikuun alusta noin 4 miljardilla dollarilla. Vuoden alusta huhtikuun alkuun varanto kasvoi vain runsaat miljardi dollaria. Varanto oli 24. toukokuuta kooltaan 41,7 miljardia dollaria, mikä vastaa yli 6 kuukauden tavara- ja palvelutuontimenoja. Huhtikuun alun jälkeinen varannon kasvu on johtunut paljolti siitä, että Venäjän ulkomaisen velan lyhennyksiä ja korkomaksuja on jaksottanut huhtitoukokuulle selvästi vähemmän (finanssiministeriön mukaan runsaat miljardi dollaria) kuin tammi-maaliskuulle (noin 4 mrd. dollaria). Lisäksi useiden arvioiden mukaan maaliskuun alun jälkeinen öljyn maailmanmarkkinahinnan nousu on jonkin verran lisännyt vientituloja, jolloin kes-

kuspankilla on ollut tarvetta lähinnä ostaa valuuttaa dekaistakseen ruplan kurssin nousua. Kuluneen talven aikana keskuspankki joutui aika ajoin tukemaan ruplan kurssia päinvastaisilla valuuttamarkkinainterventioilla.

Venäjällä pankkiluotot kasvoivat talletuksia nopeammin. Venäjällä toimivien pankkien talletuskanta kasvoi nimellisarvoltaan tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen loppuun mennessä vajaat 30 % vuotta aiemmasta. Reaalisesti (kuluttajahintaindeksillä deflatoituna) talletuskanta kasvoi ko. aikajaksolla 10 % (13 % vuoden 2001 aikana), kun taas kierrossa olevan ruplakäteisen määrä lisääntyi reaalisesti vajaat 19 % (vajaat 18 % vuonna 2001). Talletuksista selvästi ripeimmin kasvoivat ruplamääräiset aikatalletukset (reaalikasvua yli 35 %). Niin ruplamääräiset käteistalletukset kuin erilaiset valuuttatalletukset kasvoivat hitaasti (1 – 2 %). Pankkitalletusten ja ruplakäteisen yhdessä muodostama rahan määrä taloudessa (rupla-M2 + valuuttatalletukset) oli huhtikuun alussa vajaat 23 % vuotuisesta BKT:sta (vuotta aiemmin runsaat 21 %), jossa pankkitalletuksia oli vajaat 17 % BKT:sta (16 %) ja ruplakäteistä 6 % (runsaat 5 %). Pankkien saatavakanta yrityksiltä ja kotitalouksilta, joka koostuu lähinnä myönnettyistä luotoista, kasvoi tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen loppuun mennessä reaalisesti lähes 35 % vuotta aiemmasta ja oli 16 % BKT:sta.

Venäjällä toimivien pankkien talletuskanta ja saatavat yrityksiltä ja kotitalouksilta sekä kierrossa oleva ruplakäteinen 1.1.1999 – 1.4.2002, % vuotuisesta BKT:sta

Venäjän luottoluokitusta korotettiin. FitchIBCA nosti alkukuusta Venäjän luottoluokitusta pitkäaikaisen valuuttamääräisen lainauksen ja eurobondien osalta luokkaan BB-. Lyhytaikaisen valuuttamääräisen lainauksen luokitus säilyi edelleen luokassa B. Korotuksen taustaksi FitchIBCA totesi, että Venäjän ulkomaisen velan hoitonäkymä vuodelle 2003 on parantunut ja valtion viime vuosina kasvaneita budjettituloja on käytetty varovaisesti menoihin. Velan määrä on vähentynyt vientituloihin ja BKT:hen nähden, mm. kun Venäjä ja Saksa sopivat Venäjän maksettavaksi jäävästä summasta entisen Neuvostoliiton veloista entiselle DDR:lle.

Liettua ei ota Maailmanpankin lainaa. Liettuan finanssiministeri Dalia **Grybauskaitė** ilmoitti toukokuun lopul-

la, että maa ei ota vastaan Maailmanpankin 53,6 miljoonan euron rakennesopeutusluottoa. Lainan piti olla toinen erä vuonna 2000 myönnetystä 108,3 miljoonan euron lainasta, joka oli tarkoitettu eläke-, yksityis-, energia- ja maataloussektoreiden uudistamiseen sekä budjetinhoitoon.

Ministerin mukaan Liettuan budjettivaje on pienentynyt ja valtio pystyy lainaamaan rahaa suoraan markkinoilta samoilla koroilla kuin Maailmanpankilta. Maailmanpankin edustaja kertoi Liettuassa pankin olevan tyytyväinen Liettuan taloudenpitoon, sosiaalisiin uudistuksiin ja yksityisen sektorin kehitykseen. Edustajan mukaan maataloustuotannon kehittäminen ja energiasektorin yksityistäminen ei ole vielä täysin toteutunut.

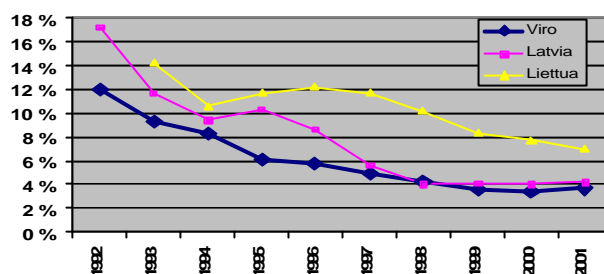
Baltian maat tyytymättömiä EU:n ehdottamiin maatalouden tuotantokiintiöihin. Maiden EU-jäsenyysneuvottelut ovat edenneet ripeästi. Pisimmälle on edennyt *Liettua*, joka on saanut päätökseen jo 26 neuvottelukohtaa 31:stä. *Latvia* ja *Viro* ovat molemmat saaneet valmiiksi 24 asiakohtaa. Kuitenkin vaikeimmat neuvottelut mm. maataloudesta ja aluepolitiikasta ovat vielä edessä.

Maat ovat olleet tyytymättömiä erityisesti komission tarjoamiin sokerin, maidon ja viljan tuotantokiintiöihin. Maiden maatalousministerit ilmaisivat huolensa toukokuun alussa yhteisessä vetoamuksessa. Ministereiden mukaan komission ehdottamat viljelykiintiöt vastaisivat toteutuessaan ainoastaan noin kolmasosaa Baltian potentiaalisesta viljelysmaasta ja toisivat näin suuria rakenteellisia muutoksia maaseudulle.

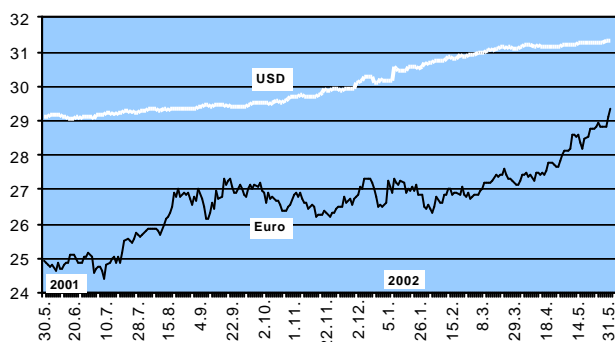
Virossa kiistan aiheena on ollut erityisesti komission tarjoama 562 600 tonnin maitokiintiö, joka vastaa noin 80 % maan maidontuotannosta (tilastoitu keskiarvo vuosilta 1997 – 2000). *Viro* on tyytymätön myös EU:n tarjoamaan viljelysmaakiintiöön. *Latvia* on erityisen tyytymätön EU:n maitokiintiöön, joka vastaa vain reilua puolta maan viime vuosien maidontuotannosta. *Latvia* on myös pettynyt komission tarjoamaan sokerikiintiöön, joka vastaa ainoastaan 47 % maan pyytämästä. *Liettua* taas on pettynyt tarjottuun 1400 000 tonnin maitokiintiöön, joka vastaa 80 % maan tuotannosta. Kiistaa käydään myös komission tarjoamasta sokerikiintiöstä. Maat eivät myöskään pidä hyvänä komission ehdottamaa 10 vuoden siirtymäaikaa täyteen maatabustukeen.

Maatalouden osuus Baltian BKT:sta pieneni 1990-luvulla selvästi. Viime vuonna sen osuus BKT:sta oli *Virossa* ja *Latviassa* noin 4 % ja *Liettuassa* 7 %.

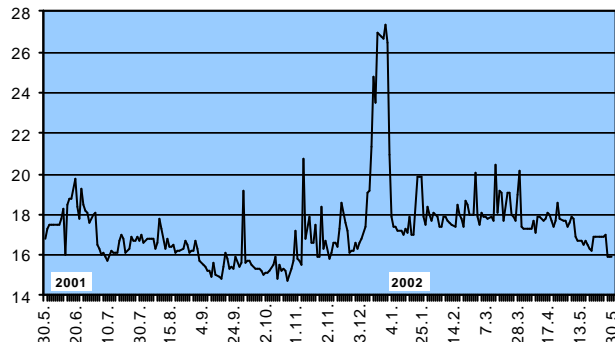
Maatalouden osuus Baltian maiden BKT:sta, %

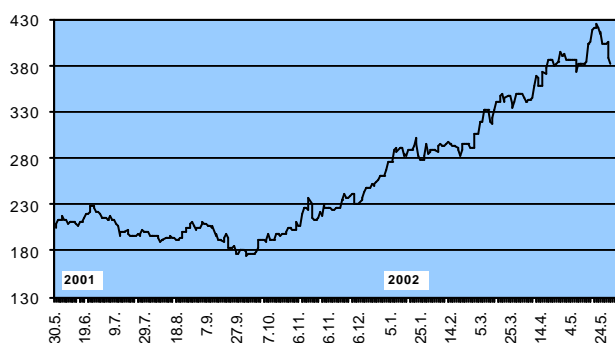
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

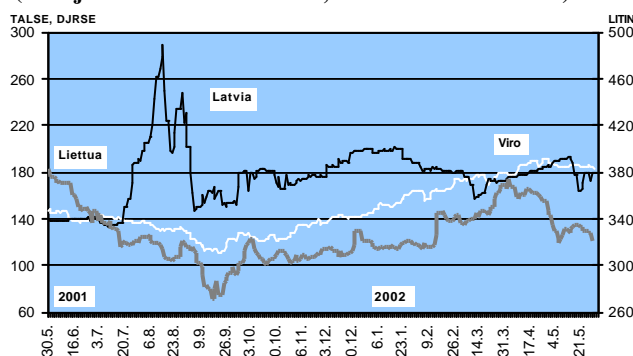
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Presidentti Putinin budjettilinjaukset vuodeksi 2003. Budjettipolitiikkaa käsittelevässä vuosittaisessa puheessaan presidentti Vladimir **Putin** totesi viime vuoden tärkeimmät budjettipolitiikan saavutukset ja hahmotteli vuoden 2003 suuntaviivoja. Puheen on tarkoitus olla keskustelun pohjana, kun hallitus alkaa käsitellä vuoden 2003 budjettiluonnosta ensi viikolla.

Presidentin mukaan budjettipolitiikka on viime vuosina ollut tasapainoista ja velkapolitiikka onnistunutta. Budjettipolitiikan tärkeimmiksi päämääriksi vuonna 2003 presidentti listaa mm. pitemmän tähtäyksen budjettisuunnitelun. Hän ehdottaa, että hallitus hyväksyisi menoraamit kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lisäksi hän korostaa verouudistuksen loppuunsaattamista (mm. tuotannonjakosopimusten, pienyritysten ja kiinteistöjen verotuksen osalta), eri hallintotasojen välisten budjettisuhteiden – oikeuksien ja velvollisuuksien – täsmentämistä, finanssireservin toimintaperiaatteiden selkiyttämistä ja yhtenäisen valtionvelan hallintajärjestelmän luomista.

Tulopolitiikan osalta presidentti ehdottaa verolakeihin liittyvien muutosten ja uusien verolakien hyväksymistä viimeistään edeltävän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mikäli ne koskevat seuraavan vuoden budjettia. Hän toteaa, että valtion olisi luovuttava omistussuosuksistaan lähes kaikissa pankeissa ja finanssialan yrityksissä etenkin jos omistussuosuus on pieni.

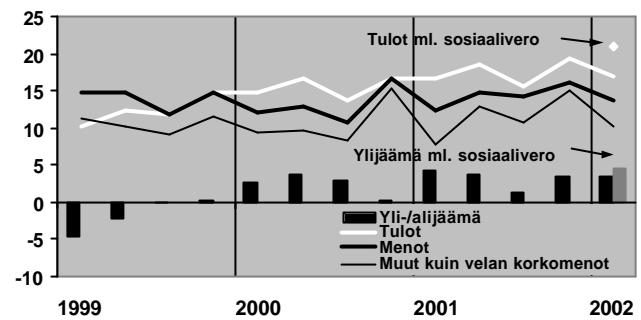
Menopolitiikan osalta presidentti korostaa menojen rationalisointia. Hän kannattaa menojen lisäämistä vain niissä menoluokissa, jotka pitemmällä tähtäyksellä mahdollistavat menojen supistamisen. Presidentin mukaan on myös päästävä eroon sellaisista keskushallinnon alueille langettamista velvollisuuksista, joihin alue- tai paikallisbudjeteilla ei ole varoja. Verotukseen liittyvät oikeudet ja verotulojen jakaminen eri hallintotasojen kesken tulisi sopia pitkäksi ajaksi.

Venäjän federaatiobudjetti edelleen ylijäämäinen. Federaatiobudjetin ylijäämä tammi-maaliskuussa oli 4,6 % BKT:sta (tulot 20,9 % ja menot 16,3 % BKT:sta). Kun luvuista puhdistetaan uuden sosiaaliveron osuus, ylijäämäksi jää 3,3 % BKT:sta. Ylijäämä ilman korkomenoja ja sosiaalivero mukaan luettuna oli jopa 8,1 % BKT:sta. Eniten tuloja federaatiobudjettiin tuli arvonlisäverosta (33 % kaikista tuloista). Muita tärkeitä tulonlähteitä olivat sosiaalivero (19 %), tullimaksut (15 %) ja valmisteverot (12 %). Vuoden 2001 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna voittoverotulot ja tulot tullimaksuista ovat suhteessa BKT:hen vähentyneet selvästi.

Menoeristä suurin oli sosiaalisektorin menot (29 % kaikista menoista), joista valtaosan muodosti eläkerahastolle tilittävä sosiaalivero. Koti- ja ulkomaisten velkojen korkomenot kattoivat noin viidennesen kaikista menoista. Alue- ja paikallistasolle tehtävät tulojen siirrot olivat 18 % ja puolustusmenot 12 % kaikista menoista. Vuoden 2001 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna velkojen korko-

menot ovat vähentyneet ja muut kuin korkomenot ovat suhteessa BKT:hen kasvaneet nopeasti.

Venäjän federaatiobudjetin kehitys 1999 – Q1 2002

Venäjän inflaatio oli toukokuussa 1,7 %. Kunakin kolmena edellisenä kuukautena kuluttajahintojen nousu oli 1,1–1,2 %, ja lukuun ottamatta tammikuun hintojen hypäystä toukokuun lukema oli suurin sitten viime vuoden toukokuun. Inflaation nopeutuminen johtui vihannesten hintojen kausiluontoisesta noususta, jonka takia kulutuskorin pääluokista kallistuivat eniten elintarvikkeet (2,2 %). Muiden tavaroiden hinnat nousivat 1,2 %. Palvelut kallistuivat poikkeuksellisen vähän eli yhden prosentin. Toukokuussa kuluttajahinnat olivat noin 16 % korkeammat kuin vuotta aiemmin.

Venäjällä tuottajahintojen nousu nopeutui huhtikuussa. Teollisuuden tuottajahinnat nousivat keskimäärin 2,2 % edellisestä kuukaudesta, mikä oli nopein nousuvauhti puoleentoista vuoteen. Vuoden alkukuukausina hinnat eivät nousseet lainkaan ja niiden nousu vuotta aiemmasta oli huhtikuussa vajaat 7 %. Tuottajahintojen hitaaseen nousuun on vaikuttanut raakaöljyn kotimaisen tuottajahinnan viime kesästä jatkunut yhtämittainen lasku. Öljyn hinta nousi huhtikuussa hieman, mutta oli edelleen yli 20 % alempi kuin vuotta aiemmin. Nopeimmin tuottajahinnat ovat nousseet kaasuntuotannossa, vajaat 30 % tämän vuoden alusta ja yli 90 % vuotta aiemmasta. Sähkötuotannossa hinnat olivat huhtikuussa runsaan neljänneksen korkeammalla kuin vuotta aiemmin. Rautatierahikukuljetusten hinnat nousivat ensi kertaa viime kesän jälkeen helmikuussa (yli 15 %) ja tämän vuoden huhtikuussa rahikukuljetukset maksoivat 56 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Maatalouden tuottajahintojen nousu on hidastunut ja huhtikuussa ne olivat noin 6 % korkeammalla kuin vuotta aiemmin.

Ulkomaisten suorien sijoitusten määrä Venäjälle vähentynyt. Tilastokomitean mukaan vuoden 2002 ensimmäisellä neljänneksellä ulkomaisia suoria sijoituksia tehtiin Venäjälle noin 830 miljoonan dollarin arvosta. Vuoden 2001 vastaavalla neljänneksellä sijoitusten määrä oli noin 960 miljoonaa dollaria. Sijoituksista 50 % tehtiin teollisuuteen, mistä polttoainesektorin osuus oli 30 %. Sijoituksista 36 % meni kaupan alalle. Ensimmäisen neljänneksen

loppuun mennessä Venäjälle oli kertynyt ulkomaisia suoria sijoituksia 17 miljardia dollaria, joista USA:n osuus oli 23 %, Kyproksen 20 % ja Hollannin 12 %.

Viron parlamentti hyväksyi lisäbudjetin. Viron budjettiin on kertynyt ennakoitua enemmän verotuloja ja valtion omaisuuden myyntituloja. Parlamentin kesäkuun alussa hyväksymä 411 miljoonan kruunun (26 milj. euron) lisäbudjetti antaa lisää resursseja mm. eläkkeiden maksuun, kunnille, peruskoulutukseen ja Eurovision laulukilpailun kulujen kattamiseen.

Viron pääministeri Siim Kallas ilmoitti vielä toisen lisäbudjetin mahdollisuudesta, jos valtion tulot edelleen lisääntyvät. Viro on vuoden viiden ensimmäisen kuukauden aikana onnistunut keräämään 41,3 % vuoden suunnitelluista budjettituloista. Viime vuoden vastaava luku oli 37,4 %. Viron valtion vuoden 2002 kokonaisbudjetti on 33,5 miljardia kruunua (2,1 mrd. euroa).

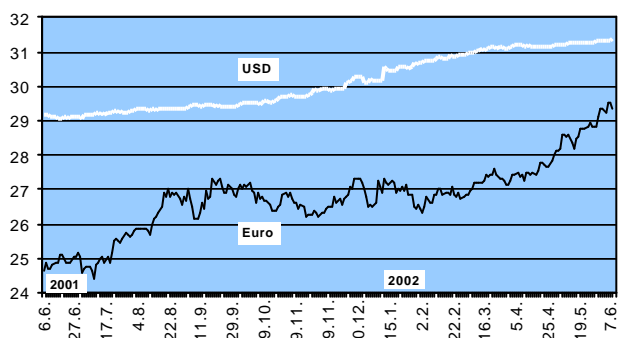
Mazeikiu Naftan uusista omistusjärjestelyistä alustava sopimus. Liettuan hallitus, Mazeikiu Naftaa hallinnoiva amerikkalainen Williams ja venäläinen öljy-yhtiö JUKOS pääsivät 30.5. alustavaan sopuun venäläisyhtiön investoinneista ja omistussuudesta liettualaisessa Mazeikiu Naftassa. Sopimus on parhaillaan Liettuan parlamentin käsiteltävänä. Pitkään kestäneiden neuvottelujen pohjalta syntyneen sopimuksen toimeenpano vaatii vielä joitakin lakimuutoksia ja Mazeikiu Naftan yhtiökokouksen on koonnuttava ennen lopullisen sopimuksen allekirjoitusta.

Alustavan sopimuksen mukaan JUKOS ostaa Mazeikiu Naftasta 26,9 prosenttia 75 miljoonalla dollarilla ja myöntää saman suuruisen lainan yhtiön jalostamon uudistustöitä varten. Venäläisyhtiö sitoutuu samalla toimittamaan jalostamolle vuosittain 4,8 miljoonaa tonnia raakaöljyä seuraavien 10 vuoden ajan. Myös raakaöljyn hinnasta on sovittu alustavasti.

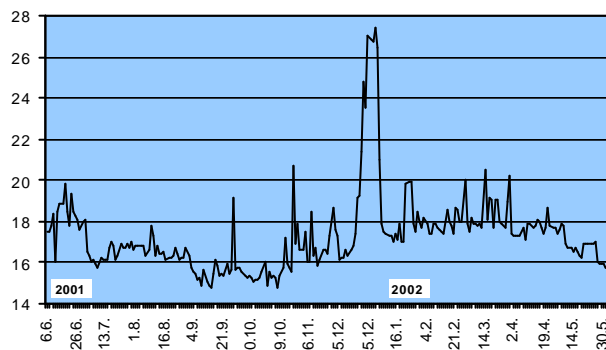
Mazeikiu Naftan tammi-maaliskuun tappioksi kirjattiin 105 miljoonaa litiä (30 milj. euroa) eli viidennes enemmän kuin vuotta aiemmin. Yhtiön johdon mukaan tappio johtui pääosin öljyn jalostusmarginaalin supistumisesta, öljytuotteiden myynnin vähenemisestä Liettuassa ja Butingen öljyterminaalien sulkemisesta maaliskuun lopulle asti maraskuisen öljyvuo- don jälkeen.

Latvian valtion ja Tiltsin välinen oikeuskäsittely Lattelekomista jatkuu. Sonera, joka tanskalaisen tytäryhtiönä Tilts Communications A/S:n kautta omistaa 49 % puhelinyhtiö Lattelekomista, julkisti 29.5. pörssitiedotteessaan välimieskäsittelyn osapuolten toisilleen esittämät korvausvaatimukset. Tiltsin esittämä korvausvaatimus Latvian valtiolle, jonka omistussuus Lattelekomista on 51 %, on 88 miljoonaa latia (150 milj. euroa). Latvian valtion vastavaatimus Tiltsille on 600 miljoonaa latia. Tilts vaatii Latvian valtiolta korvauksia lähinnä tulonmenetyksistä, jotka aiheutuvat Latvian päätöksestä lopettaa Lattelekomin monopoliasema kiinteän puhelinverkon palvelujen tarjoajana ensi vuoden alusta. Vuonna 1994 monopoliaseman sovittiin jatkuvan vuoteen 2013 asti. Latvian valtion vaatimukset puolestaan liittyvät mm. siihen, ettei Lattelekom ole digitalisoinut televerkkoaan sovituksa aikataulussa.

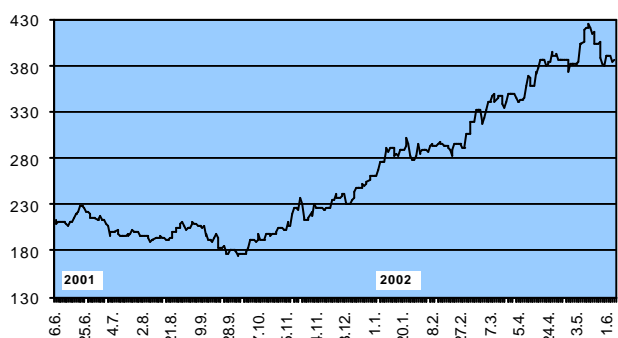
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

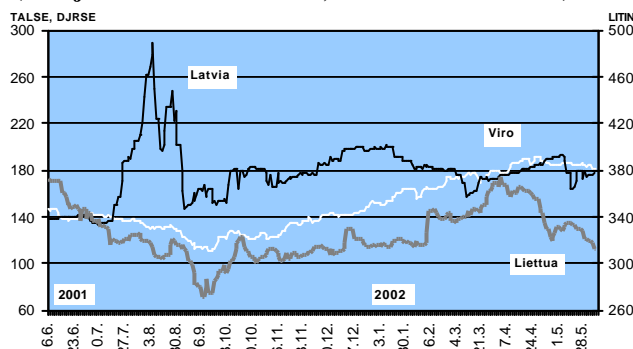
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän kuluvaan vuoden budjettiin muutoksia. Venäjän hallitus hyväksyi finanssiministeriön esittämät muutosehdotukset viime viikolla. Armeijan ja joidenkin muiden valtion työntekijöiden palkankorotuksiin, aluetukien lisäyksiin ja sekalaisiin pienempiin eriin tarvitaan yhteensä 39 miljardia ruplaa (1,3 mrd. euroa). Kyseinen summa saadaan kokoon ennakoitua alhaisemmista korkomenoista, joita on säästynyt reilut 18 miljardia ruplaa, sekä siirtämällä lähes 21 miljardia ruplaa vuodeksi 2002 mahdollisiin lisämenoihin varatuista 68 miljardista ruplasta. Näitä varoja voidaan käyttää vain siinä tapauksessa, että budjettitulojen kehitys on suotuisaa. Hallitus hyväksyi myös budjettimuutoksen, jonka mukaan kotimaisia velkakirjoja voidaan laskea liikkeelle 42 miljardin ruplan arvosta. Niillä on tarkoitus ostaa Venäjän keskuspankin 99,9 % osuus Vneshtorgbankista. Duuman on vielä hyväksyttävä hallituksen ehdotukset.

Presidentti Vladimir **Putinin** asetuksen mukaan armeijan palkkoja ja eläkkeitä korotetaan kahdessa erässä 1.7.02 ja 1.1.03 yhteensä 30–90 %. Samalla sotilait joutuvat luopumaan nauttimistaan etuisuuksista, kuten alhaisemmista tuloveroista sekä tuetuista asuntojen ja kunnallispalveluiden hinnoista.

Vneshtorgbankia ja Vneshekonombankia ei yhdistetä. Venäjän pääministeri Mihail **Kasjanov** ilmoitti maanantaina, että Vneshtorgbankin (VTB) ja Vneshekonombankin (VEB) fuusiosta on luovuttu. Aikaisemman suunnitelman mukaan VEBin oli määrä siirtää kaikki toimintonsa VTB:lle tammikuuhun 2003 mennessä. Nyt VEBin on tarkoitus jatkaa valtion ulkomaisten velkojen hoitajana ja VTB yksityistetään. VEBin pääjohtaja Andrei **Kostin** siirtyy VTB:n johtokunnan puheenjohtajaksi ja hänen paikalleen VEBiin nimitettiin Vladimir **Tshernuhin**.

Venäjän öljyn vienti ja kone- ja laitetuonti kasvaneet. Venäjän vientitulojen lasku tammi-maaliskuussa (13 % dollareina mitattuna) juontui Venäjän keskeisten vientituotteiden vientihinnoista, jotka vuoden alkukuukausien nousunkin jälkeen olivat selvästi alempana kuin vuotta aiemmin. Raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun vientihinnat olivat tammi-maaliskuussa noin 20 % alempana kuin vuotta aiemmin. Sitä vastoin määrältään raakaöljyn vienti kasvoi tammi-maaliskuussa 16 % vuotta aiemmasta ja öljytuotteiden vienti 11 %. Maakaasun vienti väheni edelleen (-2 %).

Koneiden ja laitteiden tuonti (pl. henkilöautot) kasvoi Venäjän tullin tietojen mukaan tammi-maaliskuussa 20 % vuotta aiemmasta eli kokonaistuonnin 10 prosentin kasvua nopeammin. Niiden tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi 33 %, kun koko tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi 20 %. Koneiden ja laitteiden (pl. henkilöautot) osuus koko tuonnista kasvoi 32 prosenttiin ja IVYn ulkopuolelta tulevasta tuonnista vajaan 34 prosenttiin. Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden osuus koko tuonnista oli

neljännes. Niiden tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi 24 % ja osuus ko. tuonnista kasvoi 27 prosenttiin.

Venäjällä öljyntuotannon osuus investoinneista nousi. Vuoden alkukuukausina hidastuneeseen investointien kasvuun (tammi-huhtikuussa 1,6 % vuotta aiemmasta) sisältyy myös investointien rakennemuutoksia. Tammi-maaliskuussa raakaöljyä tuottavan teollisuuden osuus kaikista investoinneista nousi vuotta aiemmasta nyt 18 prosenttiin. Muun teollisuuden osuus laski hieman eli 30 prosenttiin, mm. elintarviketeollisuuden osalta. Teollisuuden ulkopuolella kuljetussektorin osuus investoinneista laski tuntuvasti 16 prosenttiin. Tietoliikenne- ja maatalousinvestointien osuudet nousivat selvästi, vaikka olivat edelleenkin vain 3–4 %. Asuntoinvestointien osuus kasvoi 14 prosenttiin. Tammi-maaliskuussa investointeja rahoitettiin aiempaa enemmän yritysten omista varoista (lähes 54 % kokonaisinvestoinneista). Julkisen sektorin budjettivaroilla ja pankkiluotoilla rahoitettujen investointien osuudet supistuivat hieman (18 prosenttiin ja noin 4 prosenttiin).

USA myönsi Venäjälle markkinatalousstatuksen. Markkinatalousaseman saavuttaminen oikeuttaa Venäjän saamaan yhdenvertaisen kohtelun muihin USA:n kauppakumppaneihin nähden polkumyyntiä koskevissa kysymyksissä. Lisäksi sen odotetaan helpottavan Venäjän ja USA:n välisten kauppajoihtusten vähentämistä sekä Venäjän WTO-jäsenyyden saavuttamista.

Venäjä julkisti maaseudun pitkän tähtäimen kehittämisohjelman. Ohjelman tavoitteena on pienentää kaupunkien ja maaseudun välistä elintasokuilua vuoteen 2010 mennessä. Tarkoituksena on nostaa maaseutuväestön elintaso vähintään laskennalliseen minimitasoon.

Tällä hetkellä Venäjän noin 144 miljoonasta asukkaasta lähes 40 miljoonaa asuu maaseudulla. Maaseudun asunnoista alle puolessa on keskuslämmitys, viemäriointi ja vesijohto. Sairaaloita on väestöön nähden vähän ja yli puolessa taajamista ei ole omaa koulua. Kolmanneksen asutuksesta ei johda päällystettyä tietä ja kolmanneksesta puuttuu yleinen puhelinverkko.

Kehittämisohjelmassa on 11 kohtaa, mm. asuntojen, koulutuksen ja terveydenhuollon parantaminen, sähköistämisen, kaasuverkon rakentaminen, tie- ja viestintäyhteyksien lisääminen sekä kulttuuri- ja urheilutoiminnan kehittäminen. Kehittämisohjelman toteuttamisen on arvioitu maksavan yhteensä 168 miljardia ruplaa (5,7 mrd. euroa), josta 11 % otetaan keskusvallan budjetista, 42 % aluebudjeteista ja 45 % budjetin ulkopuolelta. Esimerkiksi asuntojen parannuskustannuksista keskusvalta maksaa 30 %, aluehallinnot 40 % ja asunnon omistajat 30 %.

Viron inflaatio edelleen Baltian nopeinta. Toukokuun kuluttajahinnat olivat *Virossa* 4,1 % (huhtikuussa 4,6 %), *Latviassa* 2,0 % (2,9 %) ja *Liettuassa* 0,5 % (1,3 %) kor-

keammat kuin vuotta aiemmin. Viron ja Liettuan inflaation hidastuminen johtuu mm. euroon sidottujen kruunun ja litin kallistumisesta dollariin nähden. Latvian hidastunut inflaatio johtuu pääosin elintarvikehintojen nousun hidastumisesta. Huhtikuusta toukokuuhun hinnat nousivat Virossa 0,3 % ja Latviassa 0,2 %. Liettussa hinnat laskivat 0,3 %, kun elintarvikkeet halpenivat selvästi.

Baltian maat edistyivät EU-jäsenyysneuvotteluissa. Baltian maat edistyivät vaikeissakin asiakohdissa Espanjan EU-puheenjohtajuuskauden loppusuoralla pidetyissä jäsenyysneuvotteluissa 10.-11.6. Kaikki maat pääsivät sopuun mm. aluepolitiikkaa käsittelevästä asiakohdasta.

Viro pääsi sopimukseen aluepolitiikasta ja instituutioista. Viron ulkoministeri Kristiina **Ojuland** ilmoitti olevansa tyytyväinen EU:n Virolle tarjoamaan 3,6 miljardin euron aluetukeen vuosiksi 2004–2006. Viro on tähän mennessä saanut päätökseen 26 neuvottelukohtaa 31:stä. Avoimna ovat vielä energiasektoria, verotusta, maataloutta ja budjettia käsittelevät kohdat. Edessä olevat neuvottelut lienevät vaikeimpia, sillä Viro on hakenut siirtymäaikaan energiasektorin vapauttamiseen suojatakseen öljyliuskeiteollisuuttaan ja ilmaissut tyytymättömyytensä EU:n tarjoamiin maatalouskiintiöihin.

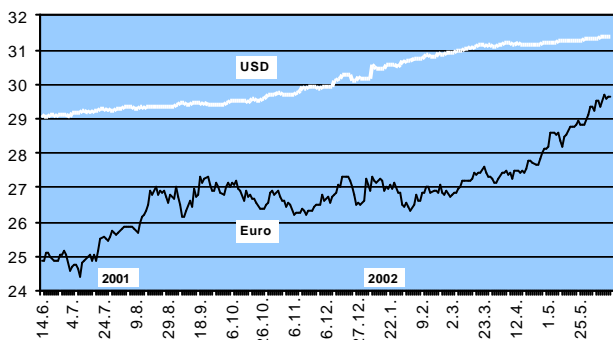
Latvia puolestaan pääsi sopimukseen oikeus- ja sisäasioista, aluepolitiikasta ja verotuksesta. Latvia on nyt saanut alustavasti päätökseen 27 neuvottelukohtaa. Maalla ovat vielä sopimatta maatalous, budjetti ja instituutiot.

Latvia saa 1,6 miljardia euroa aluetukea vuosina 2004–2006 ja koko maa määritellään ns. ykköstukialueeksi, jossa BKT henkeä kohden on alle 75 % EU:n keskiarvosta. Finanssiministeri Gundars **Berzins** on tyytyväinen EU:n myöntämään pitkään siirtymäaikaan tupakkaverotuksen harmonisoinnissa.

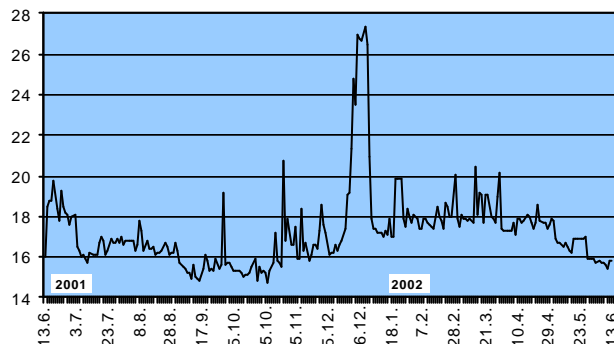
Liettua ja EU:n ulkoministerit ovat sopineet Ignalinan kiistellyn toisenkin ydinreaktorin sulkemisesta vuoteen 2009 mennessä. EU pitää reaktoria vaarallisena ja on asettanut sulkemispäätöksen ehdoksi energiasektoria koskevien neuvottelujen päättämiseksi. Sulkemisesta aiheutuvien kustannusten rahoituksesta ei kuitenkaan ole vielä sovittu. Liettuan arvioiden mukaan sulkemiskustannukset ovat 2,4–3 miljardia euroa ja maa vaatii EU:ta kasvattamaan tuen määrää. Tammikuun lopussa julkaisemansa rahoituskehityksen puitteissa EU tarjoaa Liettualle sulkemiseen 105 miljoonaa euroa vuonna 2004 ja 70 miljoonaa euroa vuosina 2005 ja 2006. EU on osallisena myös Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin EBRD:n hallinnoimassa sulkemisrahastossa, joka on suuruudeltaan reilut 200 miljoonaa euroa. Liettua on jo sitoutunut ensimmäisen reaktorin sulkemiseen vuoteen 2005 mennessä. Ignalinan voimala on Liettuan tärkein sähköntuottaja ja huomattava osa sen tuotannosta menee vientiin.

Liettua on nyt päässyt sopimukseen energia- sekä aluetukikohdista ja saanut yhteensä päätökseen jo 28 neuvottelukohtaa 31:stä. Sopimatta ovat vielä budjetti- ja maataluskohdat.

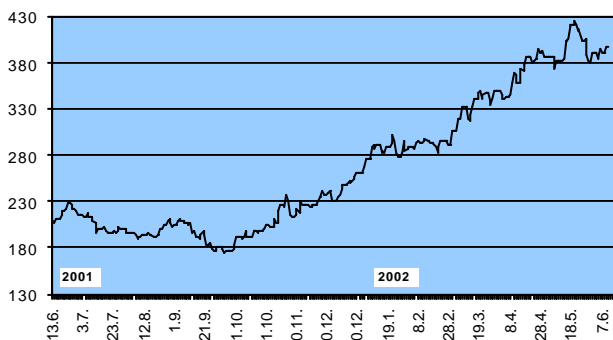
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR) p.a. (CBR)

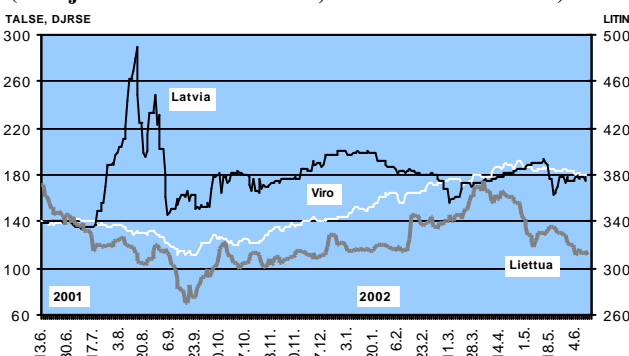
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), %

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2003 budjettirahmit. Vuoden 2003 federaatiobudjetin arvioidaan olevan ylijäämäinen, vaikkakin ylijäämän uskotaan olevan pienempi (eli 0,8 % BKT:sta) kuin vuodeksi 2002 budjetoitu 1,6 % BKT:sta. Tulot ovat 18,4 % BKT:sta (2 370 mrd. ruplaa) ja menot 17,7 % BKT:sta (2 271 mrd. ruplaa). Inflaation ennakoitaan hidastuvan 10–12 prosenttiin. Budjetti perustuu keskikurssiin 34 ruplaa dollarilta, 21,5 dollarin keskimääräiseen Urals-öljyn tynnyrihintaan sekä BKT:n 3,4–4,4 % ja teollisuustuotannon 3,2–4,1 % vuotuisen kasvuun. Vuonna 2003 Venäjä kuolettaa ulkomaisia velkojaan 10,8 miljardia dollaria ja maksaa niihin liittyviä korkomenoja 6,4 miljardia dollaria.

Liittoneuvosto hylkäsi Venäjän keskuspankkilain muutokset äänin 125–8. Duuman kesäkuun alussa hyväksymät muutosehdotukset joutuvat nyt duuman ja liittoneuvoston yhteisen sovittelukomitean työstettäväksi, ja niiden hyväksyminen lykkääntyy arvioiden mukaan pitkälle syksyyn.

Duuma haluaisi tiukentaa keskuspankin parlamentaarista valvontaa, mutta ei ole päässyt hallituksen ja keskuspankin johdon kanssa yksimielisyyteen valvonnan laajuudesta. Muutosesityksistä eniten keskustelua ovat herättäneet keskuspankkia valvovan kansallisen pankkineuvoston tulevat valtuudet ja sen jäsenten lukumäärä (ehdotuksia on 12:sta 15:een). Toinen kiistakysymys on ollut keskuspankin liikepankeissa yhden tilikauden kuluessa tekemien tarkastusten määrä.

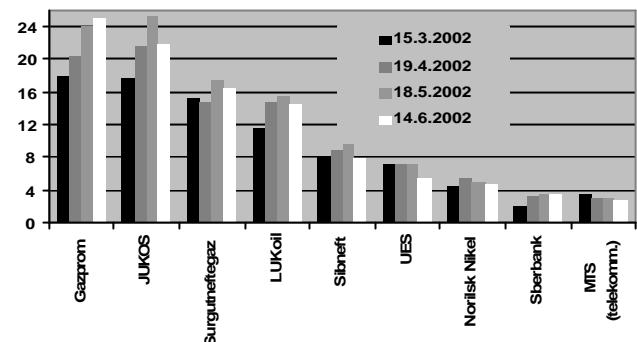
Kuluvalla viikolla keskuspankin valvojien joukkoon ilmoittautui myös Venäjän pankkiyhdistys. Uuden puheenjohtajansa Garegin **Tosunjanin** mukaan yhdistys haluaa valvoa keskuspankin liikepankeissa suorittamien tarkastusten laillisuutta, mitä varten yhdistys haluaa omat edustajansa perustettavaan pankkineuvostoon.

Venäjän osakekurssit laskivat pitkän nousun jälkeen. Osakekurssien viime syksystä jatkunut voimakas nousu tahtui toukokuun puolivälin tienoilla. Venäjän keskeinen osakemarkkinaindeksi RTS nousi ensin huhtikuun puolivälistä toukokuun puoliväliin noin 15 % ja on sen jälkeen laskenut huhtikuun puolivälin tasolle lukemiin 370–375. RTS-indeksi on kuitenkin edelleen noin 70 % korkeammalla kuin vuosi sitten.

Pörssien osakevaihto vilkastui tuntuvasti toukokuussa, RTS:ssä keskimäärin 28 miljoonaan dollariin päivässä ja eri osakkeilla kauppaa käyvässä Moskovan valuuttapörssissä MICEXissä yli 170 miljoonaan dollariin päivässä. Vaihto väheni selvästi kesäkuun alkupuoliskolla osakehintojen nousun taituttua. Toukokuun puoliväliin jatkunut osakekurssien nousu on arvioiden mukaan edelleen aikaansaanut keskeisten pörssi-yhtiöiden osakkeiden aliarvostuksen väheneminen ja vaihteluihin ovat vaikuttaneet mm. öljyn maailmanmarkkinahinnan muutokset. Viime syksyn jälkeiseen nousuun verrattuna keskeisten osakkeiden hinnat ovat kehittyneet kahden viimeisen kuukauden

aikana melko vaihtelevasti. Venäjän pörssiosakkeiden arvo oli kesäkuun puolivälissä noin 120 miljardia dollaria, josta 16 suurinta yhtiötä muodosti yli 110 miljardia dollaria.

Venäjän suurimpien pörssi-yhtiöiden markkina-arvo maaliskesäkuussa 2002, miljardia US-dollaria (Troika Dialog)

Suomen kauppa Venäjän kanssa alijäämäistä. Suomen tullin ulkomaankauppatilastojen mukaan Venäjä oli viime vuonna Suomen kolmanneksi suurin tuontikumppani ja viidenneksi suurin vientikumppani. Tuonti Venäjältä pysyi lähes ennallaan, mutta vienti Venäjälle sen sijaan kasvoi 30 %. Kauppa Venäjän kanssa oli Suomelle alijäämäistä ja sen osuus Suomen ulkomaankaupasta oli 7,5 % (noin 6 220 milj. euroa). Suomen tuonnista Venäjältä lähes 64 % oli energiaa, 13 % puutavaraa ja 8 % kemiallisia tuotteita. Suomen viennistä noin 42 % oli koneita ja kuljetusvälineitä, 22 % muita valmistettuja tavaroita ja 13 % kemiallisia tuotteita. Vientilukuja kasvatti etenkin koneiden ja kuljetusvälineiden lähes 40 % kasvu.

Kaliningrad kiristää Venäjän ja EU:n suhteita. Venäjä ja Euroopan unioni eivät ole päässeet sopuun Venäjälle kuuluvan Kaliningradin läänin viisumikiistassa. Presidentti Vladimir **Putin** kritisoi EU:ta venäläisen suvereniteetin uhkaamisesta ja tyrmää EU:n ulkoministerien esityksen halpojen pitkäaikaisten monikertaviisumien myöntämisestä Kaliningradin asukkaille. Putin vaatii, että alueen asukkaille on annettava mahdollisuus viisumivapaaseen kauttakulkuun Liettuan ja Puolan läpi Venäjälle.

Vuodesta 1995 Kaliningradin 900 000 asukasta ovat voineet kulkea Liettuan ja Puolan läpi Venäjälle ja takaisin ilman viisumia. EU kuitenkin velvoittaa tulevat EU-maat ottamaan käyttöön Kaliningradin kauttakulkuviisumit osana Schengen-sopimuksen toteuttamista. Heinäkuun alusta 2003 emo-Venäjän ja Kaliningradin välillä ei voi enää matkustaa viisumitta, jos reitti kulkee Liettuan tai Puolan alueen kautta. Seuraavaksi Kaliningradin ongelmaan etsitään ratkaisua 21.–22.6 pidettävässä EU:n ministerineuvoston kokouksessa Sevillassa.

Viro laski 17.6. onnistuneesti liikkeelle eurobondin. Viro lainaa 100 miljoonaa euroa viideksi vuodeksi ahoittaakseen aiempien lainojen uudelleenjärjestelyä sekä uuden NATO-yhteensopivan ilmaivalvontatutkajärjestelmän hankkimista. Lainan kuponkikorko on 5 %.

Liettuan keväällä liikkeelle laskeman kymmenen vuoden eurobondin kuponkikorko on 5,875 % ja *Latvian* viime vuoden loppupuolella liikkeelle laskeman seitsemän vuoden eurobondin korko on 5,375 %. Luottoluokituslaitos Moody's on antanut Virolle luottoluokituksen Baa1, Fitch IBCA A- ja Standard & Poor's A-.

Latvian talouskasvu hidastui vuoden alussa. Latvian BKT kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 3,8 % viime vuoden vastaavan ajankohtaan verrattuna. Kasvuvahti on siten hidastunut melko selvästi viime vuodesta, jolloin Latvian BKT kasvoi 7,7 %. Kasvun hidastuminen johtuu mm. ulkomaisen kysynnän vähenemisestä. Tärkeä liikenne- ja viestintäsektori kasvoi tammi-maaliskuussa alle 2%, kun öljyn ja öljytuotteiden transitokuljetukset vähenivät. Myös tehdasteollisuuden kasvu (3 %) hidastui viime vuodesta selvästi. Talouskasvua ylläpiti useimpien palvelualojen, kuten kaupan (9 %) ja rahoituspalvelujen (6 %), ripeä kasvu. Rakentaminen lisääntyi vuoden takaiseen verrattuna 7 % ja maataloustuotanto 5 %.

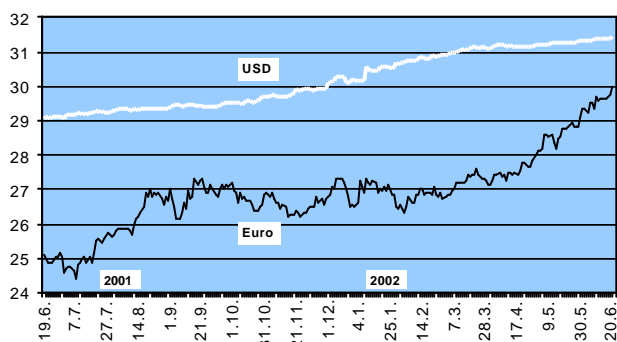
Suurvarustamo LASCON osakkeista 51 % huutokaupataan 25.6. Huutokauppa on jatkoa varustamon yksityistämiseksi, joka alkoi huhtikuussa, kun Latvian valtio myi 32 % LASCON osakkeista yksityistämiskuponkeja

vastaan. Yksityistämisviraston hyväksymän suunnitelman mukaan nyt kaupattavien 102 miljoonan osakkeen myyntihinta voi vaihdella kotimaassa 0,3 ja 0,45 latin (0,77 euroa) välillä ja kansainvälisillä markkinoilla 0,48 ja 0,72 dollarin välillä. Kun LASCON yksityistäminen reilu vuosi sitten epäonnistui, osakkeille asetettu minimihinta oli 0,51 latia.

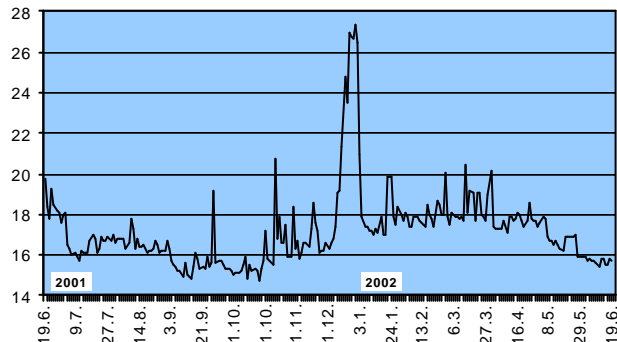
LASCON muutettiin kesäkuun alussa osakeyhtiöksi ja yhtiön osakkeet rekisteröitiin Latvian arvopaperikeskuksessa. Osakkeenomistajat ovat voineet siten käydä LASCON osakkeilla vapaasti kauppaa 11.6. lähtien.

Liettuan kaasuyhtiön yksityistäminen jatkuu. Liettuan hallitus jatkaa kaasuyhtiö Lietuvos Dujosin yksityistämistä suunnitelman mukaisesti huutokauppaamalla seuraavaksi 34 % yhtiöstä kaasuntoimittajalle. Kiinnostuneiden kaasuntoimittajien on ilmoitauduttava huutokauppaan heinäkuun puolivälissä. Alustavat tarjoukset Lietuvos Dujosista on jätettävä 10. – 11.9. ja lopulliset tarjoukset 11. – 12.11. Hallitus toivoo, että kauppasopimus allekirjoitetaan kuluvan vuoden loppuun mennessä. Lähtöhintaa ei ole kerrottu julkisuuteen. Toukokuussa vahvistetussa kaupassa Liettuan valtio myi 34 % kaasuyhtiöstä saksalaisyhtiöiden muodostamalle konsortiolle 116 miljoonan litin (34 milj. euroa) hintaan. Saksalaisyhtiöiden on investoitava yhtiöön lisäksi 70 miljoonaa litia seuraavien 6 vuoden aikana ja ne ovat sitoutuneet maksamaan Liettuan valtiolle 34 miljoonaa litia, mikäli valtio vastaa yhtiöiden vaatimuksiin kaasun hinnan nostamisesta.

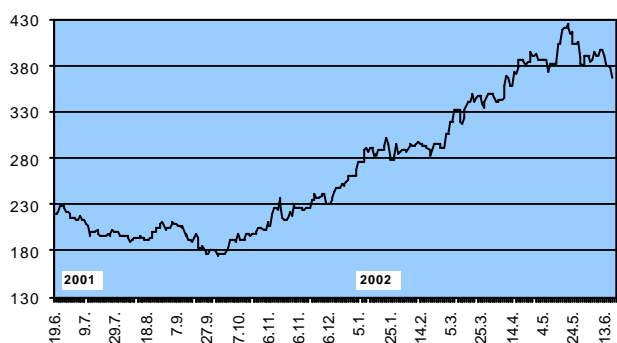
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

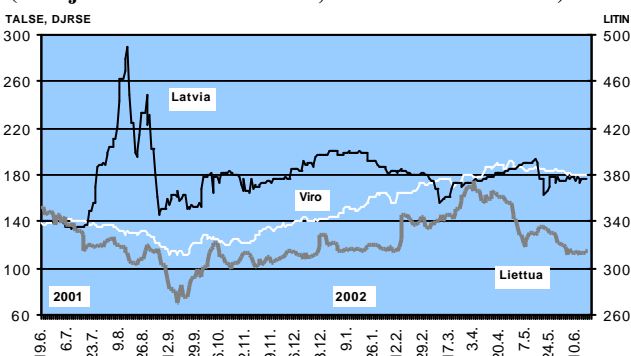
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Laki maatalousmaasta hyväksyttiin duuman 3. käsittelyssä. Uuden lain mukaan ulkomaiset yksityishenkilöt ja yritykset sekä yritykset, joissa ulkomaalaisilla on yli 50 % omistusosuus, eivät voi ostaa maatalousmaata Venäjällä. Ne voivat kuitenkin vuokrata sitä enintään 49 vuodeksi eikä vuokrattavan maa-alan määrää rajoiteta. Mikäli parlamentin ylähuone hyväksyy lain ja presidentti Putin vahvistaa sen allekirjoituksellaan, laki tulee voimaan puolen vuoden kuluttua sen julkaisemisesta.

Venäjän BKT:n kasvu hidastui tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Tilastokomitean tietojen mukaan BKT kasvoi tammi-maaliskuussa 3,7 % vuotta aiemmasta (vuonna 2001 BKT kasvoi 5 %). Tavaroiden tuotannossa aikaansaatu osa BKT:sta lisääntyi alle 3 % eli huomattavasti hitaammin kuin viime vuonna (6,5 %), mikä johtui niin teollisuuden, maatalouden kuin rakentamisen hidastuneesta kasvusta. Yksityisellä palvelusektorilla tuotettu BKT kasvoi viime vuoden tahtiin eli 4,7 %.

Venäjän teollisuustuotannon kasvu jatkui toukokuussa. Teollisuustuotanto kasvoi toukokuussa 2,8 % vuotta aiemmasta, kun huhtikuussa kasvua oli yli 4 %. Toisaalta työpäiväkorjattu tuotannon kasvu oli 4,4 %, kun se huhtikuussa oli vain reilun prosentin. Tammi-toukokuussa teollisuustuotanto kasvoi 3 % ja työpäiväkorjattuna 3,3 %. Keskeisistä teollisuudenaloista tammi-toukokuussa eniten kasvoivat värimetallurgia (9,1 % vuotta aiempaan verrattuna), elintarviketeollisuus (8,1 %) ja polttoaineteollisuus (5,6 %).

Venäjä pysyy FATFin listalla ainakin lokakuuhun. Kansainvälinen rahanpesua vastustava työryhmä FATF ei Pariisin-kokouksessaan 19.-21.6. poistanut Venäjää ns. harmaalta listalta. Harmaalla listalla olevien maiden rahanpesun vastainen toiminta on työryhmän mukaan puutteellista. FATF käsittelee listaa seuraavan kerran lokakuun kokouksessa.

Luonnollisten monopolien tariffikorotukset voimaan heinäkuun alusta. Venäjän hallitus ilmoitti viime viikolla, että Gazprom saa nostaa kotimaisia kaasun tukkuhintoja kuluvan vuoden toisella puoliskolla talousministeriön ehdottaman 20 prosentin sijaan vain 15 %. Sähkömonopoli UES:n tukkuhinnat nousevat 2,4 % ja rautateiden rahtikuljetusten tariffit nousevat 6,8 %. Heinäkuun tariffikorotuskierros on tämän vuoden toinen. Talousministeriö on ehdottanut että ensi vuonna kaasun tukkuhintoja korotetaan 20 prosenttia ja sähkön tukkuhintoja 15 prosenttia.

Venäjällä valtion jäädytetyn velan kotiuttamista helpotetaan. Valtion velkakiirisissä vuonna 1998 jäädytettyjen ns. S-tileillä olevien velkakirjasaatavien ulkomaiset haltijat voivat keskuspankin kesäkuun alussa tekemän päätöksen mukaan kotiuttaa varoja siirtotilien kautta 4 kuukau-

den odottelulla aiemman 12 kuukauden sijasta. Lisäksi osakkeisiin ja velkakirjoihin sijoitettuja jäädytettyjä S-varoja voi vastedes siirtää kuukausittain muille S-tileille. Keskuspankin ensimmäisen varapäjohtajan Oleg Vjugin mukaan jäädytettyjen varojen käyttörajoitteita aiotaan edelleen poistaa tämän vuoden aikana.

Pääasiallinen tapa kotiuttaa S-tileillä olevia varoja on ollut yrittää ostaa valuuttaa keskuspankin tähän tarkoitukseen järjestämistä valuuttahuutokaupoista. Keskuspankki järjesti toukokuun lopussa huutokaupan, jossa oli tarjolla 50 miljoonaa dollaria. Ostohalukkuutta oli 61 miljoonalle dollarille. Minimimyyntikurssiksi muodostui 32,10 ja kauppojen keskimurssiksi 32,53 ruplaa dollarilta eli noin 4 % yli keskuspankin noteeraaman päiväkurssin. Edellinen huutokauppa järjestettiin helmikuussa, jolloin ostohalukkuutta tarjotulle 50 miljoonalle dollarille oli yli 95 miljoonaa dollaria ja keskimurssi 32,47 eli runsaat 5 % yli päiväkurssin. Arviot ko. jäädytettyjen varojen määrästä S-tileillä vaihtelevat 3 ja 4,5 miljardin dollarin välillä.

Presidentti Putin piti lehdistötilaisuuden laajalle yleisölle. Putin vastaili 700 lehtimiehen kysymyksiin yli kahden tunnin ajan maanantaina 24.6. Kysymysten kirjo ulottui Venäjän yksittäisten alueiden ongelmista ulkopolitiikan suuriin kysymyksiin kuten WTO:hon liittymiseen. **Putinin** mukaan merkittävä osa maan teollisuudesta tukee Venäjän liittymistä WTO:hon eikä olisi Venäjän edun mukaista jättäytyä sen ulkopuolelle. Mikäli liittyminen viivästyy ja tapahtuu vuoden 2004 jälkeen, Venäjän liittymisprosessi vaikeutuu. Toisaalta tämä on väistämättä edessä, mikäli neuvotteluissa ei saavuteta riittävää yksimielisyyttä. EU-suhteiden osalta kysymykset kohdistuivat Kaliningradiin ja Putin toisti kantansa, jonka mukaan Venäjä ei suostu ratkaisuihin, jotka rikkovat maan alueellisen yhtenäisyyden. Kaliningradin ja muun Venäjän välillä olisi oltava vapaa ja viisumiton yhteys. Keskusteluissa nousi esille myös Venäjän ja Valko-Venäjän liitto. Putin kommentoi viime viikolla uutisoituja erimielisyyksiä maiden välillä toteamalla, ettei erimielisyyksiä todellisuudessa ole. Putinin mukaan tavoitteena on yksi yhtenäinen maa, jossa on yksi hallitus ja parlamentti. Samalla on kuitenkin taattava sekä Venäjän että Valko-Venäjän suvereniteetti, alueellinen yhtenäisyys ja veto-oikeus yhteisen parlamentin päätöksiin. Sisäpolitiikan osalta keskusteltiin mm. Tshetshenian kysymyksestä, korruptiosta, eläkeuudistuksesta ja keskus-aluesuhteista.

JUKOS hankki omistusosuuden Mazeikiu Naftasta. Liettuan hallitus, venäläinen öljy-yhtiö JUKOS ja amerikkalainen Williams allekirjoittivat 18.6. sopimuksen, jolla JUKOS osti 27 % Mazeikiu Naftasta. JUKOS maksoi omistusosuudestaan 75 miljoonaa dollaria ja myönsi lisäksi samansuuruisen lainan Mazeikiu Naftan uudistustöiden rahoitusta varten. Liettuan valtio toimii lainan takaajana. JUKOS on luvannut toimittaa vuosittain 4,8 miljoonaa tonnia raakaöljyä Mazeikiu Naftan öljynjalostamolle seu-

raavien 10 vuoden ajan. Sopimuksen myötä Liettuan valtion omistusosuus Mazeikiu Naftassa kutistui 41 prosenttiin. Williams-yhtiön osuus pieneni 27 prosenttiin, mutta se säilytti yhä hallinnollisen vallan Mazeikiu Naftassa.

Mazeikiu Naftaan, Liettuan suurimpaan yhtiöön, kuuluu öljynjalostamon lisäksi öljyputkisto ja Butingen öljyterminaali. Yhtiö on ollut viime vuosina tappiollinen osin jalostamon vanhanaikaisuuden vuoksi. Mazeikiu Naftan mukaan neljä vuotta kestävien uudistustöiden ensimmäinen vaihe maksaa noin 400 miljoonaa dollaria. Uudistustöiden tavoitteena on mm. parantaa jalostamon tuotannon laatua. Nykyisin 60 % jalostamon tuottamasta bensiinistä ja 100 % jalostamon tuottamasta dieselpolttoaineesta täyttää EU:n vaatimukset.

Suurvarustamo LASCON osakkeista myytiin 51 %.

Useita kertoja epäonnistunut latvialaisvarustamon yksityistäminen on tällä kertaa edennyt ongelmitta talvella päätetyn aikataulun mukaisesti. Huhtikuussa 32 % yhtiöstä myytiin yksityistämiskuponkeja vastaan ja 51 % yhtiön osakkeista huutokaupattiin Riian pörssissä 25.6.. Huutokaupassa yhden osakkeen hinnaksi tuli 0,35 latia (0,6 euroa) ja koko kaupasta Latvian valtio sai siten 35,7 miljoonaa latia (61 milj. euroa). Osakkeen hinnalle ennen huutokauppaa annettu vaihteluväli oli 0,3-0,45 latia. Ennakkotietojen mukaan ulkomaalaiset ostivat osakkeista reilun kolmanneksen ja latvialainen öljy-yhtiö Ventpils Nafta hankki suurehkon omistusosuuden LASCOsta. Latvian yksityistämismviraston täytyy vielä hyväksyä huutokaupan tulokset.

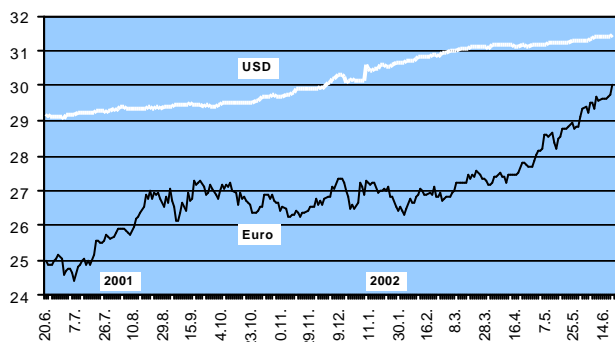
Lasco on ollut viime aikoina voitollinen. Kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa yhtiö tuotti voittoa kuitenkin vain 1,9 miljoonaa latia eli selvästi viime vuoden vastavaa ajankohtaa vähemmän. Varustamon yksityistämistä jatketaan myymällä 6 % osakkeista yhtiön työntekijöille ja 10 % LASCON osakkeista on tarkoitus siirtää eläkerahastoon.

Suomen vienti Baltiaan laskenut. Suomen tullin ulkomaankauppatilastojen mukaan Suomen vienti Baltiaan laski viime vuonna n. 20% edellisvuodesta. Baltian viennin osuus Suomen koko tavaraviennistä oli 3,3% eli noin 1,6 miljardia euroa. Tuonti Baltiasta kasvoi hieman, mutta kauppa Baltian kanssa pysyi edelleen ylijäämäisenä. Tuonnin osuus Suomen koko tavaratuonnista oli 3,6% (noin 1,3 miljardia euroa).

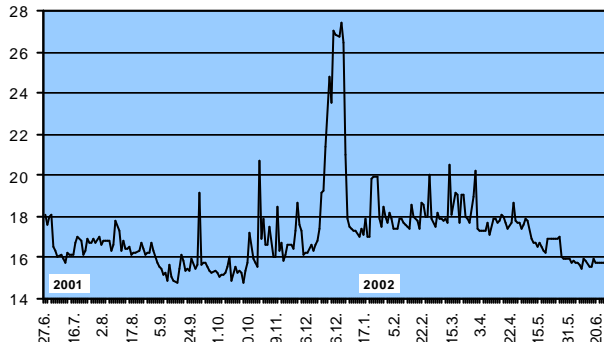
Viron osuus Suomen Baltian kaupasta oli noin 80%. Latvian osuus Baltian kaupasta oli lähes 13 % ja Liettuan osuus noin 8 %. Suomen Viron kauppa oli alijäämäistä kun taas kauppa Latvian ja Liettuan kanssa oli ylijäämäistä.

Suomen viennistä Baltiaan noin 44 % oli koneita ja kuljetusvälineitä, 23 % muita valmistettuja tavaroita ja 9 % kemiallisia tuotteita. Suomen tuonnista noin 57 % oli koneita ja kuljetusvälineitä, 14 % tekstiilituotteita ja 13 % muita valmistettuja tavaroita. Viennin laskuun vaikutti etenkin koneiden ja kuljetusvälineiden viennin lähes 40 prosentin lasku.

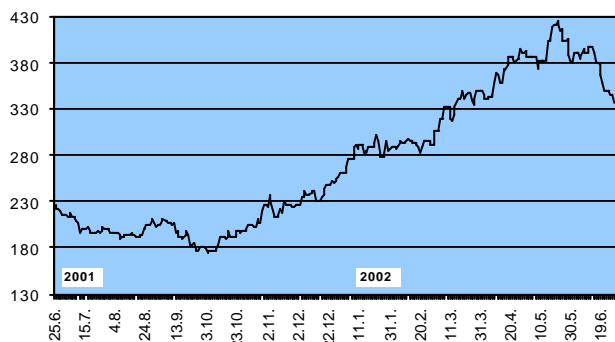
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

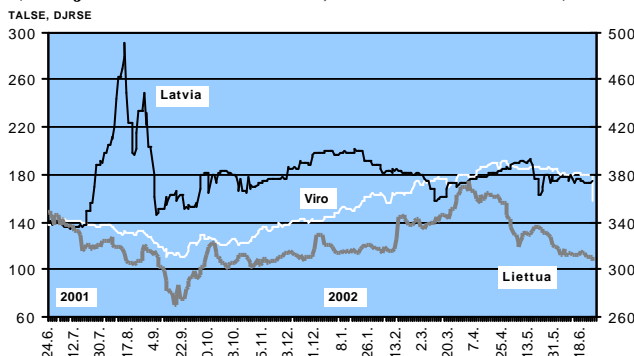
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän talouskasvu melko hidasta toukokuussa. Talouden viiden pääsektorin toimintaa kuvaava indikaattori osoitti toukokuussa 3,2 prosentin kasvua vuotta aiemmasta ja tammi-toukokuun osalta 3,6 prosentin kasvua vuotta aiemmasta. Teollisuustuotannon noin 3 prosentin kasvun ohella maataloustuotanto ja kuljetukset lisääntyivät tammi-toukokuussa noin 4,5 %. Vähittäiskaupan kasvu oli tammi-toukokuussa edelleen nopeaa eli 8,5 %, joskin toukokuussa kasvu hidastui 6 prosenttiin. Rakentaminen lisääntyi tammi-toukokuussa vajaat 3 %, sillä investoinnit lisääntyivät vain 1,7 %. Yksityiset palvelut kasvoivat tilastokomitean tietojen mukaan tammi-toukokuussa vajaat 2 %.

Venäjä G8:n täysivaltaiseksi jäseneksi. Venäjälle myönnettiin viime viikolla Kanadassa järjestetyssä johtavien teollisuusmaiden G8-kokouksessa G8-klubin täysivaltaisen jäsenyyden. Täysjäsenyyden myötä Venäjä sai järjestettäväkseen vuoden 2006 G8-maiden kokouksen. Lisäksi Venäjä sai jäsenvaltioilta joukkotuhoukseiden hävittämiseen tarkoitettua 20 miljardin dollarin arvoisen tukipaketin seuraavan 10 vuoden ajalle.

Venäjän WTO-jäsenyysneuvotteluissa vähän edistystä. Venäjän liittymistä käsittelevä työryhmä kokoontui Genevessä kesäkuun jälkipuoliskolla. Venäjän pääneuvottelijana toimivan varatalousministeri Maksim Medvedkovin mukaan neuvottelut ovat mutkikkaassa vaiheessa. Hänen mukaansa Venäjä haluaa suojata tuontitulleilla eräitä teollisuudenaloja kuten lentokone- ja autoteollisuutta, rajoittaa maataloussektorin avoimuutta muiden maiden käyttäessä merkittäviä maataloustukia sekä rajoittaa ulkomaalaisten omistusta telekommunikaatioalalla ja vakuutus- ja rahoitussektorilla. Lisäksi yhtenä ongelma-alueena ovat hänen mukaansa keskustelut Venäjän kotimaisista energianhinnoista. Venäjän viranomaiset säätelevät sähkön ja kaasun hintoja, jotka ovat vain murto-osa maailmanmarkkinahinnoista, minkä katsotaan eräiden WTO-jäsenten piirissä muodostavan haitan. WTO-jäsenyyden edellyttämät lait Venäjä saa Medvedkovin mukaan voimaan ensi vuoden puoliväliin mennessä. WTO:n pääjohtaja Mike Mooren mukaan tärkeisiin keskeneräisiin lakihankkeisiin kuuluvat Venäjällä tullikoodeksi, henkistä omaisuutta suojaavat lait sekä palvelusektorin lainsäädäntö. Venäjän WTO-jäsenyyttä käsittelevän työryhmän seuraava kokous pidetään Medvedkovin mukaan todennäköisesti tämän vuoden lopulla.

Venäjän hallitus päätti tuontitulleista. Hallitus vahvisti 30.5. tekemällään päätöksellä tuontitullitariffit, joita viime marraskuussa tehdyllä päätöksellä sovellettiin kesäkuun loppuun asti. Päätös kattaa laajan tavaranimikejoukon, joiden tullitariffit vahvistetaan päätöksen mukaan pysyväälle pohjalle ja suppean eri alojen tavaranimikejoukon, joiden tullit vahvistetaan seuraavien yhdeksän kuukauden ajaksi.

Marraskuun tullitariffeihin verrattaessa tullit eivät muutamaa tariffinousua lukuun ottamatta muuttuneet.

Venäjän hallitus nimitti veroministeriön yritysrekisterin pitäjäksi. Hallituksen päätöksellä verotuksen pohjana toimivia yritystietoja aletaan koota nykyisten noin 4500 rekisterin sijasta yhteen rekisteriin 1.7. alkaen, kun Venäjän elokuussa 2001 hyväksytty yritysrekisterilaki tuli voimaan. Myös jo toimivien yritysten on vuoden loppuun mennessä ilmoitettava uuteen rekisteriin. Veroministeriö haluaa rekisteröinnin piiriin myös yritysmuodossa toimivat elinkeinonharjoittajat.

Venäläisiin osakkeisiin ja velkakirjoihin jonkin verran vaikutusta maailman rahoitusmarkkinoiden laskusta. Osake- ja velkakirjamarkkinoiden lasku kesäkuun jälkipuoliskolla eri puolilla maailmaa, erityisesti Brasiliassa, heijastui Venäjälle jonkin verran. Venäjän valtion ulkomaisten, vuosien 2005 ja 2030 välillä erääntyvien velkakirjojen hinnat notkahtivat kesäkuun 20. päivän tienoilla 3-8 %. Niiden hinnat ovat osittain elpyneet viimeisen viikon aikana ja olivat 4.7. useimpien maturiteettien osalta pari prosenttia notkahdusta edeltäneen tason alapuolella. Venäjän vuonna 2003 erääntyvät ulkomaiset velkapaperit laskivat notkahduksessa alle prosentin. Venäjän osakemarkkinoiden tärkein osakeindeksi RTS laski kesäkuun 20. päivän jälkeen melko nopeasti alle tason 340 mutta on sen jälkeen jälleen noussut lukemiin 350-360. Korkeimmillaan Venäjän 1998 kriisin jälkeisenä aikana RTS-indeksi oli toukokuussa lukemassa 425.

Duuma kumosi ylähuoneen muutokset Venäjän keskuspankkilakiin. Duuma hylkäsi ylähuoneen ehdotuksen keskuspankkia valvovan pankkineuvoston jäsenten lukumäärän nostamisesta 12:sta 15:een. Federaation ylähuone käytti aiemmin veto-oikeuttaan kumoamalla Duuman hyväksymät keskuspankkilain muutokset. Pankkineuvoston jäsenten lukumäärän nostamisen lisäksi ylähuone tahtoi nostaa keskuspankin liikepankeissa tilikauden kuluessa tekemien tarkastusten määrää yhdestä kahdeksaan. Sovittelukomissio hyväksyi tarkastusten määrän nostamisen, mutta ei pystynyt saamaan aikaiseksi ratkaisua pankkineuvoston jäsenten lukumäärästä. Veton kumoamisen jälkeen laki menee presidentin allekirjoitettavaksi. Toisaalta Duuma on pyytänyt budjettikomiteaa valmistelemaan syksyksi ehdotuksen pankkitarkastusten määrän nostamisesta.

Viron talouskasvu hidastumassa. Viron reaali BKT kasvoi kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 3,2 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kasvuvauhti hidastui vuoden alussa odotetusti, mutta kasvun uskotaan elpyvän uudelleen vuoden lopulla.

Eniten tammi-maaliskuussa lisääntyivät vuoden takaiseen verrattuna rakennustoiminta (13 %), kauppa (7 %), tehdasteollisuus (5 %) sekä liikenne- ja viestintäpalvelut

(4 %). Maataloustuotanto supistui 4 % ja lämpimien säiden ansiosta sähkön-, kaasun- ja vedenjakelu väheni 7 %.

Alkuvuoden varastojen nopea kasvu (120 %) heijasteli mm. käynnissä olevia investointihankkeita. Yksityinen kulutus lisääntyi odotettua hitaammin, noin 3%. Investointien reipas kasvu perustui tuontitavaroihin ja niinpä investointien vaikutus BKT:n kasvuun jäi odotettua vähäisemmäksi. Viime vuoden lopulla alkaneen julkisen sektorin kulutuksen kasvun (tammi-maaliskuussa 5 %) odotetaan vaalien lähestyessä yhä jatkuvan. Ulkomainen kysyntä väheni tavaraviennin supistumisesta (22 %) johtuen, vaikka palvelujen vienti lisääntyikin 17 %.

Liettuan BKT kasvoi tammi-maaliskuussa 4,5 %.

Vaikka kasvu hidastuikin, oli se Baltian maiden nopeinta. Viennin kasvu (tammi-maaliskuussa 16 %), joka ylläpiti nopeaa talouskasvua viime vuonna, on hieman hidastunut. Sen sijaan kotimainen kysyntä on piristynyt viime vuodesta ja kasvoi tammi-maaliskuussa 4 %. Kiinteitä investointeja alkuvuonna tehtiin 8 % enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana.

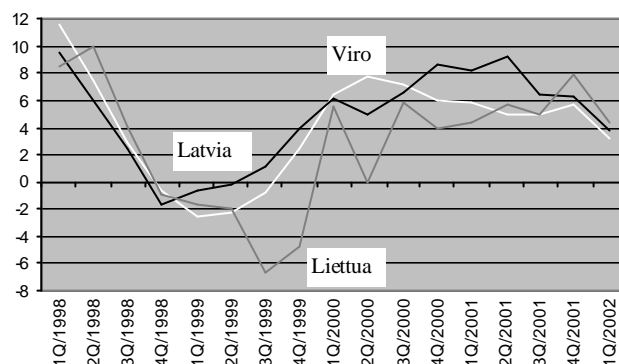
Kasvu Liettuan tärkeimmillä palvelusektorin aloilla, liikenne- ja viestintäsektorilla (10 %) ja kaupassa (8 %), piristyi alkuvuonna. Rakennustuotanto lisääntyi 9 %. Tehdasteollisuuden kasvu lähes pysähtyi tammi-maaliskuussa.

Helsingin pörssi ostaa lähes 93 % Riian pörssin osakkeista. Viisitoista Riian pörssin osakkeenomistajaa on hyväksynyt Helsingin pörssiä ylläpitävän HEX-konsernin

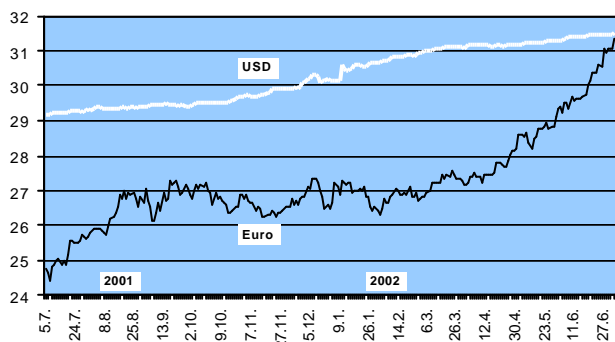
esittämän tarjouksen ja allekirjoittivat 28.6. sopimuksen osakkeiden myymisestä. HEX tarjoutui maaliskuussa ostamaan vähintään 75 % Riian pörssin osakkeista sillä ehdolla, että Riian pörssi hankkii omistukseensa Latvian Arvopaperikeskuksen (LCD) osakkeet. Riian pörssi on hankkinut omistukseensa 81 % arvopaperikeskuksen osakkeista. Loput 19 % omistaa Latvian valtio, joka on ilmoittanut aikeistaan luopua omistuksestaan tämän vuoden aikana.

Kauppa luo Latviaan arvopaperipörssistä ja -keskuksesta muodostuvan konsernin Suomen ja Viron mallia seuraten. HEX-konserni osti enemmistöosuuden Tallinnan pörssistä viime vuoden maaliskuussa.

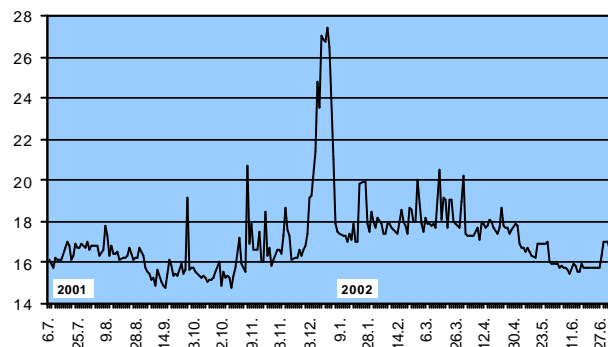
Baltian maiden BKT:n kasvu, %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

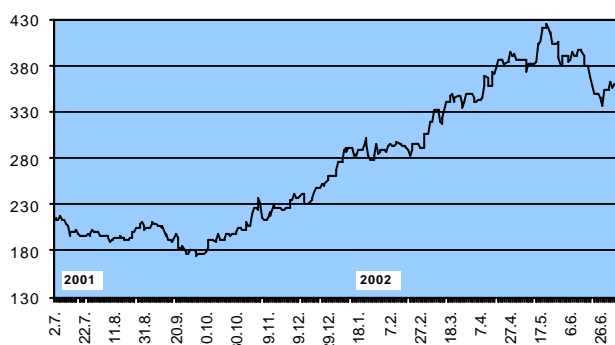
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

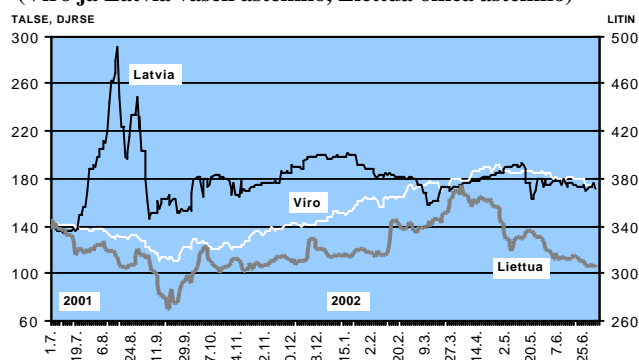
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

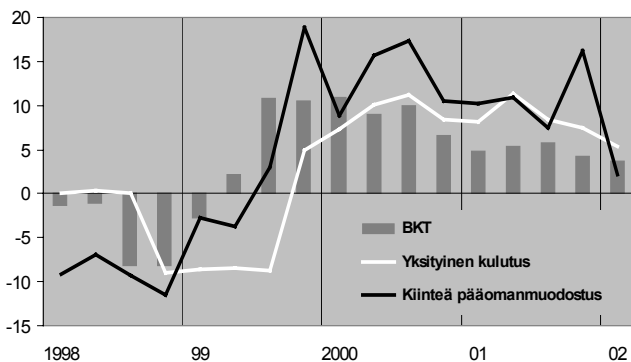
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän BKT:ta kasvattanut lähinnä kulutus. Tilastokomitean tietojen mukaan tammi-maaliskuussa Venäjän BKT:n kasvua (3,7 % vuotta aiemmasta) ylläpiti etupäässä yksityinen kulutus, joka lisääntyi 5,4 %. Julkinen kulutus kasvoi vajaat 2 % vähennyttyään hieman viime vuonna. Kiinteän pääomanmuodostuksen kasvu oli tammi-maaliskuussa vain 2 % vuotta aiemmasta.

Venäjän BKT, yksityinen kulutus ja kiinteä pääomanmuodostus, %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

Venäjän kuluttajahintojen nousu vuotta aiemmasta oli kesäkuussa lähes 15 %. Venäjän kuukausi-inflaatio hidastui kesäkuussa 0,5 prosenttiin, kun toukokuussa se oli 1,7 %. Hidastuminen johtui pääosin elintarvikkeiden, erityisesti vihannesten ja maitotuotteiden, hintojen laskusta. Muiden tavaroiden hinnat nousivat 1,1 % ja palvelujen hinnat 1,6%. Palvelujen hinnat nousivat tammi-toukokuun aikana 20,3 %. Niistä asumiseen liittyvät palvelut kallistui vastaavana ajanjaksona noin 28 %.

Euro vahvistunut myös ruplaan nähden. Ruplan kurssi on askeltanut tasaisesti alaspäin dollariin nähden siten, että kurssi heikentyi tämän vuoden toisella neljänneksellä 4 %. Rupla on näin ollen heikentynyt euroon nähden vuoden toisen neljänneksen aikana lähes 13 % ja pelkätään kesäkuussa lähemmäs 6 %.

Venäjän duuma hyväksyi lait pienyritysten verottamisesta. Venäjän verokoodeksiin lisätään kaksi uutta pienyritysten verottamista käsittelevää lukua, jotka mahdollistavat pienyritysten verotuksen yksinkertaistamisen ja könttöverotuksen. Muutokset koskevat yrityksiä, jotka työllistävät 30 – 100 henkeä ja joiden liikevaihto ei ylitä 15 miljoonaa ruplaa (vajaat puoli miljoonaa euroa). Tarkoituksena on vähentää pienyritysten byrokratiaa ja verotaakkaa. Yksinkertaistettuun verotukseen siirtyminen on vapaaehtoista ja tarkoittaa viiden veron – voittoveron, omaisuusveron, myyntiveron, yhtenäisen sosiaaliveron ja arvonlisäveron – korvaamista yhdellä verolla. Tämän veron perusteena voi olla joko liikevaihto, josta vero on 6 %, tai liikevaihto, josta on vähennetty kulut, jolloin vero on 15 %. Sosiaalimaksujen osalta yksinkertaistettuun verojärjestelmään siirtyminen merkitsee sitä, että pienyritykset maksavat edelleen pakolliset eläkerahastomaksut, jotka vähennetään sen maksettavaksi kuuluvasta ve-

rosummasta ja loppu katetaan valtionbudjetista. Muutosten määrä astua voimaan viimeistään 1.1.2003.

Venäjän hallitus hyväksyi pääpiirteissään ohjelman metsätalouden kehittämisestä. Ohjelma ulottuu vuoteen 2010 saakka ja tähtää Venäjän metsäsektorin kriisitilan voittamiseen. Vaikka Venäjällä on neljäsosa maailman metsävaroista, sillä on vain muutaman prosentin osuus maailman raakapuun markkinoista. Metsäsektorin akuuteihin ongelmiin kuuluu mm. alan alhainen jalostus- ja investointiaste. Jalostusastetta pyritään nostamaan laskeamalla jalostettujen metsäteollisuuden tuotteiden vientituloja ja korottamalla raakapuun vientituloja vähitellen. Samalla keinolla pyritään myös lisäämään alalle suuntautuvia investointeja. Lisäksi metsäalueiden vähimmäisvuokra-aikaa pidennetään muutamista vuosista 49 vuoteen, ja tavoitteena on vuokra-ajan saaminen käytännössä 80 – 100 vuoteen.

Muutaman viikon kuluessa on tarkoitus laatia konkreettinen toimenpideohjelma ja syyskuun alkuun mennessä hallituksen on määrä hyväksyä ohjelma lopullisesti. Teollisuus-, tiede- ja teknologiaministeri Ilja Klebanovin mukaan ohjelman toteuttamiseen vaaditaan 20 – 25 miljardin dollarin investoinnit vuoteen 2010-15 mennessä. Jalostettujen metsäteollisuuden tuotteiden tuotannon uskotaan ohjelman avulla nelinkertaistuvan ja niiden viennin yli kolminkertaistuvan 14,5 miljardiin dollariin.

Venäjä ja Ukraina allekirjoittivat kaasun varastointia koskevan sopimuksen. 1. heinäkuuta allekirjoitetun sopimuksen mukaan Venäjällä on oikeus käyttää 13 maanalaista varastoa kaasun varastointiin Ukrainan alueella. Sopimus täydentää aiemmin kesäkuussa allekirjoitettua Gazpromin ja Naftogazin välistä sopimusta kaasun kuljettamisesta Ukrainan läpi. Kuljetussopimuksen mukaan Venäjällä on oikeus kuljettaa vuosittain 110 miljardia kuutiometriä kaasua Ukrainan halki vuodesta 2003 vuoteen 2013.

Kesäkuun alussa presidentit Vladimir Putin ja Leonid Kutshma allekirjoittivat pöytäkirjan Gazpromin ja Naftogazin yhteisyrityksen perustamisesta elokuun loppuun mennessä. Yhteisyrityksen tarkoituksena on uudistaa Ukrainan kaasuputkistot. Myöhemmin hankkeeseen kutsutaan mukaan yrityksiä myös Saksasta, Italiasta ja Ranskasta.

Inflaatiovauhti hidastui kaikissa Baltian maissa. Kesäkuun kuluttajahinnat olivat Virossa 3,8 % ja Latviassa 0,9 % korkeammat kuin vuotta aiemmin. Liettuassa hinnat laskivat vuoden takaisesta 0,5 %. Toukokuusta kesäkuuhun hinnat laskivat Virossa 0,1 %, Latviassa 0,6 % ja Liettuassa 0,3 %. Liettuassa ja Virossa hintojen laskua on vauhdittanut niiden euroon sidottujen valuuttojen kallistuminen suhteessa dollariin. Latviassa puolestaan matkapuhelujen hinnat laskivat kesäkuussa selvästi. Kaikissa Baltian maissa öljyn hinnan lasku on hidastanut liikenne- ja kuljetuskustannusten nousua ja toukokuusta kesäkuuhun myös elintarvikkeiden hinnat laskivat.

Viron vaihtotaseen vaje Baltian maiden korkein. Viron vaihtotaseen vaje yli kaksinkertaistui kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna ja oli 14,5 % BKT:sta. Eniten vajetta kasvatti kauppataaseen vaje, joka kasvoi, kun vienti kutistui tuontia nopeammin. Ulkomaanmatkailun lisääntyminen oli puolestaan osasyynä palvelutaseen ylijäämän supistumiseen. Suorien sijoitusten nettovirta (1,8 miljardia kruunua eli 110 milj. euroa) kutistui selvästi viime vuodesta ja kattoi vaihtotaseen vajeesta noin puolet. Kuukausitilaston mukaan kauppa- ja vaihtotaseiden vajeiden kasvu näyttää jatkuneen huhtikuussa.

Latvian vaihtotaseen vaje tammi-maaliskuussa oli 3,9 % BKT:sta eli hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Latvian kauppataaseen vaje kasvoi, kun tuonti kasvoi vientiä nopeammin. Osan tästä kasvusta peitti palvelutaseen ylijäämän kasvu. Suorien sijoitusten määrä Latviaan moninkertaistui viime vuoteen verrattuna ja niiden kokonaismäärä, 81 miljoonaa latia (140 milj. euroa), kattoi reilusti vaihtotaseen vajeen. Kuukausitilaston mukaan vaihtotaseen vaje kasvoi huhtikuussa hieman kauppataaseen vajeen kasvun seurauksena.

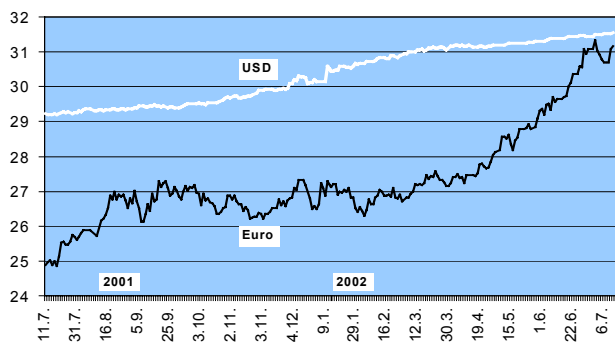
Liettuan vaihtotaseen vaje supistui tammi-maaliskuussa 3,6 prosenttiin BKT:sta. Supistuminen johtui kauppataaseen vajeen pienenemisestä, kun vienti kasvoi tuontia nopeammin. Palvelutaseen ylijäämä säilyi kuljetussektorin ansiosta. Suoria sijoituksia tehtiin Liettuaan 320 miljoonaa litin (90 milj. euron) arvosta ja ne kattoivat vaihtotaseen vajeesta lähes 80 %. Kuukausitilaston mukaan tuonnin kasvu kiihtyi huhtikuussa ja sen mukana vaihtotaseen vaje kasvoi hieman.

IMF:ltä positiivinen arvio Liettuan talouskehityksestä. IMF:n johtokunta ilmaisi 27.6. tyytyväisyytensä Liettuan talouskehitykseen ja myönsi Liettualle 16 miljoonan dollarin lainaerän vuonna 2001 sovitusta valmiusluottojärjestelystä. IMF oli tyytyväinen erityisesti Liettuan ripeään talouskasvuun, matalaan inflaatioon ja pienentyneeseen vaihtotaseen vajeeseen. IMF:n mukaan myös kuluvan vuoden alun kehitys on ollut suotuisaa ja muutamissa mm. verojärjestelmää ja yksityistämistä koskevissa rakenneuudistuksissa on edistytty. IMF nosti tämän vuoden BKT:n kasvuennusteensa 4,4 prosenttiin. Kunnallistalouden tilaa on kuitenkin yhä parannettava ja IMF painottaa erityisesti tiukkaa kuria julkistaloudessa, jolle lisämenoja on luvassa mm. EU- ja NATO-jäsenyyksistä ja eläkeuudistuksesta. Viime vuonna Liettuan julkisen sektorin vaje nousi 1,9 prosenttiin BKT:sta eli IMF:n kanssa sovittua rajaa (1,4 %) korkeammaksi.

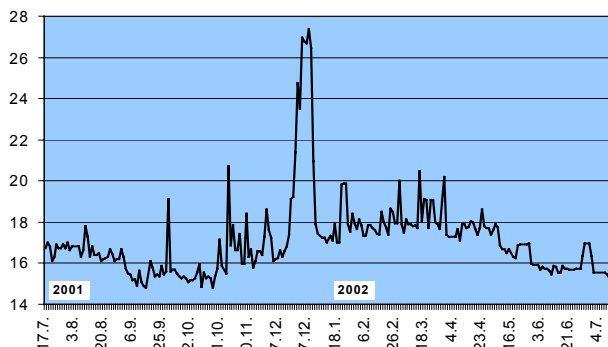
Liettuan aikomuksena ei tälläkään kertaa ole nostaa IMF:n kanssa elokuussa 2001 sovittua 110 miljoonan dollarin valmiusluottoa, vaan järjestelyn tarkoituksena on tukea maan talouspoliittista linjaa. 19 kuukauden ajalle tehty järjestely on järjestyksessä viides, ja sen uskotaan jäävän Liettuan ja IMF:n välillä viimeiseksi.

Puolan valtiovarainministeri Marek Belka erosi tehtävästään 2.7. sen jälkeen, kun hallitus hyväksyi esityksensä vuoden 2003 budjettivajeeksi 43 mrd. zlotya (10,7 mrd. dollaria) aiemmin sovitun 40 mrd. zlotyn sijaan. Belkan seuraajaksi nimitettiin Grzegorz Kolodko, joka oli valtiovarainministerinä vuodesta 1994 vuoteen 1997.

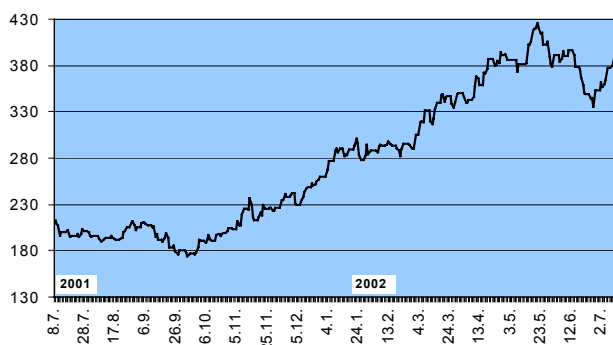
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

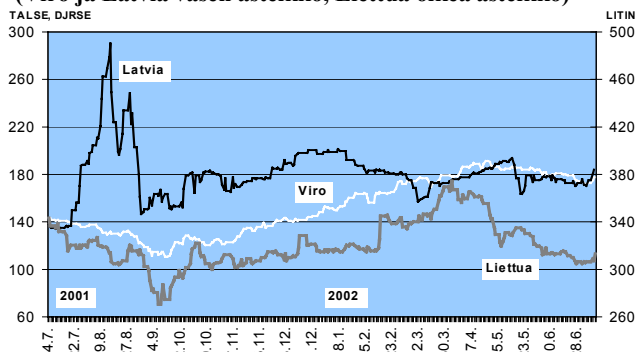
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän teollisuustuotanto jatkaa varovaista kasvua. Tilastokomitean mukaan tammi-kesäkuussa teollisuustuotanto kasvoi 3,2 % verrattuna viime vuoden ensimmäiseen vuosipuoliskoon. Työpäivien lukumäärällä korjattuna teollisuustuotanto kasvoi aavistuksen verran enemmän eli 3,8 %. Kesäkuun työpäiväkorjattu teollisuustuotanto oli liki 5 % suurempi kuin toukokuun vastaava luku. Kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa erityisen voimakkaasti kasvoivat mm. värimetallurgia (liki 10 %) ja elintarviketeollisuus (noin 8 %). Raakaöljyn tuotanto kasvoi 8,4 % ja lämmöntuotanto noin 6 %. Sen sijaan sähköntuotanto supistui pari prosenttia vuoden 2001 ensimmäiseen vuosipuoliskoon verrattuna.

Venäjän vaihtotaseen ylijäämä ja pääoman ulosvirtaus pienenevät. Keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vaihtotaseen ylijäämä pieneni tammi-kesäkuussa 15 miljardiin dollariin eli runsaaseen 9 prosenttiin BKT:sta (vuotta aiemmin 15 % BKT:sta). Tavarakaupan ylijäämä pieneni 20 miljardiin dollariin ja palveluiden kaupan alijäämä kasvoi 4 miljardiin dollariin. Venäjän vientitulot vähenivät 5 % vuotta aiemmasta. Raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun osuus koko tavara- ja palveluviennistä oli edelleen 45 %.

Pääomataseen alijäämä supistui tammi-kesäkuussa alustavien maksutasetietojen mukaan alle 7 miljardiin dollariin. Erityisesti yksityisen pääoman nettoulosvirtaus supistui selvästi. Maksutaseen tilastovirhe-erä, joka heijastelee lähinnä tilastoimattomia pääomavirtoja, oli tammi-kesäkuussa harvinaisen pieni.

Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjän yrityssectorille (pl. pankit) olivat tammi-kesäkuussa vain miljardi dollaria (1,2 miljardia dollaria vuotta aiemmin). Keskuspankin valuuttavaranto on kasvanut vuoden alusta lähes 8 miljardia dollaria. Heinäkuun alusta alkaen valuuttavarannon laskuperusteita on muutettu siten, että varantoon ei enää lasketa keskuspankin lyhytaikaisia valuuttasitoumuksia. Uuden laskentatavan mukainen valuuttavaranto oli 1.heinäkuuta 42,2 miljardia dollaria.

Venäjän maksutaseen pääeriä, mrd dollaria

	2002		2001
	Huhti- kesäkuu (alustava)	Tammi- kesäkuu (alustava)	Tammi- Kesäkuu
Vaihtotase	7,4	14,6	20,8
- Vientitulot	28,8	53,3	56,2
- Tavaravienti	25,7	47,6	51,4
- Palveluvienti	3,1	5,7	4,8
- Tuontimenot	20,1	36,8	33,4
- Tavaratuonti	14,8	27,1	24,9
- Palvelutuonti	5,3	9,7	8,5
Pääomatase	-1,3	-6,7	-9,6
- Yksityisen pääoman nettovirta	-0,3	-2,6	-5,4
Tilastovirhe-erä	-0,1	-1,2	-3,8

Presidentti Putin allekirjoitti keskuspankkilain. Uuden lain mukaan Venäjälle perustetaan kansallinen pankkineuvosto, jossa on yhteensä 13 jäsentä. Presidentti, duuma ja hallitus nimeävät kukin kolme jäsentä, Federaationeuvosto kaksi sekä keskuspankki yhden. Pankkineuvosto valvoo keskuspankkia ja mm. hyväksyy vuosittaiset henkilöstömenot ja investoinnit sekä vahvistaa keskuspankin tilinpäätöksen.

Federaationeuvosto hyväksyi lukuisia uusia lakeja. Kevään viimeisessä istunnossaan 10.7. Federaationeuvosto hyväksyi talousuudistusten kannalta keskeisiä lakeja. Hyväksytyiksi tulivat mm. laki maatalousmaan myynnistä, pienyritysten verotuksesta sekä uudistettu konkurssilaki. Aikaisempi, vuonna 1998 voimaantunut konkurssilaki on monilta osin osoittautunut puutteelliseksi ja sen määräyksiä on käytetty hyväksi myös elinkelpoisten yritysten ajamiseksi konkurssiin. Uudistetun lain tavoitteena on mm. lisätä velallisen oikeuksia konkurssitilanteessa, tiukentaa konkurssihallinnolle asetettavia vaatimuksia sekä nostaa hieman kynnystä konkurssin vireilepanoon. Samassa istunnossa Federaationeuvosto hyväksyi myös mm. lain siviilipalveluksesta sekä ääriainesten toiminnan vastustamisesta. Presidentin on vielä allekirjoitettava lait ennen niiden voimaantuloa.

Venäjällä pankkitalletusten ja -luottojen rakenteissa muutoksia. Keskuspankin talletus- ja luottotiedoissa (jotka eivät kata yritysten käyttelytilejä eivätkä Vneshekonombank'ia) talletuskanta oli toukokuussa reaalisesti 20 % suurempi kuin vuosi sitten. Kotitalouksien talletusten kasvu oli 34 % kun taas yritysten talletukset pankeissa vähenivät. Kotitalouksien talletusten kasvu keskittyi valuuttatalletuksiin – ne kasvoivat lähes 50 % ja niiden osuus kotitalouksien kaikista talletuksista nousi 60 prosenttiin. Kotitalouksien talletukset lisääntyivät Sberbankissa neljänneksellä, mutta muissa pankeissa lähes 60 %. Sberbankin osuus kotitalouksien talletuksista oli 70 % toukokuun alussa (vuotta aiemmin 75 %). Kotitalouksien ja yritysten sekä rupla- että valuuttatalletusten maturiteetit ovat pidentyneet viime syksystä.

Pankkien yrityksille ja kotitalouksille myöntämien luottojen kanta oli toukokuussa reaalisesti runsaat 30 prosenttia suurempi kuin vuosi sitten.

Latvia myöntää kolme UMTS lupaa. Latvia on ensimmäisenä Baltian maana päättänyt kolmannen sukupolven GSM-lupien (UMTS) aikataulusta. Latvian hallitus on päättänyt myöntää kolme UMTS-lupaa ja tarjoaa maan kahdelle nykyiselle GSM-operaattorille, Telian ja Soneran omistamalle, LMT:lle (Latvijas Mobilas Telefons) ja ruotsalaisen NetComin omistamalle Tele2:lle mahdollisuuden ostaa UMTS-luvat 5,8 miljoonan latin (9,8 milj. euron) hintaan. Jos operaattorit eivät osta lupia, ne huutokaupataan syyskuussa. Hallitus on määrännyt huutokaupattaville luvulle 7,6 miljoonan latin (12,8 milj. euron) lähtöhinnan. Hallituksen tavoitteena on kaupallisten

UMTS-palveluiden lanseeraaminen vuoden 2003 loppupuolella.

Viro valmistelelee neljän UMTS-luvan kauppaamista vuoden 2003 alkupuoliskolla. Maa on päättänyt huutokaupattaville luvulle 50 miljoonan kruunun (3,2 milj. euro) minimihinnan. Liettuan virallinen tavoite on UMTS-lupien kauppaaminen vuoden 2002 loppuun mennessä, mutta käytännön toimenpiteistä ei ole vielä tiedotettu.

EU-jäsenyysneuvottelut edenneet loppusuoralle. Kesäkuun lopulla pidetyssä Sevillan huippukokouksessa nykyiset EU-maat sopivat, että Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tšekin tasavalta, Slovakia, Unkari, Slovenia, Kypros ja Malta voivat liittyä jäseneksi ja järjestää EU-parlamenttivaalit vuonna 2004, jos jäsenyysneuvottelut saadaan päätökseen ennen Kööpenhaminan huippukokousta joulukuussa.

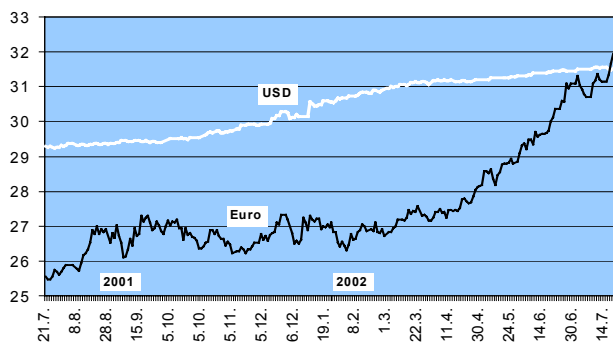
Aikataulu neuvotteluille on kireä, sillä vaikeimpina pidetyt asiakohdat eli maatalous ja EU:n budjetti ovat kaikilla mailla vielä sopimatta. Vaikka komissio teki oman ehdotuksensa uusien jäsenmaiden maataloustausta viime talvena, EU:n nykyiset jäsenmaat eivät ole vielä päässeet asiasta yhteisymmärrykseen. Hakijamaat ovat vaatineet korotuksia komission ehdottamiin tukiin ja tuotantokiintiöihin. Samaan aikaan EU:ssa on käynnissä kiivas keskustelu nykyisen maatalouspolitiikan uudistamisesta, joka myös vaikuttaa hakijamaiden maatalousneuvotteluihin.

Hakijamaista Liettua ja Kypros ovat neuvotteluissa pisimmällä päätettyään neuvottelut alustavasti 28:sta kaikkiaan 31:sta asiakohdasta. Bulgariaa ja Romaniaa ei lasketa ensimmäisen laajentumiskierroksen ryhmään, mutta Sevillan huippukokouksessa päätettiin, että joulukuussa Kööpenhaminassa sovitaan maiden jäsenyyden aikataulusta.

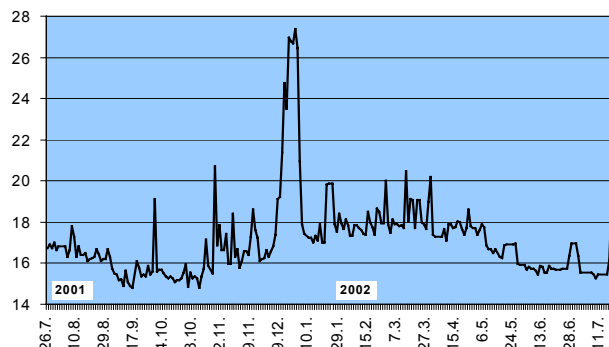
Lähes kaikkien hakijamaiden ostovoimakorjattu BKT henkeä kohden on hieman lähestynyt viime vuosina EU-maiden keskiarvoa.

	Alustavasti sovitut asiakohdat		Tuotantotaso henkeä kohden suhteessa EU-maihin*, %	
	Kesäkuu 2002	joulukuu 2001	1997 EU-15 = 100	2001
Kypros	28	24	83	88
Liettua	28	23	35	37
Slovenia	27	26	66	70
Latvia	27	23	28	32
Viro	27	20	38	42
Slovakia	26	22	49	50
Tšekki	25	24	62	60
Puola	25	20	37	39
Unkari	24	24	47	51
Malta	23	20	55	55
Bulgaria	20	14	28	31
Romania	12	9	26	24

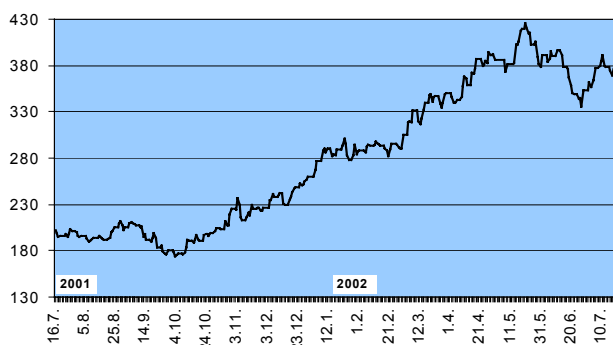
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

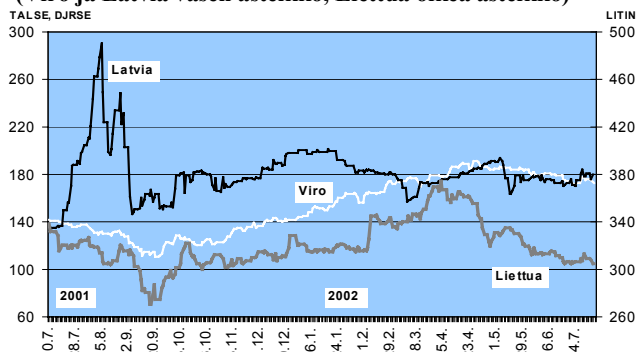

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit

(Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Federaatiobudjetti pysyi ylijäämäisenä. Venäjän finanssiministeriön alustavien ennakkotietojen mukaan kuluvaan vuoden tammi-kesäkuun federaatiobudjetin tulot olivat 987 mrd. ruplaa ja menot 909 mrd. ruplaa. Tammi-kesäkuun budjettilyijäämä oli 77 mrd. ruplaa, mikä vastaa budjetissa ennakoitua tasoa eli 1,6 % ajanjakson arvioidusta BKT:sta.

Viimeaikaisten verouudistusten vaikutukset näyttäisivät selvästi heijastuvan budjetin tulopuolelle. Uuden sosiaaliveron tulot ylittivät budjettiennusteen noin neljänneksellä ollen kaikkiaan 170 mrd. ruplaa. Tästä summasta vain 155 mrd. ruplaa tilitettiin eläkerahastoille. Muut verotulot jäivät hieman ennakoitua pienemmiksi ollen yhteensä 517 mrd. ruplaa. Suurin yksittäinen syy verotulojen laskuun vaikuttaisi olevan vuoden alussa voimaan tullut uusi yritysverolaki. Laki mm. laski yritysten veroastetta 35 prosentista 24 prosenttiin, laajensi oikeutta tehdä poistoja sekä lakkautti lukuisia verohelpoituksia. Tullitulot olivat alkuvuonna ennakoitun suuruiset eli noin 260 mrd. ruplaa.

Venäjän ulkomainen velka supistui hieman. Finanssiministeriön mukaan Venäjän federaation velka oli kuluvaan vuoden ensimmäisen neljänneksen lopussa 4636,3 miljardia ruplaa (149 mrd. dollaria). Tästä ulkomaanvaluuttamääräistä velkaa oli noin 132 miljardia dollaria. Vuoden alusta valuuttamääräinen velka on supistunut yhdellä miljardilla dollarilla. Samaan aikaan keskuspankin tilastoima federaation ulkomainen velka eli ulkomaisten sijoittajien ja instituutioiden hallussa oleva velka oli 110 miljardia dollaria, mikä on noin 2 miljardia dollaria vähemmän kuin vuoden alussa. Keskuspankin tilastoima Venäjän valtion, yritysten sekä rahoituslaitosten yhteenlaskettu ulkomainen velka oli 150 miljardia dollaria ensimmäisen vuosineljänneksen lopussa.

Venäläisten suuryritysten tulokset vaihtelevia. Sähkömonopoli UES:lle viime vuosi oli erittäin hyvä. Kansainvälisen kirjanpitostandardin (IAS) mukaan UES:n vuoden 2001 voitto ennen veroja oli 1,3 miljardia dollaria, kun se vuonna 2000 oli vain 18,6 miljoonaa dollaria. Tuloksen parantuminen selittyi suurelta osin hyvin onnistuneilla velkajärjestelyillä. Toisaalta kaasujätti Gazpromin vuoden 2001 yhdeksän ensimmäisen kuukauden voitto ennen veroja laski IAS:n mukaan 1,1 miljardiin dollariin, mikä oli noin 250 miljoonaa dollaria alempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana.

Öljy-yhtiöiden tulokset pienenevät edellisvuodesta öljyn hintojen putoamisen sekä valmisteverojen ja tullien korotusten takia. Lukoilin viime vuoden tulos pieni 36 prosentilla 2,1 miljardiin dollariin ja Jukosin voitto ennen veroja pieni kuudella prosentilla 3,5 miljardiin dollariin.

Venäjän suurimman autovalmistajan, AvtoVAZin, voitto kasvoi viime vuonna lähes 300 %. IAS:n mukainen voitto ennen veroja oli 459 miljoonaa dollaria, kun vuoden 2000 voitto oli 116 miljoonaa dollaria. Sberbankin vuoden 2001 voitto kasvoi 125 % vuotta aiemmasta. Voitto ennen veroja oli 896 miljoonaa dollaria. Tuloksen

kasvu johtui pääosin Sberbankin arvopaperisalkun uudelleen arvioinnista.

Tilastokomitean mukaan vuonna 2001 maan yrityksistä 61,6 % oli voitollisia, kun vuotta aiemmin voitollisia yrityksiä oli 58,4 %. Teollisuusyritysten tulokset puolestaan heikkenivät hieman vuonna 2001. Poikkeuksia tähän olivat sähkö-, rakennus-, auto- ja lasiteollisuuden yritykset, joiden tulokset paranivat.

Reaalitulot kasvavat edelleen voimakkaasti. Venäjän tilastokomitean mukaan väestön käytettävissä olevat reaalitytulot kasvoivat ensimmäisellä vuosipuoliskolla 8 prosenttia viime vuoden alkupuoleen verrattuna. Keskipalkka oli tämän vuoden kesäkuussa 4522 ruplaa (143 euroa), mikä on liki 40 % enemmän kuin vuosi sitten. Reaalinen keskipalkka on vuodessa kasvanut noin 20 % ja on nyt vuoden 1998 rahoituskriisiä edeltäneellä tasolla. Palkkarästit ovat alkuvuonna hieman kasvaneet ja tilastokeskuksen tietojen mukaan kesäkuussa palkkarästejä oli 7,7 miljoonalla palkansaajalla. Yli 70 % rästeistä on sosiaalisektorin (koulutus, terveydenhuolto, kunnallistekniikka, asuminen) työntekijöille.

Venäjän työttömyys väheni hieman. Venäjän tilastokomitean tietojen mukaan työttömien määrä oli vuoden 2002 ensimmäisellä puoliskolla 5,9 miljoonaa, mikä oli noin 10 % vähemmän kuin edellisvuoden vastaavana ajanjaksona. Tammi-kesäkuussa työttömien määrä supistui vain 3 %. Työttömyysrekisteriin ilmoittautuneita oli kesäkuussa 1,2 miljoonaa, eli noin 20 % enemmän kuin vuosi sitten. Työttömien osuus työvoimasta oli tämän vuoden puolella välissä 8,2 %, kun taas työvoiman määrä kesäkuun lopussa oli 72,5 miljoonaa, mikä on noin 50 % Venäjän koko väestöstä.

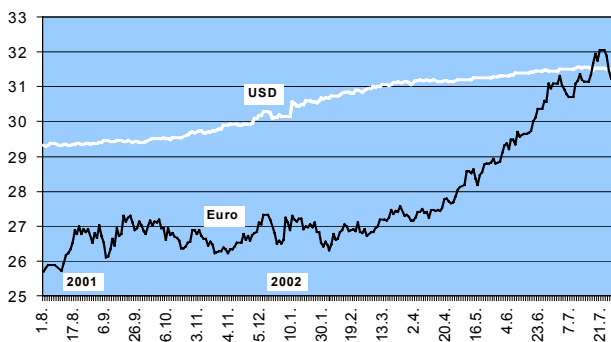
IMF ja Latvia jatkavat valmiusluottojärjestelyä. Kansainvälisen valuuttarahaston johtokunta ilmaisi 12.7. tyytyväisyytensä Latvian talouskehitykseen ja myönsi maalle 31 miljoonan dollarin (31,4 milj. euron) lainaerän vuonna 2001 sovitusta 44 miljoonan dollarin (44,6 milj. euron) valmiusluottojärjestelystä. IMF keskeytti luottojärjestelyn viime syksynä, koska maan budjettivajaverteesta vuodelle 2002 ei päästy sopuun.

IMF oli tyytyväinen erityisesti Latvian rakenneuudistuksiin, korruption vastaisiin toimiin, ripeään talouskasvuun sekä matalaan inflaatioon ja ilmoitti maan sijoittuvan parhaiten kehittyneiden EU-hakijamaiden joukkoon. IMF kuitenkin korosti tiukan budjettikurin merkitystä, jotta vaihtotaseen vaje ei ylittäisi 8,5 % BKT:sta. IMF painottaa myös tiukkaa kuria julkistaloudessa, jolle lisämenoja on luvassa mm. EU- ja NATO-jäsenyyksistä. Tammi-kesäkuussa Latvian budjettivaje oli runsaat 2,3 miljoonaa latia (3,7 milj. euroa). IMF varoitti myös Latviaa maan kunnallistalouden kasvavasta budjettivajeesta. Kuntien yhteenlaskettu budjettilyijäämä vuoden ensimmäisellä puoliskolla oli 8,9 miljoonaa latia (14,8 milj. euroa), ja pääkaupunki Riian budjetti oli jo yksinään 13 miljoonaa latia (21,6 milj. euroa) alijäämä-

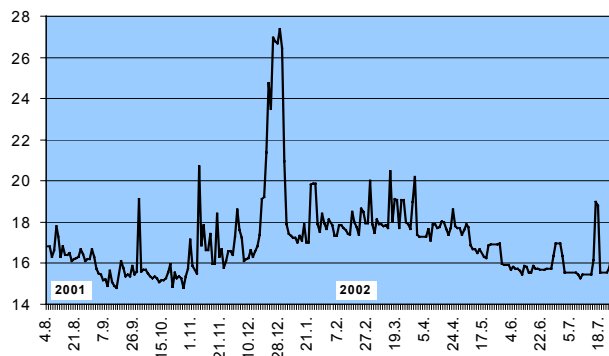
nen. Latvian aikomuksena ei tälläkään kertaa ole nostaa myönnettyä valmiusluottoa, vaan järjestelyn tarkoituksena on tukea maan talouspoliittista linjaa.

Moskova kallein Hong Kongin jälkeen. Mercer-konsulttiyrityksen tekemässä selvityksessä verrattiin 200 hyödykkeen ja palvelun hintaa 144 suurkaupungissa. Selvityksen mukaan Moskova on Euroopan kallein ja maailman toiseksi kallein kaupunki asua ja elää. Pietari on Euroopan toiseksi ja Lontoo kolmanneksi kallein kaupunki, koko vertailussa kaupungit olivat kahdeksannelle ja kymmenennellä sijalla. Baltian maista kallein kaupunki on Riika, 22. sijalla. Sen sijaan Tallinnan, (80. sija) ja Vilnan, (86. sija) hintataso osoittautui jo selkeästi alhaisemmaksi.

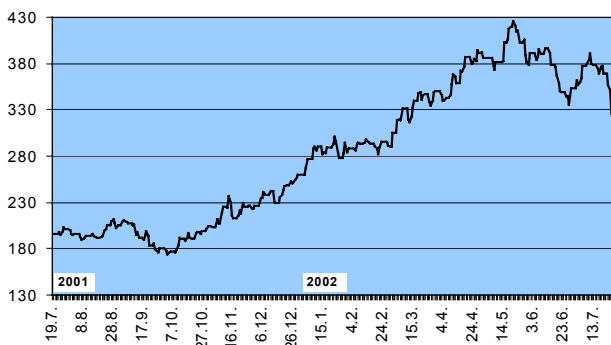
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

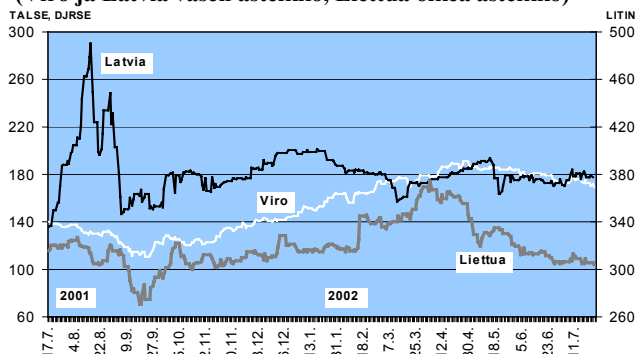
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Presidentti Putin allekirjoitti uusia lakeja. Keskeisin uusista laeista on laki maatalousmaasta, joka tulee voimaan tammikuun lopulla 2003. Venäjän maa-alasta tämän lain piiriin kuuluu lähes neljännes. Laki ei koske tonttimaata, ei kasvimaita eikä puutarhoja. Venäjän hallintoalueilla ei ole oikeutta antaa omia maatalousmaan omistusta koskevia lakeja. Aluehallinnoilla on kuitenkin etuosto-oikeus maatalousmaahan lukuun ottamatta julkisia huutokauppoja.

Nyt hyväksytty laki ei aseta ylärajaa omistettavan maa-alan koolle, mutta maa-ala ei voi olla pienempi kuin 10 % tietyn paikkakunnan maatalousmaa-alasta. Edelleenkin yhteisomistuksessa oleviin entisten sovhoosien ja kolhoosien maihin laki määrää sovellettaviksi siviilikoodeksin määräyksiä eli yhteismaat rinnastetaan yksityisessä omistuksessa oleviin. Laki antaa yhteismaaosuuden omistajalle oikeuden vaatia maa-alansa erottamista. Ukomalalaiset voivat saada maatalousmaata vain vuokralle.

Venäjän yritysoikeuskoodeksi ja laki välimiesoikeuksista tulivat voimaan 27. heinäkuuta. Pienyritysten verotusta koskevat verokoodeksin II-osan muutokset tulivat voimaan elokuun alusta. Laki maatalousyrittäjien taloudellisesta tukemisesta tuli voimaan 13.7. Sen mukaan raskaasti velkaantuneilla yrittäjillä on kerran yrittäjyytensä aikana mahdollisuus päästä velkasaneeraukseen. Lain työeläkerahastojen varojen sijoittamisesta presidentti allekirjoitti 24.7. ja se tuli voimaan 30.7.

Venäjän luottoluokitukset ovat nousseet. Luottoluokituslaitos Standard&Poor's nosti 26.7. Venäjän federaation pitkäaikaisten valuutta- ja ruplamääräisten lainojen luokitusta luokasta B+ luokkaan BB-. S&P:n mukaan luottoluokituksen nostamisen taustalla ovat mm. rakenteellisten uudistusten hyvä eteneminen sekä federaation tiukka budjettikuri, mitkä ovat vahvistaneet maan velanhoitokykyä. Samalla S&P myös nosti Moskovan ja Pietarin kaupunkien pitkäaikaisten valuuttalainojen luokitusta luokkaan BB-.

Luottoluokka BB kertoo, että Venäjän kyky vastata veloistaan on lähes riittävä, mutta olosuhteiden muutokset voivat helposti heikentää maan velanhoitokykyä. Näin ollen kyseisiin lainapapereihin sisältyy edelleen jonkin verran epävarmuutta ja spekulatiivista luonnetta. Luottoluokituslaitos Fitch IBCA nosti Venäjän federaation pitkäaikaisten lainojen luottoluokitusta jo toukokuun alussa luokkaan BB-. Fitch IBCA piti kohentuneen lainanhoitokyvyn taustatekijöinä rakenneuudistusten etenemistä, poliittista vakautta ja parantunutta makrotaloudellista kehitystä. Fitch IBCA nosti myös Moskovan ja Pietarin kaupunkien pitkäaikaisten lainojen luokitus toukokuussa luokkaan BB-.

Venäjä korottaa öljyn vientitulleja. Venäjän hallitus nosti 1.8. alkaen raakaöljyn vientitullia 20,4 eurosta 21,9 euroon tonnilta. Vientitullia korjataan kahden kuukauden välein, jotta se vastaisi vallitsevaa raakaöljyn hintatasoa.

Uusi vientitulli perustuu Urals-öljyn kesä-heinäkuun 23,6 euron tynnyrikeskihintaan.

Raskaan polttoöljyn vientitullia nostetaan syyskuun puolivälissä 10 eurosta 20 euroon tonnilta. Talousministeriön tariffiosaston johtajan Andrei **Kushnirenkon** mukaan korotuksella pyritään takaamaan lämpövoimaloiden normaali toiminta tulevana syksynä ja talvena.

Hallituksen suunnitelmassa on myös nostaa moottoripolttonesteiden vientitullia 25 eurosta 35 euroon tonnilta. Korotuksella hallitus tähtää kotimaisten hintojen nousun pysäyttämiseen ja polttoaineiden riittävyyteen sadonkorjuun aikana.

Venäjä vie raakaöljyä ulkomaille lähes 420 000 tonnia päivässä. Jalostettuja öljytuotteita puolestaan viedään Venäjältä noin 70 miljoonaa tonnia vuodessa.

Venäjän talouden pääsektoreiden kasvu hidastunut. Talouden viiden pääsektorin toimintaa kuvaava Venäjän tilastokomitean tuotantoindikaattori osoitti tämän vuoden ensimmäiselle puoliskolle 3,7 prosentin kasvua viime vuoden ensimmäiseen puoliskoon verrattuna. Edellisvuodesta kasvu kuitenkin hidastui 1,6 prosenttiyksikköä.

Vähittäiskaupan kasvu hiipui ensimmäisellä vuosipuoliskolla 8,4 prosenttiin, kun se edellisvuoden ensimmäisellä puoliskolla oli 9,6 %. Teollisuustuotannon kasvu hidastui 5,5 prosentista 3,2 prosenttiin ja rakentamisen kasvu edellisen vuoden 6,4 prosentista 2,8 prosenttiin. Maataloustuotannon kasvu kiihtyi tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla neljään prosenttiin, kun se edellisvuoden vastaavana ajanjaksona oli 2,9 %. Kuljetussektorin kasvu puolestaan kiihtyi edellisvuoden 2,5 prosentista 4,3 prosenttiin.

LUKoilin osakkeiden myyntiä lykättiin. Venäjän federaation omaisuusrahaston oli tarkoitus myydä yksityisille sijoittajille 5,9 prosentin osuus öljy-yhtiö LUKoilin osakkeista. Yksityistämismyynti oli tarkoitus toteuttaa laskeamalla liikkeelle 5,9 prosentin osuutta vastaava määrä Global depository rights -osakkeita (GDR) Lontoon pörsissä 31.7. Huonoon markkinatilanteeseen vedoten liikkeellelasku päätettiin kuitenkin viime hetkellä perua.

Baltian budjetit toteutuneet lähes suunnitelmien mukaisesti. *Viron* julkisen sektorin ylijäämä tammikuussa oli ennakkotietojen mukaan 1,2 miljardia kruunua (76 milj. euroa) eli 1,1 % BKT:sta. Valtiontalous oli 1,3 miljardia kruunua ylijäämäinen, kun taas kuntatalous oli 112 miljoonaa alijäämäinen. Viime vuoden julkisen sektorin ylijäämä oli 0,4 % BKT:sta.

Latvia on onnistunut säilyttämään tiukan budjettikurin odotuksia paremmin. Latvian valtiontalous oli 2,3 miljoonaa latia ylijäämäinen, mutta kuntatalous oli 8,9 miljoonaa latia alijäämäinen. Latvian julkisen sektorin konsolidoitu alijäämä oli vuoden ensimmäisellä puoliskolla 3,8 miljoonaa latia (6,4 milj. euroa) eli ennakkotietojen mukaan 0,2 % BKT:sta ja selvästi IMF:n asettaman maksimi-

mirajan (1,8 % BKT:sta) alapuolella. IMF päättikin heinäkuussa jatkaa Latvian talousohjelmaa, joka oli keskeytynyt vuoden alussa budjettierimellisyyksien takia. Tammi-kesäkuussa Viime vuonna Latvian julkisen sektorin alijäämä oli 2,1 % BKT:sta.

Liettuan valtiontalouden tulot olivat kuluvan vuoden kuuden ensimmäisen kuukauden aikana 2,6 % ja kuntatalouden tulot 0,8 % budjetoituja suuremmat. Maan valtionbudjetin menot ovat pysyneet suunnitellun suuruksina, ja ylijäämä tammi-kesäkuussa oli ennakkotietojen mukaan 0,5 % BKT:sta. Liettua on sopinut IMF:n kanssa kuluvalla vuodelle julkisen sektorin (valtio + kunnat) alijäämälle 1,5 % BKT:sta maksimirajan. Viime vuonna Liettuan julkisen sektorin alijäämä oli 1,9 % BKT:sta. Liettuan parlamentti hyväksyi heinäkuun alussa lisäbudjetin, joka lisää valtion menoja 122 miljoonalla litillä. Uuden budjetin kokonaismenot vuodelle 2002 ovat 10 miljardia litia (2,9 mrd. euroa).

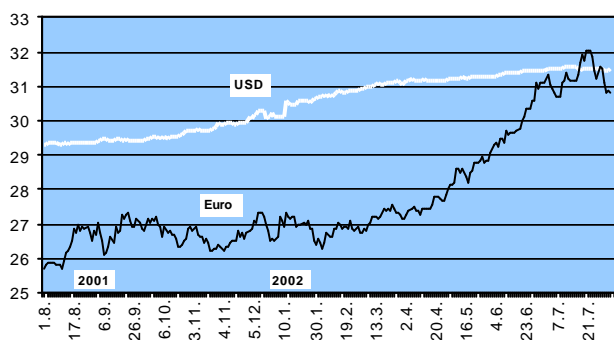
Liettuassa yhä Baltian suurin työttömyys. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n menetelmien tilastoitu työttömyysaste oli tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Virossa 11,2 % ja Latviassa 13 %. Liettuassa työttömyysaste oli ennakkotiedon mukaan 17,2 % eli korkeampi kuin vuotta aiemmin. Virossa työttömyys on vähentynyt viimeisen vuoden aikana. Työllisyystilanne on parantunut Tallinnassa, kun taas Koillis-Virossa työttömyysaste on pysynyt muuta maata korkeampana. Latvian työttömyysaste on säilynyt lähes ennallaan. Työllisyystilanne on huonoin Itä-Latviassa ja parhain Riassa. Liettuassa työl-

lisyyssaste on korkeampi suurimmissa kaupungeissa kuin maaseudulla. Kaikissa Baltian maissa työttömyys on yleisintä nuorten keskuudessa.

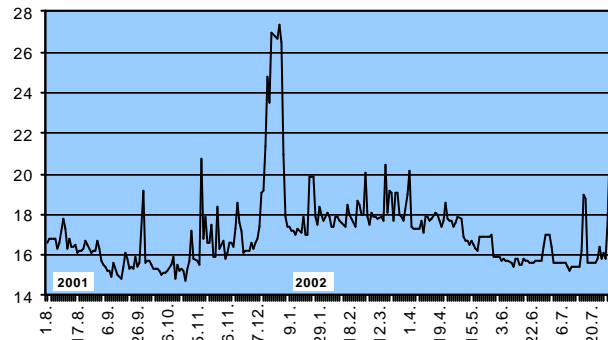
Edellä olevat luvut perustuvat tilastoviranomaisten otantatutkimuksilla tekemiin työvoimaselvityksiin. Rekisteröityneiden työttömien lukumäärään perustuvat kuukausittain laskettavat työttömyysasteet ovat näitä lukuja pienempiä, eivätkä menetelmät ole kansainvälisesti vertailukelpoisia tilastointimenetelmien erojen takia. Rekisteröintiin perustuva työttömyysaste on laskenut kaikissa maissa sitten maaliskuun ja oli toukokuun lopulla Virossa 6,0 % (-0,4 prosenttiyksikköä maaliskuusta) ja Liettuassa 11,1 % (-1,5). Sama luku oli kesäkuun lopulla Latviassa 7,9 % (-0,3).

Viro sai EU:lta siirtymäaikaa energiasektorinsa uudistamiseen. Viro sai päätökseen EU-jäsenyysneuvottelut energiasektorin osalta tiistaina 30.7. Neuvotteluissa EU korosti öljyliusketeollisuuden sosiaalisia, taloudellisia ja alueellisia vaikutuksia Virolle ja hyväksyi Viron vaatimuksen avata maan energiasektori kilpailulle kokonaan vasta vuoden 2012 lopussa. Tällä hetkellä vain 10 % Viron energiamaarkkinoista on vapautettu kilpailulle, ja vuoteen 2009 mennessä Viro sitoutuu vapauttamaan 35 % markkinoista. Viro on nyt saanut alustavaan päätökseen EU-jäsenyysneuvottelut 28 asiakohdasta. Jäljellä olevien kolmen asiakohdan joukossa on mm. maatalous.

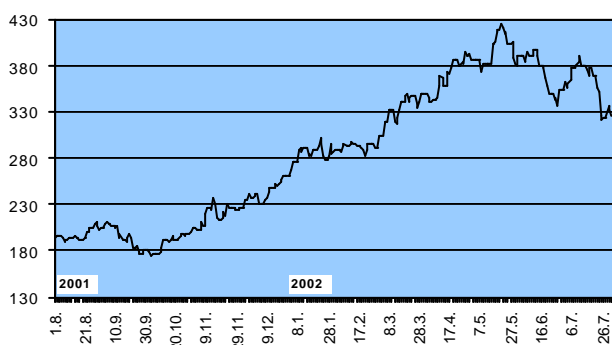
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

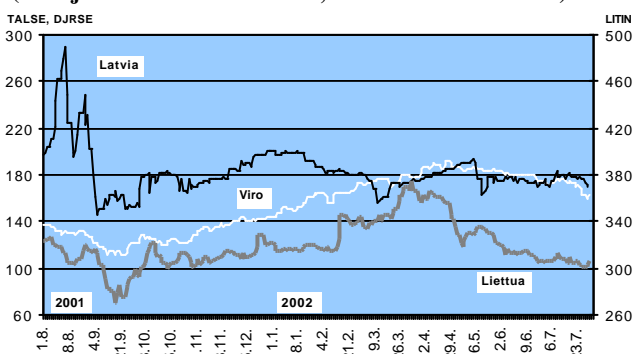
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän monopolien uudistaminen etenee. Sähkömonopoli UES:n uudistamiseen tähtäävään lainmuutospakettiin (siviilikoodeksi, sähkölaki, monopolilaki, energiansäästölaki ja kilpailulaki) tehdyt sadat huomautukset ovat parhailtaan hallituksen, duuman ja liittoneuvoston yhteisen työryhmän hiottavana. Presidentti Vladimir **Putin** kehotti heinäkuun alkupuolella lainlaatijoita kiirehtimään, ettei energiasektorin uudistus lykkääntyisi. Keskeisiä kiistakohtia ovat olleet valtion omistusosuuden suuruus uusissa yhtiöissä sekä keskusvallan ja alueitten toimivaltuuksien määrittely. Työryhmä pyrkii saamaan liitonatyönsä tehtyä 26.8. mennessä. Energiayhtiöiden käytännön ongelmiin, kuten talouden kohentamiseen, kustannusten vähentämiseen ja velkojen järjestelyihin, ryhdytään myöhemmin. Venäjän koko energiasektorin uudistus on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2004 alkupuoliskolla.

Syyskuun alussa Venäjällä alkaa kokeilu, jossa kaikkien sähkön tukkuostajien on ostettava vähintään 15 % sähköstään vapailta markkinoilta. Loput 85 % ne voivat ostaa valtion hintasäännellyiltä markkinoilta.

Venäjän rautateiden monopoliaseman purkaminen on tähän mennessä edennyt tahmeasti. Duuma sai kuitenkin 26.6. ennen kesälomalle lähtöään hyväksytyksi rautateiden uudistamiseen liittyvän 4 lain paketin ensimmäisessä käsittelyssä.

Presidentti Putin jätti elokuun alussa hyväksymättä duuman ja liittoneuvoston jo hyväksymät muutokset vuoden 1998 konkurssilakiin. Presidentti ehdottaa mm., että velkojat eivät voisi osallistua konkurssipesän huutokaupaan ja että valtiolla olisi mahdollisuus vaikuttaa ns. strategisten yhtiöiden pesänhoitajien valintaan.

Venäjän kuluttajahintojen nousu maltillista. Tilastokomitean mukaan vuosi-inflaatio oli heinäkuussa 15,2 %. Heinäkuussa kuluttajahinnat nousivat 0,7 %. Elintarvikkeiden hinnat nousivat 0,4 %, muiden tavaroiden hinnat 0,6 % ja palvelujen hinnat 1,8 %.

Venäjän keskuspankki alensi jälleerahoituskorkoa. Venäjän keskuspankki laski 7.8. jälleerahoituskorkoaan kahdella prosenttiyksiköllä 21 prosenttiin. Vastaavan suuruinen koronlasku toteutettiin myös kuluvan vuoden huhtikuussa. Elokuun 1998 rahoituskriisin jälkeen jälleerahoituskorolla on ollut vain suunta-antava merkitys, mutta keskuspankin viimeaikaiset toimet viittaavat siihen, että se pyrkii aktiivisemmin käyttämään keskeistä ohjauskorkoaan rahapolitiikan välineenä. Jälleerajoituskorko on edelleen selvästi markkinakorkoja korkeampi. Moskovan interbank-markkinoilla kuukauden talletuksen keski-korko oli 14 %.

Vaihtokaupan osuus supistui Venäjällä. Venäjän tilastokomitean mukaan tammi-toukokuussa suurimpien veronmaksaja- sekä monopoliryhtymien myyntituloista vain noin 18 % saatiin muussa muodossa kuin rahana (vekse-

leinä, arvopapereina, kuittausjärjestelyinä ja vaihtokauppana). Vuonna 2001 näiden maksusuoritusten osuus myyntituloista oli 20–25 %. Useimmat teollisuudenalat kattavan Russian Economic Barometer -seurannan mukaan vaihtokaupan osuus teollisuusyritysten myyntituloista oli alkuvuonna noin 13 %. Vuotta aiemmin vastaava luku oli noin 18 %. Suurimmillaan vaihtokaupan osuus teollisuusyritysten myyntituloista oli noin 50 % vuonna 1998.

Tilastokomitean mukaan yritysten erääntyneet velat muille yrityksille pysyivät kuluvan vuoden tammi-huhtikuussa vuoden alun tasalla ja olivat huhtikuun lopussa noin 750 miljardia ruplaa. Veroministeriön tilaston mukaan verovelat konsolidoituun budjettiin olivat kesäkuun lopussa 530 miljardia ruplaa eli nimellisesti 12 % enemmän kuin vuoden alussa.

Rautateiden rahtikuljetukset kasvoivat Baltiassa.

Virossa kuljetettiin rautateitse rahtia vuoden ensimmäisellä puoliskolla 21 miljoonaa tonnia, eli 5,6 % viime vuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän. Transitorahdin määrä oli 18 miljoonaa tonnia ja se kasvoi 20 % viime vuodesta. Neljä viidesosaa transitorahdistä tuli Venäjältä ja sen määrä kasvoi vuoden aikana 17 %.

Latviassa kuljetettiin rahtia rautateitse tammikesäkuussa 21 miljoonaa tonnia, mikä oli 4,7 % enemmän kuin vuosi sitten. Transitorahdin määrä oli 18 miljoonaa tonnia, jossa oli nousua 20 % edellisestä vuodesta.

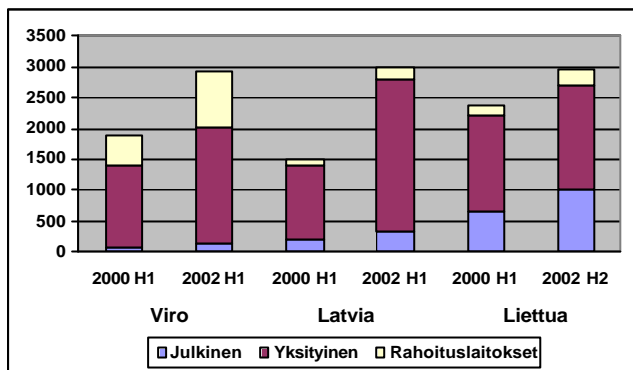
Liettuan valtion rautatieyhtiö kuljetti vuoden ensimmäisellä puoliskolla rahtia 17 miljoonaa tonnia, eli 20 % viime vuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän. Transitorahdin määrä nousi 34 % vuodessa. Liettuaassa suurin syy transitorahdin kasvuun oli kuljetusten lisääntyminen Venäjän ja Kaliningradin välillä.

Lainakannan kasvu hidastui Baltiassa. Virossa pankkien lainakanta oli kesäkuun lopussa 45,7 miljardia kruunua (2,9 mrd. euroa). Latviassa lainojen kokonaismäärä oli 1,8 miljardia latia (3 mrd. euroa) ja Liettuaassa 10,1 miljardia litiä (2,9 mrd. euroa). Lainakannan kasvu on hidastunut kaikissa Baltian maissa vuoden takaisesta. Kasvu oli nopeinta *Latviassa*, jossa se oli vuodessa kasvanut 29 %. *Virossa* lainakanta oli vuodessa kasvanut 21 % ja *Liettuaassa* 12 %. Erityisesti Latviassa ja Virossa ovat yksityishenkilöille ja yrityksille myönnettyt lainat lisääntyneet. Pankkien lainat rahoitusyhtiöilleen ovat kasvaneet erityisesti Virossa.

Pankkijärjestelmän konsolidoitu tase kesäkuun lopussa oli *Virossa* 75,2 miljardia kruunua (4,8 mrd. euroa), *Latviassa* 3,7 miljardia latia (6,2 mrd. euroa) ja *Liettuaassa* 15,1 miljardia litiä (4,4 mrd. euroa).

Korkotaso on kaikissa Baltian maissa yleistä kehitystä seuraten laskenut selvästi. Heinäkuun lopulla 3 kuukauden interbank-korot olivat *Virossa* 3,88 %, *Latviassa* 4,24 % ja *Liettuaassa* 3,47 %. Korot ovat vuodessa laskeutuneet kaikissa maissa noin kaksi prosenttiyksikköä.

Baltian maiden lainakannat kesäkuu 2000 – 2002, milj. euroa

Viro siirtymätalouksmaiden johdossa taloudellisen vapauden indeksillä mitattuna. Amerikkalainen Caton-instituutti on yhteistyössä 55 muun taloudellisen tutkimuslaitoksen kanssa julkistanut vuosittaisen listauksensa maailman maiden talousjärjestelmien liberaalisuudesta. Talouden vapautta kuvaava indeksi koostuu 37 taloudellista kehitystä ja valtion taloudellista roolia kuvaavasta muuttujasta.

Hongkongin, Singaporen ja Uuden-Seelannin taloudet arvioitiin kaikkein vapaimmiksi. 123 maan joukossa parhaiten sijoittuneet siirtymätaloukset olivat Viro sijalla 35 ja Tshekki sijalla 38. Myös muut Baltian maat sijoit-

tuivat suhteellisen vapaiden maiden joukkoon: Latvian sijoitus oli 47 ja Liettuan 60. Venäjän sijoitus oli 116.

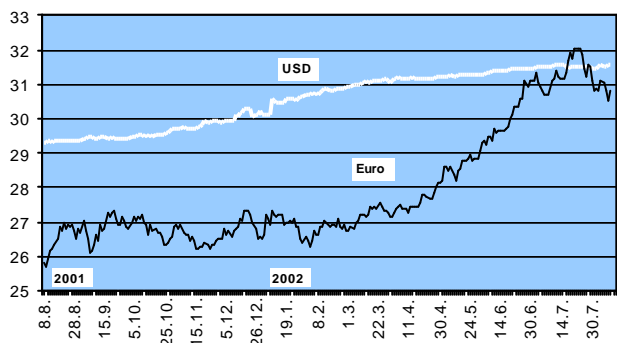
Sijoitus taloudellisen vapauden indeksin mukaan

Selvitys vuosi	2000*	1999**
Viro	35	36
Tshekki	38	60
Latvia	47	46
Unkari	51	43
Liettua	60	62
Slovenia	73	72
Slovakia	82	68
Puola	89	85
Bulgaria	97	79
Romania	114	118
Venäjä	116	117
Ukraina	119	106

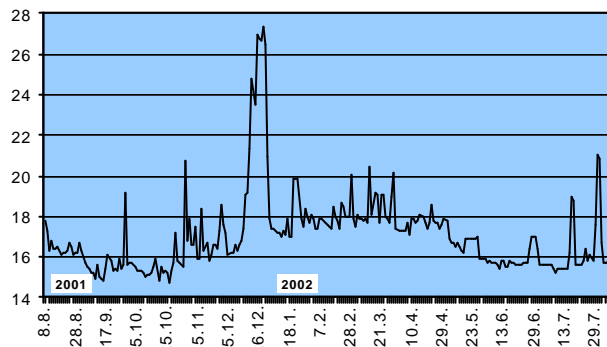
* Economic Freedom of the World: 2002 Annual report

** Economic Freedom of the World: 2001 Annual report

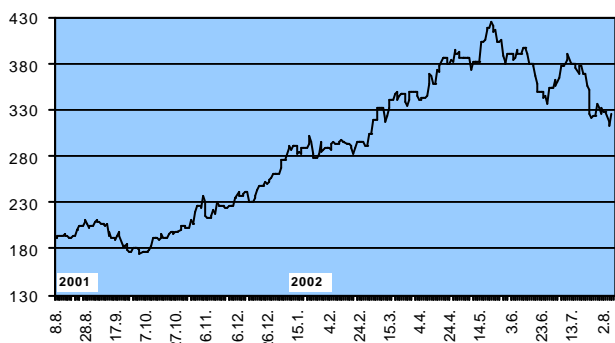
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

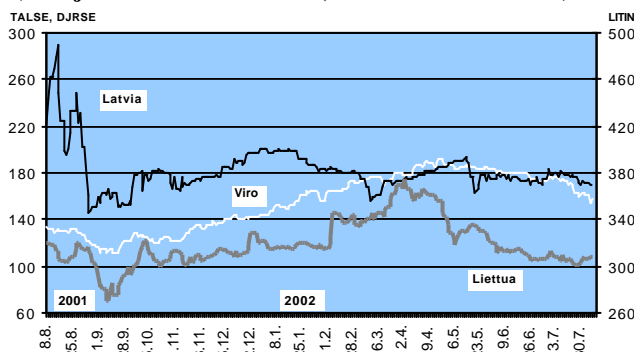
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

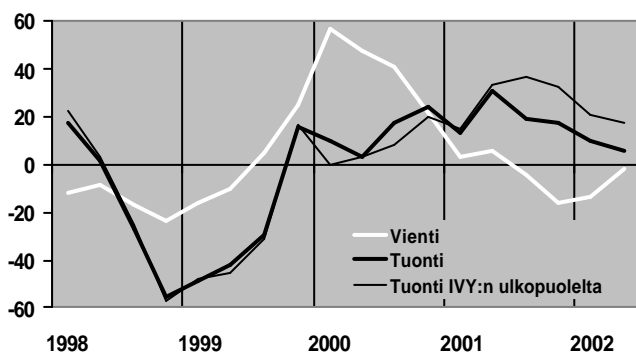

Venäjän vuoden 2002 budjettilyijäämän ennustetaan supistuvan. Finanssministeriön arvion mukaan vuoden 2002 ylijäämä olisikin vain 58 miljardia ruplaa (0,5 % BKT:sta) budjetoidun 178 miljardin ruplan (1,6 % BKT:sta) asemesta. Vuonna 2001 budjettilyijäämää kertyi 216 miljardia ruplaa (2,4 % BKT:sta). Finanssministeri Aleksei **Kudrinin** mukaan ylijäämän supistuminen johtuu sekä lisääntyneistä menoista että odotettua pienemmistä tuloista (pl. sosiaalivero). Menoja ovat lisänneet mm. alueille julkisen sektorin palkkojen maksamiseksi annetut lainat ja armeijan palkankorotukset, kun taas voittoverosta ja arvonlisäverosta oletetaan kertyvän vähemmän tuloja kuin alun perin arvioitiin. Voittoverotulojen supistumisen taustalla on mm. yritysten investointietujen poistaminen. Arvonlisäverotulojen pieneminen johtuu vientiyrityksille palautettavien ALV-osuuksien hoitumisesta aiempaa nopeammin.

Useiden asiantuntijoiden mielestä menojen lisääntymisen taustalla ovat kuitenkin vuoden 2003 budjettikeskustelu ja vuoden 2004 presidentinvaalit. Nyt halutaan asiantuntijoiden mukaan antaa kansanedustajille käsitys, ettei menonlisäyksiin ole ensi vuonna varaa. Toisaalta tänä vuonna tehdyillä menonlisäyksillä pyritään takaamaan alueviranomaisten ääniä presidentinvaaleissa.

Venäjän tuonnin kasvu hidastui edelleen hieman tämän vuoden toisella neljänneksellä. Keskuspankin tietojen mukaan Venäjän tulot koko *tavaraviennistä* vähenivät ensimmäisellä vuosipuoliskolla 7 % vuotta aiemmasta, joskin vientitulojen lasku hidastui toisella neljänneksellä. Venäjän *tavaratuonti* kasvoi vuoden ensimmäisellä puoliskolla runsaat 7 % vuotta aiemmasta ja toisella neljänneksellä alle 5%. Tuonti IVY-maiden ulkopuolelta lisääntyi ensimmäisellä vuosipuoliskolla lähes 20 %, joskin kasvu hidastui hieman toisella neljänneksellä (17 prosenttiin). Euroina tuonnin kasvu IVY:n ulkopuolelta hidastui toisella neljänneksellä runsaaseen 10 prosenttiin. Tuonti IVY-maista väheni vuoden ensipuoliskolla viidenneksen.

Venäjän tavaraviennin ja -tuonnin kehitys, dollariarvon %-muutos edellisen vuoden samasta neljänneksestä

Venäjällä tuottajahinnat nousivat nopeasti. Teollisuuden tuottajahinnat nousivat kesäkuussa 3 % edellisestä kuukaudesta, kun ne nousivat niin huhti- kuin toukokuusakin 2–2,5 %. Tuottajahintojen nousu johtuu ennen muuta öljyn ja öljytuotteiden kotimaisista hinnoista, jotka kääntyivät keväällä nousuun. Öljy halpeni Venäjällä lähes tauotta viime vuoden kesästä alkaen, mikä oli aina huhtikuuhun saakka keskeinen syy teollisuuden tuottajahintojen nousun hitauteen.

Venäjän keskuspankki laski liikepankkien talletuksille tarjoamiaankorkoja. Viime viikolla toteutettu koronlasku koski vähintään viikon pituisia talletuksia. Esimerkiksi viikon talletusten korko laski 7 prosentista 5 prosenttiin ja kuukauden talletusten korko 13 prosentista 11 prosenttiin. Keskuspankki on laskenut näitä korkoja muutamaa otteeseen viime huhtikuun jälkeen. Tällä pankin on arvioitu haluavan hieman lisätä ruplalikviditeettiä markkinoilla, jotta rupla voisi heikentyä selvemmin. Pankkien talletukset keskuspankissa kasvoivat tuntuvasti alkukesän aikana, ja ruplan kurssi on loppukeväästä alkaen heikentynyt varsin vähän pääviitevaluuttaansa dollariin nähden.

Pankkivertailussa Vneshtorgbank ja Sberbank Itä-Euroopan suurimmat. The Banker -lehden tekemän pankkivertailun mukaan Venäjän ja Itä-Euroopan suurin pankki on Vneshtorgbank (VTB). Vertailu perustuu siihen käytettävissä olevan pääoman määrään, jolla pankit voivat kattaa mahdolliset tappionsa. Vuoden alussa VTB:n käytettävissä oleva pääoma oli 1,9 miljardia dollaria, kun taas Venäjän ja koko Itä-Euroopan toiseksi suurimman pankin, Sberbankin, käytettävissä oleva pääoma oli 1,7 miljardia dollaria. Baltian pankeista vertailuun pääsi mukaan vain Viron Hansapank. Sen käytettävissä oleva pääoma oli 391 miljoonaa dollaria. Pankkivertailun ensimmäisen sijan vei USA:n Citigroup, jonka pääoma oli 58 miljardia dollaria.

Venäjän pankkisektorin varat kasvoivat edellisestä vuodesta. Venäjällä oli kesäkuun lopussa 1281 toimiluvan omaavaa pankkia. Lukumäärä ei muuttunut vuotta aiemmasta. Pankeista 1 211:lla oli lupa ottaa yleisötalletuksia ja 820 pankilla oli oikeus ulkomaanvaluuttaoperaatioihin.

Venäjän pankkisektorin varat olivat Venäjän keskuspankin mukaan kesäkuun alussa 3500 miljardia ruplaa (119 mrd. euroa), kun ne vuotta aiemmin olivat 2700 miljardia ruplaa (109 mrd. euroa). Koko pankkisektorin varoista 65 % kuului Venäjän kolmellekymmenelle suurimmalle pankille ja vain 149 pankin pääoma ylitti 300 miljoonaa ruplaa (10 milj. euroa).

Pelkästään Sberbankin varat olivat kesäkuussa 950 miljardia ruplaa (30 mrd. euroa). Sberbankilla oli vuoden alussa lähes kolmannes kaikista yrityksille annetuista luotoista ja sen hallussa oli noin 70 % kaikista yksityishenkilöiden tekemistä talletuksista.

Liettua edelleen Baltian maiden hitain inflaatio. Heinäkuun kuluttajahinnat olivat *Virossa* 3,1 %, *Latviassa* 1,0 % ja *Liettua* 0,1 % korkeammat kuin vuotta aiemmin. Kesäkuusta heinäkuuhun hinnat laskivat *Virossa* 0,3 %, *Latviassa* 0,4 % ja *Liettua* 0,3 %. Eniten laskivat elintarvikkeiden, varsinkin vihannesten ja hedelmien, hinnat. Liettua ja Virossa hintojen laskua heinäkuussa vauhditti edelleen myös niiden euroon sidottujen valuuttojen kallistuminen suhteessa dollariin.

Latvian ja Liettuan vienti piristyi, Viron vienti supistui edelleen. Maiden maksutasetilastojen mukaan huhtikesäkuussa *Viron* viennin arvo oli 9 % pienempi ja tuonin arvo 3 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Viennin supistuminen johtuu koneiden ja laitteiden – varsinkin matkapuhelimien ja niiden osien – viennin vähenemisestä (43 %) tärkeimpään vientimaahan Suomeen. Muita tärkeimpiä vientituotteita – puutuotteita, tekstiilejä ja maataloustuotteita – vietiin huhtikesäkuussa enemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana.

Latvian viennin kasvu kiihtyi huhtikesäkuussa 5 prosenttiin. Vienti EU-maihin kasvoi 6 % ja IVY-maihin 13 %. Venäjän viennin kasvusta hyötynyt elintarviketeollisuus on lisännyt vientiään koko alkuvuoden ajan ja myös tärkeimmän vientisektorin – puun ja puutuotteiden – vienti kääntyi kasvuun. Tuonti Latviaan kasvoi 15 %.

Liettuan vienti alkoi jälleen kasvaa huhtikesäkuussa, jolloin vienti oli 8 % suurempi kuin vuosi sitten. Mineraalituotteiden – lähinnä jalostetun öljyn – vienti vähentyi, kun taas muut sektorit lisäsivät vientiään. Eniten lisääntyi

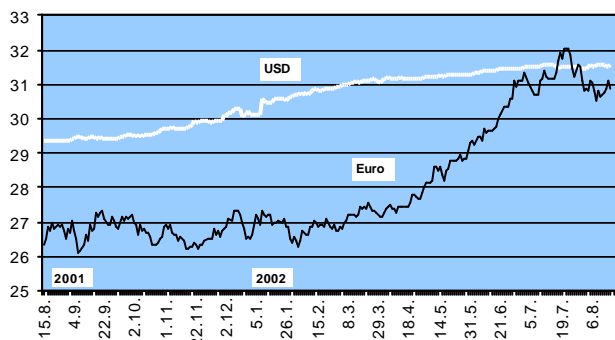
ajoneuvojen (52 %) ja puutuotteiden (20 %) vienti. Vienti EU-maihin kasvoi 7 % ja IVY-maihin, lähinnä Venäjälle, 30 %. Länsi-Euroopasta tuotavien käytettyjen autojen vienti Venäjälle nosti Venäjän Liettuan toiseksi tärkeimmäksi vientimaaksi Iso-Britannian jälkeen. Tuonti Liettuaan kasvoi 17 %.

Baltian maiden teollisuustuotannon kasvu piristyi huhti-kesäkuussa. *Viron* teollisuustuotanto oli kuluvan vuoden toisella neljänneksellä 7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tuotannon kasvu kiihtyi siten tammi-maaliskuusta, jolloin tuotanto pysyi viime vuoden vastaavan ajankohdan tasolla. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla tärkeimmistä teollisuudenaloista ripeää kasvuaan jatkoivat tekstiili- ja mineraaliteollisuus. Sitä vastoin kasvu mekaanisessa puunjalostuksessa, elintarviketeollisuudessa sekä sähkön, veden ja kaasun toimituksessa pysähtyi.

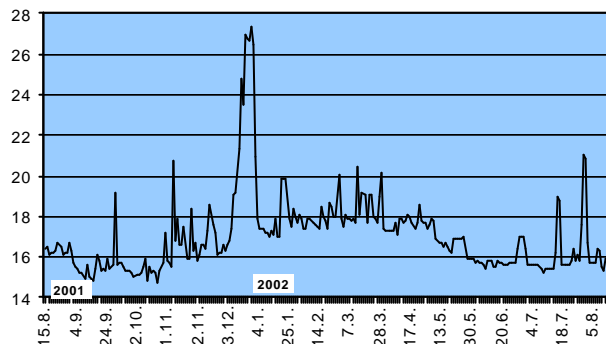
Latvian teollisuustuotannon kasvu piristyi huhtikesäkuussa ja tuotanto oli noin 6 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tärkeimpien tuotannonalojen, elintarvike- ja tekstiiliteollisuuden sekä mekaanisen puunjalostuksen, kasvuvauhti parani alkuvuoden vauhtiin verrattuna.

Liettuan teollisuustuotanto oli myynnillä mitattuna vuoden toisella neljänneksellä 8 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Myös Liettuan tuotanto kasvoi vuoden toisella neljänneksellä ensimmäistä neljänneistä nopeammin. Tammi-maaliskuussa vähentynyt öljynjalostus alkoi taas kasvaa, ja elintarvike- ja huonekaluteollisuuden kasvuvauhti nopeutui. Nopeimmin kasvaneiden alojen joukkoon kuului edelleen liikennevälineiden valmistus (34 %).

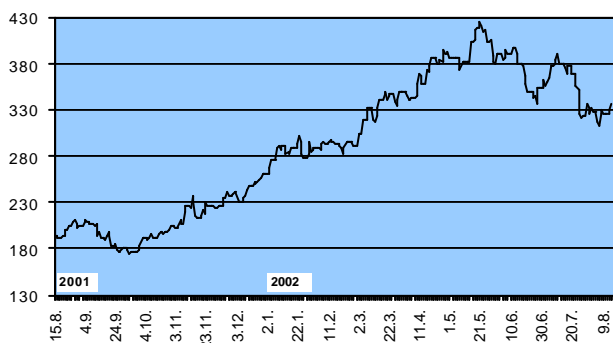
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

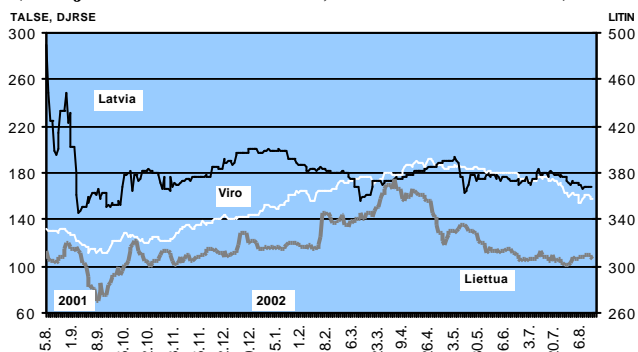
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Presidentti Putin kiirehti Venäjän ja Valko-Venäjän liittoa. Presidentti Vladimir Putinin viime viikolla esitelmän suunnitelman mukaan asiasta pidettäisiin vuonna 2003 kummassakin maassa kansanäänestys. Äänestyksessä kansalaisilta kysyttäisiin, haluavatko he perustaa valtioliiton, jossa maiden oikeudet, vapaudet ja alueiden tasa-arvoisuus määriteltäisiin Venäjän perustuslain mukaan. Mikäli äänestyksen tuloksena päätettäisiin perustaa maiden välinen liitto, järjestettäisiin joulukuussa 2003 uuden liiton parlamenttivaalit ja keväällä 2004 presidentinvaalit. Putin ehdotti myös, että Valko-Venäjä siirtyisi käyttämään Venäjän ruplaa vuoden 2004 alusta eli vuotta aiemmin kuin vuoden 2000 lopulla allekirjoitetun sopimuksen mukaan oli määrä.

Putinin ehdotukset eivät miellyttäneet Valko-Venäjän presidenttiä Aleksander Lukashenkoa, joka vieraili Moskovassa viime viikolla. Hänen mukaansa valtioliittoa ei voida perustaa Putinin ehdotusten mukaisesti, vaan sen perustana tulisi olla Lukashenkon ja presidentti Boris Jeltsinin vuoden 1999 lopulla allekirjoittama liittosopimus. Sopimuksen mukaan maiden perustuslait muokataan toisiaan vastaaviksi. Valtioliiton korkein päättävä elin olisi neuvosto, jota johtaa vuorotellen kummankin maan presidentti.

Venäjän hallitus hyväksyi luonnoksen vuoden 2003 federaatiobudjetiksi. Uusimmassa versiossa tulot ovat 2 400 miljardia ruplaa (18,5 % BKT:sta) ja menot 2 328 miljardia ruplaa (17,9 % BKT:sta), jolloin ylijäämäksi jää 72 miljardia ruplaa (0,6 % BKT:sta). Vuonna 2003 ulkomaisen velan lyhennyksiä maksetaan noin 10 miljardia dollaria ja korkoja 7 miljardia dollaria. Puolustusmenojen ohella menoista tärkeimpinä pidetään oikeuslaitoksen kehittämiseen, sosiaalipolitiikkaan sekä koulutukseen ja tieteeseen suunnattavia menoja.

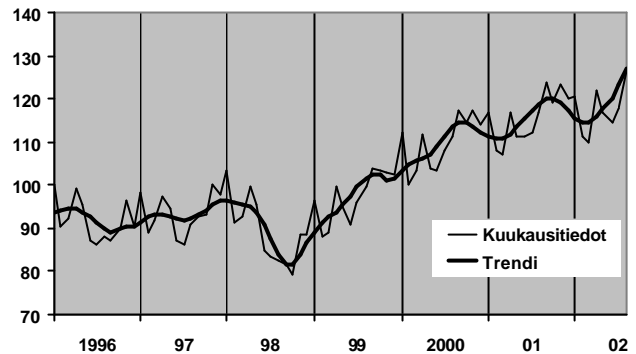
Budjetin tulopuolen rakenteeseen on odotettavissa suuria muutoksia. Vuoden 2003 alusta poistetaan tievero, lisätään aluebudjettien osuutta voittoverotuloista ja siirretään useita muita verotuloja aluebudjeteille. Ns. federaation mandaateista eli alueille siirretyistä velvoitteista, joita alueet eivät varojensa puitteissa pysty hoitamaan, pyritään eroon. Budjetin ensimmäinen käsittely duumassa on tarkoitus pitää syyskuun loppupuolella.

Venäjällä tuotannon kasvu nopeutui heinäkuussa. Teollisuustuotanto kasvoi lähes 8 % viime vuoden heinäkuusta ja myös työpäivien lukumäärällä korjattuna teollisuustuotannon kasvu oli heinäkuussa yli 6 %. Kausitasoitettun teollisuustuotannon trendi osoitti heinäkuussa kasvua jo neljättä kuukautta. Tammi-heinäkuussa teollisuustuotanto kasvoi noin 4 % vuotta aiemmasta.

Teollisuustuotannon kasvun piristyminen oli toinen keskeinen syy siihen, että viiden pääsektorin toimintaa kuvaava indikaattori osoitti heinäkuussa 6,4 prosentin kasvua vuotta aiemmasta. Toinen tekijä oli vähittäiskaupan yli 10 prosentin kasvu. Tammi-heinäkuussa ko. viisi

alaa kasvoivat runsaat 4 % vuotta aiemmasta. Vähittäiskauppa kasvoi vajaat 9%. Rakentaminen lisääntyi alle 3 % ja investoinnit kasvoivat 2,6 %.

Venäjän teollisuustuotanto, joulukuun 1995 (100) – heinäkuu 2002

Euroopan komissio aikoo myöntää Venäjälle markkinatalousstatuksen. Komissio ilmoitti tällä viikolla hyväksyneensä muutoksen polkumyynnin vastaiseen lakiin, mikä katsotaan Venäjän markkinataloudeksi tunnustamisen edellytykseksi. Polkumyynnin mittaamisessa käytetään lainmuutoksen jälkeen venäläisten yritysten omia kustannuksia ja hintoja kolmannen maan hintojen ja kustannusten sijaan. Myös vientituista koituvien hyötyjen laskentamallia muutetaan. Euroopan neuvoston odotetaan hyväksyvän muutokset syksyllä, minkä jälkeen niistä tulee osa EU-lakia.

Venäjän keskuspankilain muutokset 10.7. lisäivät kansallisen pankkineuvoston toimivaltaa. Muutokset lisäävät keskuspankin avoimuutta. Pankkineuvosto käsittelee jatkossa keskuspankin vuosikertomuksen, vahvistaa pankin vuosittaiset henkilöstömenot, investoinnit ja muut hallinnolliset kulut sekä päättää keskuspankin omistuksista muissa luottolaitoksissa. Neuvosto päättää myös keskuspankin tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta. Keskuspankin itsenäistä asemaa vahvistaa lainmuutoksen maininta keskuspankin muista elimistä riippumattomasta toiminnasta.

Lainmuutosten myötä edustustaan 12-jäseniseksi laajentuneessa kansallisessa pankkineuvostossa lisäivät presidentti (+2) edustajaa ja duuma (+1). Vastaisuudessa duuma päättää (kansallisen pankkineuvoston esityksestä) valtiontilintarkastajien keskuspankissa tekemistä tarkastuksista. Muutosten mukaan keskuspankki luopuu omistuksistaan Vneshtorgbankissa 1.1.2003 mennessä. Pitkien keskustelujen jälkeen duuma päätti, että keskuspankki saa tehdä luottolaitoksissa vain yhden samoja asioita käsittelevän tarkastuksen vuodessa. Keskuspankki toteuttaa pankkivalvontatehtävänsä pankkivalvontakomitean kautta.

Baltian maiden vaihtotaseiden vajeet kasvoivat. Kuu-kausitilastojen mukaan *Viron* vaihtotaseen vaje oli huhtikesäkuussa 2,7 miljardia kruunua (170 milj. euroa) eli lähes 10 % ennakoidusta BKT:sta. Vuotta aiemmin vaje oli alle 2 % BKT:sta. Pääsyy suureen vajeeseen oli kauppatase, jonka vaje kasvoi viennin supistuessa ja tuonnin kasvaessa. Suoria ulkomaisia investointeja Viroon virtasi 2 miljardin kruunun arvosta ja Virossa ulkomaille 0,7 miljardia kruunua. Ensimmäisen puolen vuoden aikana *Viron* vaihtotaseen vaje oli noin 12 % BKT:sta.

Latvian vaihtotaseen vaje oli vuoden toisella neljänneksellä 110 miljoonaa latia (190 milj. euroa) eli lähes 9 % BKT:sta. Vuoden 2001 huhti-kesäkuussa vaje oli reilut 6 % BKT:sta. Kauppataseen vaje kasvoi, kun vienti kasvoi tuontia hitaammin. Palvelutaseen ylijäämä kasvoi. Suorien sijoitusten nettovirta Latviaan oli 90 miljoonaa latia eli selvästi enemmän kuin vuosi sitten. *Latvian* vaihtotaseen vaje oli tammi-kesäkuussa noin 6 % BKT:sta.

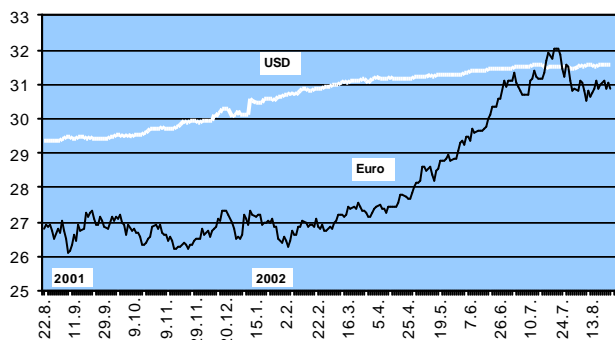
Liettuan vaihtotaseen vaje kasvoi kuukausitilaston mukaan huhti-kesäkuussa 1,1 miljardiin litiin (310 milj. euroa) eli 8,5 prosenttiin BKT:sta. Vuosi sitten vaje oli 4 % BKT:sta. Myös Liettuassa tuonti kasvoi vieniä nopeammin. Palvelusektorin ylijäämä kasvoi 7%. Suoria sijoituksia tehtiin Liettuassa selvästi enemmän kuin vuotta aiemmin, 990 miljoonan litiin arvosta. Sijoituksia kasvattivat mm. kaasuyhtiön yksityistäminen ja öljynjalostamoisuuden myynti. *Liettuan* vaihtotaseen vaje oli tammi-kesäkuussa runsaat 6 % BKT:sta eli hieman enemmän kuin vuosi sitten.

Kiinteistökaupat lisääntyivät Virossa. Virossa tehtiin viime vuonna 20 400 notaarin vahvistamaa kiinteistökauppaa, mikä oli 39 % enemmän kuin edellisvuonna. Kauppojen yhteisarvo oli 9,5 miljardia kruunua (600 milj. euroa). Eniten kiinteistökauppoja tehtiin Pohjois- ja Etelä-Virossa ja vähiten Koillis-Virossa. Eniten kaupattiin korjaamattomia kiinteistöjä ja omistusasuntoja.

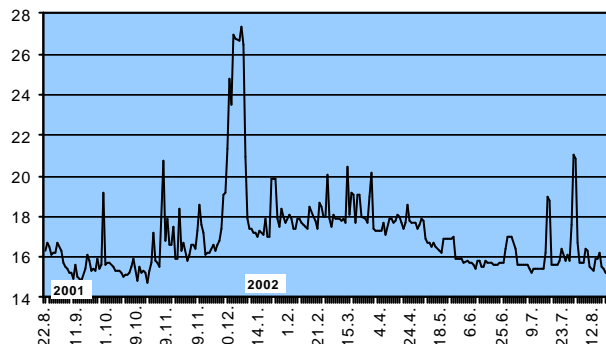
Tallinnan alueella kysynnän kasvu on nostanut kiinteistöjen arvoa tasaisesti. Erityisesti pienistä asunnoista on kova kysyntä. Asuntolainojen määrä kasvoi vuodessa 47 %, ja *Viron* asuntolainakanta oli kesäkuun lopulla 7,4 miljardia kruunua (500 milj. euroa).

Williams luopumassa osuudestaan Mazeikiu Naftassa. Yhdysvaltalainen Williams ilmoitti tiistaina 20.8. myyvänsä 27 prosentin omistusosuutensa liettualaisyhtiö Mazeikiu Naftasta venäläiselle JUKOSille 85 miljoonalla dollarilla. Kaupalle tarvitaan vielä Liettuan hallituksen sekä venäläisten viranomaisten hyväksyntä. Williams hankki omistusosuutensa Mazeikiu Naftasta vuonna 1999. Liettuan valtio omistaa yhtiöstä 41 % ja JUKOS osti 27 % yhtiöstä aiemmin tänä kesänä. Öljynjalostamosta, öljyputkista ja Butingen öljyterminaalista koostuva Mazeikiu Nafta on ollut viime vuodet tappiollinen. Tammi-kesäkuun tappiot kasvoivat lähes 140 miljoonaan litiin (40 milj. euroa).

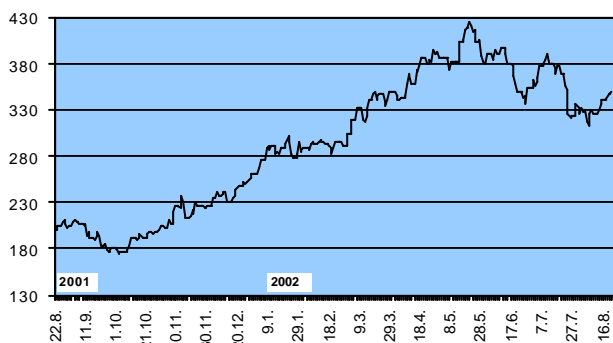
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

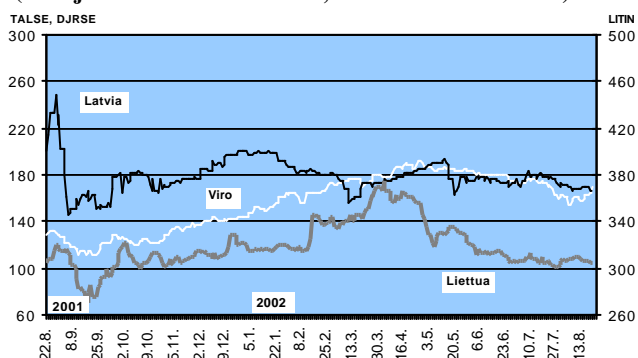
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän keskuspankki julkisti luonnoksen vuoden 2003 rahapolitiikan suuntaviivoista. Luonnos on laadittu yhteistyössä hallituksen kanssa ja hallitus on hyväksynyt sen pääosiltaan. Luonnoksen mukaan rahapolitiikan keskeinen tavoite keskipitkällä aikavälillä on inflaation hillitseminen. Koska keskuspankki ei pysty omilla rahapolitiikan välineillään vaikuttamaan kaikkiin kuluttajahintainflaation komponentteihin, se asettaa tavoitteekseen vuonna 2003 ns. perusinflaation pitämisen 7,5–8,5 prosentissa. Tällöin kuluttajahintainflaatio olisi keskuspankin arvion mukaan 9–12 %. Kolmen vuoden aikana kuluttajahintainflaation uskotaan hidastuvan alle 8 prosenttiin vuodessa. Perusinflaatioon ei lasketa kausivaihtelun alaisen tuotteiden (esim. vihannesten) hintoja.

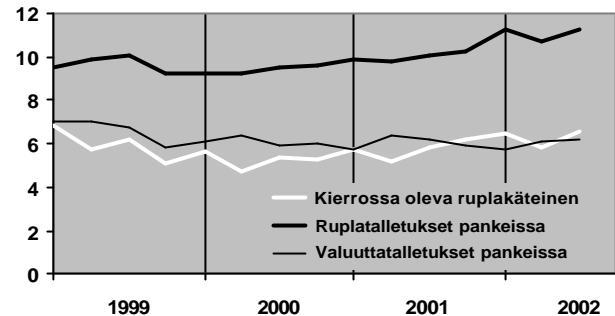
Keskuspankki pyrkii lisäämään korkopolitiikan merkitystä rahapolitiikan ohjauksvälineenä. Valuuttakurssi säilyy edelleen kelluvana ja se pyritään pitämään vakana – keskuspankin mukaan ruplan reaalin valuuttakurssi pääkauppakumppaneiden valuuttoihin nähden voi vuonna 2003 vahvistua enintään 4–6 %. Ruplan nimeliskurssiksi arvioidaan 33,7–34 ruplaa dollarilta. Keskuspankki pyrkii myös edesauttamaan pankkien ja finanssimarkkinoiden kehittymistä ja niiden merkityksen lisääntymistä maan taloudessa.

Venäjän keskuspankki muuttaa vientitulojen pakkomyyntisäännöksiä. Myyntipakon alaista 50 prosentin osuutta vientituloista on tähän saakka voinut myydä joko Venäjän kahdeksassa valuuttapörssissä tai suoraan keskuspankille. Keskuspankin johtokunnan 23.8. tekemän päätöksen mukaan tämän osuuden voi jatkossa myydä myös valuuttapörssien ulkopuolisilla pankkien välisillä valuuttamarkkinoilla tai vientitulojen myyjän käyttämälle pankille. Päätös astuu voimaan virallisesta julkistamispäivästä. Venäjän korkein oikeus teki viime keväänä päätöksen, jonka mukaan keskuspankin tähänastinen määräys, joka rajoittaa vientitulojen myyntikanavaa, rikkoo erinäisiä lakeja.

Rahan määrän kasvu Venäjän taloudessa hidastui hieman vuoden ensipuoliskolla. Ruplina pidetyn rahan määrä (ns. rupla-M2), joka sisältää käteisruplat sekä venäläisissä pankeissa olevat talletukset ja muut tilit, kasvoi heinäkuun alkuun mennessä 35 % vuotta aiemmasta (40 % vuonna 2001). Laajempi rahan määrä, joka sisältää myös venäläisissä pankeissa olevat valuuttamääräiset talletukset, lisääntyi 31 % (36 % v. 2001).

Ruplakäteisen määrä oli heinäkuun alussa 36 % suurempi kuin vuotta aiemmin, ja ruplamääräiset talletukset kasvoivat 35 %. Ruplakäteisen määrä oli heinäkuun alussa noin 6,5 % vuotuisesta BKT:sta (vuotta aiemmin vajaat 6 %) ja rupla- ja valuuttamääräiset talletukset olivat yli 17 % BKT:sta (vuotta aiemmin runsaat 16 %).

Rahan määrä Venäjällä 1.1.1999 – 1.7.2002, % BKT:sta

Presidentti Putin antoi virkamiehille tiukat eettiset ohjeet. Presidentin 12.8. antama asetus on ikään kuin ennakkoilmoitus virkamiehille siitä, mitä asioita presidentti odottaa sisällytettäväksi duumassa valmisteilla olevaan virkamieslakiin. Asetuksen mukaan virkamiesten on toiminnassaan lähdettävä kansalaisoikeuksien kunnioittamisesta, oltava riippumattomia ja puolueettomia sekä pidettävä omat ja yhteiskunnan edut erillään. Lisäksi presidentti vaatii virkamiehiä suhtautumaan kunnioittavasti toimittajiin.

Latvian luottoluokitus koheni. Luottoluokituslaitos Standard & Poors (S&P) nosti 20.8. Latvian pitkäaikaisen valuuttalainojen luottoluokituksen luokkaan BBB+, joka on astetta parempi kuin aiempi luokitus BBB. Pääsyytät Latvian luottoluokituksen kohenemiseen olivat S&P:n mukaan talouskasvun jatkuminen maailmantalouden näkymien heikkenemisestä huolimatta ja finanssipolitiikan vakauttamisen jatkaminen. Luokituslaitos kiitti Latviaa myös investointitarhasta, meneillään olevista rakenneuudistuksista ja uskoi lähestyvän EU-jäsenyyden tukevan talouskasvua keskipitkällä aikavälillä. Latvian heikkoutena S&P näki yhä suurena pysyttelevän vaihtotaseen vajeen ja suuren ulkoisen rahoitusvajeen. Heinäkuussa luottoluokituslaitos Fitch IBCA vahvisti Latvian luottoluokituksen tasolle BBB.

Pitkäaikaisen valuuttalainojen luottoluokitukset Baltian maissa

Maa	Fitch IBCA	Moody's	Standard&Poors
Viro	A-	Baa1	A-
Latvia	BBB	Baa2	BBB+
Liettua	BBB-	Ba1	BBB

Vain kaksi teleyhtiötä kiinnostunut Latvian UMTS-luvista. Latvian kaksi nykyistä GSM-operaattoria, Telian ja Soneran osittain omistama Latvijas Mobilas Telefons ja ruotsalaisen NetComin Tele2, ovat ilmoittaneet halukkuutensa kolmannen sukupolven GSM-lupien (UMTS) ostamiseen. Latvian hallitus on tarjonnut lupia operaattoreille 5,8 miljoonan latin (10 milj. euroa) hintaan. Hallituksen tarkoituksena oli huutokaupata kolmas UMTS-lupa syyskuussa, mutta yhtään halukasta operaattoria ei

ilmoittautunut kauppaan mukaan määräaikaan mennessä. Huutokaupan aloitushinnaksi oli asetettu 7,6 miljoonaa latia.

Slovenia siirtymätalousmaista vähiten korruptoitunut. Transparency International -järjestö julkaisi uusimman korruptioindeksinsä 28.8. Liike-elämän ja maa-analyttikkojen käsitystä korruption yleisyydestä maan hallinnossa mitattiin tänä vuonna 102 maassa. Tutkimus yhdistää 9 instituution tekemien 15 kyselytutkimuksen tulokset ja mittaa korruptiota asteikolla 0–10. Nolla kuvaa täysin korruptoitunutta valtiota. Vähiten korruptoitunut maa indeksillä mitattuna oli edelleen Suomi.

Maa	Korruptio- indeksi	Sijoitus 2002	Sijoitus 2001
Slovenia	6.0	27.	34.
Viro	5.6	29.	28.
Unkari	4.9	33.	31.
Valko-Venäjä	4.8	36.	
Liettua	4.8	36.	38.
Bulgaria	4.0	45.	47.
Puola	4.0	45.	44.
Kroatia	3.8	51.	47.
Tshekki	3.7	52.	47.
Slovakia	3.7	52.	51.
Latvia	3.7	52.	59.
Uzbekistan	2.9	68.	71.
Venäjä	2.7	71.	79.
Romania	2.6	77.	69.
Ukraina	2.4	85.	84.
Kazakstan	2.3	88.	71.

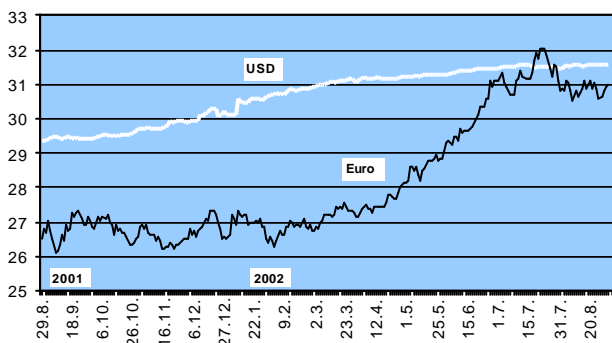
Latvia paransi hieman sijoitustaan YK:n elintasotutkimuksessa. Latvia nousi yhden sijan ja oli vuoden 2000 tietojen perusteella sijalla 53. Venäjä, Viro ja Liettua ovat pysyneet entisillä sijoillaan. 173 maata kattavassa vertailussa elintaso mitattiin kehitysindeksillä (Index of Development of Human Potential), jonka laskentaperusteina olivat henkilöä kohden lasketut tulot, opetuksen ja terveydenhuollon laatu sekä keskimääräinen eliniän odote. Vertailun mukaan maailman kehittynein maa oli Norja. Suomi oli sijalla 10.

Siirtymätalouksien sijoitukset kehitysindeksivertailussa

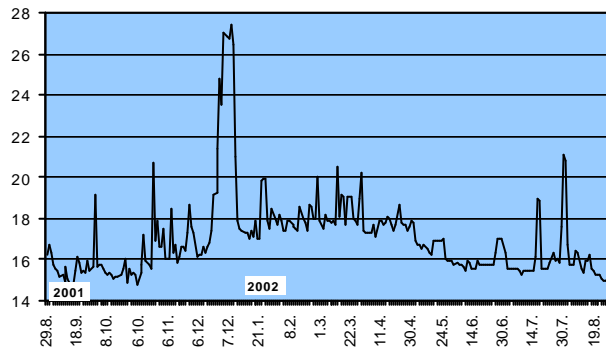
Selvitysvuosi	HDR 2002* Sijoituksen muutos aiemmista selvityksistä		
	2000	1999	1990
Slovenia	29.	0	-3
Tshekki	33.	0	-4
Unkari	35.	+1	+5
Slovakia	36.	-1	-3
Puola	37.	+1	+8
Viro	42.	0	-
Liettua	49.	0	-7
Latvia	53.	+1	-4
Valko-Venäjä	56.	+1	-9
Venäjä	60.	0	-20
Bulgaria	63.	0	-5
Romania	63.	0	-3
Ukraina	80.	0	-20

*Human Development Report 2002 UNDP

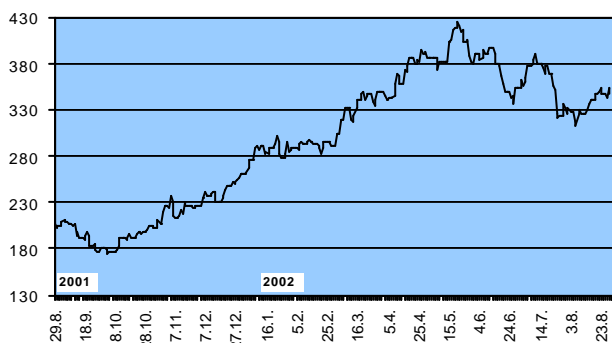
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

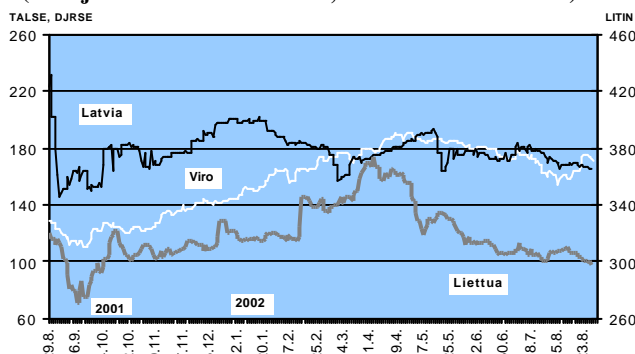
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

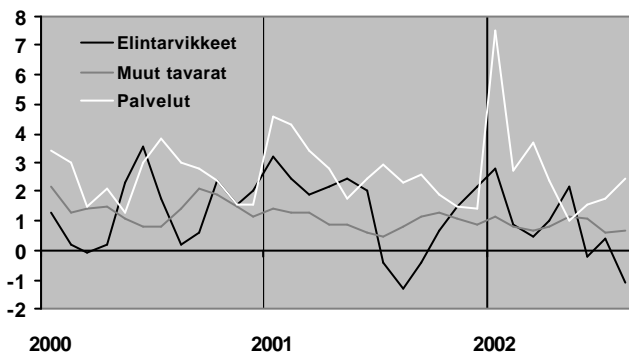
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän kuluttajahintojen nousu elokuussa hidasta. Tilastokomitean mukaan vuosi-inflaatio oli elokuussa 15 %. Elokuussa kuluttajahinnat nousivat 0,1 %. Elintarvikkeiden hinnat laskivat heinäkuusta runsaan prosentin, mikä johtui vihannesten ja hedelmien kausiluonteisesta halpenemisesta. Muiden tavaroiden hinnat nousivat 0,7 % ja palvelujen hinnat 2,5 %. Asuminen ja siihen liittyvät palvelut kallistuivat elokuussa 4 % ja maksoivat 50 % enemmän kuin viime vuoden elokuussa.

Kuluttajahintojen nousu Venäjällä edellisestä kuukaudesta, %

Venäjän polttoaineiden vienti sekä koneiden ja elintarvikkeiden tuonti lisääntyivät. Venäjän vientitulot vähenivät tämän vuoden toisella neljänneksellä vain prosentin vuotta aiemmasta, mikä vaimensi viennin laskua koko ensimmäisen vuosipuoliskon osalta (-7 %). Toisella neljänneksellä keskeisten vientituotteiden vientimäärät kasvoivat tuntuvasti. Raakaöljyn vienti lisääntyi 13 % vuotta aiemmasta eli lähes samaan tahtiin kuin ensimmäisellä neljänneksellä. Öljytuotteiden viennin kasvu nopeutui 17 prosenttiin ja maakaasun vienti kasvoi parin vuoden laskun jälkeen 13 %. Myös metsäteollisuuden perustuotteiden vientimäärät kasvoivat. Öljyn hintakehitys lisäsi vientituloja, sillä venäläisen raakaöljyn vientihinta oli toisella neljänneksellä 20 % korkeampi kuin ensimmäisellä neljänneksellä. Maakaasun vientihinnan lasku kuta kuinkin pysähtyi. Raakaöljyn, öljytuotteiden ja maakaasun osuus Venäjän viennistä oli vuoden ensipuoliskolla edelleen hieman yli puolet.

Koneiden ja laitteiden tuonti (pl. henkilöautot) kasvoi Venäjän tullin tietojen mukaan vuoden ensipuoliskolla yli 15 % vuotta aiemmasta (kokonaistuonnin kasvaessa noin 7 %), vaikka kasvu hidastuikin toisella neljänneksellä. Niiden tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi vuoden ensipuoliskolla yli 25 %, kun koko tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi alle 20 %. Koneiden ja laitteiden (pl. henkilöautot) osuus koko tuonnista nousi 32 prosenttiin ja IVYn ulkopuolelta tulevasta tuonnista vajaan 34 prosenttiin. Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden osuus koko tuonnista oli neljäsosa. Niiden tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi myös yli 25 % ja osuus ko. tuonnista nousi 27 prosenttiin.

Venäjän valtio aloittaa viljan tukiot. Maatalousvaltaisten alueiden kuvernöörit ovat viime viikkoina vaatineet valtiolta toimia alas painuneiden viljan hintojen nostamiseksi. Virallisten ennusteiden mukaan viljasato on tänä vuonna 75–77 miljoonaa tonnia, mutta asiantuntijoiden mukaan se saattaa jopa ylittää viime vuoden 85 miljoonaa tonnia. Lisäksi viime vuodelta on jäänyt runsaasti viljaa varastoon. Hyvin edennyt sadonkorjuu on kuitenkin romahduttanut viljan hinnan samalla, kun lannoitteiden, varaosien ja polttoaineiden hinnat ovat nousseet nopeasti.

Elokuun lopulla hallitus teki päätöksen, jonka mukaan valtio ostaa vehnää ja ruista tiettyyn minimihintaan. Tätä tarkoitusta varten tarvitaan maatalousministeri Aleksei Gordejevin mukaan 6–7 miljardia ruplaa, mutta budjetissa tarkoitukseen on varattu vain 1 miljardi ruplaa. Ministeriöt suunnittelevat parhaillaan tukioistoihin liittyviä käytännön toimia ja niiden rahoittamista. Arvioiden mukaan tukiot alkavat jo lokakuun alussa. Hallitus päättää yksityiskohdista 19.9., jolloin se käsittelee myös viljamarkkinoiden kehittämissuunnitelmaa kuluvalle vuosikymmenelle.

Venäjän budjettilyijäämä supistui vuoden 2002 ensimmäisellä puoliskolla. Sekä konsolidoidun (yhdistetyn federaation ja alueiden) että federaation budjetin ylijäämä supistui vuoden 2001 vastaavaan aikaan verrattuna. Kun jätetään ottamatta huomioon uuden sosiaaliveron vaikutus (vero siirretään federaation budjetin kautta Eläkerahastolle), konsolidoidun budjetin ylijäämä oli kesäkuun b-pussa 3% BKT:sta, kun se vuotta aiemmin oli 4,5%. Federaatiobudjetin ylijäämä kutistui samana ajanjaksona 4,1 prosentista 2,6 prosenttiin BKT:sta. Kehitys johtuu sekä joidenkin keskeisten verotulojen vähentymisestä että menojen lisääntymisestä. Verotuloista ovat selvimmän laske-neet suhteessa BKT:hen voittoverotulot, tullimaksut ja valmisteverot. Sen sijaan tuloverotulot ovat kasvaneet. Menolisäyksiä on toteutettu eniten luokassa "sosiaali- ja kulttuurimenot", jonka osuus konsolidoidussa budjetissa kasvoi 9,6 prosenttiin BKT:sta, kun se vuonna 2001 oli 8 %. Federaatiobudjetti on lisäksi selvästi lisännyt alueiden tukia. Velanhoitomenukset ovat puolestaan vähentyneet suhteessa BKT:hen.

Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjälle edelleen alamaissa. Tilastokomitean mukaan Venäjälle tehtiin ulkomaisia suoria sijoituksia tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla 1,9 miljardia dollaria. Viime vuoden ensipuoliskolla suoria sijoituksia tehtiin 2,5 miljardia dollaria (tiedot poikkeavat Venäjän keskuspankin maksutasetiedoista, joiden mukaan ko. virrat olivat noin 1 ja 1,2 miljardia dollaria). Suorista sijoituksista peräti 40 % kohdistui vuoden ensipuoliskolla kauppasektorille. Raakaöljyn tuotannon osuus suorista sijoituksista oli 13 %, kone- ja laitteellisuuden osuus 10 % ja elintarviketeollisuuden osuus samoin noin 10 %.

Tämän vuoden puoliväliin mennessä suoria ulkomaisia sijoituksia oli tilastokomitean tietojen mukaan kertynyt Venäjälle 18,6 miljardin dollarin arvosta. USA:n osuus koko kertymästä oli edelleen runsas viidesnes ja Kyprokselta tulevien suorien sijoitusten osuus vajaa viidesnes. Seuraavina olivat Alankomaat (12 %), Iso-Britannia (11 %) ja Saksa (8 %).

Venäjän hallitus kaksinkertaisti käytettyjen autojen tuontitullit. Hallitus taipui lopulta Venäjän autoteollisuuden noin vuoden ajan esittämiin vaatimuksiin ja korotti yli 7 vuoden ikäisten henkilöautojen tuontitulleja. Lokakuun alusta 9 kuukaudeksi voimaan tulevat tullit vaihtelevat auton moottoritulavuuden mukaan 1,4 eurosta 3,2 euroon kuutiosenttimetriltä. Päätös tuo Venäjän autoteollisuudelle helpotusta ainakin siihen asti, kunnes Venäjä hyväksytään Maailman kauppajärjestön WTO:n jäseneksi.

Matkailijoiden yöpymiset Baltian maissa lisääntyivät. Virossa vieraili kuluvan vuoden ensimmäisen puoliskon aikana 1,4 miljoonaa ulkomaalaista matkailijaa eli hieman vähemmän kuin vuotta aiemmin. Matkailijoiden keskimäärin Virossa viettämä aika piteni lähes 2 vuorokauteen ja sen myötä yöpymiset lisääntyivät. Yli puolet matkailijoista saapui Suomesta. Viime vuonna ulkomaisten matkailijoiden arveltiin käyttäneen Virossa rahaa 12 miljardia kruunua (740 milj. euroa) eli 12 % maan BKT:sta. Tulevina vuosina Viron matkailusektorille asettaa haasteita verovapaan myynnin loppuminen laivaliikenteessä EU-

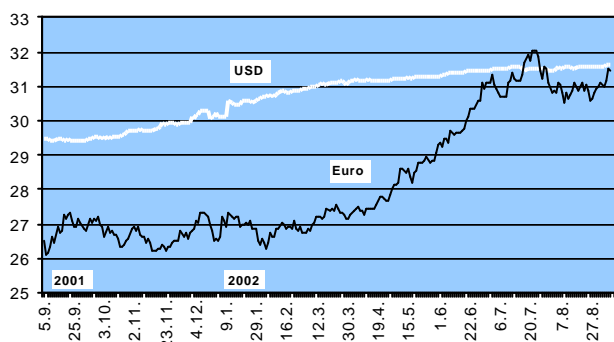
jäsenyyden myötä. Viro haki kaupalle siirtymäaikaa vuoteen 2009 asti, mutta EU hylkäsi esityksen kesäkuussa.

Latviassa kävi vuoden ensimmäisen puoliskon aikana lähes miljoona ulkomaalaista matkailijaa eli 6% enemmän kuin vuosi sitten. Myös yöpymisten määrä kasvoi selvästi, kun matkailijat viipyivät Latviassa hieman kauemmin kuin vuosi sitten eli keskimäärin 1,6 vuorokautta. Yli puolet matkailijoista oli kotoisin Virossa tai Liettuasta. Suomalaisten osuus matkailijoista oli 9 % ja venäläisten 6%. Ulkomaalaisten Latviassa käyttämä rahamäärä kasvoi lähes 40 miljoonaan lattiin (60 milj. euroa) eli noin 3 prosenttiin BKT:sta. Matkailun osuus Latvian taloudesta on kuitenkin suurempi, sillä luku ei sisällä kaikkia matkustukseen liittyviä tuloja.

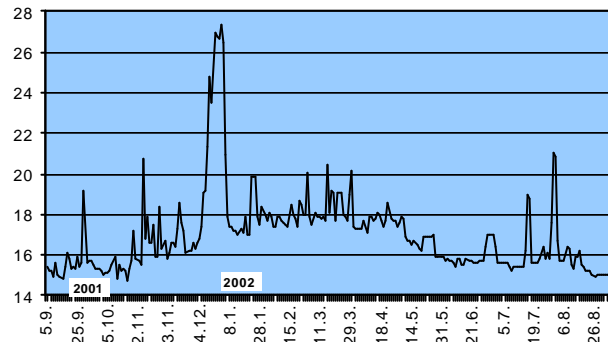
Liettuaan saapui tammi-heinäkuussa 2,3 miljoonaa ulkomaalaista matkailijaa. Määrä oli hieman viime vuoden vastaavaa ajankohtaa suurempi. Yli neljä viidesosaa matkailijoista tuli naapurimaista Venäjältä, Latviasta, Valko-Venäjältä ja Puolasta.

Liettuan hallitus hyväksyi Mazeikiu Naftan omistusräjästyksen. Liettuan hallitus päätti keskiviikkona olla käyttämättä etuosto-oikeuttaan öljynjalostamon osakkeisiin. Niinpä venäläinen JUKOS ostaa yhdysvaltalaiselta Williamsilta 27 % Mazeikiu Naftasta ja nousee liettualaisyhtiön suurimmaksi omistajaksi 54 prosentin omistussuudellaan. Liettuan valtion omistussuudeksi jää 41 %.

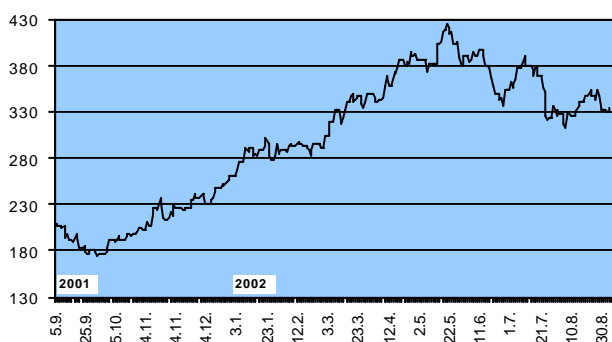
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

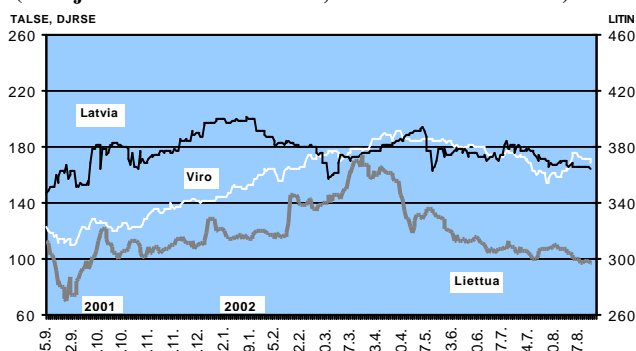
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

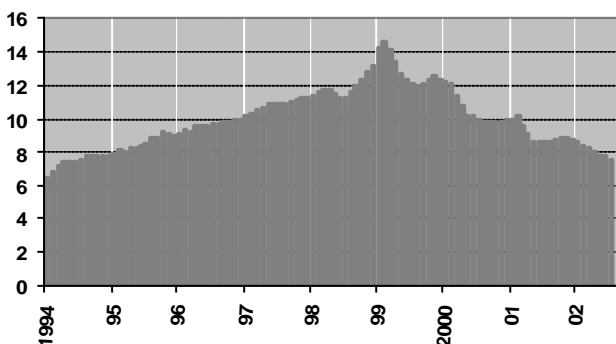

Venäjän aluebudjetti edelleen ylijäämäinen – ylijäämä kuitenkin supistumassa. Tammi-heinäkuussa ns. konsolidoidun aluebudjetin (kuntatason ja paikallistason yhdistetty budjetti) ylijäämä oli 0,5 % BKT:sta, kun se vuoden 2001 vastaavana aikana oli 0,8 % BKT:sta. Samana ajankautena vuonna 2002 tulot olivat 18 % ja menot 17,5 % BKT:sta, kun vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 14,5 ja 13,7 %. Suhteessa BKT:hen verotulot lisääntyivät, mutta eri verojen osalta kehitys oli erilaista. Tuloverotulot kasvoivat selvästi ja voittoverotulot vähenivät. Tuloverotulot olivat tammi-heinäkuussa aluebudjettien suurin yksittäinen tulonlähde, vaikkakin voittoverotulot ja keskukselta saadut tulonsiirrot olivat edelleen erittäin tärkeitä. Tulonsiirrot lisääntyivät viime vuodesta.

Aluebudjettien kolme suurinta menoryhmää – koulutus, asuminen ja terveydenhoito – kattoivat tammi-heinäkuussa 2002 noin 43 % kaikista menoista, kun vuonna 2001 vastaava osuus oli lähes 50 %. Suhteessa BKT:hen koulutus- ja terveydenhoitomenot kasvoivat selvästi, mutta asumismenoja saatiin supistettua kustannusten siirryttyä ilmeisesti aiempaa enemmän asukkaille itselleen.

Venäjän työttömyys väheni selvästi viime vuodesta. Venäjän tilastokomitean mukaan heinäkuun lopussa oli työttömänä 5,5 miljoonaa henkilöä eli 7,6 % työvoimasta. Vuoden 2001 vastaavana aikana työttömiä oli 6,1 miljoonaa, mikä vastasi 8,6 % työvoimasta. Virallisesti rekisteröityneitä työttömiä oli kuluvan vuoden heinäkuun lopussa 1,2 miljoonaa. Tilastokomitea käyttää laskelmiensa pohjana Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työttömyysmääntelmää.

Venäjän työttömyys, % työvoimasta

Ruplan kurssi muuttui edelleen eri tavalla dollariin ja muihin valuuttoihin nähden. Ruplan kuukausikeski-kurssi laski heinä- ja elokuussa yhteensä vain puolisen prosenttia viitevaluuttaansa dollariin nähden eli alkuvuotta hieman hitaammin. Vuoden alusta nimelliskurssi on heikentynyt vajaat 5 %. Ruplan reaalkurssi puolestaan nousi tammi-elokuussa dollariin nähden vajaat 3 % ja viime vuoden elokuusta runsaat 5 %. Dollarin kansainvälisen arvon vaihtelun johdosta ruplan kurssi euroon näh-

den jatkoi heikkenemistään heinäkuussa (yli 4 prosentilla) mutta nousi hieman elokuussa. Osin euron vahvistumisesta johtuen ruplan reaalkurssi Venäjän tärkeimpien kauppakumppaneiden valuuttoihin nähden heikentyi tammi-elokuussa yli 2 % ja viime vuoden elokuusta runsaan prosentin.

Reaalitulojen kasvu Venäjällä jatkui. Venäjän tilastokomitean mukaan reaaliset käytettävissä olevat tulot olivat heinäkuussa 10 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Heinäkuun keskipalkka oli 4 520 ruplaa (146 euroa), mikä oli lähes 35 % suurempi kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana. Reaalinen keskipalkka puolestaan kasvoi 17 % vuotta aiemmasta. Korkeimmat palkat olivat kaasu- ja öljyteollisuudessa, joissa keskipalkka oli 3–4-kertainen yleiseen keskipalkkaan verrattuna. Alhaisimmat palkat löytyivät maataloudesta ja kevyestä teollisuudesta (alle puolet yleisestä keskipalkkatasosta).

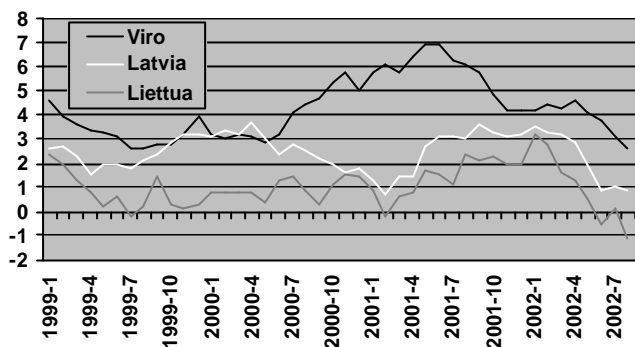
Venäjän hallitus kolminkertaisti johtavien virkamiesten palkat. Venäjän toimeenpanovallan johtavat virkamiehet saivat takautuvasti 30.6. alkaen valtionpalveluksen erityislaatuun perustuvan 200 prosentin lisän kuukausipalkkaansa.

Venäjän investointien rakenteessa jonkin verran muutoksia. Investointien hitaan kasvun ohella (tammi-heinäkuussa 2,6 % vuotta aiemmasta) niiden rakenteessa tapahtui tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla jonkin verran muutoksia. Raakaöljyä tuottavan teollisuuden ja öljynjalostusteollisuuden osuus kaikista investoinneista väheni alle 17 prosenttiin (18 % vuotta aiemmin) ja teollisuuden osalta kasvoivat etupäässä metallurgian investoinnit. Kuljetussektorin osuus oli 19 % eli selvästi pienempi kuin edellisinä vuosina. Sen sijaan asuntosektorin osuus kasvoi 15 prosenttiin investoinneista ja valmistunutta asuinpinta-alaa syntyi 15 % enemmän kuin viime vuoden ensipuoliskolla. Myös televiestintäalan ja maatalouden osuudet investoinneista kasvoivat (4 ja 3 prosenttiin). Vuoden ensipuoliskolla kaikista investoinneista aiempaa enemmän rahoitettiin yritysten omista varoista (lähes 52 %) ja myös pankkiluottojen osuus nousi (vajaaseen 4,5 prosenttiin). Julkisen sektorin budjeteista rahoitettiin 19 % eli lähes sama osuus investoinneista kuin vuotta aiemmin.

Baltian maiden kuluttajahinnat laskivat heinäkuusta elokuuhun. Kuluttajahinnat olivat elokuussa Virossa 0,5 %, Latviassa 0,8 % ja Liettuaassa 0,6 % alhaisempia kuin heinäkuussa. Selvimmin laskivat elintarvikkeiden hinnat. Vuosi-inflaatio hidastui elokuussa Virossa 2,6 prosenttiin (heinäkuussa 3,1 %) ja Latviassa 0,9 prosenttiin (1,0 %). Liettuaassa heinäkuun hidas inflaatio (0,1 %) kääntyi elokuussa deflaatioksi, kun hinnat olivat 1,1 % alhaisemmat kuin vuosi sitten. Viron ja Liettuan euroon sidottujen valuuttojen vahvistuminen suhteessa dollariin

kuluvana vuonna on laskenut tuontihintoja. Yhtenä syynä hitaaseen inflaatioon pidetään myös kilpailun kiristymistä kotimarkkinoilla.

Kuluttajahintojen nousu Baltian maissa, %-muutos edellisestä vuodesta

Baltian maissa rakennustoiminta jatkui vireänä. Virossa rakennustuotannon nimellisarvo oli kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla 33% suurempi kuin vuosi sitten. Pinta-alalla mitattuna eniten rakennettiin liikennesektorilla sekä ravintolan ja kaupan alalla. Asuntoja rakennettiin lukumääräisesti selvästi viime vuoden vas-

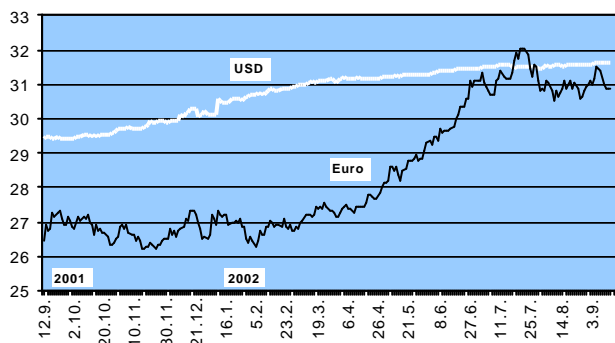
taavaa ajankohtaa enemmän, mutta pinta-alaltaan rakennetut asunnot ovat selvästi pienentyneet. Asunnoista yli 80% rakennettiin Tallinnan alueelle, muu rakentaminen keskittyi Tallinnan lisäksi Tarttoon.

Latviassa tammi-kesäkuun rakennustoiminta oli 7% suurempi kuin vuotta aiemmin. Varsinkin asutustuotanto on lisääntynyt reippaasti. Rakennuslupia myönnettiin tammi-kesäkuussa viime vuoden vastaavaa ajankohtaa selvästi enemmän tuotantorakennusten ja varastojen rakentamiseen sekä hotelli- ja liikennesektoreille. Sen sijaan kaupan alalle myönnettyjen rakennuslupien määrä on laskussa.

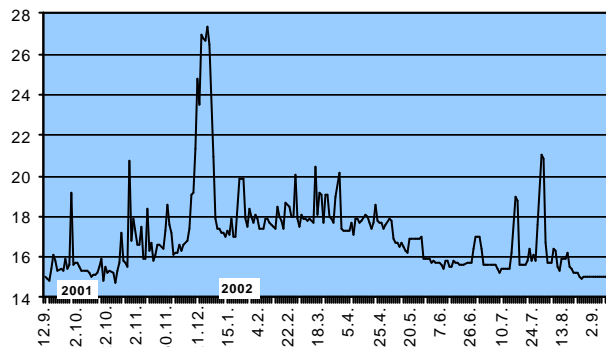
Liettualaisten rakennusyritysten tuotanto oli nimellisarvoltaan kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa 25% suurempi kuin vuotta aiemmin. Eniten lisääntyi asutusrakentaminen, rakennustoiminta kaupan alalla sekä hotelli- ja ravintolasektorilla. Sen sijaan teollisuus- ja varastorakennusten, toimistojen sekä maatalousrakennusten tuotanto väheni. Lähes puolet rakennustoiminnasta tapahtui pääkaupunkiseudulla.

Huolimatta rakennustoiminnan runsaasta kasvusta rakennuskustannusten nousu on pysynyt kurissa. Kesäkuussa kustannukset olivat Virossa 4% ja Liettussa 0,5% suuremmat kuin vuotta aiemmin. Latviassa kustannustaso oli 4% alempi kuin vuotta aiemmin.

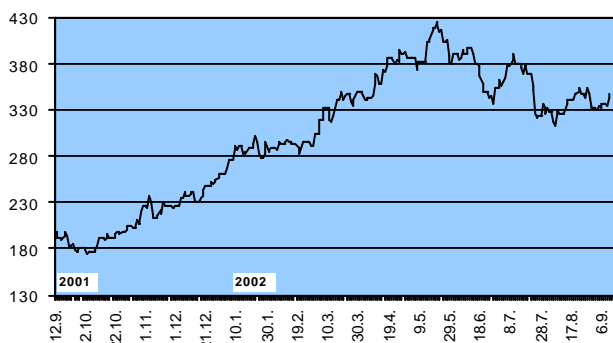
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

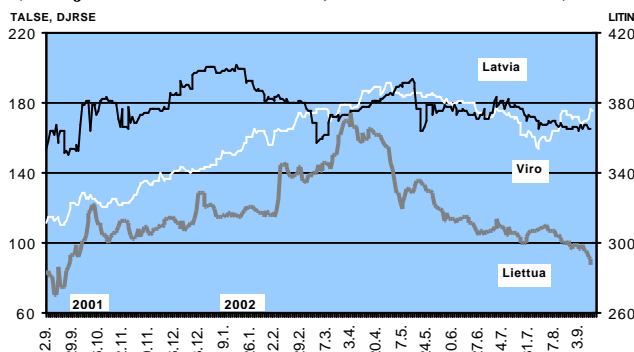
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

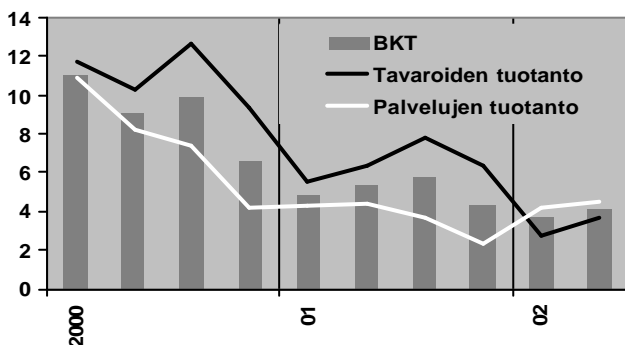

Venäjän talouskasvu piristyi hieman vuoden toisella neljänneksellä. Tilastokomitean tietojen mukaan BKT kasvoi toisella neljänneksellä 4,1 % vuotta aiemmasta (3,7 % vuoden ensimmäisellä neljänneksellä). Tavaroiden tuotannossa aikaansaatu BKT kasvoi hieman ensineljänneistä nopeammin joskin edelleen alle 4 %. Tavaratuotannon vilkastuminen johtui etenkin teollisuudesta ja myös rakennussektorin toiminnasta. Palvelusektorilla aikaansaatu BKT kasvoi niin ikään ensineljänneistä vilkkaammin (4,5 %), ja edellisvuosista poiketen palvelusektorin kasvu on tänä vuonna ollut tilastokomitean kansantalouden tilinpidon mukaan tavaratuotantoa nopeampaa. Yksityiset palvelut kasvoivat toisella neljänneksellä 5 % siitä huolimatta, että kauppasektorin kasvu hidastui. Julkisten palvelujen kasvu oli noin 2 %.

Tavaratuotannon osuus Venäjän BKT:sta pieneni tämän vuoden ensipuoliskolla 40 prosenttiin (viime vuoden ensipuoliskolla 42 %), kun teollisuuden osuus aleni vajaan 30 prosenttiin. Palvelusektorin osalta kaupan alan osuus laski 23 prosenttiin kun taas muiden yksityisten palvelujen osuus nousi melko tuntuvasti. Myös julkisten palvelujen osuus kasvoi.

Venäjän BKT:n ja sen kahden tuotantokomponentin kehitys, %-muutos vuotta aiemmasta

Venäjän teollisuustuotanto kasvussa, joskin aiempaa hitaammin. Valtion tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto lisääntyi elokuussa 3,4 % edellisen vuoden elokuusta. Kasvuvauhti hidastui hieman elokuussa kesä- ja heinäkuun luvuista. Työpäivien lukumäärällä korjattu kasvu oli 4,9 %. Teollisuustuotannon lisäys koko tammielokuussa oli 3,8 % ja työpäivien määrällä korjattuna 4,2 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Teollisuustuotanto lisääntyi elokuussa nopeimmin vientiin keskittyneillä aloilla eli polttoaine-, kemian- ja värimetalliteollisuudessa, joissa kaikissa lisäystä oli runsaat seitsemän prosenttia.

Venäjän keskuspankki jatkaa valuuttamarkkinoiden vapauttamista. Keskuspankki on päättänyt lopettaa liikepankeille epäedullisen valuutankotiutuskäytännön. Kun vientiyritykset jättävät pankille myytäväksi pakollisen 50 % valuuttatulostaan, täytyy pankin tallettaa summa

etukäteen korottomalle tilille valuuttapörssissä myyntiä varten. Joulukuun alusta lähtien ennakkotalletusta ei enää vaadita. Keskuspankki on jo aiemmin päättänyt sallia joulukuun alusta alkaen valuuttatulojen myynnin myös muualla kuin valuuttapörssissä.

Venäjän valtion ulkomaisten velkakirjojen markkinoilla parannusta. Velkakirjojen (eurobondien ja ns. minfin-velkakirjojen) hinnat notkahtivat keskikesällä ja jälleen heinäkuun lopussa. Notkahdukset liittyivät mm. eräiden latinalaisen Amerikan maiden taloustilanteen kasvaneeseen epävarmuuteen. Elokuun alusta lähtien velkakirjojen hinnat ovat olleet jälleen nousussa. Maturiteetiltaan lyhyempien (vuosina 2005 – 2010 erääntyvien) eurobondien hinnat ovat nousseet 2 – 4 % ja ovat notkahduksia edeltäneellä loppukevään tasolla. Pidempien velkakirjojen hinnat ovat suunnilleen 2 % loppukevään tason alapuolella.

Venäjä korotti raakaöljyn vientitullia. Venäjän hallitus korotti raakaöljyn ja raakaöljytuotteiden vientitullin lokaan alusta alkaen 21,9 dollarista 26,2 dollariin tonnilta. Vientitullia tarkistetaan kahden kuukauden välein vastaamaan maailmanmarkkinoilla kulloinkin vallitsevaa raakaöljyn hintatasoa. Venäjän tullitilaston mukaan raakaöljyn vienti Venäjältä kasvoi tammi-heinäkuussa 12 % edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta ja oli määrältään noin 103 miljoonaa tonnia.

Venäjän energiasektorin uudistus duuman käsittelyyn. Duuma sai kuluvalle viikolla käsiteltäväkseen liittoneuvoston ja hallituksen kanssa hiomansa lakipaketin Venäjän energiasektorin uudistamisesta. Tärkeimpinä hiomisen kohteina olivat sähkömonopoli UES:n pilkkominen, määräysvallan säilyminen alueilla tietyissä energiakysymyksissä, ehdot, joilla sähkö voidaan katkaista maksunsa laiminlyöneiltä, tariffikatot sekä yhdistettyjen energian tuotanto-, siirto- ja jakeluyhtiöiden säilyminen tietyin ehdoin. Alueviranomaiset saavat uudistusehdotusten mukaan määrätä sähkön siirtotariffeista, kaukolämmön tariffeista (pl. kombivoimalat), vesistöjen käytöstä sähkön tuotantoon ja laitosten sijoittamisesta sekä valvoa säännelyjen hintojen noudattamista. Samoin alueilla on mahdollisuus vaikuttaa tulevan federaation verkkoyhtiön investointiohjelmiin.

Energian hinnat on tarkoitus pitää edelleen osittain valtion sääntelyssä ja vapauttaa vasta siirtymäkauden jälkeen. Valtio omistaisi ensi vaiheessa federaation verkkoyhtiöstä ja UES:n jakeluyhtiöistä 52 %, mutta valtion osuus on tarkoitus korottaa 75 prosenttiin.

Duuman suurista ryhmistä keskustalainen Isänmaa - Koko Venäjä ehti jo vaatia, että kotitalouksille myytävän sähkön hinta on pidettävä kurissa, että hallitus päättäisi sähkötariffeista vuosittain budjetin laadinnan yhteydessä ja että valtion tulisi omistaa energiayhtiöt kokonaan.

Viron parlamentti sai käsiteltäväkseen alijäämisen budjetin. Viron hallitus hyväksyi ensi vuoden budjetin menoiksi 38,7 miljardia kruunua (2,5 mrd. euroa) ja tuloiksi 38,5 miljardia kruunua. Budjetti on siten alijäämäinen (0,3 % BKT:sta) ensi kerran vuoden 1991 jälkeen. Hallituksen mukaan syynä poikkeukselliseen alijäämään ovat eläkeuudistuksen tuomat lisämenot. Ensi vuoden budjetin nimelliset menot ovat noin 15 % suuremmat kuin kuluvan vuoden budjetissa.

Kuluvana vuonna valtion tulot ovat ylittäneet budjetin arvion ja budjetti oli tammi-heinäkuussa ylijäämäinen. Ylijäämää on käytetty kahteen lisäbudjettiin, joista toinen odottaa vielä parlamentin hyväksyntää.

Viron keskuspankki pyrkii hillitsemään lainanantoa. Viron keskuspankki ilmoitti 12. syyskuuta, että hallituksen Viron liikepankkeihin talletettuja varoja nostetaan noin miljardin kruunun (64 milj. euron) arvosta ja varat talletetaan Viron keskuspankkiin. Toiminnan tarkoituksena on hillitä lainanannon kasvua, joka on ollut selvästi talletusten kasvua nopeampaa. Viron keskuspankki ja rahoitustarkastus aikovat lähiviikkoina toimittaa liikepankkeihin myös lainojen ehtoja koskevia uusia suosituksia ja ehdotuksia.

Viron pankkien lainakanta on kasvanut ripeästi vuoden 2000 alusta lähtien ja heinäkuun lopussa lainakanta oli 45,4 miljardia kruunua (2,9 mrd. euroa) eli 18 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tammi-kesäkuussa lainoja

myönnettiin 28 % enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin.

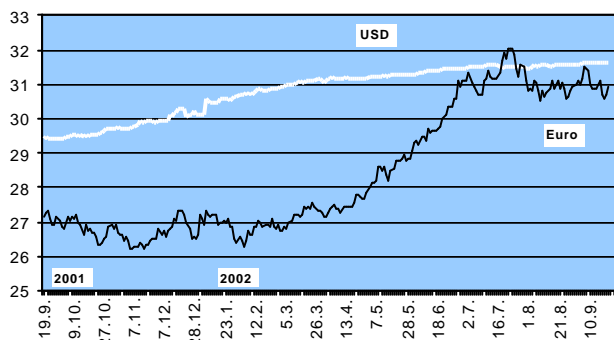
Latvian talouskasvu säilyi ripeänä huhti-kesäkuussa. Latvian reaalin BKT oli huhti-kesäkuussa 4,9 % suurempi kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin ja vuoden ensimmäisellä puoliskolla kasvua oli 4,4 %. Lähinnä vahvan kotimaisen kysynnän ansiosta lähes kaikki tuotannonalat kasvoivat toisella neljänneksellä nopeammin kuin alkuvuonna.

Palvelusektori, jonka osuus Latvian BKT:sta on 71 %, kasvoi 5 %. Tärkeimmistä palvelualoista kauppa sekä kiinteistö- ja yrityspalvelut kasvoivat yhä ripeästi. Liikenne-sektori, jonka kasvu jäi 2 prosenttiin, kärsii öljyn transiitokuljetusten vähenemisestä. Tehdasteollisuuden tuotannon kasvu oli huhti-kesäkuussa ripeämpää (8 %) kuin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

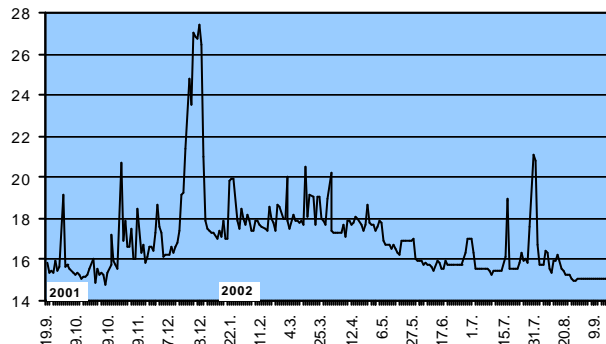
Ennakoarvioiden mukaan BKT:n kasvu kiihtyi huhti-kesäkuussa Virossa 6,5 prosenttiin ja Liettuassa 6,9 prosenttiin. Näiden maiden tarkat tiedot julkistetaan syyskuun lopussa.

Liettua hakee OECD:n jäsenyyttä. Liettuan hallitus on lähettänyt virallisen jäsenyyshakemuksen OECD:hen. Liettua on näin ensimmäinen Baltian maa, joka ilmaisee kiinnostuksensa järjestön jäsenyyteen. Teollisuusmaiden perustamassa OECD:ssä on tällä hetkellä 30 jäsenmaata.

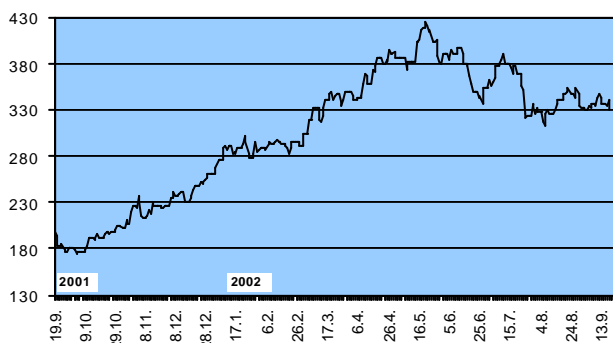
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

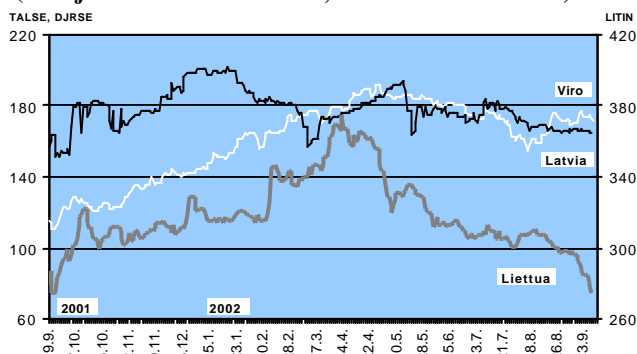
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän vuoden 2003 federaatiobudjetti läpäisi duuman ensimmäisen käsittelyn. Ensimmäisessä käsittelyssä päätetään budjetin tulo- ja menotavoitteista sekä laskelmien perustana olevista inflaatio- ja BKT-arvioista. Keski viikkona 25.9. käsittelyssä ollut budjetti hyväksyttiin selvällä äänen enemmistöllä. Ensi vuoden budjetin tulot ovat 2 418 miljardia ruplaa (78 mrd. euroa; 18,5 % BKT:sta) ja menot 2 346 miljardia ruplaa (76 mrd. euroa; 18 % BKT:sta). Sekä tulo- että menotavoitteissa on mukana tämän vuoden alusta käyttöön otettu yhtenäinen sosiaalivero. Budjettilyijäämäksi muodostuu 72 miljardia ruplaa (0,6 % BKT:sta), josta 51 miljardia käytetään velkojen lyhennyksiin ja 21 miljardia ruplaa siirretään finanssireserviin. Budjetin perustana käytetään 10–12 prosentin vuosi-inflaatiotavoitetta ja 13 050 miljardin ruplan BKT-arviota. Budjetin toinen käsittely on 18.10.

Venäjä suunnittelee kotimaisen velanoton lisäämistä. Finanssiministeriön mukaan suunnitteilla on kaksinkertaistaa kotimaisen bruttolainanoton määrä vuodelle 2002 suunnitellusta lähes 100 miljardista ruplasta 200 miljardiin ruplaan. Tämä tarkoittaisi sitä, että vielä loppuvuonna valtio laskee liikkeelle 58 miljardin ruplan arvosta keskipitkiä obligaatioita ja 42 miljardin ruplan arvosta kymmenen vuoden obligaatioita. Osaa keskipitkien obligatioiden tuotosta saatetaan käyttää mm. finanssireservin kartuttamiseen. Kymmenen vuoden obligaatioilla on tarkoitus maksaa keskuspankille 99,9 prosentin osuus Vneshtorgbankista, jonka Venäjän valtio on ostamassa itselleen. Kotimaisen velanoton uskotaan säilyvän merkittävänä myös vuonna 2003. Budjettiluonnoksen mukaan valtionobligatioista arvioidaan saatavan noin 160 miljardia ruplaa (summasta vähennetty korko- ja muut kustannukset), jolloin kotimainen nettolainanotto on ensi vuonna noin 50 miljardia ruplaa.

Venäjän reaalieläkkeet kasvoivat selvästi, mutta eivät vielä 1998 kriisiä edeltäneelle tasolle. Venäjän tilastokomitean mukaan keskieläke oli heinäkuussa 1 340 ruplaa (43 euroa), mikä reaalisesti on 14 % enemmän kuin vuoden 2001 heinäkuussa. Tammi-heinäkuussa 2002 reaalieläke oli 20 % suurempi kuin vastaavana aikana vuonna 2001. Samana ajanjaksona eläkkeet olivat noin kolmanneksen keskipalkasta. Heinäkuussa 2002 reaalieläke oli kuitenkin vielä 13 % pienempi kuin heinäkuussa 1998.

Venäjä ja Azerbaidzhan sopivat Kaspianmeren raja-alueesta. Syyskuun 23:ntena tehdyn sopimuksen mukaan maat jakavat meren pohjan merialueen keskilinjan mukaisesti. Venäjä on aiemmin tehnyt samanlaisen sopimuksen Kazakstanin kanssa. Myös Azerbaidzhan ja Kazakstan ovat jo tehneet vastaavan kahdenvälisen sopimuksen. Sopimukset koskevat meren pohjan mineraalivarojen käyttöä ja jättävät meren pinnan ja vesimassan maiden yhteiskäyttöön.

Kaspianmeren rantavaltioista Turkmenistan ja Iran ovat meren jakamisessa eri linjoilla. Varsinkin Iran on vastustanut rantavaltioiden kahdenvälisiä sopimuksia, samoin kuin valtioiden yksipuolisia toimia, ennen kuin koko meren asemasta on sovittu. Iran kannattaa Kaspianmeren säilyttämistä rantavaltioiden yhteiskäytössä tai, jos se ei ole mahdollista, meren pohjan jakamista ns. 20 prosentin periaatteen mukaan, jolloin kukin rantavaltio saisi yhtä suuren osan. Arvioiden mukaan esimerkiksi Iran saisi keskilinjan mukaisessa jaossa Kaspianmeren pohjan arvoiduista öljyvaroista 0,9 miljardia tonnia, mutta 20 prosentin mukaisessa jaossa noin miljardi tonnia enemmän.

Venäjän duuma hyväksyi kilpailulain muutokset. Duuma hyväksyi 3. käsittelyssä 18.9. vuoden päivät tekeillä olleet muutokset Venäjän lakiin kilpailusta ja monopolistisesta toiminnasta markkinoilla. Muutoksilla selkeytetään valtion ja kilpailuviraston asemaa.

Viron parlamentti hyväksyi kuluvan vuoden toisen lisäbudjetin. Viron parlamentti hyväksyi 25.9. vuoden toisen lisäbudjetin äänin 56–20. Lisäbudjetti on arvoltaan 778 miljoonaa kruunua (50 milj. euroa) ja se on suunnattu useille eri aloille. Eniten lisärahaa saavat vammaisten tukeminen, draamateatterin kunnostustyöt, toimistorakennuksen hankinta Brysselistä sekä maanviljelijöille kuivuuden vuoksi maksettavat korvaukset.

Viron verotulot ovat olleet kuluvana vuonna odotettua suuremmat ja niillä katetaan sekä tämän että jo kesäkuussa hyväksytyyn lisäbudjetin menot. Lisäbudjettien menot ovat yhteensä 1,2 miljardia kruunua eli noin 3% vuoden kokonaisbudjetista.

Lähestyvät EU- ja NATO-jäsenyydet kasvattavat Liettuan ensi vuoden budjetin menoja. Liettuan hallitus sai vuoden 2003 budjetin käsittelyn päätökseen 25. syyskuuta. Budjetin menot ovat 12,2 miljardia litia (3,5 miljardia euroa) ja tulot 10,9 miljardia litia. Budjetin alijäämän uskotaan pysyvän IMF:n kanssa sovitun maksimirajan, 1,5 % BKT:sta, alapuolella. Budjetti perustuu oletukselle, että Liettuan BKT kasvaa ensi vuonna 4,9 %.

Budjetin nimellismenot ovat noin 10 % suuremmat kuin kuluvana vuonna. Hallituksen mukaan lisämenoja ensi vuoden budjettiin tuovat lähinnä EU- ja NATO-jäsenyyksien aiheuttamat kustannukset. Liettua odottaa kutsua NATO:n jäseneksi Prahan huippukokouksessa marraskuussa ja on jo budjetoitunut jäsenyysneuvotteluissa lupaamansa 2 % BKT:sta puolustusmenoihin.

JUKOS osti Williamsin osuuden Mazeikiu Naftasta. Yhdysvaltalainen Williams ja venäläinen JUKOS allekirjoittivat 19.9. sopimuksen, jolla JUKOS osti Williamsin 27 prosentin omistusosuuden liettualaisesta Mazeikiu Nafta-öljy-yhtiöstä. Kauppahinta oli 85 miljoonaa dollaria. Nyt JUKOSilla on hallussaan 53 % liettualaisyhtiöstä

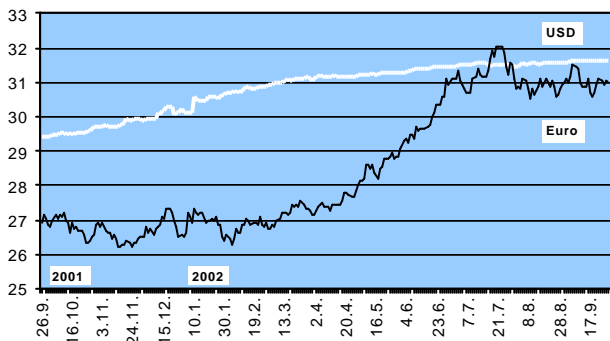
ja operatiivinen valta yhtiössä. Kaupassa JUKOS otti haltuunsa myös Williamsin Mazeikiu Naftalle myöntämän lainan siirtämällä 75 miljoonaa dollaria Williamsille. JUKOS aikoo jatkaa Mazeikiu Naftan jalostamon uudistamista ja odottaa yrityksen tuottavan voittoa 3–5 vuoden sisällä. Sopimuksen allekirjoittamista edelsi Liettuan parlamentin päätös hyväksyä JUKOS strategiseksi sijoittajaksi Mazeikiu Naftaan.

Useiden siirtymätalousmaiden maariskisijoitukset nousivat edelleen. *Euromoney*-lehden syyskuussa julkaistavissa maariskiarvioissa oli viime maaliskuun arviokierroksen tapaan mukana 185 maata. *Institutional Investor* -lehden arvioissa maiden määrä pysyi 151:nä. Venäjän sijaluku parani merkittävästi kummassakin arvioissa. Myös Ukrainan sijoitus kohentui. EU:n jäsenehdokasmaista Slovenian, Liettuan ja Romanian sijoitukset paranivat selvästi kummassakin arvioissa. *Euromoney*-lehden kokoamissa arvioissa myös Bulgarian sijoitus parani tuntuvasti ja Unkarin sijoitus hieman. *Institutional Investor* -lehden arvioissa puolestaan Viron ja Latvian sijoitukset nousivat selvästi. Puolan sijoitus heikkeni kummassakin arvioissa hieman ja Slovakian sijoitus putosi tuntuvammin.

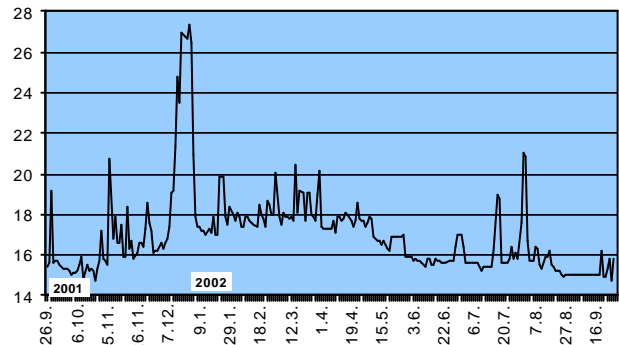
Siirtymätalousmaiden sijoittuminen maariskiarvioissa syyskuussa 2002, maaliskuussa 2002 ja syyskuussa 2001

Maa	Euromoney			Institutional Investor		
	9/02	3/02	9/01	9/02	3/02	9/01
Slovenia	30	33	31	26	28	28
Unkari	35	36	35	30	30	32
Tshekki	40	37	41	34	35	34
Puola	42	41	48	37	36	38
Viro	45	45	49	38	43	46
Latvia	53	52	64	53	56	55
Slovakia	56	46	58	55	54	56
Liettua	60	62	66	56	58	60
Bulgaria	68	74	74	68	69	70
Romania	73	79	82	79	84	85
Venäjä	77	98	94	70	80	92
Ukraina	103	120	121	99	104	113

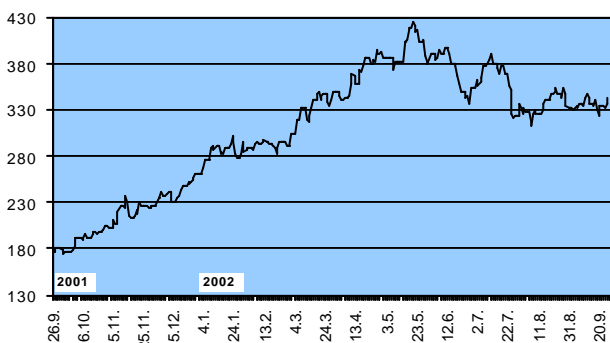
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

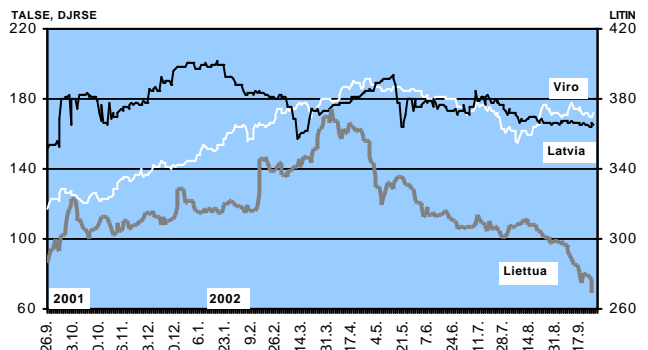
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän talouden kasvuarviota nostettu. Pääministeri Mihail **Kasjanov**in mukaan Venäjän talous kasvaa tänä vuonna noin neljä prosenttia aiemmin ennustetun 3,6 prosentin sijasta. Tähän on vaikuttanut odotettua nopeampi talouden kasvu vuoden toisella ja kolmannella neljänneksellä. Valtion tilastokomitean tietojen mukaan kokonaistuotanto kasvoi vuoden toisella neljänneksellä 4,1 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Kokonaistuotantoa ennakoiva viiden pääsektorin tuotanto lisääntyi elokuussa 3,9 % viime vuoden elokuusta. IMF ennustaa syyskuussa julkaistussa World Economic Outlook -julkaisussa Venäjän kokonaistuotannon kasvavan kuluvana vuonna 4,4 %.

Venäjän investoinnit ja siten osaltaan myös talouskasvu ovat riippuvaisia öljyn maailmanmarkkinahintojen kehityksestä. Alkuvuonna tapahtunut kokonaistuotannon kasvun hidastuminen oli seurausta investointien kasvun hidastumisesta, johon vuoden 2001 loppupuoliskolla tapahtunut öljyn hinnan lasku oli tärkeimpänä syynä. Nykyinen talouskasvun kiihtyminen puolestaan on suurelta osin seurausta alkuvuonna kasvuun kääntyneestä öljyn hinnasta.

Venäjä tiukensi rahanpesusäännöksiä. Duuma hyväksyi 27.9. toisessa ja kolmannessa eli viimeisessä käsittelyssä muutokset aiemmin tänä vuonna voimaan astuneeseen rahanpesulakiin. Muutokset mm. kasvattavat epäilyttäviä transaktioista raportointivelvollisten organisaatioiden lukumäärää. Pankkien, vakuutusyhtiöiden ja arvopaperikauppaa käyvien organisaatioiden lisäksi raportointivelvollisia ovat nyt esim. investointirahastot, eläkerahastot, arvometallikauppiat ja pelikasinot. Tarkastusta vaativien transaktioiden minimisumma on edelleen 600 000 ruplaa eli noin 19 000 dollaria.

Lakia tiukennettiin OECD:n alaisen rahanpesua vastustavan työryhmän FATFin (Financial Action Task Force) vaatimuksesta. Lakimuutosten jälkeen Venäjä toivoo vapautuvansa FATFin mustalta listalta, johon kuuluvat maat, jotka eivät toimi riittävän tehokkaasti rahanpesua vastaan. FATFin asiantuntijat olivat Moskovassa viime viikolla tutustumassa Venäjän nykyiseen tilanteeseen.

Venäjän duuma hyväksyi vuoden 2002 budjettiin lisävaroja viljainterventioihin. Duuma hyväksyi hallituksen ehdottamat muutokset 27.9. suoraan kolmessa käsittelyssä. Päätöksen mukaan vuoden 2002 budjettiin lisätään 6 miljardia ruplaa viljainterventioiden suorittamiseksi. Viljainterventioiden, jotka on tarkoitus aloittaa lokakuun aikana, uskotaan nostavan alhaiselle tasolle painunutta viljan hintaa. Alunperin tähän tarkoitukseen oli varattu miljardi ruplaa. Viljan hinta on laskenut useasta eri syystä: viljasato on ollut hyvä, viljavarastoissa on viljaa viime vuodelta ja viljan kotimainen kysyntä on laskenut.

Duuma nimitti Venäjän keskuspankin johtokunnan jäseniä uudeksi 4-vuotiskaudeksi. Uudestaan tulivat

nimitetyiksi keskuspankin 1. varapääjohtajat Arnold **Voilukov** ja Tatjana **Paramonova**, varapääjohtaja Viktor **Melnikov**, pääkirjanpitäjä Ljudmila **Gudenko**, Moskovan-konttorin johtaja Konstantin **Shor** ja Pietarin-konttorin johtaja Nadezhda **Savinskaja**.

Uutena jäsenenä keskuspankin 12-henkiseen johtokuntaan nimitettiin varapääjohtaja Konstantin **Korishtshenko**. Lisäksi johtokuntaan kuuluvat pääjohtaja Sergei **Ignatjev** sekä aiemmin tänä vuonna nimitetyt 1. varapääjohtajat Oleg **Vjugin** ja Andrei **Kozlov**, varapääjohtaja Georgi **Luntovski** ja kansantalousosaston johtaja Nadezhda **Ivanova**.

Vneshtorgbank Venäjän keskuspankilta hallitukselle lokakuussa. Jo pitkään vireillä ollut Vneshtorgbankin siirtäminen keskuspankilta hallitukselle on osa prosessia, jossa keskuspankin on määrä luopua omistuksistaan pankeissa. Venäjän finanssiministeriön mukaan Vneshtorgbankin myyntiä koskeva sopimus allekirjoitettiin 27.9. ja kaupan on määrä toteutua ensi viikolla. Kaupassa keskuspankki myy 99,9 prosentin omistuksensa pankissa Venäjän hallitukselle, ja maksuksi hallitus antaa keskuspankille 42 miljardin ruplan arvosta pitkäaikaisia (vuonna 2012 erääntyviä) velkapapereitaan. Hallitus on halunnut asettaa omistuksen siirron ehdoksi sille, että osa Vneshtorgbankista voitaisiin myydä ulkopuoliselle investoijalle. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki EBRD on todennut olevansa edelleen kiinnostunut vähemmistöosakkuudesta. Pääministeri Mihail **Kasjanov**in hiljattain esittämän arvioiden mukaan hallituksen on tarkoitus vetäytyä nyt toteutuvasta Vneshtorgbankin omistajan asemastaan 5 - 7 vuoden kuluessa.

Lisäksi osana hallituksen määräysvallassa olevia pankkitoiminnan uudelleenjärjestelyjä valtion omistama rahoituslaitos Vneshekonombank siirtää kaupallisen pankkitoimintansa Vneshtorgbankille. Vneshtorgbank on ennen näitä järjestelyjä ollut Venäjän toiseksi suurin pankki taseen loppusummalla mitattuna (yli 6 miljardia dollaria) ja Vneshekonombank Venäjän kolmanneksi suurin pankki (taseen loppusumma vajaat 4 miljardia dollaria).

Latviassa parlamenttivaalit 5.10. Ensi lauantain vaaleissa on mukana 1 022 ehdokasta sekä yhteensä 20 puoluetta ja kansalaisliikettä. Ehdokkaista reilu neljännes on naisia. Tällä hetkellä 100-jäsenisessä saeimassa on eniten eli 25 edustajaa keskustalaisella Kansanpuolueella. Se muodostaa keskusta-oikeistolaisen koalitionhallituksen yhdessä Isänmaa ja vapaus -puolueen (16 ehdokasta) sekä Latvian tie -puolueen (21 ehdokasta) kanssa. Vaaleissa on ensi kertaa mukana Latvian keskuspankin entisen pääjohtajan Einars **Repsen** perustama Uusi aika -puolue. Myös vasemmistovoimien liitto PCTVL (Yhtenäisen Latvian ihmisoikeuksien puolesta) kuuluu mielipidetiedustelujen mukaan Latvian suurimpiin puolueisiin. Vaalituloksen ei odoteta vaikuttavan Latvian

ulkopolitiikan tärkeimpiin suuntaviivoihin, EU- ja NATO-jäsenyyksien tavoitteluun, sillä ainut EU-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuva liike vaaleissa on Vihreiden ja Maanviljelijöiden puolueen muodostama vaaliliitto.

Viron BKT kasvoi huhti-kesäkuussa 7 %. BKT:n reaalkasvu kiihtyi vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä, jolloin kasvua oli 3,2 % viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Ripeän talouskasvun taustalla oli kotimaisen kysynnän erittäin reipas kasvu. Nopeimmin lisääntyivät kiinteät investoinnit (26 %). Yksityisen kulutuksen kasvun (11 %) taustalla on palkkojen nopea kasvu, mutta myös kotitalouksille myönnetty pankkilainat ovat selvästi lisääntyneet. Julkisen sektorin kulutus kasvoi huhti-kesäkuussa 4 %. Ulkomaisen kysynnän kasvua (7 %) siivitti palvelujen kysynnän selvä lisääntyminen (24 %). Tavaravienti sen sijaan supistui edelleen.

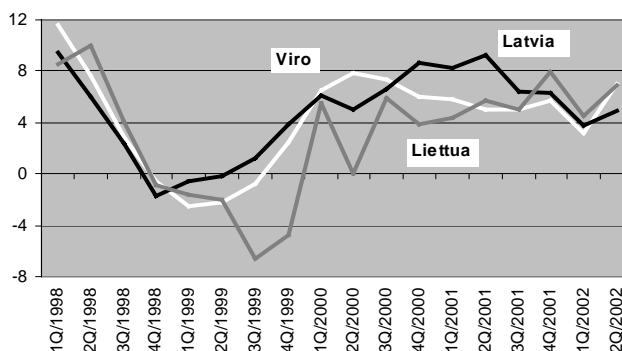
Maataloutta ja energiantuotantoa lukuun ottamatta kasvu ylsi kaikille talouden aloille. Tehdasteollisuuden tuotanto kasvoi 13 % ja rakentaminen 14 %. Muutamilla tärkeillä palvelualoilla, kuten kaupan alalla ja rahoitussektorilla, kasvua oli yli 10 %. Kuljetus- ja viestintäsektorin tuottamat palvelut olivat arvoltaan 6 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Palvelusektorin osuus Viron BKT:sta on vajaat 70 %.

Liettuan BKT kasvoi huhti-kesäkuussa 6,9 %. Myös Liettuan talouskasvu oli toisella neljänneksellä nopeampaa kuin tammi-maaliskuussa, jolloin reaalin

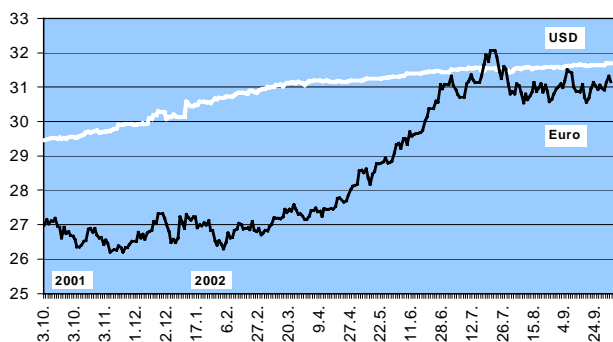
BKT kasvoi 4,4 %. Eniten talouskasvua kiihdytti tavaroiden ja palvelujen viennin kasvu (14 %). Myös kotimainen kysyntä lisääntyi reippaasti, kun kiinteät investoinnit lisääntyivät 26 % ja palkkojen nousu lisäksi yksityistä kulutusta, joka kasvoi 6 %.

Kuten Virossa, myös Liettuassa tuotanto kasvoi lähes kaikilla talouden aloilla, ja useimmilla aloilla kasvu kiihtyi ensimmäiseen vuosineljännekseen verrattuna. Ripeimmin huhti-kesäkuussa kasvoi rakentaminen (17 %). Tehdasteollisuus, jonka osuus Liettuan BKT:sta on viidennes, kasvatti tuotantoaan 7 %. Tärkeimmillä palvelusektorin aloilla – kaupassa sekä liikenne- ja viestintäsektorilla – kasvua oli noin 10 %. Palvelusektorin osuus Liettuan BKT:sta on noin 60 %.

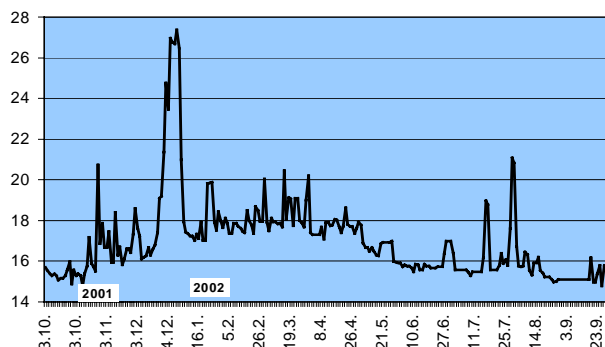
Baltian maiden BKT:n kasvu, %-muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

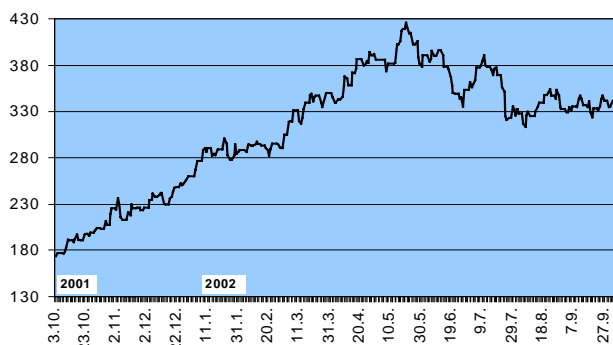
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

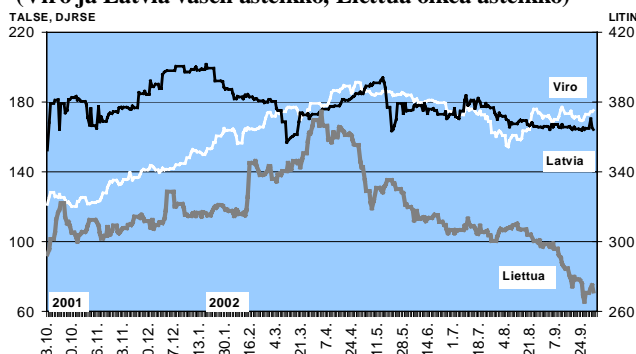
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän inflaatiovauhti ennallaan. Kuluttajahinnat nousivat syyskuussa 14,9 % viime vuoden syyskuusta. Kuluttajahintojen vuosinousuvauhti on pysynyt kesäkuusta suurin piirtein samana. Kuten aiempinakin kuukausina, eniten kallistuivat palvelut. Nopeinta hintojen nousu oli koulutuksen ja kulttuurin alalla sekä tietoliikennepalveluissa. Inflaatiota hidasti elintarvikkeiden, erityisesti vihannesten, kausiluontoinen hintojen lasku.

Venäjän keskuspankki odottaa kuluvaan vuoden inflaation olevan 14 – 15 %, mikä ylittää hallituksen asettaman 12 – 14 prosentin inflaatiotavoitteen. Tammikuusta syyskuun loppuun kuluttajahinnat ovat nousseet jo 10,3 %.

Duuma hyväksyi 9.10. sähkösektorin uudistuseläkelain 1. käsittelyssä. Duuma hyväksyi sähköenergialain, lain luonnollisten monopolien tariffeista sekä muutokset siviilikoodeksiin ja lakeihin sähkö- ja kaukolämpötariffeista, luonnollisista monopoleista ja energian säästämisestä. Lakipakettia oli hiottu hallituksen, duuman ja liittoneuvoston sovittelukomissiossa sen jälkeen, kun duuma oli hylännyt sen ensimmäisessä käsittelyssä kesäkuussa 2002.

Laeilla pyritään luomaan sähkösektorille kilpailua ja sitä kautta tehostamaan sen toimintaa ja lisäämään alan investointeja. Sähkömonopoli UES on tarkoitus pilkkoa voimansiirtoyhtiöön, järjestelmän operoinnista vastaavaan yhtiöön ja 10 alueelliseen tuotantoyhtiöön. Luonnollisten monopolien tariffit ovat lakiluonnoksen mukaan valtion säätelemiä ja niistä päätetään kerran vuodessa ennen seuraavan vuoden budjetin hyväksymistä. Hallitus hyväksyy erikseen listan niistä luonnollisten monopolien palveluista, joihin säätelyä sovelletaan. Sähkön tukkuhinnat on tarkoitus vapauttaa parlamentti- ja presidentinvaalien jälkeen vuoden 2005 puolivälissä.

Lakien toinen käsittely pidetään marraskuussa. Koko lakipaketin arvioidaan tulevan hyväksytyksi vuoden loppuun mennessä.

Venäjän ja USA:n ensimmäinen energiahuippukokous pidettiin Houstonissa. Kokouksessa kartoitettiin mm. USA:n mahdollisuuksia hankkia Venäjältä raakaöljyä varmuusvarastoihinsa ja venäläisen öljyn käyttöä laajemminkin korvaamaan mahdollisesti vaikeutuvia toimituksia Persianlahdelta. USA:n kiinnostus on herättänyt Venäjällä ajatuksia supertankkereille soveltuvan terminaalin rakentamisesta Murmansiin.

Venäjän raakaöljyntuotanto on kolmen viime vuoden aikana kasvanut noin neljänneksen, ja venäläisyhtiö JUKOS on heinäkuusta alkaen toimittanut koe-eriä USA:han. Venäjän energiaministerin Igor Jusufovin mukaan Venäjän raakaöljyntuotanto kohoa tänä vuonna 378 miljoonaan tonniin (348 milj. tn vuonna 2001). Ministeri arvioi Venäjän öljyteollisuuden tarvitsevan noin 50 miljardin euron investoinnit pystyäkseen tulevaisuudessa toimimaan vakaana ja luotettavana öljyntoimittajana.

Duuma hyväksyi muutosehdotukset konkurssilakiin. Duuma hyväksyi esityksen äänin 293 – 104. Lakiehdotus palautui duumaan elokuun alussa presidentin veton jälkeen. Venäjän voimassa olevaa konkurssilakia on arvioitu pitkään liiasta tiukkuudesta velallista kohtaan. Yrityksiä on sen mukaan voitu hakea konkurssiin liian vähäpätöisin syin. Lakiin nyt tehtävät muutokset koskevat mm. vihamielisiä nurkanvaltauksia, velkojien osallistumista konkurssimenettelyyn, menettelyn avoimuutta ja valtion mahdollisuutta vaikuttaa ns. strategisten yhtiöiden pesänhoitajien valintaan. Uudistettu laki ei koske valtion yrityksiä. Duuman omaisuuskomitean puheenjohtajan Viktor Pleskatshevskin mukaan muutosten myötä myös velallista tulee Venäjällä nyt konkurssimenettelyn täysivaltainen osapuoli.

Inflaatio hidasta Virossa ja Latviassa, Liettuaassa jatkuu deflaatio. Syyskuun kuluttajahinnat olivat *Virossa* 2,7 % (elokuussa 2,6 %) ja *Latviassa* 1,0 % (0,9 %) korkeammat kuin vuotta aiemmin. *Liettuaassa* hinnat olivat 1,5 % (1,1 %) alhaisemmat kuin syyskuussa vuonna 2001. Elokuusta syyskuuhun hinnat nousivat Virossa 0,1 % ja Latviassa 0,8 %. Hintojen nousu Latviassa aiheutui vaatteiden ja kenkien hintojen kausivaihtelusta. Myös elintarvikkeiden hinnat nousivat Latviassa, mutta laskivat Virossa. Liettuaassa hinnat laskivat elokuusta syyskuuhun 0,6 % elintarvikehintojen laskun myötä.

Oikeistopuolueet vahvasti edustettuna Latvian uudessa parlamentissa. Lauantaina 5.10. pidetyissä parlamenttivaaleissa äänestysprosentti oli 72,5 %. Vielä vahvistamattomien tietojen mukaan eniten edustajia 100-jäseniseen parlamenttiin (26 paikkaa) sai ensi kertaa vaaleissa mukana ollut oikeistolainen Uusi aika -puolue. Se keräsi äänistä 23,5 %. Vasemmistovoimien liittouma PCTVL sai lähes 19 % äänistä ja 24 edustajaa (+8) parlamenttiin. Keskustalainen kansanpuolue sai 21 paikkaa (-4), kristillinen Ensimmäinen puolue 10 paikkaa (+10), Vihreiden ja Viljelijöiden liittouma 12 paikkaa (+12) ja Isänmaa ja vapaus 7 paikkaa (-8). Kaikissa tähänastisissa Latvian hallituksissa mukana ollut Latvian tie sai 4,8 % äänistä ja putosi näin 5 prosentin äänikynnyksen alle, eikä siis saanut parlamenttiin ainuttakaan edustajaa (-20). Myös Sosiaalidemokraattinen työläisten puolue (-12) ja Sosiaalidemokraattien liitto (-5) jäivät ilman edustajia.

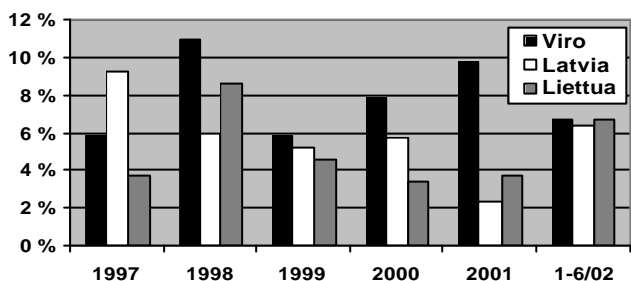
Ulkomaisia suoria sijoituksia edelleen runsaasti Latviaan ja Liettuaan. *Viroon* tehtiin tammi-kesäkuussa suoria sijoituksia noin kolmannes vähemmän kuin vuotta aiemmin. Sijoitusten nettovirta ylsi 2 miljardiin kruunuun (130 milj. euroa), kun myös Virossa ulkomaille tehtyjen sijoitusten määrä väheni. Kuten aiemminkin eniten suoria sijoituksia tehtiin Suomesta ja Ruotsista. Suuri osa sijoituksista meni myös tutuille sektoreille eli kauppaan, tehdasteollisuuteen, rahoituslaitteille sekä kuljetus- ja viestintäsektoreille.

rille. Aiempaa enemmän sijoituksia on kuluvana vuonna tehty kiinteistösektorille.

Latviaan tuli alkuvuonna reilusti enemmän ulkomaisia suoria sijoituksia kuin vuotta aiemmin eli lähes 160 miljoonan latin (280 milj. euroa) arvosta. Eniten sijoituksia tekivät saksalaiset, ruotsalaiset, yhdysvaltalaiset ja tanskalaiset yritykset. Myös aiemmin suuri osa sijoituksista tuli näistä maista. Pääosa sijoituksista tehtiin rahoitussektorille, kiinteistöalalle, tukkukauppaan, tehdasteollisuuteen ja viestintäalalle.

Liettuaan tehtiin ulkomaisia suoria sijoituksia ensimmäisellä vuosipuoliskolla 1,6 miljardin litin (460 milj. euroa) arvosta eli lähes puolet enemmän kuin vuotta aiemmin. Eniten sijoituksia Liettuaan tekivät tanskalaiset ja ruotsalaiset yritykset. Noin 30 % sijoituksista tehtiin tehdasteollisuuteen. Myös rahoituksen, kaupan ja viestinnän alalle sijoituksia tehtiin runsaasti.

Ulkomaiset suorat sijoitukset Baltian maihin, % BKT:sta

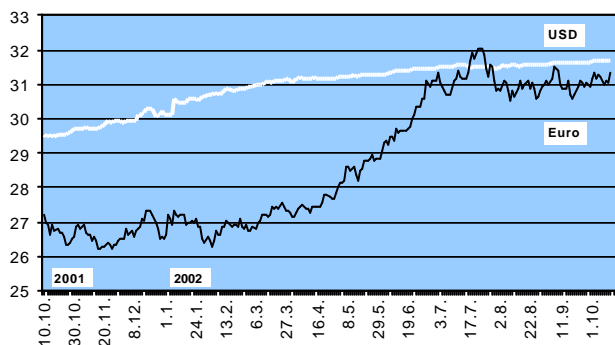

Muugaan rakennetaan kivihiihteterminaali. Tallinnan satama ja venäläinen Kuzbassrazrezugol ovat sopineet hiihteterminaalin rakentamisesta Muugaan vuoteen 2005 mennessä. Terminaalin vuosittainen kapasiteetti on 5 miljoonaa tonnia, eli Tallinnan sataman kokonaiskapasiteetti kasvaa noin 10 %. Terminaalin kustannusarvio on 1,1 miljardia kruunua (70 milj. euroa). Kuzbassrazrezugol on Venäjän toiseksi suurin kivihiihtentuottaja. Yhtiö louhi kivihiihtä viime vuonna 36 miljoonaa tonnia.

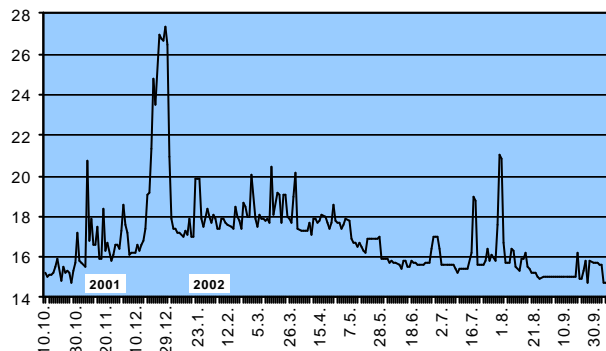
Euroopan komissio suosittaa 10 maan liittymistä Euroopan unioniin vuonna 2004. Euroopan komissio julkaisi säännölliset seurantaraporttinsa hakijamaista 9.10. Samalla komissio nimesi maat, joiden se katsoo voivan liittyä EU:n jäseniksi vuoden 2004 alusta. Tähän joukkoon kuuluvat *Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tshekin tasavalta, Unkari* ja *Viro*. Nämä maat täyttävät jäsenyydelle asetetut poliittiset vaatimukset ja komissio odottaa niiden täyttävän myös taloudelliset ja lainsäädännölliset kriteerit vuoteen 2004 mennessä. Komissio kuitenkin muistuttaa, että kriteerien täyttäminen vaatii tietyiltä osin vielä paljon työtä hakijamaissa.

Komissio tukee *Bulgariaa* ja *Romaniaa* näiden tavoitteessa päästä EU:n jäseniksi vuonna 2007. Komissio katsoo myös *Turkin* edenneen jäsenysvalmisteluissaan, mutta ei ehdota mitään aikataulua Turkin jäsenyysneuvotteluille. Euroopan neuvosto päättää lokakuun lopulla raporttien pohjalta, mitkä maat voivat saada jäsenyysneuvottelut päätökseen tämän vuoden kuluessa.

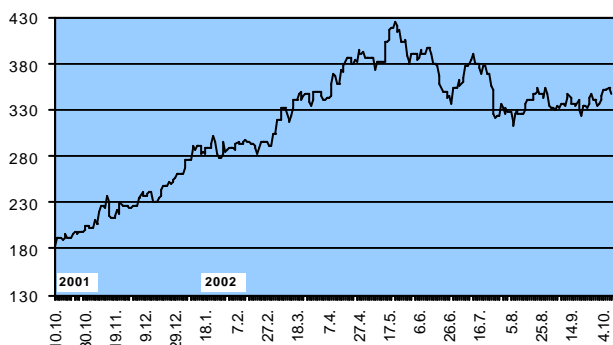
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

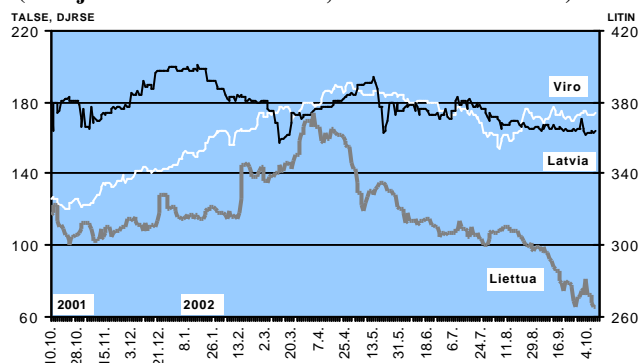
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän teollisuustuotannon kasvu kiihtyi vuoden kolmannella neljänneksellä. Heinä-syyskuussa teollisuustuotanto kasvoi 5,5 % (työpäivien lukumäärällä korjattuna 5 %) vuoden 2001 vastaavasta ajankohdasta. Vuoden 2002 ensimmäisellä neljänneksellä teollisuustuotanto kasvoi 2,6 % ja toisella 3,9 %. Kolmannen neljänneksen aikana teollisuustuotannon kasvu kuitenkin hidastui ja oli syyskuussa työpäivien määrällä korjattuna 4,1 %. Tammi-syyskuussa kasvu oli 4 % (työpäivien lukumäärällä korjattuna 4,2 %). Nopeimmin kasvoi värimetallurgian, elintarviketeollisuuden ja polttoaineteollisuuden tuotanto.

Venäjä pois rahanpesun mustalta listalta. OECD:n alainen rahanpesua ja kansainvälisen terrorismin rahoitusta vastustava Financial Action Task Force (FATF) poisti kokouksessaan 9. – 11.10. Venäjän niiden maiden listalta, jotka eivät riittävän tehokkaasti taistele rahanpesua ja kansainvälisen terrorismin rahoittamismahdollisuuksia vastaan. Venäjä joutui FATFin mustalle listalle kesällä 2000 ja on sen jälkeen saattanut voimaan rahanpesun estämiseen tähtäviä lakeja ja perustanut erityisen elimen valvomaan epäilyttäviä transaktioita.

FATFin listalle jäi 11 maata, joista ainoa siirtymätalousmaa on Ukraina. FATF päätti kokouksessaan aloittaa kansainväliset vastatoimet Ukrainaa kohtaan, ellei maa tehosta nopeasti rahanpesun vastaista toimintaansa.

Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2003 yksityistämishajelman. Ohjelman mukaan valtio myy vuonna 2003 osuuksiaan yli 600 osakeyhtiöstä ja yli 400 yhtiöittämättömästä julkisen vallan tuotantolaitoksesta (*unitarnoje predprijatije*), jotka joko muutetaan osakeyhtiöiksi tai myydään yhtiöittämättä. Yksityistettävien kohteiden joukossa on ensi vuonna erityisen paljon yrityksiä, jotka toimivat maataloudessa, energiasektorilla ja puolustusteollisuudessa. Kuluvalle vuodelle suunniteltu tietoliikenneyritys Svjazinvestin yksityistämisen jatkaminen on siirretty vuoteen 2003. Vuonna 2003 yksityistämisestä uskotaan saatavan 51 miljardia ruplaa (1,6 miljardia euroa).

Öljy-yhtiö Slavneft yksityistetään vuoden 2002 loppuun mennessä. Venäjän hallitus on päättänyt myydä koko 75 prosentin osuutensa Slavneftistä vielä kuluvan vuoden aikana pidettävässä huutokaupassa. Aiemmin oli tarkoitus yksityistää ensi vaiheessa vain alle 20 prosentin osuus. Minimihinnaksi 75 prosentin osuudelle on määritetty 1,3 miljardia dollaria. Asiantuntijoiden mukaan kauppahinta saattaa kuitenkin nousta jopa 1,5 – 2 miljardiin dollariin. Tähän saakka suurin yksityistämiskauppa on ollut vuonna 1997 toteutettu 25 % osuuden myynti tietoliikenneyritys Svjazinvestistä 1,8 miljardin dollarin hintaan. Slavneftistä ovat ilmoittaneet olevansa kiinnostuneita ainakin venäläiset öljy-yhtiöt Sibneft, JUKOS, LUKoil ja Surgutneftegaz sekä useat länsimaiset öljy-

yhtiöt. Sibneft on jo nyt mukana yrityskonsortiossa, joka omistaa 13 % osuuden Slavneftistä. Valko-Venäjän valtio omistaa 11 % Slavneftistä.

Venäjän liittoneuvosto ei hyväksynyt lakia sähkötariffien valtiosäätelystä. Duuma hyväksyi lain kolmannessa käsittelyssään viime viikolla. Lain mukaan sähkö- ja kaukolämpötariffeista päätetään vuosittain ennen kunkin vuoden budjetin ensimmäistä käsittelyä. Lain hyväksymistä vastustaneiden federaationeuvoston jäsenten mukaan laki oli vielä monelta osin keskeneräinen ja ristiriidassa ainakin budjettikoodeksin ja hallitusta koskevan lain kanssa. Koska Venäjällä ei ole lakia, jolla vastaavasti säädeltäisiin myös sähköteollisuuden tariffeihin oleellisesti vaikuttavien hiilen, kaasun ja raskaan polttoöljyn hintoja, olisi uusi laki vaikeuttanut sähköteollisuuden toimintaa. Lain muokkaamista varten perustetaan sovittelukomissio.

Venäjän keskuspankki poisti Latviaan kohdistamia rajoituksia. Tässä kuussa voimaan astuva päätös poistaa vuonna 1998 käyttöön otettuja rajoituksia, joilla on muun muassa velvoitettu venäläiset pankit tavallista korkeampien reservien pitoon latvialaisten pankkien, yritysten ja yksityishenkilöiden kanssa tehtyjen erinäisten pankkioperaatioiden yhteydessä. Lisäksi eräiden tuoteryhmien osalta latvialaisille myönnettävien vientiluottojen ja tuonnin ennakkomaksujen käyttöä on rajoitettu, mikä tosin on kohdistunut yli puolen vuoden pituisiin maksuaikoihin. Useimpien tietojen mukaan poistuu myös rajoitus, jonka mukaan venäläisillä pankeilla ei ole ollut lupaa suoriin sijoituksiin eikä portfolio-sijoituksiin Latviassa. Sen sijaan voimaan jäävät rajoitukset, joiden mukaan venäläisillä pankeilla ei saa olla Latviassa sivukonttoreita, eikä latvialaisilla pankeilla edustustoja, tytäripankeja tai haarakonttoreita Venäjällä. Latvia säilyy myös Venäjän omalla offshore-listalla, joka sisältää lähes 50 maata.

Venäjän palkka-armeijakokeilu alkoi, puolustusbudjetti yhä pääosin salassa kansanedustajilta. Kokeilu alkoi syyskuussa pihkovalaisessa maahanlaskudivisioonassa. Kokeilun on tarkoitus päättyä vuonna 2004 ja siihen on varattu 2,7 miljardia ruplaa (87 milj. euroa). Asevoimien pääesikunnan suunnitelmien mukaan palkka-armeijaan siirtyminen tapahtuisi vuoteen 2010 mennessä. Palvelu palkka-armeijassa perustuisi vapaaehtoisuuteen ja lyhin palvelusaika olisi kolme vuotta. Siirtymisen kokonaiskustannukset olisivat 300 – 400 miljardia ruplaa (10 – 13 mrd. euroa).

Kilpailevan ehdotuksen palkka-armeijaan siirtymiseksi on tehnyt Oikeistovoimien liitto SPS. Sen mukaan siirtyminen saataisiin päätökseen jo vuonna 2004 ja sen kustannukset olisivat vain 30 miljardia ruplaa.

Varapääministeri Aleksei **Kudrin** lupasi SPS:n ja Jablokun duumaryhmien vaatimuksesta kertoa kansan-

edustajille ennen vuoden 2003 budjetin ensimmäistä käsittelyä, mihin ensi vuonna on tarkoitus käyttää 345 miljardia ruplaa eli 90 % puolustusmenoista. Lupaus jäi kuitenkin pääosin lunastamatta: kansanedustajille kerrottiin vain vajaan 10 prosentin käyttötarkoitus. Puolustus vie Venäjällä budjetin suurimpana menoeränä lähes 16 % kaikista valtion menoista.

Venäjällä hyväksyttiin heinäkuussa siviilipalveluslaki, joka tulee voimaan vuoden 2004 alusta.

Venäjä ja Ukraina sopivat alustavasti kansainvälisen kaasukonsortion perustamisesta. Alustava sopimus allekirjoitettiin 7.10. IVY-maiden valtionpäämiesten tapaamisen yhteydessä Moldovan pääkaupungissa Chisinaussa. Konsortion on tarkoitus hallita Ukrainan kautta Siperiasta Länsi-Eurooppaan kulkevaa kaasuputkiverkostoa. Konsortio perustetaan Venäjän ja Ukrainan puoleksi omistamana yhteisyrityksenä, jonka pääkonttori tulee Kiovaan. Myöhemmin on tarkoitus houkutella mukaan myös länsieurooppalaisia yhtiöitä. Arvioiden mukaan konsortion rekisteröinti Ukrainaan, toimintasuunnitelmien laadinta ja rahoituksen järjestäminen vievät noin vuoden.

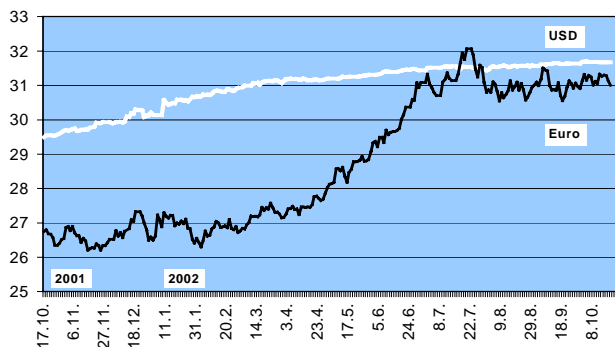
Venäjä vie vuosittain Ukrainan kautta Länsi-Eurooppaan 100 miljardia kuutiota maakaasua, jonka arvo on noin 10 miljardia euroa. Ukraina saa kauttakulukumaksuna vuosittain 30 miljardia kuutiota kaasua.

Virossa paikallisvaalit 20. lokakuuta. Virossa järjestetään paikallisvaalit sunnuntaina 20.10. Vaalien ennakkovaalien äänestys alkoi maanantaina 14.10. Edellisten, lokakuussa vuonna 1999 järjestettyjen paikallisvaalien jälkeen suurimpana puolueena on ollut Keskustapuolue.

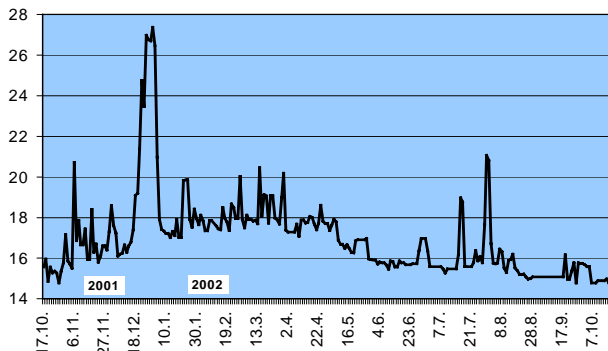
Latvian parlamentti hyväksyi johtajan korruptiota ehkäisevään virastoon. Latvian parlamentti hyväksyi 10.10. Guntis Rutkisin korruption vastaisia toimia hoitavan viraston päälliköksi. Rutkis toimii tällä hetkellä Latvian turvallisuuspoliisin varajohtajana.

Korruption vastaisia toimia hoitava virasto perustettiin heinäkuussa EU:n ja NATOn jäsenyskriteereiden täyttämiseksi. Virasto voi aloittaa toimintansa nyt, kun sen johtaja on nimitetty. Sopivan johtajan löytäminen oli Latvian EU- ja NATO-jäsenyyksien kannalta tärkeää. Aiemmin parlamentti ehti hylätä neljä hallituksen ehdokasta.

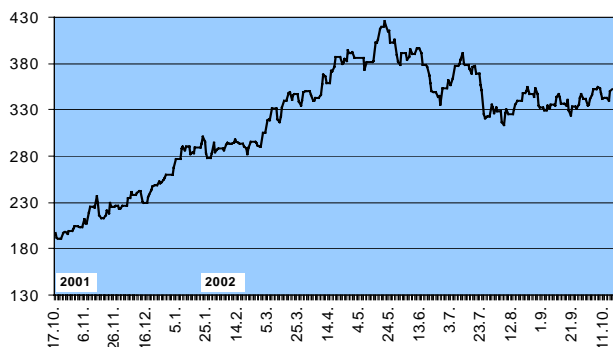
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

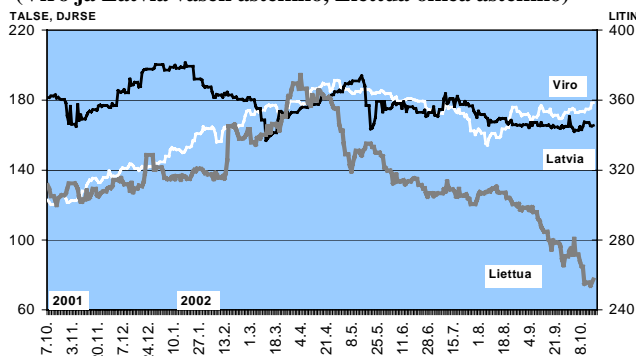
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Yksityinen kulutus pitää kasvua yllä Venäjällä. Yksityisestä kulutuksesta kertova vähittäiskaupan liikevaihto oli syyskuussa lähes 10 % suurempi kuin edellisen vuoden vastaavana aikana ja tammi-syyskuussa kasvua oli 9 %. Kulutuksen nopea lisääntyminen pohjaa väestön käytettävissä olevien reaalitytöiden kasvuun, mikä tammi-syyskuussa oli 7 %. Syyskuussa kasvu kuitenkin hidastui runsaaseen 3 prosenttiin. Investointien kehitys on ollut koko alkuvuoden heikkoa. Investoinnit kasvoivat syyskuussa vajaat 3 % edellisen vuoden syyskuusta ja kuluvan vuoden tammi-syyskuussa ne olivat vain 2,5 % suuremmat kuin viime vuoden vastaavana aikana.

Talouden viiden pääsektorin kehitystä kuvaava indikaattori, joka ennakoii BKT:n kehitystä, osoitti syyskuussa toisena perättäisenä kuukautena alle 3 prosentin kasvua edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Kasvu on hidastunut alkuvuodesta, koko tammi-syyskuussa kasvua oli 4 % edellisestä vuodesta. Tammi-syyskuussa teollisuustuotanto kasvoi 4 % ja rahtikuljetukset 5 %. Maatalustuotanto puolestaan oli tammi-syyskuussa 1,6 % edellisen vuoden tuotantoa pienempi.

Venäjän vaihtotaseen tulot ja menot kasvoivat vuoden kolmannella neljänneksellä. Keskuspankin alustavien maksutasetietojen mukaan vaihtotaseen ylijäämä oli tammi-syyskuussa 21 miljardia dollaria eli 8–9 % BKT:sta (vuotta aiemmin 28 miljardia dollaria eli runsaat 12 % BKT:sta). Tavarakaupan ylijäämä supistui 32 miljardiin dollariin, ja palvelujen kaupan alijäämä kasvoi yli 7 miljardiin dollariin. Venäjän tavara- ja palveluvientitulot vähenivät tammi-syyskuussa vain alle prosentin vuotta aiemmasta, sillä vientitulot kasvoivat vuoden kolmannella neljänneksellä. Tavaravientitulot supistuivat tammi-syyskuussa 3 %. Niiden kasvu kolmannella neljänneksellä johtui raakaöljyn ja öljytuotteiden hinnannoususta ja lisääntyneistä vientimääristä. Koko tammi-syyskuun osalta tulot maakaasun viennistä pienenevät ja tulot raakaöljystä ja öljytuotteista sekä muusta tavaraviennistä olivat suunnilleen saman suuruiset kuin vuotta aiemmin. Palveluvientitulot kasvoivat 20 %. Venäjän tavara- ja palvelutuontimenot lisääntyivät tammi-syyskuussa 13 % ja kolmannella neljänneksellä 15 %.

Pääomataseen alijäämä oli tammi-syyskuussa alustavien maksutasetietojen mukaan runsaat 7 miljardia dollaria. Alijäämä johtui etupäässä valtion ulkomaisen velan takaisinmaksuista. Yksityisen pääoman nettoulosvirtaus sen sijaan väheni noin puoleentoista miljardiin dollariin (vuotta aiemmin yli 4 miljardia dollaria). Maksutaseen tilastovirhe-erä oli tammi-syyskuussa 2,5 miljardia dollaria negatiivinen (vuotta aiemmin 6,5 mrd. dollaria neg.), mikä heijastelee tilastoimatonta pääoman nettoulosvirtausta.

Ulkomaiset suorat sijoitukset Venäjän yrityssectorille (pl. pankit) vähenivät tammi-syyskuussa 1,8 miljardiin dollariin (2 miljardia dollaria vuotta aiemmin). Keskuspankin valuuttavaranto on kasvanut vuoden alusta 10

miljardia dollaria ja oli lokakuun alussa 45,6 miljardia dollaria.

Venäjän vuoden 2003 budjetti etenee duumassa. Duuma hyväksyi federaatiobudjetin 18.10. toisessa käsittelyssä selvällä enemmistöllä. Käsittelyssä päätettiin budjettimenojen jakautumisesta eri menoluokkien kesken ja päädyttiin tekemään budjettiin vain pieniä muutoksia.

Budjetin suurin menoerä on alueille annettava tuki (30 % budjettimenoista). Puolustusmenojen osuus on 15 % ja koti- ja ulkomaisten velkojen korkomenoihin käytetään 12 % menoista. Myös oikeuslaitoksen ylläpitoon ja sisäiseen turvallisuuteen käytetään runsaasti varoja (10 % menoista). Hallitus julkisti budjetin toisen käsittelyn yhteydessä lähes kaikki puolustusmenojen tähän saakka salaisina pidetyt menoerät. Budjetti vaatii vielä kaksi duuman käsittelyä sekä liittoneuvoston ja presidentin hyväksynnän tullakseen lopullisesti hyväksytyksi. Budjetin kolmas käsittely pidetään 22.11. Siinä päätetään menojen jakautumisesta menoluokkien sisällä.

Venäjän hallitus käsitteli viennin kehittämisohjelmaa. Talousministeriön laatimassa ohjelmassa kaavallaan erilaisia toimenpiteitä jalostettujen tuotteiden viennin kehittämiseksi. Kauppapoliittiset toimet on katettu lähinnä toteamalla tavoitteeksi Venäjän liittyminen Maailman kauppajärjestön WTO:n jäseneksi. Konkreettisina hallinnollisina toimina on tarkoitus mm. pidentää vientitulojen kotiutusaikaa muun kuin raaka-aineviennin osalta puoleen vuoteen ja yksinkertaistaa ALV:n palauttamista viejille. Keskeisinä tukiorganisaatiojärjestelyinä kaavallaan vientiluottopankki Roseksimbankin siirtämistä osittain valtion omistaman Vneshtorgbankin ja liikepankkien omistukseen sekä vientitakuulaitos Roseksimgarantin siirtämistä kokonaan valtion omistukseen.

Venäjän viljankorjuu loppusuoralla. Lokakuun puoliväliin mennessä oli korjattu lähes 93 miljoonan tonnin bruttoviljasato, jonka arvioidaan nettomääräisesti olevan noin 86 miljoonaa tonnia. Vuonna 2001 viljasato oli nettomääräisesti 85 miljoonaa tonnia. Maatalousministeriön ilmoituksen mukaan lähes koko sato on nyt korjattu.

Hallituksen päätöksen mukaiset interventiot viljan kotimaisen hinnan nostamiseksi on tarkoitus aloittaa marraskuun alussa. Interventiot koskevat vehnää ja ruista. Hallitus suunnittelee lisäksi vehnän ja rukiin tuontitullin nostamista nykyisestä viidestä prosentista 20 prosenttiin kolmen kuukauden mittaiseksi kaavallun interventiojakson aikana. Viljaa on kuluvana vuonna viety paljon. Kaudella heinäkuu 2002 – kesäkuu 2003 viennin arvioidaan nousevan 10 miljoonaan tonniin, kun se kaudella 2001 – 2002 oli 7 miljoonaa tonnia. Vientiä jarruttavat kuitenkin EU:n suunnitelmat rajoittaa viljantuontia ja Venäjän riittämätön rautatie- ja satamakapasiteetti.

Hallituspuolueet pärjäivät hyvin Viron kunnallisvaaleissa. Keskustapuolue sai äänistä 26 % ja jatkaa Viron suurimpana puolueena. Keskustapuolueen kanssa nykyisen vähemmistöhallituksen muodostava oikeistolainen Reformipuolue sai äänistä 12 %. Vajaa vuosi siten perustetun keskustaoikeistolaisen Res Publican kannatus oli 15 %. Sen sijaan Isänmaanliiton kannatus painui alle 7 prosenttiin, ja sosiaalidemokraattisten Maltillisten puheenjohtaja Henrik **Ives** ilmoitti erostaan puolueen saatua vain runsaat 4 % äänistä. Äänestysprosentti 20.10. järjestetyissä kunnallisvaaleissa oli 52,4 % eli korkeampi kuin edellisissä vaaleissa vuonna 1999, jolloin alle 50 % äänioikeutetuista käytti äänioikeuttaan.

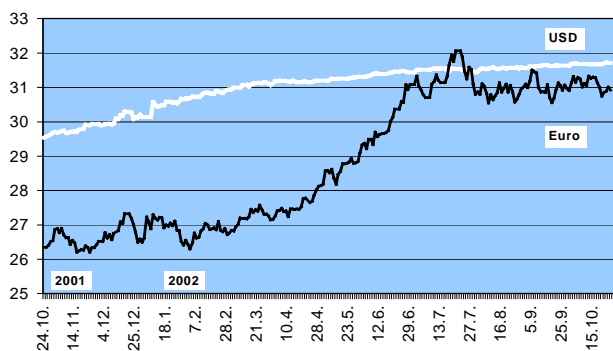
Liettuan parlamentti hyväksyi energiaohjelman 10.10. Ohjelmassa todetaan muun muassa, että Ignalinan ydinvoimalan käyttöaikaa jatketaan, mikäli EU:n ja muiden avunantajien rahoitus alajakustannusten kattamiseksi on riittämätöntä. Kesäkuussa Liettua lupasi sulkea EU:n vaarallisena pitämän voimalan kaksi reaktoria vuosiin 2005 ja 2009 mennessä. EU puolestaan lupasi rahoitusta alajakustannuksien kattamiseksi. Energiaohjelma ei arvioi tarkasti ydinvoimalan alajakustannuksia, mutta hallitus on ennakoinnut kokonaiskustannusten nousevan kolmeen miljardiin euroon. EU on tähän mennessä luvannut avustaa alajakustannuksia 2004–2006 vuosittain 70 miljoonalla eurolla. Sen lisäksi EU on suurimpana osakkaana monenkeskisessä rahastossa, johon on tähän mennessä

koottu runsaat 200 miljoonaa euroa kattamaan Ignalinan ydinvoimalan alajakustannuksia. Ignalinan ydinvoimalan osuus Liettuassa tuotetusta sähköstä oli viime vuonna lähes 80 %. Osa tuotannosta vieetään ulkomaille, lähinnä Valko-Venäjälle, Venäjälle Kaliningradin läänin ja Latviaan.

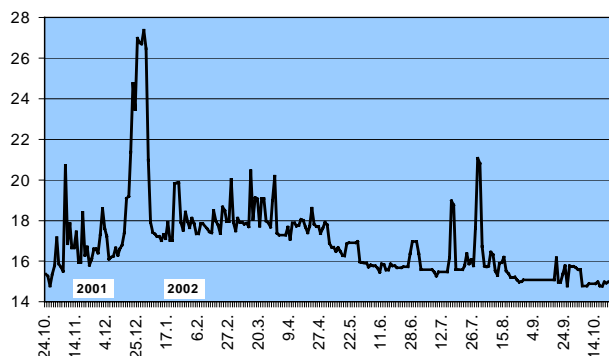
Energiaohjelmassa huomautetaan myös, että Liettuan osin pahasti vanhentuneet sähkön siirto- ja jakeluverkot on uusittava. Sähköverkko aiotaan kytkeä Puolan verkkoon ja sitä kautta Länsi-Euroopan sähköverkkoihin mahdollisimman nopeasti. Myös uuden ydinvoimalan rakentamista pidetään mahdollisena.

Liettua määritteli strategisesti tärkeät yritykset. Liettuan parlamentti hyväksyi lain yritysten ja laitosten strategisesta tärkeydestä. Listalla on kymmenen strategisesti erittäin tärkeää kohdetta, joita ei yksityistetä. Näitä ovat mm. Ignalinan ydinvoimala ja Vilnan lentokenttä. Lisäksi Liettuan valtion on säilytettävä enemmistöosakkuus kahdeksassa kohteessa. Näitä ovat mm. rautatieyhtiö, radio- ja tv-yhtiö, viljan varmuusvarasto, sähkön siirtoverkon kunnossapidosta huolehtiva Lietuvos Energija sekä Klaipedan öljyterminaali. Lisäksi mm. öljy-yhtiö Mazeikiu Nafta, puhelinyhtiö Lietuvos Telekomas, kaasuyhtiö Lietuvos Dujos ja sähkön jakeluverkko katsottiin strategisesti tärkeiksi kohteiksi, joissa ei kuitenkaan asetettu vaatimuksia valtion omistukselle.

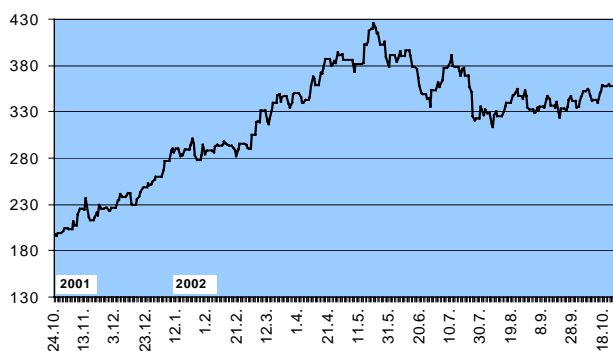
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

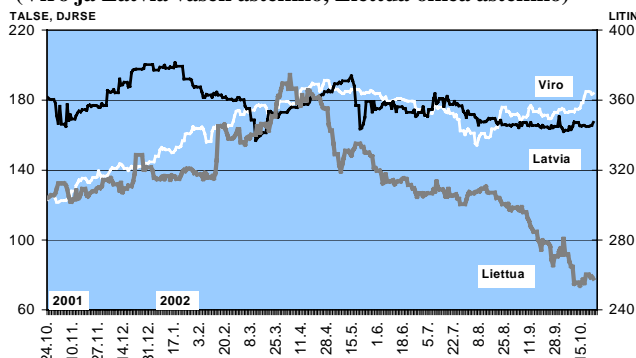
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

EU ja Venäjä keskustelivat Venäjän WTO-jäsenyydestä. Viime viikon keskusteluissa, joita EU-komission kauppasioista vastaava komissaari Pascal Lamy kävi etenkin Venäjän talousministerin German Grefin kanssa Pietarissa, saavutettiin jonkin verran edistystä. EU-komissaari Lamyn mukaan yhtenä keskeisenä ongelmana on kuitenkin edelleen palvelusektori ja nimenomaan ulkomaalaisten markkinoille pääsyä koskevat säännökset Venäjän pankki-, vakuutus, televiestintä- ja kuljetussektorilla. Ihmetystä on herättänyt erityisesti Venäjän viestintäministeriön esitykseen perustuva ehdotus, jonka mukaan maan WTO-jäsenyyden toteutuessa ulkomaisten yritysten pääsyä televiestintäsektorille rajoitettaisiin neljän vuoden siirtymäkauden aikana nykyistä enemmän.

Lamyn mukaan EU pitää edelleen välttämättömänä sen tunnustamista, että Venäjän kotimaiset energian hinnat tulevat jossakin vaiheessa määräytymään markkinamekanismien mukaisesti. Talousministeri Grefin mukaan Venäjä ei voi sitoutua WTO-jäsenyytensä yhteydessä energian kotimaisten ja ulkomaisten hintojen eron poistamiseen. Tuontitullien osalta keskeiset pulmat kohdistuvat Grefin mukaan maatalouteen, siviili-ilmailukalustoon ja autoihin.

Venäjän suurimmat yritykset öljy- ja kaasuteollisuudessa. Venäläisen *Ekspert*-lehden tekemän selvityksen mukaan lähes puolet Venäjän 200 suurimmasta yrityksestä toimii öljy- ja kaasuteollisuudessa. Liikevaihdon perusteella selvästi suurin yritys on kaasujätti Gazprom, jonka liikevaihto kasvoi vuonna 2001 yli 18 % ja oli runsaat 20 miljardia dollaria. Yhtiö työllistää 300 000 henkilöä. Kymmenen suurimman yhtiön joukossa ovat sähkömonopoli UES, öljy-yhtiöt LUKoil, JUKOS, Surgutneftegaz ja Tjumenin öljy-yhtiö, värimetallurgiayritykset Rusal ja Norilsk Nickel sekä autotehdas AvtoVAZ.

Suurimpien yritysten kärki on pysynyt kutakuinkin samana jo usean vuoden ajan. Jalostavan teollisuuden edustus 200 suurimman yrityksen joukossa on kasvanut. Lähes 50 uudesta listalle nousseesta yrityksestä puolet edusti koneenrakennusta tai elintarviketeollisuutta. Markkina-arvon mukaan kolme suurinta venäläisyriystä olivat JUKOS, Gazprom ja LUKoil.

Venäjän teollisuudenaloista kasvavat nopeimmin öljyntuotanto ja elintarviketeollisuus. Kuluvaan vuoden kolmella ensimmäisellä neljänneksellä raakaöljyn tuotanto lisääntyi runsaat 8 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Öljynjalostus kasvoi vain runsaat 2 %, sillä valtaosa raakaöljyn tuotannon kasvusta meni vientiin. Maakaasun tuotanto lisääntyi 3,5 % kun taas kivihiilen tuotanto väheni lähes 6 % ja sähkön tuotanto runsaan prosentin.

Tuotanto kemian- ja petrokemianteollisuudessa lisääntyi vajaat 4 % ja koneenrakennus- ja metallinjalos-

tuksessa runsaat 3 %. Koneenrakennuksen alalla lisääntyivät tietoliikennelaitteiden tuotanto (70 %), rautatiekaluston tuotanto (23 %) kevyen teollisuuden koneenrakennus ja kodinkonetuotanto (16 %) sekä autojen tuotanto (3 %). Kaikilla muilla koneenrakennuksen aloilla tuotanto väheni.

Muista teollisuudenaloista keskimääräistä nopeammin (vajaat 5 %) kasvoi rakennusmateriaalien tuotanto. Kevyt teollisuus kasvoi vain vajaan prosentin, mutta elintarviketeollisuuden tuotanto lisääntyi noin 8 %.

Venäjän yrityshallinnossa edistystä, vaikka rikkomukset yleisiä. Venäläinen Yrityshallinnon ja -lainsäädännön instituutti julkisti lokakuussa uusimman, vuoden 2002 toista neljänneestä koskevan tutkimuksensa yrityshallinnosta (corporate governance). Siinä tutkittiin Venäjän 25 markkina-arvoltaan suurinta yritystä ja todettiin, että 22 yrityksen vuosikokouksen yhteydessä rikottiin lakia tai osakkeenomistajan oikeuksia.

Tutkittujen yritysten joukossa yrityshallinnoltaan parhaimmaksi nousi teleyritys Vimpelcom, joka sai 84 pistettä 100 mahdollisesta. Toisena oli Lenenergo (67 pistettä) ja kolmantena sähkömonopoli UES (66 pistettä). Piensijoittajien viime aikoina kritisoinut UES keräsi pisteitä nimenomaan yrityksen avoimuuden paranemisen ansiosta, vaikkakin piensijoittajien oikeuksiin UES:n uudistamissuunnitelmien toteutuessa katsottiinkin liittyvän riskejä. Suurista yrityksistä JUKOS sijoittui sijalle 5, LUKoil sijalle 9 ja Gazprom sijalle 11. Yleisesti ottaen yrityshallinto Venäjällä kehittyi instituutin mukaan myönteiseen suuntaan. Tutkimuksessa yrityksen sijoitukseen vaikuttivat mm. avoimuus, pääomarakenne, osakkeenomistajien oikeudet, aiempi yrityshallintokulttuuri ja yrittäjärisikki.

Venäjän väestönlaskennan alustavia tuloksia. Varsin kiinnostavaa keskustelua herättäneeseen laskentaan osallistui Venäjän tilastokomitean ilmoituksen mukaan 93 % maan asukkaista, joita laskennan mukaan on tällä hetkellä 143,3 miljoonaa. Komitean puheenjohtaja Vladimir Sokolin pitää laskennan kokonaistulosta hyvänä, mutta suurin yllätys hänen mukaansa oli nykyisen väestökirjanpidon huonous. Edellisestä, vuoden 1989 väestönlaskennasta kuluneiden 13 vuoden aikana maassamuutto on ollut vilkasta, ja suuri osa väestöstä asuu tällä hetkellä muualla kuin virallisella kirjoillaolopaikkakunnalla. Pääkaupunki Moskovan väkiluku oli laskennassa 10,4 miljoonaa, mikä on lähes 2 miljoonaa enemmän kuin vuonna 1989.

Väestönlaskentakyselyyn vastattiin nimettömänä, ja vastaamatta jättämisestä tai väärien tietojen antamisesta ei seuraa rangaistusta. Ensimmäiset viralliset tulokset valmistuvat ensi maaliskuuhun ja lopulliset tulokset vuoden 2003 aikana.

Suomalaisyritysten suorat sijoitukset Venäjälle ja Baltian maihin lisääntyivät vuonna 2001. Suomen Pankin tekemän yritys­kyselyn mukaan nettöpääomavirta viime vuonna Suomesta Venäjälle oli 141 miljoonaa euroa, Viroon 85 miljoonaa euroa ja Latviaan 20 miljoonaa euroa. Sen sijaan suomalaisyritysten Liettuassa toimivien tytäryritysten pääomasijoitukset takaisin emoyhtiöihin Suomeen ylittivät Liettuan suuntaan tehdyt sijoitukset 10 miljoonalla eurolla. Viime vuoden loppuun mennessä Suomesta Venäjälle tehtyjen sijoitusten kirjanpitoarvo oli 460 miljoonaa euroa. Viroon tehtyjen sijoitusten arvo oli 550 miljoonaa euroa, Latviaan tehtyjen sijoitusten 160 miljoonaa euroa ja Liettuaan tehtyjen sijoitusten arvo 120 miljoonaa euroa.

Yrityskyselyn mukaan suomalaisyritysten tytäryrityksissä ja sivuliikkeissä työskenteli viime vuonna Venäjällä 6 300, Virossa 15 900, Latviassa 2 900 ja Liettuassa 1 900 henkilöä. Tytäryritysten liikevaihto viime vuonna oli Venäjällä 920 miljoonaa euroa, Virossa 1 300 miljoonaa euroa, Latviassa 440 miljoonaa euroa ja Liettuassa 250 miljoonaa euroa.

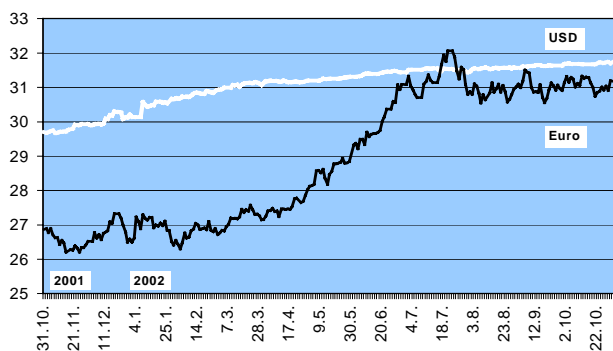
Baltian maiden ja Venäjän rajasopimukset edelleen auki. Venäjän Viron-suurlähettiläs Konstantin Provalov lupasi virolaisessa yliopistossa pitämällään luennolla, että Venäjä allekirjoittaa rajasopimuksen Viron kanssa vuoden 2003 alkupuoliskolla. Suurlähettiläs lupasi, että Venäjä

myöntää Virolle ensi vuonna suosituimmusaseman, joka poistaisi Venäjän nyt virolaistuotteisiin soveltamat kak-sinkertaiset tullit. Viro on Baltian maista ainoa, jolle Venäjä ei ole antanut suosituimmusasemaa. Rajasopimusta Venäjä ei ole ratifoinut vielä minkään Baltian maan kanssa.

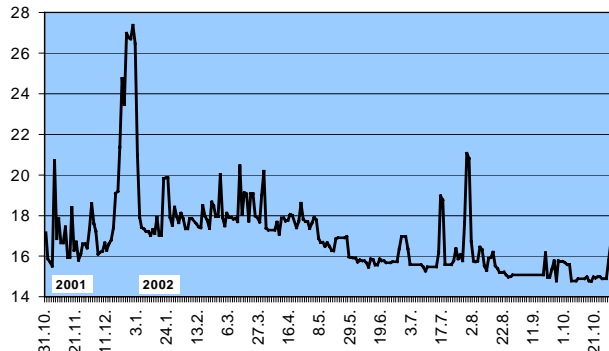
Liettua löysäsi valuuttalakejaan. Liettuan parlamentti poisti 22.10. rajoituksen ulkomaisen valuutan käytöstä Liettuassa. Tähän asti Liettuan litiä on pitänyt käyttää kaikissa maksuissa, joissa toisena osapuolena ei ole ollut ulkomaalaista juridista tai luonnollista henkilöä. Uuden lain myötä muut kuin käteismaksut voi tästä lähtien suorittaa osapuolten sopimassa valuutassa ja euroa voidaan käyttää myös käteismaksuissa. Lakimuutoksen tavoitteena on parantaa Liettuan liiketoimintaympäristöä.

Puolan teollisuustuotanto kääntyi syyskuussa kasvuun. Teollisuustuotanto kasvoi syyskuussa 6,7 % viime vuodesta ja 8,2 % tämän vuoden elokuusta. Kasvu oli selvästi nopeampaa kuin mihin viime (-1 %) ja tänä vuonna on totuttu. Elokuussa teollisuustuotanto vielä väheni 1,1 % ja kasvoi tammi-syyskuussa vain 0,5 %. Puolan bruttokansantuote kasvoi tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla noin 0,7 %. Työttömyys nousi syyskuussa 17,6 prosenttiin viime vuoden syyskuun 16,3 prosentista.

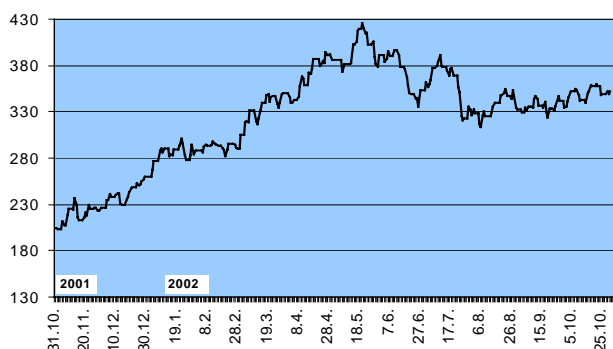
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

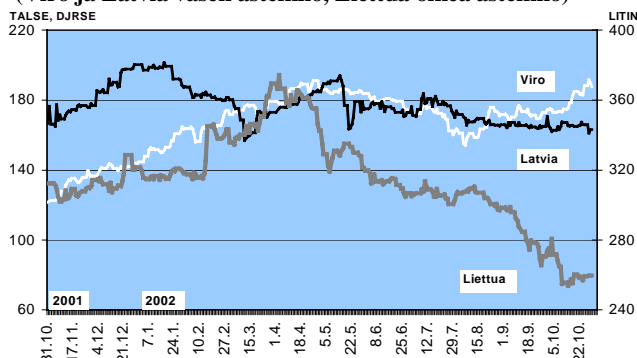
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän vuosi-inflaatio oli lokakuussa 15 %. Lokakuussa kuluttajahinnat nousivat 1,1 % syyskuusta ja 15 % vuoden 2001 lokakuusta. Vuosi-inflaatiovauhdissa ei näin ollen ole ollut oleellisiä muutoksia kesän jälkeen. Lokakuussa palvelujen hinnat nousivat edelleen nopeimmin. Palveluista erityisen nopeasti nousivat matkustajaliikenteen hinnat – Venäjällä metropolipun hinta nousi keskimäärin yli 20 %, raitiovaunulipun 10 % ja bussilippujen 7 – 9 %.

Vahva kotimainen kysyntä Venäjän talouskasvun tukipilarina. Venäläisen *Moscow Narodny Bankin* rahoittamaan tutkimukseen perustuva ja Venäjän teollisuuden tilaa kuvaava ostopöytäindeksi sekä vastaava palvelumarkkinoiden kehityksestä kertova indeksi antoivat kumpikin positiivisen tuloksen näkymistä lokakuussa. Teollisuuden ostopöytäindeksi nousi lokakuussa hieman erityisesti hyvän kotimaisen kysynnän ansiosta. Kokonaiskysyntää kuitenkin hidasti vientitilauksen kasvun pysähtyminen, joka 300 paneeliin kuuluvan teollisuuden ostopöytäindeksiin mukaan johtuu maailmanmarkkinoiden epävarmuudesta. Tuotantopanosten – erityisesti energian – hinnat säilyivät edelleen korkeana, vaikka laskivatkin alhaisimmalle tasolleen viiteen kuukauteen.

Palvelusektorilla näkymät vaikuttavat huomattavasti valoisammilta kuin teollisuudessa, vaikkakin kasvavat tuotantokustannukset luovat paineita. Palveluindeksi osoitti lokakuussa kasvun kiihtymistä kysynnän kasvun ja jatkuvien investointien ansiosta. Palveluindeksi kootaan sekä tilastotiedoista että 300 yrityksen edustajien vastauksista. Se ei kata vähittäiskaupan ja julkisen sektorin palveluita, eikä jakelusektoria.

Gazprom ilmoitti vähentävänsä kaasutoimituksia Valko-Venäjälle. Aiemmin tehdyn sopimuksen mukaan Gazprom on luvannut toimittaa valkovenäläiselle Beltransgazille runsaat 10 miljardia kuutiometriä kaasua Venäjän kotimaan hintaan, joka on 60 – 80 % halvempaa kuin Euroopassa. Toimitusten lähestyessä nyt loppuaan Gazprom on ilmoittanut vähentävänsä ne jatkossa puoleen. Nykyinen hinta kattaa vain tuotanto- ja kuljetuskustannukset. Lisäksi Valko-Venäjä ei ole sopimuksen mukaisesti maksanut 50 % kaasutoimituksista dollareina ja on edelleenkin velkaa Gazpromille yli 220 miljoonaa dollaria. Valko-Venäjä, joka on erittäin riippuvainen Venäjältä tuotavasta kaasusta, on reagoinut ilmoitukseen toteamalla päätöksen poliittiseksi ja lähettämällä energiaministerinsä Moskovaan neuvottelemaan asiasta.

Venäjän valtion palkkausjärjestelmään muutoksia. Venäjän hallitus hyväksyi keskiviikkona 6.11. pääpiirteissään siirtymisen nykyisistä valtion palkkataulukoista toimialoittaiseen palkkaukseen. Uuden järjestelmän käyttöönoton myötä valtionsektorin työntekijöiden palkka nousee keskimäärin kolmanneksen, ja alueittaisia

eroja voidaan palkkauksessa ottaa paremmin huomioon. Uudistukseen arvioidaan tarvittavan lähes 11 miljardia ruplaa. Uusi järjestelmä on tarkoitettu ottaa käyttöön federaation budjetista maksettavien palkkojen osalta lokakuun alusta 2003 ja alueiden osalta viimeistään vuoden 2004 alusta. Uuden palkkausjärjestelmän yksityiskohtainen sisältö päätetään vuoden 2003 alkuun mennessä. Valtionsektorilla työskentelee 15 miljoonaa työntekijää eli noin viidennes työllisestä työvoimasta.

Laki ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta Venäjällä tuli voimaan 1.11. Maahanmuuttoviraston johtajan Andrei **Tshernenkon** mukaan lain tarkoitus on saattaa ulkomaalaisten asema Venäjällä selkeän, lakiin perustuvan lupajärjestelmän piiriin. Venäjällä otetaan käyttöön maahantulon yhtenäinen valvontajärjestelmä, ulkomaalaisten oleskelu- ja työlupia koskevat tietokannat sekä aina mukana pidettävä maahantulokortti. Sisäministeri Boris **Gryzlov** arvelee näiden järjestelmien olevan valmiina toukokuussa 2003. Niiden noin 40 000 yrityksen, jotka ovat joskus kutsuneet ulkomaalaisia ja aikovat kutsua vastakin, on rekisteröidyttävä sisäministeriössä. Eräiden arvioiden mukaan nyt voimaan tullut laki on ristiriidassa Venäjän muun lainsäädännön kanssa ja saattaa lisätä korruptiota.

Hallitus asetti vuodeksi 2003 kaikkia ulkomaalaisia koskevan 530 000 työluvan kiintiön, jonka puitteissa alueet saavat määritellä omat vierastyövoimamääränsä. Venäjällä on tällä hetkellä noin 300 000 luvallista ja 3 – 4 miljoonaa luvatonta ulkomaalaistyöntekijää lähinnä entisistä neuvostotasavalloista. Työministeri Aleksander **Potshinokin** mukaan kiintiöinnin ensisijainen tarkoitus on vierastyövoiman määrän selvittäminen. Korkeasti koulutettua vierastyövoimaa käyttävät yritykset sanovat kuitenkin kiintiöiden vaikeuttavan heille välttämättömän työvoiman saantia.

Lain täytäntöönpano edellyttää lähes 20 erillistä hallituksen päätöstä. Näistä hallitus on hyväksynyt jo mm. päätöksen ulkomaalaisille luvanvaraisista alueista ja kohteista sekä päätöksen ulkomaalaisilta kielletyistä työpaikoista.

Eläkerahastojen suosio lisää Viron valtion menoja ensi vuonna. Runsaat 207 000 virolaista eli lähes kolmannes työvoimasta liittyi eläkerahastoihin lokakuun loppuun mennessä ja aloittaa henkilökohtaisen eläkevaikutuksen kartuttamisen ensi vuoden alussa. Rahastoihin liittyvät maksavat eläkerahastoon 2 % bruttopalkastaan, ja valtio tukee rahastojen kasvattamista 4 prosentin osuudella. Eläkerahaston suosio aiheuttaa Viron valtion ensi vuoden budjettiin tuntuvan, yli 300 miljoonan kruunun (20 milj. euroa) lisämenon. Ennakkoon eläkerahastoon arvioitiin liittyvän vain noin 100 000 henkilöä.

Usean vuoden ajan valmisteltu eläkeuudistus pyrkii takaamaan eläkejärjestelmän kestävyuden väestön ikääntyessä ja se luo Viroon ns. kolmen pilarin järjestel-

män. Uudistus tuo vanhan järjestelmän rinnalle pakolliset ja vapaaehtoiset eläkerahastot. Vanhassa järjestelmässä nykyiset työssä kävijät maksavat tämänhetkisten eläkeläisten eläkkeet. Täysin vapaaehtoisiin eläkerahastoihin, jotka muodostavat ns. kolmannen pilarin, ovat virolaiset työntekijät voineet liittyä vuodesta 1998 lähtien. Kuluvan vuoden heinäkuussa toimintansa aloittivat valtion tuemat eläkerahastot, joihin liittyminen on pakollista vuonna 1983 tai sen jälkeen syntyneille ja vapaaehtoista vanhemmille työntekijöille. Näitä toisen pilarin rahastoja markkinoi kuusi rahoituslaitosta. Myös suomalainen Sampo on mukana toiminnassa. Rahastoja valvoo arvopaperikeskus.

Latviaan oikeistohallitus. Latvian uusi parlamentti hyväksyi 7.11. Uusi aika -puolueen Einars **Repsen** johtaman hallituksen äänin 55 – 43. Koalitionhallituksessa on mukana neljä oikeistopuoluetta: Uusi aika, Vihreiden ja viljelijöiden liittouma, kristillinen Ensimmäinen puolue sekä Isänmaa ja vapaus -puolue. Niiden hallussa on 55 paikkaa 100-jäsenisessä Saeimassa. Parlamentin suurin puolue, Uusi aika, sai pääministerin lisäksi kahdeksan ministerinpaikkaa, mm. valtiovarainministerin, sisäministerin ja ulkoministerin paikat.

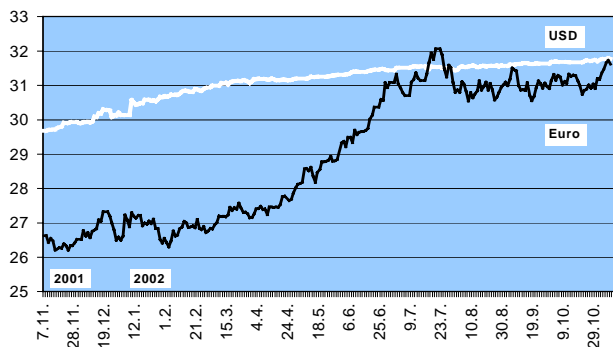
Hallitusohjelman painopisteitä ovat tehokkaan julkishallinnon muodostaminen, vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen EU:n ja NATO:n jäsenenä, vahvan ja itsenä-

sen oikeusjärjestelmän luominen sekä korruption ja rikollisuuden kitkeminen. Hallitus pyrkii myös tietoyhteiskunnan rakentamiseen, eri alueiden tasapainoiseen kehittämiseen sekä korkean työttömyyden vähentämiseen.

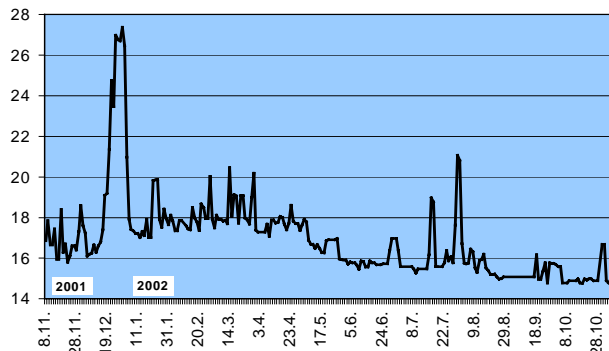
Latvian parlamentti hyväksyi lisäbudjetin. Latvian parlamentti hyväksyi viimeisessä istunnossaan 31.10. muutoksen, joka lisää kuluvan vuoden budjetin menoja 20 miljoonalla latilla (33 milj. euroa). Lisärahoituksella mm. korvataan maanviljelijöille kuivuudesta aiheutuneita vahinkoja sekä korotetaan sairaanhoito-sektorin työntekijöiden palkkoja. Muutos kasvattaa kuluvan vuoden budjettivajetta 11 miljoonalla latilla 151 miljoonaan latiin (250 milj. euroa) eli 2,7 prosenttiin BKT:sta. Tehtäviään lopettavan valtiovarainministerin Gundars **Berzinsin** mukaan verotulot ovat kuitenkin olleet ennakoitua selvästi suuremmat, eikä julkisen sektorin vaje ylitä IMF:n kanssa sovittua ylärajaa 1,8 % BKT:sta.

Baltian maita käsittelevä seminaari Säätytalolla maanantaina 18.11. klo 13.00 – 16.30. Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen (BOFIT) järjestämä seminaari on tarkoitettu laajalle suomalaisyleisölle. Ohjelma ja yhteystiedot ilmoittautumista varten löytyvät sivulta <http://www.bof.fi/bofit/>.

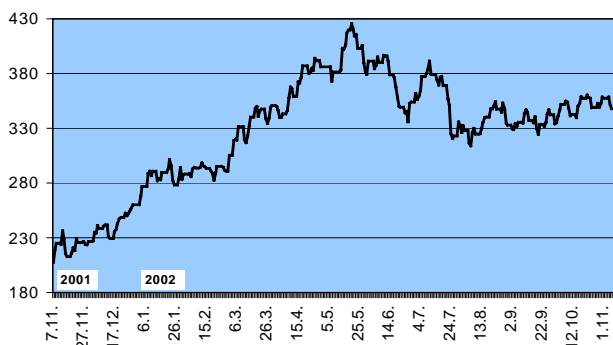
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

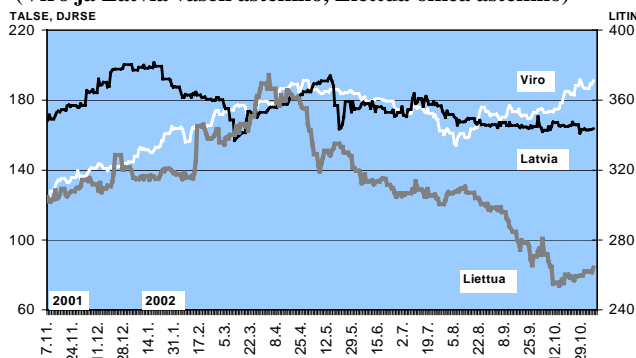
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjä ja EU sopimukseen Kaliningradin matkustusjärjestelyistä. Sopimus koskee Venäjän kansalaisten kulkua Kaliningradin läänin ja muun Venäjän välillä maitse Liettuan alueen kautta ja sitä sovelletaan heinäkuun alusta 2003 alkaen. Käyttöön otetaan ns. yksinkertaistetut kulkuluvat: monikertaluvan saa anomuksesta ja yksittäisen luvan matkalippua ostettaessa. Lupa ei oikeuta poikkeamaan Liettuassa. Liettua hyväksyy Venäjän kotimaanpassit vuoden 2004 loppuun asti, minkä jälkeen kulkijoilla pitää olla ulkomaanpassi.

Liettua korostaa haluavansa itse hyväksyä lopullisen kauttakulkujärjestelyn, joka ei saa haitata Liettuan liittymistä Schengen-sopimukseen eikä aiheuttaa Liettualle lisäkustannuksia.

Tavaraliikenteen kauttakulkua Venäjä ja EU sopivat selvittelevänsä vuonna 1994 allekirjoitetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen puitteissa.

Venäjän vienti kasvoi ja länsituonin kasvu hidastui vuoden kolmannella neljänneksellä. Keskuspankin tietojen mukaan Venäjän tavaravientitulot, jotka vähenivät selvästi vuotta aiemmasta tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla, kasvoivat 12 % vuoden kolmannella neljänneksellä. Kasvun taustalla ovat öljyn maailmanmarkkinahintojen nousu ja lisääntynyt öljyn vientimäärä. Venäjän koko tavaratuonin kasvu kiihtyi kolmannella neljänneksellä lähes 20 prosenttiin noin 9 prosentista vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Tämä johtui siitä, että tuonti IVY-maista kasvoi kolmannella neljänneksellä ensi kertaa viime vuoden puolivälin jälkeen. Tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi kolmannella neljänneksellä dollareina alkuvuoden tahtiin eli noin 20 %, mutta euroina kasvu hidastui alle 10 prosenttiin.

Venäjällä pankkiluottojen kasvu hidastui hieman. Rupla- ja ulkomaanvaluuttamääräisten talletusten kanta kasvoi vuoden kolmannella neljänneksellä suunnilleen samaan tahtiin kuin alkuvuonna ja oli lokakuun alussa reaalisesti yli 10 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Ruplatalletusten reaalin kasvu vuotta aiemmasta oli 15 %, sillä ruplamääräiset aikatalletukset kasvoivat 40 %. Valuuttatalletusten kasvu vilkastui kolmannella neljänneksellä ja oli 10 % vuotta aiemmasta. Kierrossa olevan ruplakäteen määrän kasvu väheni selvästi ja oli 10 %. Ruplakäteen määrä oli lokakuun alussa edelleen 6,5 %, ruplatalletusten määrä 11 % ja valuuttatalletusten määrä runsaat 6 % BKT:sta.

Pankkiluottojen kasvu hidastui kolmannella neljänneksellä, ja pankkien saatavat yksityisyrityksiltä ja kotitalouksilta olivat lokakuun alussa reaalisesti neljänneksen suuremmat kuin vuotta aiemmin (heinäkuun alussa kolmanneksen suuremmat kuin vuotta aiemmin). Pankkien saatavat julkisomisteisilta yrityksiltä, jotka tosin ovat vain 6 % verrattuna saataviin yksityiseltä sektorilta, kääntyivät selvään kasvuun viime keväällä vuoden tauon jälkeen. Venäjän keskuspankki totesi hiljattain, että pankkiluoto-

tuksen kasvu on kaiken kaikkiaan voinut olla viime aikoina liian nopeaa. Pankkien saatavat yksityiseltä sektorilta olivat lokakuun alussa noin 16,5 % BKT:sta.

Venäjä korottaa öljyn vientitullia. Raakaöljyn maailmanmarkkinahintojen alkusyksyisen nousun seurauksena hallitus on päättänyt korottaa öljyn vientitullia nykyisestä 26,2 dollarista 29,8 dollariin tonnilta. Korotus tulee voimaan joulukuun alusta ja koskee vientiä IVY-tulliliiton ulkopuolelle. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa 35 % Venäjän viennistä muodostui raakaöljystä ja öljytuotteista, ja energiasektorin vienti oli yli 60 % koko viennistä.

Venäjän korruptiotilanne huonontunut. *Transparency International* ja *INDEM* julkistivat viimeisimmän selvityksensä lokakuussa. Sen mukaan tilanne Venäjän alueilla on toukokuussa tehdyn selvityksen jälkeen huonontunut. Kyselyssä, joka tehtiin 40 eri alueella, oli mukana lähes 6 000 kansalaista ja noin 2 000 pk-yritystä. Selvityksen mukaan korruptioon kuuluu Venäjällä vuodessa noin 500 miljardia ruplaa (16 mrd. dollaria). Korruptoituneimpia alueita olivat Krasnodarin, Saratovin ja Primorskin läänit, Udmurtia ja Karjala. Vähiten korruptoituneita olivat Bashkortostan sekä Arkangelin, Kemerovon, Tjumenin ja Jaroslavin läänit. Pääkaupunki Moskova sijoittui vähän keskiarvon huonommalle puolelle.

Venäjä ja Valko-Venäjä sopivat kaasutoimituksista. Pääministereiden kesken käytyjen neuvottelujen tuloksena Valko-Venäjä on luvannut lähiaikoina maksaa kuluvan vuoden kaasutoimituksista erääntyneet 80 miljoonan dollarin velat. Yhteensä velkaa on runsaasti yli 200 miljoonaa dollaria. Lisäksi Valko-Venäjä pyrkii pikaisesti saamaan parlamenttikäsittelyyn lakialoitteen uudesta venäläis-valkovenäläisestä kaasunjakeluyrityksestä. Maat ovat aiemmin sopineet, että maiden välistä kaasuverkkoa hallinnoiva yhteisyritys perustetaan vuoden 2003 heinäkuun alkuun mennessä. Kuluvan vuoden lopun kaasutoimituksista Valko-Venäjälle esiintyy julkisuudessa erilaisia tietoja. Yhtenä mahdollisena kaasutoimittajana on venäläinen Itera, jonka kaasusta vaatima hinta on ilmeisesti huomattavasti korkeampi kuin Gazpromin. Vuoden 2003 kaasutoimituksista sovitaan joulukuun alussa.

Venäjän keskuspankki poisti lisää rajoituksia Latvialta. Keskuspankki päätti poistaa rajoituksen, jonka mukaan venäläisillä pankeilla ei saa olla Latviassa sivukonttoreita, samoin kuin rajoitukset, joiden mukaan latvialaisilla pankeilla ei saa olla edustustoja, tytäripankeja tai haarakonttoreita Venäjällä. Keskuspankki poisti aiempia Latviaan kohdistuneita rajoituksia lokakuussa. Latvia säilyy vielä Venäjän offshore-maiden listalla.

Baltian inflaativauhti kiihtyi hieman lokakuussa. Kuluttajahinnat olivat lokakuussa *Virossa* 3,2 % (syyskuussa 2,7 %) ja *Latviassa* 1,6 % (1,0 %) viime vuoden

vastaavaa ajankohtaa korkeammat. *Liettuassa* hinnat olivat 1,1 % alhaisemmat kuin vuotta aiemmin (syyskuussa 1,5 %). Syyskuusta lokakuuhun hinnat nousivat Virossa 0,5 %, Latviassa 0,8 % ja Liettuassa 0,6 %. Lokakuussa inflaatiota nopeutti mm. kausiluonteinen vaatteiden ja kenkien kallistuminen. Myös terveydenhuollon, liikenteen ja koulutuksen palvelut kallistuivat.

Baltian teollisuustuotannon kasvu jatkuu. Kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä *Viron* teollisuustuotanto oli 8 % suurempi kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Tärkeimmistä teollisuudenaloista tekstiiliteollisuuden tuotanto kasvoi neljänneksen, kun taas puu- ja elintarviketeollisuuden tuotantomäärät olivat lähes viime vuoden vastaavan ajankohdan tasolla. Nopeimmin (30 – 50 %) lisääntyivät metallituotteiden, sellun ja paperin sekä sähköisten laitteiden tuotanto.

Latvian teollisuustuotanto oli heinä-syyskuussa 7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Kasvuvauhti pysytteli tärkeimmillä aloilla – elintarviketeollisuudessa ja mekaanisessa puunjalostuksessa – melko vaatimattomana. Sen sijaan mm. sellun, paperin ja paperituotteiden sekä kemiantuotteiden valmistus lisääntyi selvästi (10 – 15 %).

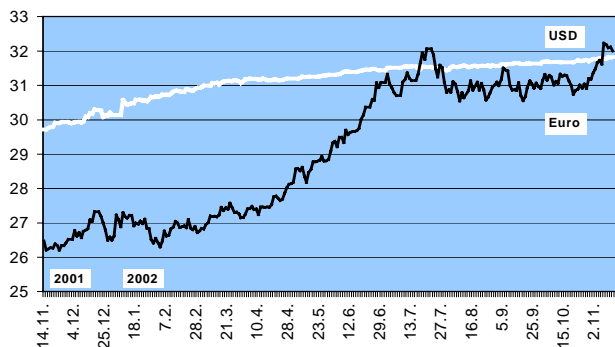
Liettuassa teollisuustuotanto kasvoi heinä-syyskuussa 5 % eli hieman hitaammin kuin huhti-kesäkuussa. Jalostetun öljyn tuotanto jatkoi supistumistaan ja oli heinä-syyskuussa 7 % pienempi kuin vuosi sitten. Elintarviketeollisuudessa kasvu oli vähäistä. Sen sijaan huonekalujen (17 % tammi-syyskuussa) ja tekstiilien tuotannon (8 % tammi-syyskuussa) kasvu jatkui vahvana.

Baltian maiden vienti kasvoi heinä-syyskuussa ripeästi. *Viron* vienti alkoi jälleen kasvaa heinäkuussa. Heinä-syyskuussa viennin arvo oli 14 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Kesäkuuhun asti pienentynyt koneiden ja laitteiden vienti kasvoi vuoden kolmannella neljänneksellä 24 % ja niiden osuus *Viron* viennistä oli neljännes. Puun ja puutuotteiden vienti sekä metallien ja metallituotteiden vienti kasvoi vuoden takaiseen verrattuna 12 %. *Viron* viennistä neljännes suuntautui Suomeen ja 15 % Ruotsiin.

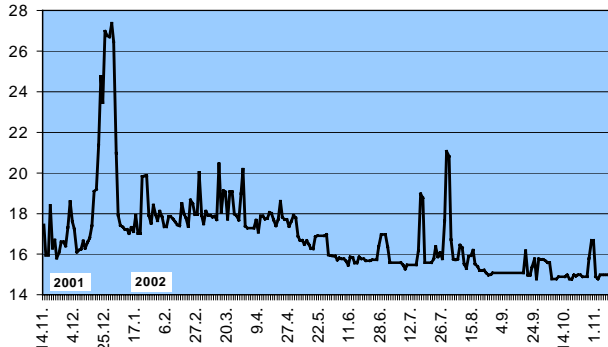
Latvian viennin kasvu kiihtyi selvästi vuoden kolmannella neljänneksellä, jolloin vienti oli arvoltaan 23 % suurempi kuin vuosi sitten. Eniten lisääntyi metallien ja metallituotteiden, puun ja puutuotteiden sekä elintarvikkeiden vienti. Viennin kasvuvauhti Venäjälle hidastui, kun taas viennin kasvu EU-maihin kiihtyi heinä-syyskuussa. *Latvian* viennistä EU-maihin – lähinnä Saksaan, Iso-Britanniaan ja Ruotsiin – meni 60 % ja Venäjälle 5 %.

Liettuan viennin kasvu hidastui hieman heinä-syyskuussa, jolloin vienti oli 7 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tärkeimmän vientituotteen, jalostetun öljyn, vienti väheni edelleen (10 % heinä-syyskuussa viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna). Useimmilla sektoreilla vienti kuitenkin kasvoi, nopeimmin liikennevälineiden ja niiden osien, metallien ja metallituotteiden, kemiantuotteiden sekä puutuotteiden vienti. Myös *Liettuan* Venäjän-viennin kasvuvauhti hidastui kesän aikana. Heinä-syyskuussa *Liettuan* vienti IVY-maihin kasvoi 7 % ja EU-maihin 10 %.

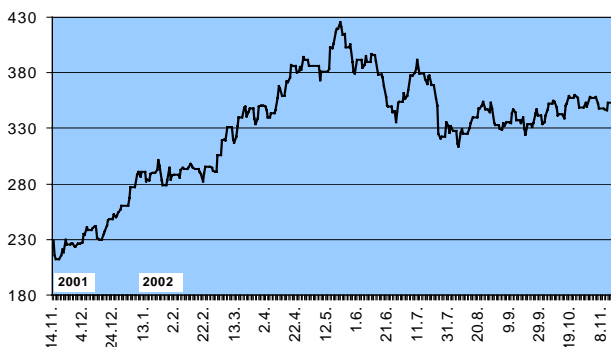
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

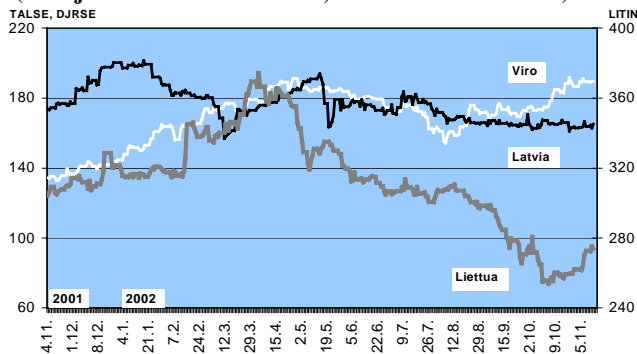
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

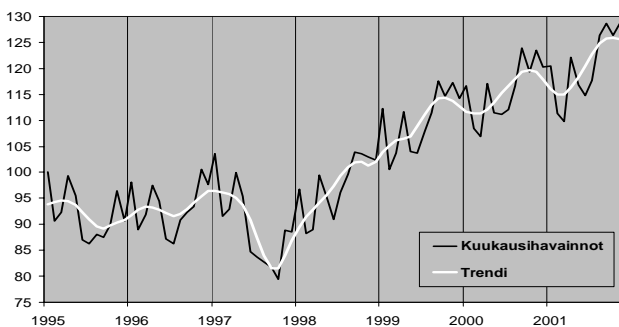
Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän teollisuustuotannon kasvu hidastui. Tilastokomitean mukaan teollisuustuotanto lisääntyi lokakuussa 3,9 % viime vuoden lokakuusta ja koko tammi-lokakuun kasvu oli 4,0 % viime vuoden vastaavasta ajasta. Kasvu on hidastunut selvästi kesästä, ja kausitasoitettun teollisuustuotannon trendi osoittaa tuotannon pysyneen muuttumattomana viimeisten kolmen kuukauden ajan.

Venäjän teollisuustuotanto, joulukuu 1995 (100) – lokakuu 2002

EU vahvisti Venäjälle markkinatalousmaan aseman. Marraskuussa voimaan astunut päätös juontuu EU:n komission puheenjohtajan Romano Prodin viime toukokuussa pidetyssä EU:n ja Venäjän huippukokouksessa antamasta julkilausumasta. Käytännössä päätös merkitsee sitä, että epäillyissä polkumyynnitapauksissa käytetään ns. normaaliarvon määrittämiseksi yleensä tutkittavan venäläisen yrityksen omia kustannus- ja hintatietoja, kun aiemmin käytettiin vastaavia tietoja vertailukelpoisista markkinatalousmaista. Toisaalta samaan aikaan EU:n polkumyynnin vastaisia toimia koskevaan säädökseen tehtiin lisäohjeistuksia. Niiden mukaan erityistapauksissa – esimerkiksi kotimaanmarkkinoiden hintojen ollessa keinokehoisen alhaisia tai vaihtokaupan ollessa yleistä – normaaliarvo määritetään ko. yrityksen tuotantokustannusten perusteella. Jos tämä tuottaa vaikeuksia, kustannuksia oikaistaan tai käytetään saman maan muiden yritysten kustannuksia tai tietoa muilta markkinoilta. EU:n asetukseen, joka koskee suojautumista tuetulta tuonnilta, tehtiin samankaltainen lisäys.

Ruplan reaalkurssi varsin vakaa. Ruplan nimelliskurssi laski viitevaluuttaansa dollariin nähden syys- ja lokakuussa noin puoli prosenttia eli alkuvuotta hieman hitaammin. Kurssia on tukenut Venäjän öljyvientitulojen kasvu vuoden kolmannella neljänneksellä. Dollarin ja euron keskinäisen kurssivaihtelun johdosta ruplan kuukausikeskikurssi heikkeni syys-lokakuussa euroon nähden nopeammin kuin dollariin nähden. Viime vuoden lokakuusta rupla on heikentynyt dollariin nähden vajaat 7 % ja euroon nähden 14 %. Ruplan reaalkurssi on puolestaan noussut dollariin nähden 5 % viime vuoden lokakuusta. Osin euron vahvistumisesta johtuen ruplan reaalkurssi Venäjän tärkeimpien kauppakumppaneiden valuuttoihin nähden on kuitenkin heikentynyt samalla ajanjaksolla yhden prosentin.

Venäjä järjestää uudelleen viimeisen neuvostoaikaisen velkansa. Hallitus päätti 16.11. vaihtaa eurobondeiksi kaupallisen velan, joka Neuvostoliiton hajottua jäi maan ulkomaankauppayhtiöiltä ulkomaisille tavarantoimittajille. Menettely vastaa pääosiltaan Venäjän ja Lontoon klubin välillä vuonna 2000 sovittua velkojen uudelleenjärjestelyä: noin kolmannes velasta annetaan anteeksi ja loppu vaihdetaan vuosina 2010 ja 2030 erääntyviin eurobondeihin. Velan kokonaismäärä kertyneet korot mukaan luettuna on arviolta 4 – 6 miljardia dollaria. Kuluneiden yli kymmenen vuoden aikana alkuperäiset velkojat eli vientiyritykset ovat useimmissa tapauksissa myyneet saatavansa sijoittajille, jotka ovat olleet niistä kiinnostuneita odotettavissa olleen uudelleenjärjestelyn vuoksi.

Viimeisten neuvostoaikaisen velkojen uudelleenjärjestely on tärkeä askel Venäjän pyrkiessä nostamaan profiiliaan kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Markkinoilla odotetaan Venäjän luottoluokitusten nostamista, ja luokitustilastosten päätöksiin vaikuttaa osaltaan nyt päätetty velan uudelleenjärjestely.

Virolla Baltian maiden suurin vaihtotaseen vaje. Viron vaihtotaseen vaje oli kuukausitilaston mukaan vuoden kolmannella neljänneksellä 12 % ajanjakson ennakoidusta BKT:sta. Vaje oli selvästi suurempi kuin vuotta aiemmin, mutta jotakuinkin saman suuruinen kuluvan vuoden edellisten neljännesten kanssa. Kuten ennenkin, eniten vaihtotaseen vajetta heinä-syyskuussa syvensi kauppataaseen alijäämä, joka kasvoi, kun tavaratuonti lisääntyi 18 % ja vienti 14 %. Huolimatta palvelujen viennin 24 prosentin kasvusta palvelutaseen ylijäämä supistui, sillä ulkomaisten palvelujen tuonnin arvo oli 44 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Varsinkin virolaisten matkat ulkomaille lisääntyivät. Tammi-syyskuussa vaihtotaseen vaje oli 12 % ajanjakson BKT:sta. Siitä suorat ulkomaiset sijoitukset, joita Vieroon virtasi 4,7 miljardin kruunun (300 milj. euron) arvosta, kattoivat noin puolet. Toisaalta samaan aikaan Virosta tehtiin suoria sijoituksia ulkomaille noin 1,7 miljardin kruunun arvosta.

Latvian vaihtotaseen vaje oli heinä-syyskuussa 9 % ennakoidusta BKT:sta. Vaje oli siten hieman pienempi kuin vuosi sitten. Kauppataaseen vaje kasvoi hieman, kun tuonti kasvoi 17 % ja vienti 23 %. Tuonti oli arvoltaan 640 miljoonaa latvia (1,1 mrd. euroa) ja vienti 420 miljoonaa latvia (0,7 mrd. euroa). Palvelujen viennin kasvu tyrehtyi kuljetussektorin vaikeuksiin, lähinnä öljykuljetusten vähenemiseen. Vastikkeettomat tulonsiirrot lähinnä EU:lta olivat huomattavasti suuremmat kuin vuosi sitten ja pienensivät vaihtotaseen vajetta. Tammi-syyskuussa Latvian vaihtotaseen vaje oli 7 % BKT:sta. Suorien ulkomaisten sijoitusten virta jatkui tasaisena ja kattoi vajeesta noin 80 %.

Liettuan vaihtotaseen vaje oli heinä-syyskuussa 3 % BKT:sta ja tammi-syyskuussa 5 % BKT:sta. Kolmannen neljänneksen kauppataaseen vaje kasvoi viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna, kun tuonti kasvoi 13 %

ja vienti vain 7 %. Palvelutaseen ylijäämä kasvoi hieman. Suorat ulkomaiset sijoitukset kattoivat tammi-syyskuussa vaihtotaseen vajeen kokonaan.

Liettuan kaasuyhtiön yksityistäminen viivästyy. Liettuan hallitus antoi venäläiselle Gazpromille ja sen liettualaiselle yhtiökumppanille Dujotekanalle lisäaikaa ensi vuoden helmikuun loppuun asti toimittaa lopullinen tarjous 34 prosentin omistusosuudesta kaasuyhtiö Lietuvos Dujosisa. Gazpromin ja Dujotekan yhtiöliittymä oli ainoa kaasuntoimittajille heinäkuussa järjestettyyn tarjouskilpailuun ilmoittautunut ostajaehdokas, ja Liettuan hallitus hyväksyi yhtiöiden syyskuussa jättämän alustavan tarjouksen. Tarjouksen suuruutta ei ole kerrottu julkisuuteen. Aiemmin tänä vuonna Liettua myi toisen 34 prosentin omistusosuuden kaasuyhtiöstä saksalaisyhtiöiden muodostamalle konsortiolle.

Viro menestyy hyvin talouskasvua, kilpailukykyä ja taloudellista vapautta mittaavissa vertailuissa. Sveitsiläisen *World Economic Forum*in raportissa vertaillaan 80 maata kahdella eri indeksillä, jotka kuvaavat maiden nykyistä kilpailukykyä ja seuraavien viiden vuoden talouskasvumahdollisuuksia. *World Economic Forum*in raportissa Viro menestyi siirtymätalouksista parhaiten talouskasvumahdollisuuksia mittaavan indeksin osalta ja oli kolmanneksi paras nykyisen kilpailukyvyn mukaan mitattuna. Liettua ja Slovenia olivat viime vuoteen verrattuna kohtaneet sijoitustaan eniten kummankin indeksin osalta.

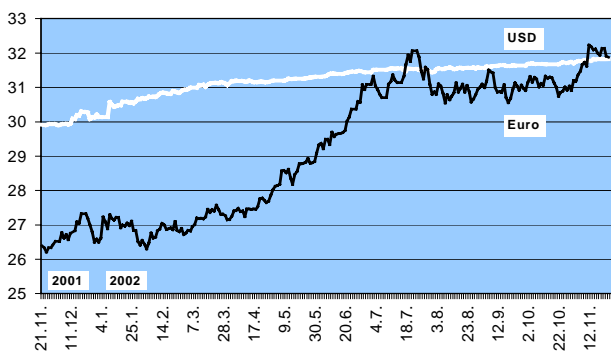
Ukrainan, Romanian ja Puolan sijoitukset puolestaan heikkenivät eniten. Venäjän sijoitus huononi hieman.

*Heritage Foundation*in ja *Wall Street Journal*in taloudellisen vapauden indeksi käsittää 50 eri indikaattoria 161 maan osalta. Viro sijoittui vertailussa aivan omaan luokkaansa muihin siirtymätalouksiin verrattuna ja oli kuudes kaikkien maiden vertailussa. Ukraina, Venäjä ja Romania sijoittuivat vertailussa loppupäähän.

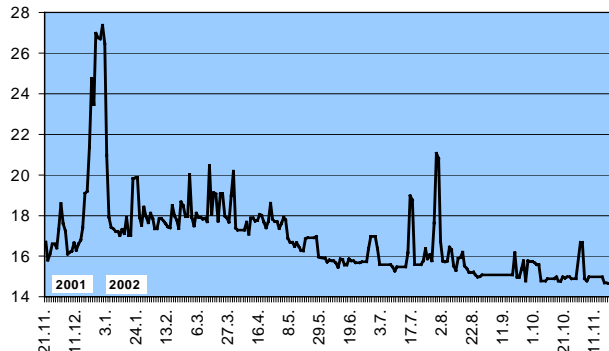
Siirtymätalousmaiden sijoitukset kilpailukykyvertailussa

Maa	Talouskasvumahdollisuudet		Kilpailukyky		Taloudellinen vapaus
	2002	2001	2002	2001	
Bulgaria	62.	59.	68.	68.	104.
Latvia	44.	47.	45.	41.	33.
Liettua	36.	43.	40.	50.	29.
Puola	51.	41.	46.	42.	66.
Romania	66.	56.	67.	61.	138.
Slovakia	49.	40.	42.	40.	66.
Slovenia	28.	31.	27.	32.	62.
Tshekki	40.	37.	34.	34.	35.
Ukraina	77.	69.	69.	59.	131.
Unkari	29.	28.	28.	27.	44.
Venäjä	64.	63.	58.	56.	135.
Viro	26.	29.	30.	28.	6.

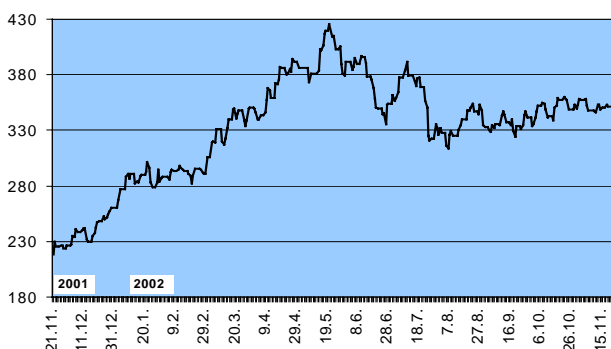
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

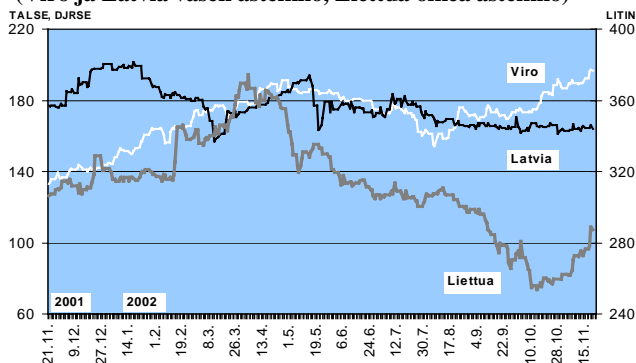

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit

(Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Hyvä sato tukee Venäjän talouskasvua. Tilastokomitean tuoreimpien tietojen mukaan talouden viiden perus-sektorin yhteenlasketun tuotannon vuosikasvu kiihtyi kuluvan vuoden lokakuussa 4 prosenttiin. Kasvun kiihtyminen johtui valtaosin maataloustuotannon lisäyksestä, joka oli 5,5 %, kun taas muilla sektoreilla kasvu hidastui tai säilyi suurin piirtein ennallaan: teollisuustuotannon vuosikasvu hidastui vajaan 4 prosenttiin ja rahtikuljetusten kasvu noin 3 prosenttiin. Rakentamisen kasvunopeus pysyi vajaan 2 prosentissa ja vähittäiskaupan liikevaihdon kasvu noin 10 prosentissa.

Alustavien satolukujen mukaan viljaa oli korjattu bruttomääräisesti lokakuun loppuun mennessä 93 miljoonaa tonnia (vuoden 2001 vastaavana aikana 92 milj. tonnia). Valtaosa eli 87 % viljasta tuotettiin edelleen suurtiloilla. Yksityispalstojen osuus juureen ja vihanneksen tuotannossa on pysynyt huomattavana, ne tuottivat 93 % perunasta ja 82 % vihanneksista. Maatalouden jonkinasteisesta rakennemuutoksesta kertoo se, että yksityistilojen osuus on kasvanut mm. viljan- ja sokerijuurikkaan tuotannossa. Yksityistilat tuottivat kuluneella satokaudella 13 % viljasta ja 8 % sokerijuurikkaasta.

Venäjän 2003 federaatiobudjetti hyväksyttiin duuman 3. käsittelyssä. Perjantaina 22. marraskuuta pidetyssä kolmannessa käsittelyssä, jossa päätetään menojen jakamisesta menoluokkien sisällä, budjettiin ei tehty suuria muutoksia. Tärkeimmät muutokset hyväksyttiin erillisessä asetuksessa suosituksina hallitukselle. Duuma ehdotti hallitukselle vähintään kolmen miljardin ruplan lisävaroja terrorismin vastaiseen toimintaan. Lisäksi duuma hyväksyi muutoksen, joka velvoittaa hallituksen päättämään kuluvan vuoden loppuun mennessä luonnollisten monopolien tariffikorotusten ylärajoista vuodelle 2003. Hallituksen ei tarvitse alistaa päätöstään duuman hyväksyttäväksi. Hallitus on aiemmin ilmoittanut korotusten ylärajoiksi 20 % kaasun, 14 % sähkön ja 12 % rautatietariffien osalta, mutta on myöhemmin nostanut esille tarpeen harkita rajoja uudelleen. Hallitus käsittelee tariffikysymystä kokouksessaan 11. joulukuuta. Samana päivänä duumassa pidetään vuoden 2003 budjetin neljäs ja viimeinen käsittely.

Venäjän keskuspankki poisti pankkisektorin ulkomaisen pääoman ylärajan. Keskuspankin pääjohtaja Sergei Ignatjevin viime viikolla allekirjoittama päätös poistaa vuosia voimassa olleen säännöksen, jonka mukaan ulkomaisen pääoman osuus ei ole saanut ylittää 12 prosenttia Venäjän pankkisektorin osakepääomasta. Poistuvalla säännöksellä ei ole ollut käytännön merkitystä, sillä ko. osuus on pysytellyt ylärajan alapuolella, esimerkiksi tänä vuonna 5 – 6 prosentissa.

Venäjän keskuspankki vaatii Sberbankin ja Vneshtorgbankin Gazpromille myöntämien luottojen mää-

rän säännösten mukaiseksi. Keskuspankki pyrkii soveltamaan säännöstä, jonka mukaan yksittäisen lainaajan saamien luottojen osuus ei saa ylittää 25 prosenttia myöntäjäpankin omasta pääomasta. Arvioiden mukaan Venäjän keskuspankin enemmistöomistaman Sberbankin ja vastikään keskuspankin omistuksesta hallituksen omistukseen siirtyneen Vneshtorgbankin Gazpromille myöntämien luottojen osuus on noin 40 % kummankin pankin omasta pääomasta. Keskuspankki on antanut Gazpromille ja kummallekin pankille aikaa ensi kesäkuun alkuun saakka saattaa ko. luotto/pääoma -suhde säännöksen mukaiseksi. Säännöksen soveltamatta jättämisen näiden kahden pankin tapauksessa on arvioitu myötävaikuttaneen siihen, että vastaavia sovelluspuutteita esiintyy myös muiden pankkien osalta.

Gazprom valitsi pohjoisen putkivaihtoehdon. Venäjän kaasumonopolin johtokunta päätti 18. marraskuuta ryhtyä selvittämään maakaasuputken rakentamista Siperiasta Suomenlahden ja Itämeren alitse Saksaan. Uusi putki nostaisi Venäjän vuosittain Länsi-Eurooppaan toimittaman maakaasumäärän nykyisestä 130 miljardista jopa lähes 200 miljardiin kuutiometriin vuoteen 2010 mennessä. Yhtiön ilmoituksen mukaan uusi putki on valmis vuonna 2007 ja maksaa 8 – 10 miljardia dollaria. Aiemmin suunnitelmissa olleet Ukrainan, Valko-Venäjän ja Puolan kautta kulkevat putkivaihtoehdot olisivat huomattavasti halvempia, mutta yhtiön mukaan kauttakulkumaihin liittyvät riskit ovat liian suuret.

Baltian maat kutsuttiin NATOn jäseniksi. Torstaina 21. marraskuuta Prahassa pidetyssä huippukokouksessa NATO kutsui jäsenikseen seitsemän uutta maata – Viron, Latvian ja Liettuan ohella kutsun saivat Bulgaria, Romania, Slovakia ja Slovenia. Kyseisten maiden parlamenttien on ratifioitava liittymisasiakirja vuoden 2003 aikana. Jäsenyyksien arvioidaan toteutuvan toukokuussa 2004.

Luottoluokituslaitos Moody's paransi EU-hakijamaiden luokituksia. Kahdeksan maan pitkäaikaisen valuuttaluottojen luokitusta nostettiin samalle tasolle maiden kotimaisessa valuutassa otettujen pitkäaikaisen luottojen luokituksen kanssa. Luokitusten parantaminen heijastaa Moody'sin mukaan hakijamaiden peruuttamatonta taloudellista lähentymistä EU:hun, joka vähentää olennaisesti näiden maiden valuuttariskiä. Moody's uskoo, että maat parantavat yhä rahataloutensa tasapainoa ja finanssipolitiikkaansa niiden tähdätessä Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) jäseniksi jo vuosina 2006 – 2008. Maiden EMU-jäsenyyden toteututtua valuuttariski poistuu, jolloin niiden luottoluokitus riippuu täysin julkisen sektorin velan määrästä. Luokituslaitokset Standard&Poors ja Fitch erottelevat edelleen hakijamaiden kotimaisessa valuutassa ja ulkomaisessa valuutassa myönnettyjen luottojen luokitukset.

Moody'sin luottoluokitukset EU-hakijamaiden pitkäaikaisille valuuttaluotoille

Maa	Marraskuussa 2002	Aiempi luokitus
Slovenia	Aa3	A2
Tshekki	A1	Baa1
Unkari	A1	A3
Viro	A1	Baa1
Latvia	A2	Baa2
Puola	A2	Baa1
Slovakia	A3	Baa3
Liettua	Baa1	Ba1

Ukrainaan uusi hallitus. Presidentti Leonid Kutshma erotti maan hallituksen viime viikolla syyttäen sitä kyvyttömyydestä ratkaista Ukrainan sosiaalisia ongelmia. Uudeksi pääministeriksi valittiin presidentin ehdokas, Donetskin alueen kuvernööri Viktor Janukovitsh, joka lupasi julkistaa ensimmäiset uudet ministerinimitykset kuluvalle viikolla. Presidentti Kutshma esitti 25. marraskuuta maan parlamentille myös keskuspankin pääjohtajan Vladimir Stelmahin erottamista.

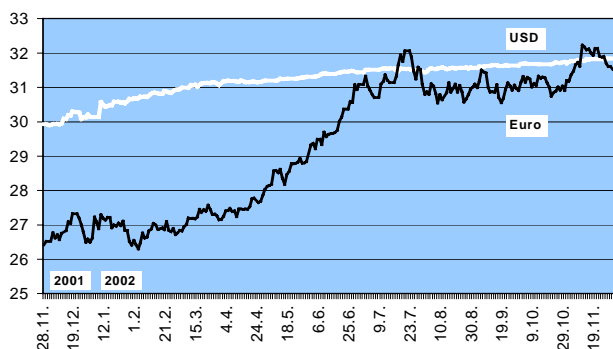
Hallituksen vaihdos osuu Ukrainassa poliittisesti ongelmalliseen aikaan. Ukrainan pääkaupungissa Kiovassa on syksyn kuluessa järjestetty mielenosoituksia, joissa on

vastustettu korruptiota ja vaadittu Kutshman eroa. Väliä USA:han ovat viilentyneet USA:n epäilyä Ukrainaa tutkajärjestelmän toimittamisesta Irakiin. Tämän seurauksena presidentti Kutshmaa ei kutsuttu NATO:n huippukokoukseen Prahaan 21. – 22.11., johon hän kuitenkin lopulta pääsi osallistumaan. Kokouksen yhteydessä Ukraina-NATO -komissio hyväksyi yhteistyötä koskevan toimenpideohjelman.

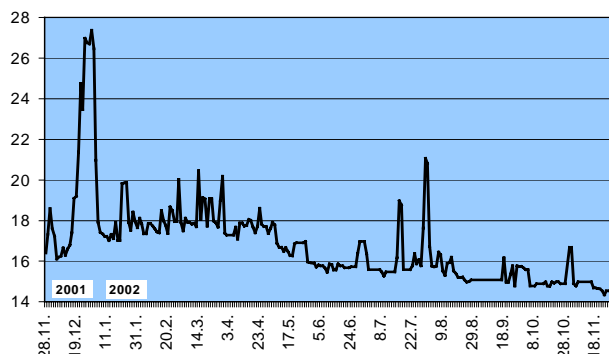
Ukrainan talous on vuoden 1998 Venäjän kriisin jälkeen kehittynyt pääosin myönteisesti. BKT kasvoi lähes 6 % vuonna 2000, 9 % vuonna 2001 ja tälle vuodelle ennustetaan noin 4,5 prosentin kasvua. Viime vuonna kasvun taustalla oli teollisuustuotannon voimakas kasvu ja hyvä viljasato. Vuosi-inflaatio on saatu supistettua 26 prosentista vuonna 2000 runsaaseen 2 prosenttiin tammikuussa 2002. Grivnan nimellinen dollarikurssi on säilynyt suhteellisen vakaana vuodesta 2000 lähtien. Myös reaalitytulot ovat kasvaneet nopeasti, vaikkakin tulotaso on Ukrainassa edelleen alhainen (kesällä 2002 keskipalkka oli 74 euroa kuukaudessa).

Talouden ongelmat liittyvät budjettiin – ja etenkin vähäisiin yksityistämistuloihin – sekä rakenneuudistusten hitauteen, joiden vuoksi Kansainvälinen valuuttarahasto IMF päätti elokuussa 2002 olla maksamatta viimeistä erää vuonna 1998 sovitusta EFF-lainasta. Neuvottelut uudesta stand-by -ohjelmasta, johon liittyisi luotonnotamahdollisuus taloustilanteen heikentyessä, on tarkoitus aloittaa vuoden 2003 budjetin hyväksymisen jälkeen.

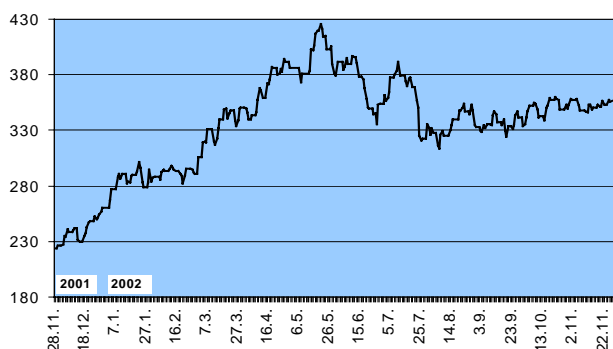
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

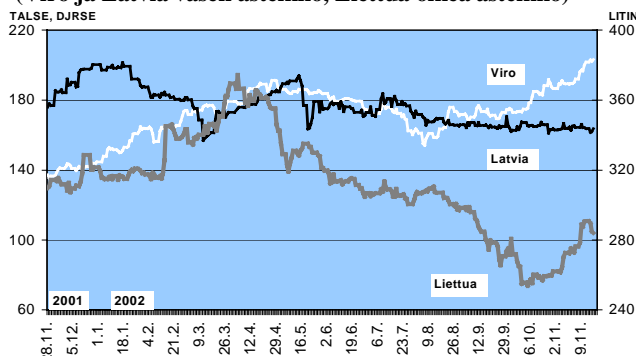
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän keskuspankille uusia rahapolitiikan välineitä. Keskuspankki aloitti marraskuussa ns. repo-kaupat (repurchase agreement), joiden avulla liikepankit saavat lyhytaikaista luottoa keskuspankilta valtion obligaatioita (GKO ja OFZ) vastaan. Keskuspankki aloitti myös ns. reverse repo -kaupat, joissa liikepankit ostavat vapailla varoillaan keskuspankilta määrääjäksi valtion obligaatioita. Korot määräytyvät huutokaupoissa liikepankkien tekemien tarjousten perusteella, jolloin niissä heijastuu kulloinkin markkinatilanne. Keskuspankki aloitti marraskuussa myös talletusten huutokaupat liikepankkien kanssa. Syyskuusta lähtien liikepankit ovat voineet tehdä keskuspankin kanssa ns. valuuttaswap-kauppoja.

Uusien välineiden tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden likviditeettisäätelyn muuttaminen nykyisestä hallinnollisiin päätöksiin perustuvasta käytännöstä markkinaehtoisempaan suuntaan. Ne antavat liikepankeille aiempaa joustavamman mahdollisuuden maksuvalmiuden hallintaan. Välineet ovat nyt käytössä ensimmäistä kertaa Venäjän vuoden 1998 finanssikriisin jälkeen.

Tähän asti keskuspankki on säädellyt markkinoiden likviditeettiä lähinnä antamalla liikepankeille luottoa kiinteällä hallinnollisesti asetetulla korolla ja vastaanotamalla liikepankeilta kiinteäkorkoisia talletuksia. Marraskuussa keskuspankki yhtenäisti kaikkien kiinteäkorkoisten talletusten koron. Samalla keskuspankki lopetti viikkoa pidempien kiinteäkorkoisten talletusten vastaanottamisen.

Viennistä ansaitun valuutan myyntisääntöjä liberalisoiitiin Venäjällä, lisää muutoksia odotettavissa. Joulukuun alusta astui voimaan keskuspankin määräys, jonka mukaan yritykset voivat vaihtaa viennistä ansaitsemansa valuutan rupliksi suoraan liikepankeissa, pankkien välisillä valuuttamarkkinoilla tai, kuten aiemminkin, valuuttapörsseissä. Määräys koskee pakollisen myynnin alaista 50 prosenttia vientitulosta. Muutos yksinkertaistaa valuutan myyntiä ja säästää viejien kustannuksia.

Keskuspankki ja hallitus ovat parhaillaan valmistelussa huomattavia muutoksia Venäjän valuuttalainsäädäntöön. Tarkoituksena on, että pääomaliikkeet vapautetaan sääntelystä lähes kokonaan vuoteen 2007 mennessä. Yli kaksi vuotta valmistella on ollut lakiesitys on määrä jättää duuman käsittelyyn lähitulevaisuudessa.

Venäjän polttoaineiden vienti sekä kone- ja laitetuonti lisääntyivät edelleen. Venäjän vientitulojen yli 10 prosentin kasvu tämän vuoden kolmannella neljänneksellä johtui keskeisten vientihyödykkeiden hintojen noususta ja vientimäärien kasvusta. Raakaöljyn vienti lisääntyi edelleen lähes 10 % vuotta aiemmasta, öljytuotteiden viennin kasvu kiihtyi yli 20 prosenttiin ja myös maakaasun vienti kasvoi hieman. Venäläisen raakaöljyn vientihinta oli selvästi korkeampi kuin toisella neljänneksellä ja vuotta aiemmin. Myös maakaasun vientihinta nousi voimakkaasti toisesta neljänneksestä. Koko tammi-syyskuun

vientitulot olivat saman suuruiset kuin vuotta aiemmin. Raakaöljyn vienti kasvoi 13 %, öljytuotteiden vienti 17 % ja maakaasun vienti runsaat 3 %. Eräiden metallien ohella myös metsäteollisuuden perustuotteiden vientimäärät kasvoivat. Vehnän vienti lähes kahdeksankertautui.

Venäjän kokonaistuonti kasvoi tammi-syyskuussa 12 % vuotta aiemmasta. Koneiden ja laitteiden tuonti (pl. henkilöautot) kasvoi 25 %. Niiden tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi lähes 30 %, kun koko tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi 20 %. Koneiden ja laitteiden (pl. henkilöautot) osuus koko tuonnista nousi 33 prosenttiin. Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden osuus tuonnista oli tammi-syyskuussa vajaa neljännes.

Suomalaiset optimistisia Venäjän-kaupan ja Venäjän talouskehityksen suhteen. Suomalais-venäläisen kaupakamarin lokakuussa teettämän tutkimuksen mukaan yli puolet Venäjälle vievistä suomalaisyrityksistä ilmoittaa vientinsä kasvaneen viimeisen puolen vuoden aikana ja yli 60 % odottaa sen lisääntyvän edelleen seuraavan puolen vuoden aikana. Venäjällä toimivista suomalaisyrityksistä samoin yli puolet ilmoitti liiketoimintansa kasvaneen ja yli 60 % odotti kasvun jatkuvan. Lähes 80 % yrityksistä odottaa Venäjän talouden kasvavan lähitulevaisuudessa.

Yritysten toiminnan suurimmat ongelmat koskevat tavaroiden tullauskäytäntöä Venäjän rajalla ja maan tullilainsäädäntöä, venäläisen yrityskulttuurin erilaisuutta ja lainsäädännön puutteellisuutta.

Suomen vienti Venäjälle kasvoi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 14 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta, mutta viennin kasvu on hidastunut tasaisesti vuoden kuluessa. Venäjän osuus Suomen viennistä oli kyseisenä aikana runsaat 6 %, ja Venäjä oli Suomen neljänneksi suurin vientikohde.

Euroopan komissio alensi edelleen arviotaan jäseniksi liittyvien maiden talouskasvusta. Kansainvälisten talouskehityksen heikennyttyä komissio arvioi EU-jäsenyydestä loppusuoralla neuvottelevien Keski- ja Itä-Euroopan maiden BKT:n kasvun jäävän tänä vuonna vähän yli 2 prosenttiin. Viime vuonna kasvu oli 2,5 %. Komissio odottaa kuitenkin talouskasvun piristyvän selvästi vuonna 2003 ja elpymisen jatkuvan vuonna 2004. Ennusteen mukaan tämä perustuu viennin nopeutuvaan kasvuun (tämän vuoden 4,4 prosentista runsaaseen 7 prosenttiin ensi vuonna) sekä kiinteiden investointien vilkastumiseen (tämän vuoden nollakasvusta 4,6 prosentin kasvuun ensi vuonna).

Hidastunut kasvu on vähentänyt työllisyyttä. Kuluvana vuonna työttömyyden arvioidaan pysyvän 14,6 prosentissa työvoimasta, mutta laskevan vuosina 2003 – 2004 alle 14 prosenttiin. Inflaatio on hidastunut kuluvana vuonna ennakoitua nopeammin. Komissio ennakoi inflaation nopeutuvan kahden seuraavan vuoden aikana. Vaihdotaseen vajeiden arvioidaan supistuvan hieman, alle 4 prosenttiin.

Euroopan komission ennusteet vuosille 2002 – 2004

	BKT:n vuosimuutos, %			Inflaatio, %		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Latvia	5,0	5,5	6,0	1,9	2,2	3,0
Liettua	5,0	3,5	4,6	0,2	1,0	2,5
Puola	0,8	3,2	3,9	2,1	2,5	3,3
Slovakia	3,9	3,9	4,8	3,7	8,2	7,0
Slovenia	2,6	3,6	4,0	7,6	6,5	5,4
Tshekki	2,2	3,2	3,8	2,0	1,9	2,8
Unkari	3,4	4,5	4,9	5,2	4,3	3,5
Viro	4,5	4,7	5,1	3,8	3,8	4,0
Painotettu keskiarvo	2,1	3,6	4,2	2,9	3,3	3,6

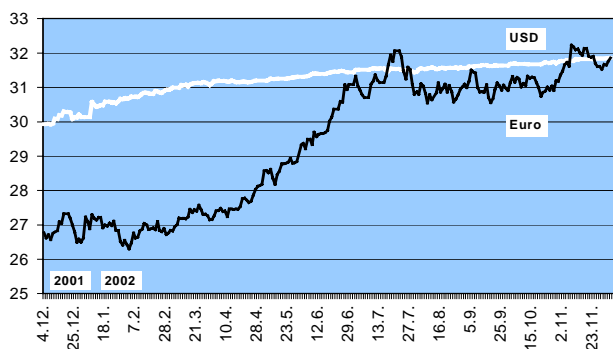
EU-jäsenyyden kannatus vaihtelee hakijamaissa. Euroopan komission syksyllä tekemän haastattelututkimuksen mukaan hakijamaiden kansalaisista EU-jäsenyyttä kannatti 61 %. Maltalaiset, latvialaiset ja virolaiset suhtautuivat jäsenyyteen kriittisimmin. Laajinta EU-jäsenyyden kannatus oli Romaniassa, Bulgariassa ja Unkarissa. Verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen, jäsenyyden kannatus oli noussut eniten Unkarissa ja Liettuaissa.

EU-ulkoministerit sopivat 18.11., että nykyisistä hakijamaista 10 otetaan EU:n jäseniksi toukokuun alusta 2004 eikä vuoden 2004 alusta, kuten aiemmin oli suunniteltu. Laajentumisen lykkäys antaa lisää aikaa maiden parlamentteille laajojen liittymissopimusten käsittelyyn ja ratifiointiin.

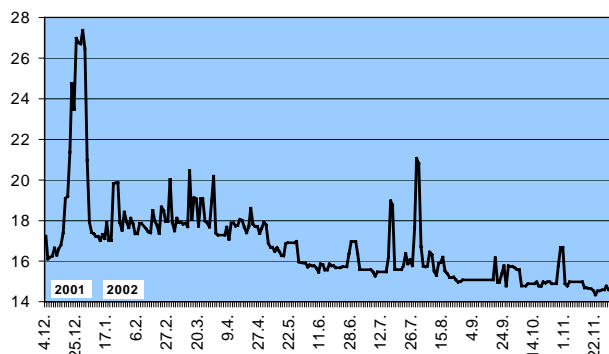
EU-jäsenyyden kannatus hakijamaissa

	Eurobarometer 2002		Eurobarometer 2001	
	puolesta, %	vastaan, %	puolesta, %	vastaan, %
Bulgaria	68	5	74	3
Kypros	47	12	51	13
Latvia	35	21	33	17
Liettua	48	12	41	11
Malta	45	25	39	31
Puola	52	11	51	11
Romania	78	2	80	2
Slovakia	58	5	58	5
Slovenia	43	14	41	11
Tshekki	43	14	46	9
Unkari	67	5	60	7
Viro	32	16	33	14

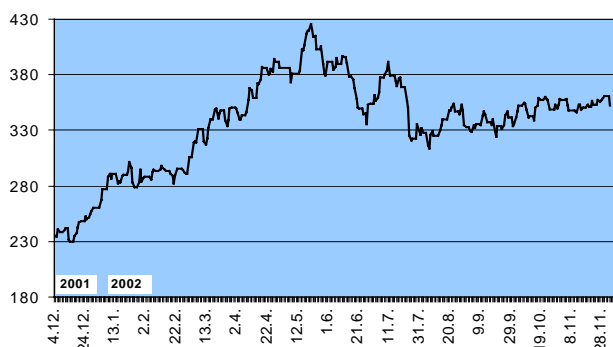
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

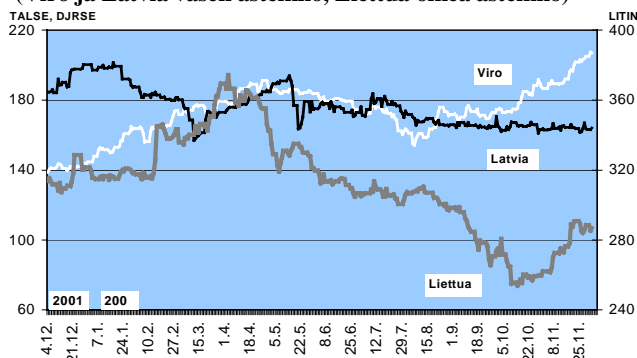

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit

(Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Inflaatiovauhti ennallaan Venäjällä. Kuluttajahinnat olivat marraskuussa noin 15 % korkeammat kuin vuotta aiemmin. Tällä tasolla vuosikasvuvauhti on pysytellyt heinäkuusta lähtien. Hintojen nousu on kuitenkin hidastunut selvästi viime vuodesta, jolloin vuosi-inflaatiovauhti oli 19 – 21 % vuoden toisella puoliskolla. Marraskuussa 2002 hinnat nousivat 1,6 % lokakuusta.

Venäjän vuoden 2003 federaatiobudjetti hyväksyttiin duumassa. Neljännessä ja viimeisessä käsittelyssä 11.12. hyväksytty budjetti on ylijäämäinen, vaikka ylijäämä onkin pienempi kuin vuoden 2002 budjetissa. Ylijäämä käytetään velkojen lyhennyksiin (51 mrd. ruplaa) ja reservin kartuttamiseen (21 mrd. ruplaa). Budjetin suurin menoerä ovat siirrot muihin budjetteihin (30 % menoista), joihin sisältyy Eläkerahastolle siirrettävä yhtenäinen sosiaalivero. Sosiaaliveron osuus on noin 17 % ja aluetukien noin 13 % menoista. Puolustusmenoihin käytetään noin 15 % ja oikeuslaitoksen ylläpitoon ja turvallisuuteen 10 % kaikista menoista. Velkojen korkomenot muodostavat lähes 12 % menoista. Vuonna 2003 Venäjä lyhentää ulkomaista velkaansa vajaalla 11 miljardilla dollarilla.

Vuoden 2002 ja 2003 federaatiobudjetit, miljardia ruplaa (% BKT:sta), ellei toisin mainita

	2003	2002
Tulot	2 418 (18,5)	2 126 (19,4)
Menot	2 346 (17,7)	1 947 (17,8)
<i>Korkomenot</i>	(2,1)	(2,6)
Ylijäämä	72 (0,6)	179 (1,6)
Keskikurssi (rpl dollarilta)	33,7	31,5
Inflaatio (vuoden lopussa, %)	10–12	12–14
Urals-öljyn keskihinta (dollaria tynnyriltä)	21,5	23,5
BKT	13 050	10 950

Venäjän 2002 federaatiobudjetti edelleen ylijäämäinen. Tammi-syyskuussa Venäjän federaatiobudjetin ylijäämä säilyi suurena (3,1 % BKT:sta ja ilman velanhoitokuluja 5,5 % BKT:sta). Lähes 35 % tuloista saatiin arvonlisäverosta, joka on säilyttänyt asemansa budjetin tärkeimpänä ja vakaimpana tulonlähteenä. Toiseksi suurin tulonlähde olivat tullit ja ulkomaankaupan maksut, joiden osuus kaikista tuloista oli 14 %. Valmisteverojen osuus oli 10 % ja luonnonvaramaksujen 9 %. Voittoveron osuus supistui ja oli tammi-syyskuussa 8 %. Yhtenäinen sosiaalivero, joka tilitetään Venäjän eläkerahastolle, kattoi 16 % kaikista budjetin tuloista. Sosiaaliverotuloja oli tammi-syyskuussa kerätty huomattavasti yli tavoitteen.

Sosiaali- ja kulttuurisektorin menot olivat 29 % kaikista menoista, mutta niihin sisältyvät sosiaaliverotilitykset. Kun kyseisen menoluokan osuus lasketaan ilman sosiaaliveroa, se muodostaa vajaat 14 % menoista. Federaatiobudjetista maksettujen aluetukien osuus oli 17 % ja sekä puolustus- että velanhoitomenojen osuus 14 %.

EU-komission puheenjohtaja esitti unionille lähialuepolitiikkaa. Puheenjohtaja Romano Prodi totesi lähialuepolitiikan (proximity policy) käyttöönottoa ehdot-

tavassa puheessaan joulukuun alussa, ettei EU voi laajentua loputtomiin, jos halutaan välttää sen muuntuminen pelkäksi vapaakauppa-alueeksi. EU:n lähialuepolitiikka sen naapureiksi muodostuvien maiden kanssa tarjoaisi Prodin mukaan mahdollisuuden instituutioita lukuun ottamatta kaikkeen muuhun yhteiseen; etenkin yhteismarkkinoihin, avoimiin investointisääntöksiin, lainsäädännön harmonisointiin, verkostojen yhdistämiseen ja euron käyttöön varanto- ja viitevaluuttana. Yhtenä esimerkkinä lähialuepolitiikasta hän mainitsi Venäjälle ehdottamansa yhteisen talousalueen, joka keskittyisi aluksi EU:n standardien ja säädösmallien omaksumiseen.

Venäjä ja Euroopan investointipankki allekirjoittivat puitesopimuksen luototuksesta. Venäjälle annettava luototus perustuu EU-huippukokouksen maaliskuussa 2001 tekemään päätökseen, jonka mukaan EIP voi osallistua ympäristöhankkeiden rahoitukseen Luoteis-Venäjällä 100 miljoonaan euroon saakka. Päätös on osa EU:n pohjoista ulottuvuutta. Joulukuun alussa allekirjoitetulla puitesopimuksella vahvistetaan luototuksen ehtoiksi mm. muiden kansainvälisten rahoituslaitosten osallistuminen hankkeisiin, 100-prosenttiset Venäjän valtion luototakuut ja Venäjän viiveetön velanhoito Pariisin klubiin kuuluville julkisille velkojille. EIP:n hallintoneuvosto on tähän mennessä hyväksynyt pankin luototuksen kahteen vesi- ja jätevesialan hankkeeseen, jotka toteutetaan Pietarissa ja Kaliningradissa.

Venäjän hallitus myi 6 prosentin osuutensa öljy-yhtiö LUKoilista. Osakkeiden kysyntä ylitti selvästi tarjonnan, ja koko osuus myytiin 775 miljoonan dollarin hinnalla. Summalla kartutettiin reservirahastoa. Asiantuntijat pitivät LUKoilin osakkeiden myynnin ajoitusta onnistuneena, sillä elokuussa yhtiön osakkeista tarjottiin 100 miljoonaa dollaria vähemmän ja kaupoista luovuttiin.

Venäjän TIR-kuljetukset loppumassa. Kansainvälinen maantiekuljetusjärjestö IRU ja sen kanssa toimivat vakuutusyhtiöt ovat päättäneet lopettaa 24. joulukuuta lähtien TIR-kuljetuslupien ja -vakuutusten myöntämisen Venäjän rekkaliikenteeseen. Syynä ovat erimielisyydet Venäjän tullikomitean kanssa komitean uudesta TIR-sopimuksen tulkinnasta, jonka mukaan vakuutusyhtiöt ovat automaattisesti vastuussa Venäjällä TIR-järjestelmän puitteissa tapahtuneista tullirikkomuksista. IRU syyttää Venäjää myös sopimussäännösten rikkomisesta, mm. TIR-kuormien tarkastuksista rajalla. Venäjän rekkakuljetuksista noin 60 % tehdään TIR-järjestelmän luvilla.

Tullikomitea helpotti tullauspaikkakäytäntöä Venäjällä. Tullikomitean 9.12. voimaan tulleen määräyksen mukaan maahantuoja voi tullata tavarat niiden varsinaisessa määränpäässä, eikä kuten ennen ainoastaan yrityksen kotipaikkakunnalla. Samat helpotukset koskevat tavaroiden vientiä. Tiettyjä, erikseen mainittuja tavaroita koskevat rajoitukset säilyvät ennallaan.

Venäjän kansallinen pankkineuvosto koolle. Uuden statuksen viime kesänä saanut pankkineuvosto piti ensimmäisen kokouksensa 11. joulukuuta. Pankkineuvosto mm. käsittelee keskuspankin vuosikertomuksen, vahvistaa pankin vuosittaiset henkilöstömenot, investoinnit ja muut hallinnolliset kulut sekä päättää keskuspankin omistuksista muissa luottolaitoksissa. Neuvosto päättää myös keskuspankin tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta.

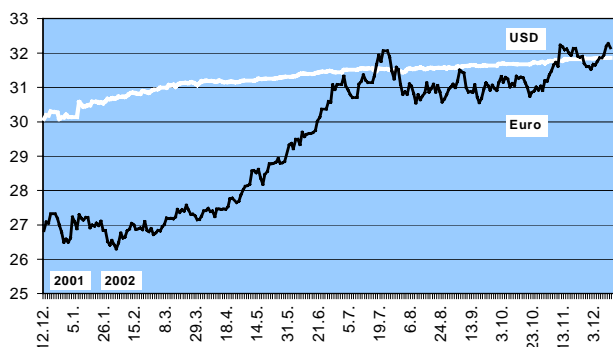
Venäjän presidenttiä neuvostossa edustavat presidentin hallinnon varapäälikkö Dmitri **Medvedev**, taloudellinen avustaja Andrei **Illarionov** ja hallinnon talousosaston päälikkö Anton **Danilov-Daniljan**. Hallitusta edustavat talousministeri German **Gref**, finanssiministeri Aleksei **Kudrin** ja varafinanssiministeri Aleksei **Uljukajev**. Liittonneuvoston edustajina toimivat Sergei **Vasiljev** ja Gleb **Fetisov**. Duuman kolmesta edustajasta on nimitetty vasta yksi, Isänmaa – Koko Venäjä -ryhmää edustava Pavel **Medvedev**. Pankkineuvostoon kuuluu viran puolesta myös keskuspankin pääjohtaja Sergei **Ignatjev**.

Baltian inflaatiovauhti lähes muuttumaton. Kuluttajahinnat olivat marraskuussa Virossa 3,1 % (lokakuussa 3,2 %) ja Latviassa 1,6 % (1,6 %) korkeampia kuin vuotta aiemmin. Liettuassa hinnat olivat 1,0 % (lokakuussa 1,1 %) alhaisempia kuin vastaavana ajankohtana vuosi sitten. Lokakuusta marraskuuhun hinnat laskivat Virossa 0,2 %, kun polttoaineen hinnan lasku vähensi liikennesektorin kustannuksia. Latviassa hinnat puolestaan nousivat 0,2 % ja Liettuassa 0,1 %. Latviassa eniten kallistui elintarvikkeet ja Liettuassa vaatteet.

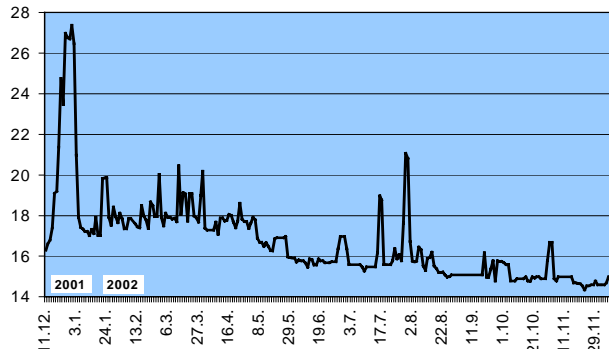
Viron parlamentti hyväksyi vuoden 2003 budjetin. Parlamentin 11.12. hyväksymä budjetti on ensimmäistä kertaa alijäämäinen sitten vuoden 1991. Budjetin menot ovat 38,8 miljardia kruunua (2,5 mrd. euroa) eli nimellisesti noin 8 % suuremmat kuin tänä vuonna. Budjettivaje on 320 miljoonaa kruunua eli 0,3 % BKT:sta. Budjetin menoja kasvattavat mm. NATO-jäsenyys, EU-jäsenyyden valmistelu ja eläkeuudistus. Opettajien ja poliisien palkkoja nostetaan, tukia paikallishallinnoille kasvatetaan ja ilmaista kouluruokailua jatketaan. Budjetti perustuu ennusteeseen, että Viron BKT kasvaa ensi vuonna 4,3 % ja vuosittainen inflaatiovauhti on 3,5 %.

Liettuan parlamentti hyväksyi ensi vuoden budjetin. Budjetti perustuu BKT:n 4,9 prosentin kasvuennusteeseen. Valtion menot kasvavat kuluvasta vuodesta nimellisesti noin 8 % ja nousevat 10,9 miljardiin litiin (3,1 mrd. euroa). Lisämenoja budjettiin tuovat mm. tuore NATO-jäsenyys sekä EU-jäsenyyden valmistelu, jotka lisäävät varsinkin valtion puolustukseen ja valtionhallintoon menoja. Budjettivaje kasvaa ensi vuonna 1,3 miljardiin litiin eli 2,5 prosenttiin BKT:sta. Paikallistason budjettien ennakoidaan pysyvän tasapainossa ja niiden tulojen ja menojen yltävän noin 1,5 miljardiin litiin. Sosiaalivakuutusrahaston Sodran budjetti puolestaan on ylijäämäinen. Koko julkisen sektorin alijäämän odotetaan pysyvän 1,5 prosentissa BKT:sta eli 2001 tasolla.

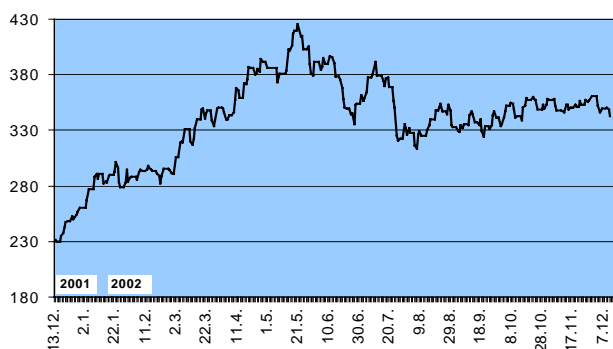
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

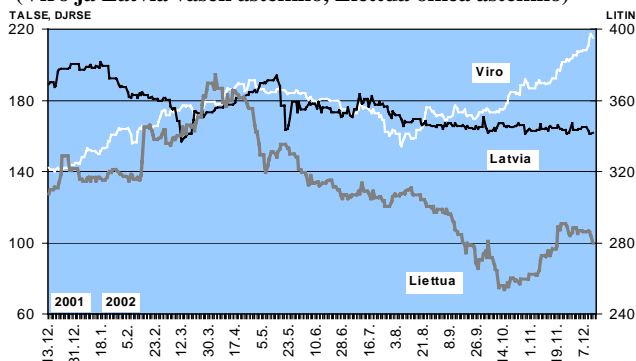
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän bruttokansantuotteen kasvu jatkui tasaisena kolmannella neljänneksellä. Tilastokomitean ennakkotietojen mukaan kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä bruttokansantuote kasvoi 4,3 % vuotta aiemmasta. Toisella neljänneksellä kasvuvauhti oli 4,1 % ja ensimmäisellä neljänneksellä 3,7 %. Koko vuoden kasvuksi asiantuntijat ennustavat hieman yli 4 prosenttia, kun vuonna 2001 BKT kasvoi 5 %.

Kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana palveluiden osuus kokonaistuotannosta oli 58 % ja tavaratuotannon 42 %. Palveluiden osuus kasvoi viime vuoden vastaavasta ajasta 3 prosenttiyksikköä. Kauppa sekä ravitsemustointiminta muodostivat 22 % ja kuljetus- ja tietoliikennepalvelut 11 % BKT:sta. Teollisuuden osuus oli 28 %, rakentamisen 7 % ja maatalouden 6 %.

Venäjän teollisuustuotannon kasvuvauhti hidastui edelleen. Marraskuussa 2002 työpäivien lukumäärällä korjattu teollisuustuotanto oli 2,4 % suurempi kuin vuoden 2001 marraskuussa, kun syys- ja lokakuussa kasvuprosentti oli 3,9. Koko tammi-marraskuussa teollisuuden tuotanto oli 4 % suurempi kuin edellisen vuoden vastaavana aikana. Kyseisenä aikana kasvu oli nopeinta värimetallurgiassa, elintarviketeollisuudessa, lasi- ja posliiniteollisuudessa sekä polttoaineteollisuudessa. Kahdessa ensin mainitussa kasvu kuitenkin hidastui selvästi vuoden edetessä.

Öljy-yhtiö Slavneft myytiin. Joulukuun 18. pidetyssä huutokaupassa Invest-Oil -yhtiö osti 75 % osuuden Slavneftistä lähes 1,9 miljardin dollarin hintaan. Invest Oilin takana ovat Sibneft ja Tjumen Oil, jotka maksavat kumpikin puolet hankintahinnasta. Lisäksi Sibneft osti vastikään Valko-Venäjän valtiolta lähes 11 prosentin osuuden Slavneftistä 200 miljoonan dollarin hintaan.

Huutokauppaan osallistui seitsemän yritystä. Slavneftistä saatua hintaa pidettiin yleisesti alhaisena. Yleisimmät hinta-arviot ennen kauppaa liikkuivat 2 – 2,5 miljardissa dollarissa. Ennen huutokauppaa Venäjän duuma julkaisi vetoamuksen, jonka mukaan yritykset, joissa valtion omistusosuus ylittää 25 %, – ml. ulkomaiset ja yhteisomistuksessa olevat yritykset – eivät saisi osallistua huutokauppaan. Aiemmin ostajaehdokkaiksi ilmoittautuneet venäläinen Rosneft ja kiinalainen CNPC eivät näin ollen osallistuneet huutokauppaan, vaikka olisivat ilmeisesti olleet valmiita tarjoamaan Slavneft-osuudesta huomattavasti enemmän kuin Invest Oil.

Huutokaupan jälkeen Venäjän kilpailuministeriö julkaisi lehdistötiedotteen, jonka mukaan kauppa saattaa johtaa alan liian vähäiseen kilpailuun Luoteis-Venäjällä. Ministeriö velvoittaa Invest-Oilin mm. kertomaan sille tietyistä markkinatilanteeseen vaikuttavista asioista.

Venäjällä pankkitalletusten ja -luottojen maturiteetit pidentyivät. Keskuspankin talletus- ja luottotiedot osoittavat kotitalouksien pankkitalletusten kasvaneen edelleen

tämän vuoden kolmannella neljänneksellä, jonka lopussa niiden kanta oli reaaliarvoltaan kolmanneksen suurempi kuin vuotta aiemmin. Yritysten pankkitalletukset ovat sitä vastoin vähentyneet. Tiedot eivät kata yritysten käyttäytilejä eivätkä Vneshekonombankia. Viime kesästä lähtien kotitalouksien talletukset ovat olleet yritysten talletuksia ja niiden muita pankeissa olevia tilejä suuremmat.

Kotitalouksien talletusten lisääntyminen on keskittynyt valuuttatalletuksiin, joiden reaaliarvo oli lokakuun alussa 50 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Sekä rupla-että valuuttatalletuksissa maturiteetiltaan puolen ja kolmen vuoden välille sijoittuvien talletusten osuus kasvoi edelleen. Kotitalouksien talletukset keskuspankin enemmistöomistamassa Sberbankissa kasvoivat neljänneksellä, mutta pankin osuus kotitalouksien talletuksista supistui 69 prosenttiin. Seuraavaksi suurimmissa 29 pankissa kotitalouksien talletuksista oli 15 %.

Pankkien kotitalouksille myöntämien luottojen kanta oli lokakuun alussa reaalisesti yli 40 % suurempi kuin vuosi sitten – kanta oli 10 % verrattuna pankkien yritysluottoihin. Yritysluotot kasvoivat neljänneksellä ja keskittyivät 1 – 3 vuoden pituisiin lainoihin ja kaikkein lyhimpiin ruplaluottoihin. Sberbankin yritysluottokanta on kasvanut hieman kaikkia yritysluottoja hitaammin. Lokakuun alussa pankin osuus yritysluotoista oli noin 30 % ja 29 seuraavaksi suurimman pankin osuus noin 40 %.

Venäjän luottokelpoisuusluokitusta nostettiin. Kansainväliset luottoluokituslaitokset Standard & Poor's ja Moody's korottivat joulukuussa Venäjän pitkäaikaisen ulkomaanvaluuttamääräisen velan luokitusta yhdellä pykälällä. Korotuksen jälkeenkin molemmat laitokset luokittelevat Venäjän edelleen korkean riskin kategoriaan. Tämä tarkoittaa, että useat institutionaaliset sijoittajat eivät säännöstensä perusteella voi sijoittaa venäläisiin velkakirjoihin.

Perusteena luottokelpoisuuden paranemiseen on Venäjän kolme vuotta jatkunut maltillinen talouspolitiikka, joka on lisännyt talouden ennustettavuutta. Valtiontaloutta on tervehdytetty ja mm. velanhoito sujuu nyt normaalisti. Paluu suuriin valtiontalouden alijäämiin vaikuttaa epätoimennäköiseltä. Luokituslaitokset kuitenkin muistuttavat suurista jäljellä olevista ongelmista kuten alhaisesta investointiasteesta ja talousuudistusten hitaudesta.

Venäjän tullikomitea ja IRU sopimukseen TIR-kuljetuksista. Jouluaattona uhannut TIR-kuljetusten pysähtymisuhka Venäjän maantieliikenteessä poistui, kun osapuolet pääsivät 17. joulukuuta sopimukseen vakuutusyhtiöiden vastuista TIR-kuljetuksiin liittyvissä tullirikkomuksissa.

Vahva talouskasvu jatkui Latviassa. Latvian reaaliarvo BKT oli vuoden kolmannella neljänneksellä 7,4 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tammi-syyskuussa BKT kasvoi 5,4 %. Kasvu kiihtyi alkuvuodesta lähes kaikilla

tuotannonaloilla. Vain kuljetussektorin kasvuvauhti (heinä-syyskuussa 2 %) pysyi edelleen hitaana johtuen öljykuljetusten vähenemisestä viime vuoteen verrattuna. Tärkeimmistä aloista nopeimmin kasvoi heinä-syyskuussa kauppa, 17 %. Tuotanto tehdasteollisuudessa ja rakennusalalla oli kummassakin 8 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vahvaa talouskasvua ylläpiti kotimainen kysyntä, kun investoinnit kasvoivat ja palkat nousivat. Kiinteät investoinnit lisääntyivät heinä-syyskuussa 14 % vuoden takaiseen verrattuna. Investoinneista runsas neljännes meni teollisuuteen ja toinen neljännes liikennesektorille. Kaupan alan investointien osuus oli 13 %. Myös Latvian tavaravienti piristyi selvästi vuoden kolmannella neljänneksellä ja oli maksutasetilastojen mukaan 23 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Liettua presidentin ja kunnallisvaltuustojen vaalit 22.12. Presidentinvaaleissa on mukana 17 ehdokasta. Ehdokkaiden joukossa ovat nykyinen presidentti Valdas Adamkus, parlamentin puhemies Arturas Paulauskas sekä parlamentin varapuhemies Vytenis Andriukaitis. Jos kukaan ehdokkaista ei saa vaaleissa yli 50 % äänistä, järjestetään vaalien toinen kierros kahden eniten ääniä saaneen välillä 5.1. Presidentin toimikausi Liettuaassa on viisi vuotta.

Kunnallisvaaleissa valitaan edustajat 60 valtuustoon. Ehdokkaita vaaleissa on yli 10 000 ja he edustavat 25 eri puoluetta. Viime vaaleissa keväällä 2000 suurimmaksi

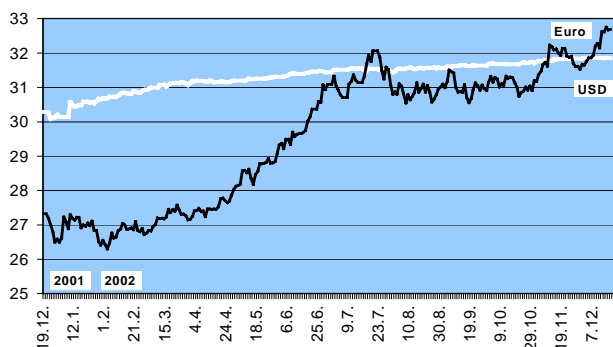
puolueeksi nousi keskusta-vasemmistolainen Uusi liitto. Äänestysvilkkkaus tuolloin oli 52 %.

EU laajentuu keväällä 2004. Kymmenen maata, ml. Viro, Latvia ja Liettua, saivat EU-jäsenyysneuvottelut päätökseen viime viikolla. Samalla Eurooppa-neuvosto päätti, että maat voivat liittyä unioniin 1.5.2004. Huhtikuussa allekirjoitetaan jäsenyys sopimukset, jotka europarlamentin sekä nykyisten ja uusien jäsenmaiden parlamenttien pitää ratifioida. Liittymisestä järjestetään kansanäänestys Virossa 14.9.2003, Liettuaassa luultavimmin toukokuussa ja Latviassa ensi syksynä.

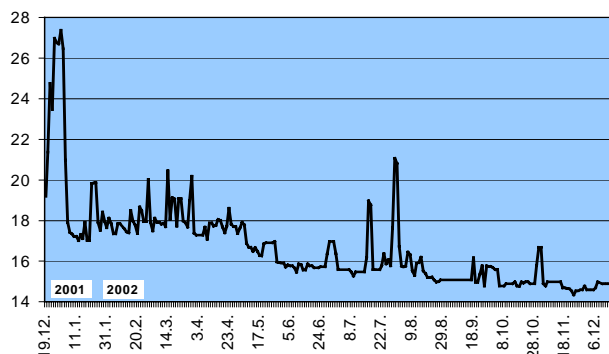
Viimeisinä asiakohtina Baltian maat neuvottelivat lähinnä maatalouden tuotantokiintiöistä ja tuotantotuista sekä budjettiin liittyvistä kysymyksistä. Mm. maidon tuotantokiintiöitä nostettiin viime kevään tarjouksista. Vuonna 2004 EU maksaa uusille jäsenmaille maataloustukea 25 % nykyisten jäsenmaiden tukitasosta. Tämän jälkeen tuet nousevat asteittain, kunnes ne kymmenen vuoden kuluttua saavuttavat nykyisten EU-maiden tason. Uudet jäsenmaat voivat korottaa tukia vuoteen 2006 asti käyttämällä EU:n maaseudun kehittämisrahoja ja vuodesta 2007 lähtien maksamalla tuet omista kansallisista budjeteistaan.

EU kasvatti Liettuan Ignalinan ydinvoimalan sulkemiseen vuosina 2004 – 2006 annettavan tuen määrän 285 miljoonaan euroon. EU myös tukee Liettuaa 10 miljonnalla eurolla Kaliningradin ja Venäjän välisen transitoliikenteen hoitamisessa.

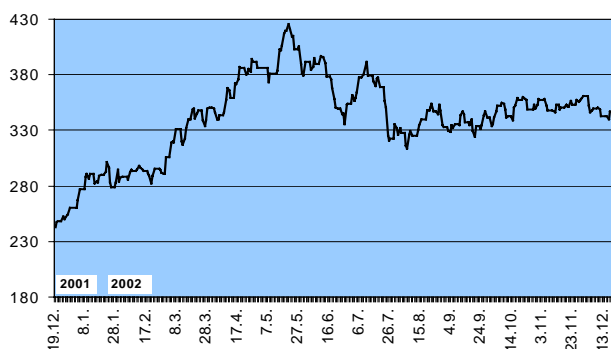
Venäjä: Euron ja dollarin ruplakurssit (CBR)

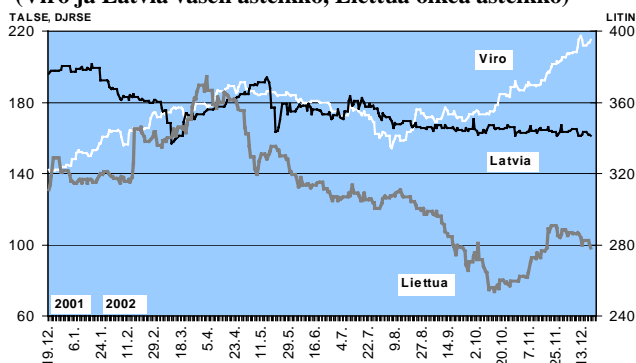
Venäjä: 31-90 päivän korko (Mibor), % p.a. (CBR)

Venäjän pörssikurssi (RTS)

Baltian maiden osakekurssit (Viro ja Latvia vasen asteikko, Liettua oikea asteikko)

Venäjän keskuspankki

Central Bank of Russia

Valuuttakursseja

Currency rates

Lähde: http://www.cbr.ru/eng/currency_base/dynamics.asp
Source:

	USD	EURO
1.1.2002	30.1372	26.6172
4.1.2002	30.1372	27.2290
5.1.2002	30.1372	27.0933
9.1.2002	30.1372	26.8884
10.1.2002	30.5753	27.2946
11.1.2002	30.4999	27.1907
12.1.2002	30.4399	27.1372
15.1.2002	30.4491	27.2245
16.1.2002	30.4751	27.2204
17.1.2002	30.4778	26.9149
18.1.2002	30.5798	26.9928
19.1.2002	30.5788	26.9552
22.1.2002	30.5788	27.0561
23.1.2002	30.5572	26.9759
24.1.2002	30.5596	27.1125
25.1.2002	30.5380	26.8368
26.1.2002	30.5949	26.8348
29.1.2002	30.6623	26.5106
30.1.2002	30.6540	26.4146
31.1.2002	30.6850	26.5456
1.2.2002	30.6797	26.4306
2.2.2002	30.6827	26.2981
5.2.2002	30.7299	26.4738
6.2.2002	30.7246	26.7642
7.2.2002	30.7318	26.6168
8.2.2002	30.7236	26.6404
9.2.2002	30.7644	26.8235
12.2.2002	30.8163	26.8718
13.2.2002	30.8421	27.0393
14.2.2002	30.8438	26.9945
15.2.2002	30.8281	26.8667

	USD	EURO
16.2.2002	30.8206	26.8879
19.2.2002	30.8206	26.9156
20.2.2002	30.8949	26.8600
21.2.2002	30.8840	27.1007
22.2.2002	30.8580	26.8372
23.2.2002	30.8409	26.8007
27.2.2002	30.8949	26.8971
28.2.2002	30.9274	26.7120
1.3.2002	30.9404	26.7634
2.3.2002	30.9436	26.8343
5.3.2002	30.9949	26.8230
6.3.2002	30.9909	26.9466
7.3.2002	30.9946	27.0025
8.3.2002	30.9946	27.1978
12.3.2002	31.0632	27.1834
13.3.2002	31.0545	27.1975
14.3.2002	31.0758	27.1727
15.3.2002	31.0237	27.2326
16.3.2002	31.0710	27.4543
19.3.2002	31.1119	27.3598
20.3.2002	31.1248	27.4458
21.3.2002	31.1325	27.3966
22.3.2002	31.1276	27.5697
23.3.2002	31.1168	27.4450
26.3.2002	31.1510	27.3101
27.3.2002	31.1353	27.3181
28.3.2002	31.1147	27.2658
29.3.2002	31.0686	27.1477
30.3.2002	31.1192	27.1515
2.4.2002	31.1741	27.2493
3.4.2002	31.1733	27.4076
4.4.2002	31.1933	27.4096
5.4.2002	31.1840	27.4793
6.4.2002	31.1820	27.3840
9.4.2002	31.1893	27.3998
10.4.2002	31.1644	27.2408
11.4.2002	31.1679	27.4620
12.4.2002	31.1982	27.4575
13.4.2002	31.1734	27.4482
16.4.2002	31.1522	27.4607
17.4.2002	31.1498	27.4461
18.4.2002	31.1517	27.5256
19.4.2002	31.1649	27.7555
20.4.2002	31.1711	27.7828
23.4.2002	31.1516	27.7093
24.4.2002	31.1498	27.6486
25.4.2002	31.1579	27.6838

	USD	EURO
26.4.2002	31.1783	27.8609
27.4.2002	31.1977	28.0343
28.4.2002	31.1977	28.1278
30.4.2002	31.1963	28.1453
1.5.2002	31.1951	28.1785
7.5.2002	31.1967	28.5699
8.5.2002	31.1951	28.5778
9.5.2002	31.2119	28.5089
14.5.2002	31.2471	28.6130
15.5.2002	31.2453	28.3551
16.5.2002	31.2468	28.1846
17.5.2002	31.2554	28.4674
18.5.2002	31.2553	28.5486
19.5.2002	31.2553	28.7768
21.5.2002	31.2551	28.7797
22.5.2002	31.2550	28.7921
23.5.2002	31.2652	28.8203
24.5.2002	31.2750	28.9356
25.5.2002	31.2850	28.7978
28.5.2002	31.2850	28.8072
29.5.2002	31.3043	28.8407
30.5.2002	31.3071	29.0874
31.5.2002	31.3071	29.3254
1.6.2002	31.3058	29.3711
4.6.2002	31.3136	29.2125
5.6.2002	31.3272	29.4946
6.6.2002	31.3521	29.4961
7.6.2002	31.3924	29.3331
8.6.2002	31.3970	29.6953
11.6.2002	31.4046	29.5643
12.6.2002	31.3928	29.6348
14.6.2002	31.3958	29.6471
15.6.2002	31.3965	29.6603
18.6.2002	31.3903	29.6889
19.6.2002	31.4115	29.7404
20.6.2002	31.4337	30.0129
21.6.2002	31.4370	30.1292
22.6.2002	31.4531	30.3680
25.6.2002	31.4725	30.5913
26.6.2002	31.4758	30.5661
27.6.2002	31.4608	31.0770
28.6.2002	31.4390	30.9423
29.6.2002	31.4471	31.0792

	USD	EURO
2.7.2002	31.5002	31.3238
3.7.2002	31.5124	31.0334
4.7.2002	31.5128	30.9267
5.7.2002	31.5128	30.7880
6.7.2002	31.5156	30.7025
9.7.2002	31.5300	31.0917
10.7.2002	31.5533	31.1715
11.7.2002	31.5476	31.3646
12.7.2002	31.5437	31.2062
13.7.2002	31.5555	31.1390
16.7.2002	31.4948	31.3310
17.7.2002	31.4779	31.6605
18.7.2002	31.5395	31.9401
19.7.2002	31.5394	31.7570
20.7.2002	31.5332	32.0598
23.7.2002	31.5056	31.8837
24.7.2002	31.5015	31.4763
25.7.2002	31.5035	31.2389
26.7.2002	31.5333	31.5901
27.7.2002	31.5069	31.5258
30.7.2002	31.4701	31.0830
31.7.2002	31.4401	30.8019
1.8.2002	31.4568	30.8717
2.8.2002	31.5238	30.7988
3.8.2002	31.5502	31.1022
6.8.2002	31.5409	31.0394
7.8.2002	31.5324	30.8292
8.8.2002	31.5542	30.5476
9.8.2002	31.5581	30.7912
10.8.2002	31.5828	30.6353
13.8.2002	31.5612	30.7375
14.8.2002	31.5321	30.8479
15.8.2002	31.5405	31.1336
16.8.2002	31.5608	30.8665
17.8.2002	31.5668	30.9639
20.8.2002	31.5550	31.0880
21.8.2002	31.5650	30.8611
22.8.2002	31.5735	31.0557
23.8.2002	31.5711	30.8765
24.8.2002	31.5725	30.5748
27.8.2002	31.5803	30.6550
28.8.2002	31.5542	30.7906
29.8.2002	31.5752	30.9500
30.8.2002	31.5744	31.0124
31.8.2002	31.5673	31.0938

	USD	EURO
3.9.2002	31.5673	30.9896
4.9.2002	31.6053	31.1786
5.9.2002	31.6117	31.5074
6.9.2002	31.6113	31.4469
7.9.2002	31.6123	31.4226
10.9.2002	31.6268	30.9943
11.9.2002	31.6302	30.8632
12.9.2002	31.6409	30.8720
13.9.2002	31.6493	30.8517
14.9.2002	31.6415	31.0751
17.9.2002	31.6297	30.6998
18.9.2002	31.6244	30.5555
19.9.2002	31.6251	30.6795
20.9.2002	31.6425	30.9400
21.9.2002	31.6379	31.1254
24.9.2002	31.6325	31.0473
25.9.2002	31.6354	30.9236
26.9.2002	31.6382	31.0655
27.9.2002	31.6350	30.9643
28.9.2002	31.6358	30.9082
1.10.2002	31.6827	31.1409
2.10.2002	31.6919	31.3179
3.10.2002	31.6982	31.1467
4.10.2002	31.6809	31.2912
5.10.2002	31.6800	31.2428
8.10.2002	31.6795	31.0174
9.10.2002	31.6799	31.1097
10.10.2002	31.6803	31.0562
11.10.2002	31.6685	31.3265
12.10.2002	31.6703	31.2649
15.10.2002	31.6703	31.3029
16.10.2002	31.6762	31.2834
17.10.2002	31.6767	31.1319
18.10.2002	31.6761	31.0077
19.10.2002	31.6727	30.7447
22.10.2002	31.6973	30.8510
23.10.2002	31.7272	30.8928
24.10.2002	31.7159	31.0150
25.10.2002	31.7109	30.9150
26.10.2002	31.7314	31.0333
29.10.2002	31.7411	30.9063
30.10.2002	31.6977	31.1937
31.10.2002	31.7408	31.1790

	USD	EURO
1.11.2002	31.7701	31.3666
2.11.2002	31.7646	31.4660
5.11.2002	31.7744	31.6632
6.11.2002	31.7909	31.7337
7.11.2002	31.7756	31.6135
11.11.2002	31.7756	32.2268
12.11.2002	31.7756	32.1855
13.11.2002	31.8226	32.0899
14.11.2002	31.8157	32.1179
15.11.2002	31.8203	31.9921
16.11.2002	31.8225	31.9339
19.11.2002	31.8231	32.1318
20.11.2002	31.8224	32.1343
21.11.2002	31.8230	31.9089
22.11.2002	31.8248	31.8821
23.11.2002	31.8222	31.9113
26.11.2002	31.8416	31.6919
27.11.2002	31.8382	31.6058
28.11.2002	31.8400	31.6108
29.11.2002	31.8400	31.5216
30.11.2002	31.8424	31.6736
3.12.2002	31.8547	31.6476
4.12.2002	31.8584	31.7596
5.12.2002	31.8596	31.8564
6.12.2002	31.8578	31.8578
7.12.2002	31.8600	31.9333
10.12.2002	31.8597	32.2038
11.12.2002	31.8583	32.2725
12.12.2002	31.8600	32.1467
16.12.2002	31.8600	32.6246
17.12.2002	31.8527	32.6172
18.12.2002	31.8588	32.7540
19.12.2002	31.8574	32.6666
20.12.2002	31.8542	32.6920
21.12.2002	31.8450	32.6889
24.12.2002	31.7966	32.7092
25.12.2002	31.7919	32.6821
26.12.2002	31.7919	32.8029
27.12.2002	31.7910	32.8624
28.12.2002	31.7844	32.9731
31.12.2002	31.7844	33.1098